

ÉRDÉLYI  
KASTÉLYOK,  
KÚRIÁK ÉS  
UDVARHÁZAK  
NYÍLÁSZÁRÓI  
A 17-18.  
SZÁZADBAN

MOHOLY-NAGY MŰVÉSZETI EGYETEM

DOKTORI ISKOLA

BERKE MÁRTA

ERDÉLYI KASTÉLYOK, KÚRIÁK  
ÉS UDVARHÁZAK NYÍLÁSZÁRÓI  
A 17-18. SZÁZADBAN

TÉMAVEZETŐ: DR. ERNYEY GYULA

BUDAPEST. 2010

# T A R T A L O M J E G Y Z É K

	<i>Rövidítések</i>	4
	BEVEZETÉS	5
	KUTATÁSTÖRTÉNET	11
	RÖVID KORTÖRTÉNET	17
	NYÍLÁSZÁRÓK KÉSZÍTŐI ERDÉLYBEN A 17–18. SZÁZADBAN	20
	<i>A „Kenyves” mestersége: kőfaragók és rakók</i>	21
	<i>Ácsok, asztalosok: cébes mesterek és falusi kézművesek</i>	29
	<i>Vasművesek, lakatosok</i>	38
	KAPUK, AJTÓK ÉS ABLAKOK A 17–18. SZÁZADI INVENTÁRIUMOKBAN	
	(ANYAG ÉS TECHNIKA)	42
	<i>„Ezen kapu nyílik ...”</i>	43
	<i>Ajtók</i>	48
	<i>Szerkezeti sokszínűség</i>	52
	<i>Zárak és vasalatok</i>	63
	<i>Ablakok</i>	67
	ÖSSZEFOGLALÁS ÉS KÖVETKEZTETÉSEK	72
	<i>Összefoglaló</i>	81
	<i>Summary</i>	82
	<i>Tézisek</i>	83
	<i>Theses</i>	87
	<i>Irodalom</i>	91
	<i>Képjegyzék</i>	97
	<i>Települések jegyzéke</i>	101
	ADATTÁR	106
	<i>Melléklet</i>	257

## RÖVIDÍTÉSEK

AkadLt	Kolozsvári Akadémiai Levéltár
BLvt	Beszterce Város Levéltára
KÖH	Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
MAMŰL	Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Szerk. Kószeghy Péter. Budapest, 1993–2003.
MNL	Magyar Néprajzi Lexikon. főszerk. Ortutay Gyula. Budapest, 1977–1982.
MNySz	Magyar Nyelv Szótára I–IV. Szerk. Czuczor Gergely–Fogarasi János. Pest, 1862–1874.
EMSzT	Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár. Szerk. Szabó T. Attila. Bukarest, 1976.



# B E V E Z E T É S

Értekezésemben a 17. és 18. századi erdélyi<sup>1</sup> nyílászárók történetével, formai és szerkezeti változásaival foglalkozom. E két évszázadban a fejedelemség történetét viszonylagos nyugalom jellemzi és ez határozza meg építészetének alakulását is. Ez idő tájt a várak védelmi szerepe veszt jelentőségéből és elkezdődik a kastélyépítésnek egy olyan korszaka, amikor már az otthon, a kényelem, az épület külső és belső tereinek díszesebb kialakítása a cél. A 17. század első felében főként a fejedelmi és főnemesi birtokokon folytak építkezések, míg a század második felében – a nagy központi építkezések befejeztével – a nemesi udvarház-építészet került előtérbe. Stílustörténetileg a késő reneszánsz összefonódott a 18. századi barokk gondolatvilággal; a barokk elterjedésével egyidőben tovább éltek a reneszánsz szerkezetek és motívumok. Ez a fajta egyidejűség és összefonódás meghatározó erdélyi



sajátosság.

## **1. Bethlenszentmiklós 17. századi reneszánsz kastély. 18. századi felújítás – barokk díszítő elemek**

Az erdélyi nemesség lakóhelyéül szolgáló kastélyok, kúriák és udvarházak egykori berendezéséről napjainkban a levéltárak inventáriumai szolgálnak elsődleges információval. Tulajdoncsere alkalmával vagy a gazdaság vezetőjének változásakor felleltározták a birtokhoz

<sup>1</sup> A jelenleg Romániához, történelmileg Magyarországhoz tartozó részek (Bánság, Partium és a történelmi Erdély) egészére nézve használom ezt a megnevezést a továbbiakban.

tartozó lakóépületeket, gazdasági épületeket a bennük található berendezéssel együtt. Nem egyszer egy-egy birtok többszöri összeírása is megmaradt. E forrásértékű régi iratok lehetőséget adnak a mai kutató számára, hogy nyomon kövesse egy-egy épület belső tereinek és berendezésének folyamatos alakulását az elmúlt századokban. Mindez napjainkban azért vált aktuálissá, mert az egykori tulajdonosoknak vagy azok jogutódainak visszaadott épületek helyreállítási feladatai között szerepel a hajdani belső berendezés rekonstrukciója is. Nagyon kevés tárgyi emlékmű maradt meg e két évszázadból, ennek főbb okai: a gyakori háborúk és belpolitikai harcok következtében történő tulajdonos váltás, valamint az 1945–49-es államosítás. Ezért az inventáriumok nemcsak egy-egy berendezett helyiség bútorainak elhelyezésében nyújtanak segítséget, hanem egyáltalán maguk a berendezési tárgyak is ezáltal válnak megismerhetővé. Az egyik alapvető kérdés, hogy a leírásban szereplő bútorok megnevezései – vagy néha a szerkezeti felépítésüket leíró fogalmak értelme – ma már nem ismertek, vagy jelentésük módosult. Ezért e sok összeírás mellett sem egyszerű feladat



meghatározni a különböző rendeltetésű terek berendezési tárgyait, és azok elrendezését.

## 2. Kerelószentpál Haller-kastély államosítás előtt és napjainkban

Az a hatalmas levéltári anyag, amely a két évszázad dokumentumait is magába foglalja, még a mai napig is sok rendezetlen részt tartalmaz. A kutatásom számára oly jelentős inventáriumok, s egyéb összeírások közül több száz maradt fenn elsősorban romániai levéltárakban.<sup>2</sup> Munkámban a B. Nagy Margit által rendszerezett ötven inventáriumot használtam, melyben több mint kétezer nyílászáró leírás szerepel.<sup>3</sup> Azért nem többet és nem mást, mert a levéltárban végzett kutatásaim során szembesültem azzal, hogy a

<sup>2</sup> Kolozsvári Állami Levéltár, Gyulafehérvári Káptalan Levéltár, Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagyvárad Állami Levéltár, Szamosújvár Város Levéltára, Marosvásárhelyi Teleki–Bolyai Könyvtár Teleki levéltára. B. Nagy Margit 1970-ben *Reneszánsz és barokk Erdélyben* című könyvében egy általa összeállított *Konskripciók, Urbáriumok és Inventáriumok* jegyzékét közli, majd 1973-ban a *Várak kastélyok udvarházak. Abogyan a régiék látták* címmel mintegy 50 darab 17–18. századi összeírást közöl.

<sup>3</sup> B. Nagy Margit: *Várak, kastélyok, udvarházak. Abogyan a régiék látták*. 1973.

fennmaradt és hozzáférhető anyag sok olyan összeírást tartalmaz, amely ma már nehezen, vagy alig olvasható, illetve hogy a B. Nagy Margit által közzétett anyag egy keresztmetszete ennek a két évszázadnak. Ezzel a választással kiküszöböltem annak a lehetőségét, hogy a nehezen értelmezhető részeket én magam értelmezsem, s netán félremagyarázzam. B. Nagy Margit hosszú éveket töltött levéltári kutatással és az ő munkája ma is forrásértékű a legtöbb kutató számára.

Erdélyben számos olyan épület van, ahol még a mai napig sem végeztek semmilyen feltárást vagy művészettörténeti kutatást. Ez határt szab lehetőségeimnek. Az elsősorban restaurátori, készítéstechnikai ismereteken alapuló kutatásom a művészettörténeti, levéltári és építészettörténeti munkákra hagyatkozhat. Ahol ilyen jellegű dokumentáció nincs, ott a megmaradt nyílászáró konkrét vizsgálatára támaszkodhatnék, de a legtöbb esetben ezek megsemmisültek, eltűntek a sorozatos funkció- és gazdaváltás következményeként. Így kerülnek meghatározó fontosságú helyre a szakrális térben megmaradt ajtók és ablakok, és



adnak támpontokat a korabeli profán terek nyílászáró-szerkezeteinek megértéséhez.

### **3. Homoróddaróc és Szentbenedek Szász templomajtó és a Kornis kastély ajtaja**

Az elmúlt években végzett felmérések a szakrális terekben többek között az ajtók és ablakok felmérésére és rendszerezésére is kiterjedtek.<sup>4</sup> A szakrális térben megmaradt

---

<sup>4</sup> A felmérésről megjelent Lángi József – Mihály Ferenc: *Erdélyi falképek és festett faberendezések 1–3.* 2002–2004–2006.

nyílászárók nélkül nem lehet értelmezni a profán terek ajtóinak, ablakainak leírását. Az itt megőrzött emlékanyagon keresztül ismerhetjük meg a 17–18. századi nyílászárókat.

Kutatómunkámat két sajátos adottság határozta meg. Egyrészt az az imént említett tény, miszerint a 17–18. századból fennmaradt emlékek elsősorban nem világi jellegűek, hanem szakrális terekből származnak. Arra tettem kísérletet tehát, hogy a profán terek nyílászáróinak leírását összevettem a szakrális terek máig megmaradt nyílászáróival. Remélem, hogy ily módon sikerül tisztázni a szerkezeti leírásban használt ismeretlen fogalmak közül többet is. Másrészt az általam tanulmányozott inventáriumok egyik közös vonása, hogy a leltárak készítői az ingóságok összeírásakor elsőként az adott helyiség nyílászáróit vették számba, gyakran részletesen leírva ennek anyagát, szerkezetét és aktuális állapotát. Mivel ezek a számbavételek főleg gazdasági szempontból készített dokumentumok, ezért az ajtók és az ablakok nyilvánvalóan anyagi értékük miatt kerülnek be a leírásokba. Tehát az inventáriumok a nyílászárók leírásában a leggazdagabbak.

Ez azért fontos, mert a szerkezeti összeírások alkalmával ugyanazokat a fogalmakat, megnevezéseket használják, mint a berendezési tárgyak részeinek bemutatásakor. Ám sokkal több nyílászáró szerkezeti leírás maradt fenn, mint bútor leírás. Ezért is döntöttem úgy, hogy a kapuk, ajtók és ablakok leírásait összegyűjtöm és megpróbálom tisztázni a számunkra ismeretlen fogalmakat, amelyek közelebb vihetnek majd a későbbiekben a bútorszerkezetek megértéséhez. Szakmai szempontból a kastélybelső megismerése és rekonstruálása jelenti számomra a legnagyobb kihívást, ám eddigi kutatásaim, tanulmányaim és tanulmányútjaim során szembesülnöm kellett a ténnyel, hogy a hányatott történelmű Erdély építészete elenyészően kevés használható információt őrzött meg a mi korunkra. Az erdélyi kastélybelső kutatásához, későbbi helyreállításához, a rekonstrukciók során újrahasználható, újfunkciós terek létrehozásához, e nyílászárókkal foglalkozó tanulmánnyal szeretnék hozzájárulni.

A tárgyalás időrendben történik. Erdély 17–18. századi építészetének történetéből azokat az épületeket és épületegyütteseket mutatom be, melyek a nyílászáró-történet szempontjából fontos adatokkal szolgálnak. Az ajtók és ablakok történeti és szerkezeti változataihoz és változásaihoz kapcsolódóan megmaradt akár tárgyi, akár írott forrásanyagokat többféle csoportosítás szerint elemzem. Külön tárgyalom: a kapuk, az ajtók és az ablakok készítésében résztvevő mesterek (kőművesek, ácsok, asztalosok, lakatosok, üvegesek) feladatait. További csoportosítás a szerkezet és készítéstechnika alapján, valamint a nyílászárók funkciói szerint történt.

## *Célkitűzések*

Disszertációm központi célja a profán terek nyílászáróira vonatkozó ismeret-anyag összegyűjtése és rendszerezése, továbbá azok változatainak és változásainak az elemzése. A kutatás során megvizsgált inventáriumok leírásaiból egy általam kialakított adatbázist mellékelek, amelybe csak az ajtókra és ablakokra vonatkozó leírásokat gyűjtöttem egybe. Ezzel az újszerű megközelítéssel és feldolgozással saját tanulmányom és az erdélyi kastélykutatás számára egyaránt fontos digitalizált adatbázis készült el, amely bármikor bővíthető, továbbfejleszhető.

A fentiekben megfogalmazottakhoz kisebb strukturális egységekre bontott célkitűzéseken át jutottam el. A kérdések precíz megfogalmazása a rendelkezésemre álló anyagok ismeretének fényében a kutatásom átláthatóságát szolgálta és segített a munkámban. Ezek a célkitűzések és kérdésfelvetések a következők:

- egy olyan kortörténet megírása, mely a nyílászárókról szól, és ezen keresztül mutatom be a kastély és udvarház építészetet a 17–18. századi Erdélyben;
- a nyílászárót készítő céhes és helyi mesterek, mesterkörök felvázolása, építők és építtetők viszonya, a foglalkoztatott mesterek személye és szakmai tudása;
- a 17–18. századi építkezésekre már jellemző a tudatos, egységes koncepciót követő térkialakítás. Milyen hatással van ez a helyiségek nyílászáróinak szerkezetére, kialakítására?
- az inventáriumban szereplő ajtó és ablak leírások csoportosítása aszerint, hogy milyen helyiségben találhatóak: reprezentációs- vagy lakótér, melléképületek, kiszolgáló helyiségek, gazdasági épületek;
- szerkezeti felépítés szerinti csoportosítás: *ácsolt, álkeret-betétes* vagy *keret-betétes* szerkezetű
- a leírásban szereplő ma már ismeretlen fogalmak tisztázása és rendszerezése: *félszer, bélelt, borított, duplás*;

- a szakrális térben megmaradt ajtók és ablakok szerkezeti összehasonlítása az inventáriumokban szereplő profán terek nyílászáróival; készítés-technikai változások és alakulások a vizsgált két évszázad alatt;
- a több mint kétezer ajtó- és ablakleírás rendszerezése és elemzése a 17–18. századi nyílászárók szerkezeti, készítése technikai megismerésére;
- mi az, ami bizonyossággal elmondható a nyílászárókról a forrásanyagok alapján?

A disszertációmban ezeknek a kérdéseknek és témáknak a részletes kidolgozásával és vizsgálatával foglalkozom.



**Fogaras**



## K U T A T Á S T Ö R T É N E T

Az ajtók és ablakok története szorosan kapcsolódik az építészet történetéhez. Erdélyi várak, kastélyok, udvarházak történetével foglalkozó művészettörténészek számos tanulmányban dolgozták fel a témához kapcsolódó levéltári, könyvtári emlékanyagot, és a megmaradt épületek kutatási dokumentációit. A szakirodalom gazdagsága miatt itt most csak azok az írások kerülnek megemlítésre, amelyek a nyílászáró történetéhez kapcsolódnak.

A magyar várkutatás kérdésével foglalkozó építészeti munkák közül GERŐ LÁSZLÓ<sup>5</sup> tanulmányait, DÉTSHY MIHÁLY<sup>6</sup> – elsősorban a Rákócziak fundálóiáról és építkezéseiről szóló – írásait, és GEREVICH LÁSZLÓNAK<sup>7</sup> a budai vár régészeti és építészeti feltárásaihoz és felméréseihez kapcsolódó tanulmányait említeném. Ezek az írások a várépítészet kőből faragott ajtó- és ablakmellékeinek még megmaradt darabjait vették számba, a készítő mesterek, esetleg mesterkörök beazonosításával.

Az egyik legkorábbi, magyar kastélyokkal foglalkozó mű RADOS JENŐ<sup>8</sup> 1939-ben megjelent, elsősorban fotógyűjteménye miatt jelentős kötete, amely a mai kutatónak azért is jelentős, mert a fényképeken bemutatott kastélyok nagy része már romokban áll. Az erdélyi emlékanyagra ez hangsúlyozottan igaz. A szentbenedeki, az aranyosmeggyesi, a keresdi vagy az alvinci kastélyok esetében olyan fényképeket közöl, melyen az épületek még teljes pompájukban láthatóak, de ma már csak omladozó falaikkal találkozunk.

Kastélyépítészet a központi témája BÍRÓ JÓZSEF több tanulmányának is, köztük a legjelentősebb az *Erdélyi kastélyok* című műve. A benne közzé tett fényképek forrásértékűek, mert az épületekről olyan külső és belső berendezett tereket mutatnak, melyeket ma már csak ezekről az archív felvételekről ismerhetünk. Írásainak az a sajátossága, hogy 1945

---

<sup>5</sup> *Magyarországi várépítészet*. 1955., *Magyar várak*. 1968., *Várépítészetünk*. 1975.

<sup>6</sup> *I. Rákóczi György fundálói*. 1972., *Sárospatak vára a Rákócziak alatt. 1616–1710*. 1982.

<sup>7</sup> Gerevich – Gerő: *A budai várpalota története*. 1956., *A budai vár feltárása*. 1966.

<sup>8</sup> *Magyar kastélyok*. 1931.

előtti lakott, bebútorozott, álló épületeket tanulmányozhatott. Elsősorban nem adatszerűsége teszi jelentőssé munkáit, hanem az, hogy ő ezeket az épületeket, mint élettereket ismerhette meg (maga is lakott például a bonchidai Bánffy kastélyban). Írásaiban esztétikai és történeti ismereteken alapuló lendületes bemutatásokat olvashatunk. Külön tanulmányban foglalkozott az erdélyi barokk kastélyépítészet két kiemelkedő épületével: a bonchidai és a geryeszegi kastélyokkal<sup>9</sup>.

A kastély fogalmának kialakulásával foglalkozó és egy-egy magyarországi kastélyépítés történetét feldolgozó tanulmánykötet látott napvilágot 2006-ban KOPPÁNY TIBOR művészettörténész jóvoltából *A castellumtól a kastélyig*<sup>10</sup> címmel. *A középkori Magyarország kastélyai*<sup>11</sup> című munkája az európai építészet történetébe ágyazva mutatja be e korszak kastélyépítészetét, több mint ötszáz ismert középkori kastélynevet felsorakoztatva. A *Magyar kastélyok*<sup>12</sup> című képes album bevezető tanulmányának szintén Koppány Tibor a szerzője, aki a kastélyépítészet magyarországi alakulását mutatja be a Trianon előtti időkből. Udvarház és kastélyépítészet két évszázados történeti összefoglalását végzi el H. TAKÁCS MARIANNA *Magyarországi udvarházak és kastélyok*<sup>13</sup> című könyvében, mely a mohácsi vész és a Rákóczi szabadságharc közti időszakot öleli fel, külön fejezetekben tárgyalva Erdély építészetét a 16–17. században.

Egy-egy épület levéltári, művészet- és építésztörténeti emlékeit feldolgozó és bemutató munkák is születtek az elmúlt években. Ide sorolható például DÁVID FERENC<sup>14</sup> fertői Esterházy-kastély kutatása, SISA JÓZSEFNEK<sup>15</sup> a nádasladányi kastélyról szóló tanulmánya, VARGA KÁLMÁNNAK<sup>16</sup> a gödöllői kastélyhoz kapcsolódó források feldolgozása. A kastélyok térszerkezetének alakulásával foglalkozó írások közé tartozik KELÉNYI GYÖRGY: *Kastélyok, kúriák, villák*<sup>17</sup> című könyve illetve FEKETE J. CSABA *A magyarországi barokk kastélyok reprezentatív térrendszerének megújítása 1750 és 1840 között*.<sup>18</sup> A nemesi lakóterek belső berendezését mutatják be VOIT PÁL (*Régi magyar otthonok*<sup>19</sup>) és RADVÁNSZKY BÉLA (*Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*<sup>20</sup>) forrásértékű művei.

---

<sup>9</sup> *A bonchidai Bánffy-kastély*. 1935., *A geryeszegi Teleki-kastély*. 1938.

<sup>10</sup> 2006.

<sup>11</sup> 1999.

<sup>12</sup> Koppány Tibor – Dercsényi Balázs – Kaiser Ottó. 2003.

<sup>13</sup> 1970.

<sup>14</sup> *A fertői Esterházy kastély történeti helyiségkönyve: funkciók és falburkolatok*. I. *Az oldalszárnyak és a patkószárnyak*. 2002.; *Esterházy belső terei* 2000.; Alexandru Avrammmal: *A nagyszabedű Brukenthal palota belső díszítése*. 1996.

<sup>15</sup> *Csákvár. Az Esterházy-kastély és park*. 2000.; *Nádasladány. Nádasdy-kastély*. 2001.; *A füzérradványi kastély*. 1999.

<sup>16</sup> *A gödöllői kastély évszázadai*. 2000.

<sup>17</sup> 1974.

<sup>18</sup> 2006.

<sup>19</sup> 1943.

<sup>20</sup> 1895.



VIRÁG ZSOLT *Magyar Kastélylexikon*<sup>21</sup> sorozata megyénkénti bontásban dolgozza fel Magyarországon valamennyi kastélyát és kúriáját történeti, művészettörténeti, építészettörténeti és családtörténeti szempontból. Az aktuális állapotot bemutató felvételek és archív fotók egyaránt gazdagítják a köteteket, melyekben azok a kastélyok, kúriák is szerepelnek, amelyek ma már nem léteznek, illetve olyan épületek, amelyek nem kaptak műemléki védeltséget.

Bár nem a kutatott két évszázad kastélyépítészetéhez kapcsolódik, de igen jelentős kötettel gyarapította SISA JÓZSEF az elmúlt időben a kastélyokkal foglalkozó szakirodalmat. *Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon*<sup>22</sup> című könyvében a historizmus korának kastélyépítészetét mutatja be. A kutatói alaposággal és pontossággal feldolgozott építészeti, művészettörténeti kötet az egykorú iratokra és tervrajzokra, régi és új fényképekre, korabeli leírásokra támaszkodik, és a történelmi Magyarország számos pontját érintő helyszíni bejárásokra. A historizmus kastélyépületein túl az enteriőröket, a műgyűjteményeket és parkokat, valamint az egykor ott élt emberek, urak és szolgák életét is megismerhetjük. Az erdélyi kastélykutatás szempontjából is jelentős ez a mű, mert bemutat a jelenlegi országhatáron túli, erdélyi és bánági kastélyokat is.

Most pedig néhány, a témámhoz szorosabban kapcsolódó szerzőre és írásra térnék ki, hangsúlyozva a téma szempontjából jelentős kapcsolódási pontokat.

Az erdélyi reneszánsz fogalmával először BALOGH JOLÁN művészettörténeti írásaiban találkozunk. A több évtizeden át gyűjtött adatoknak és alapos kutatómunkának köszönhetően tanulmányai ma is forrásértékűnek számítanak. A kutatásom szempontjából is jelentősök *Az erdélyi renaissance*<sup>23</sup>, illetve *Kolozsvári kőfaragó műhelyek. 16. század*<sup>24</sup> című kötetek. ORBÁN BALÁZS műve – *A Székelyföld leírása*<sup>25</sup> – az 1800-as évekből olyan adatokat, leírásokat tartalmaz fennálló épületekről, amelyet az akkori utazó még láthatott Erdélyországban. Hasonló jelentőségű KÖVÁRI LÁSZLÓ<sup>26</sup> Erdély régiségeit bemutató írása. E két évszázad erdélyi művészetéről több átfogó művészettörténeti tanulmány is született: BÍRÓ JÓZSEF<sup>27</sup>, MIKÓ ÁRPÁD<sup>28</sup>, ENTZ GÉZA<sup>29</sup>, KELEMEN LAJOS<sup>30</sup> SEBESTYÉN GHEORGHE<sup>31</sup>, GALAVICS GÉZA<sup>32</sup> tollából.

---

<sup>21</sup> 1–8. kötet, 2000–2006.

<sup>22</sup> 2007.

<sup>23</sup> 1943.

<sup>24</sup> 1985.

<sup>25</sup> 1–6. kötet, 1868–1873.

<sup>26</sup> *Erdély régiségei és történelmi emlékei*. 1852.

<sup>27</sup> *Erdély művészete*. 1941.

<sup>28</sup> *Báthory István lengyel király és a reneszánsz művészet Erdélyben. 1576–1586*. 1988.; *Reneszánsz paloták a váradi várban*. 1989.

<sup>29</sup> *Erdély építészete a 14–16. századból*. 1996.

A 17. századi Erdély művészetéhez kapcsolódó forrásanyagról elmondható, hogy nagyon kevés ismeretünk van az épületeket építő mesterekről, megrendelésekről, az építkezések körülményeiről, ezért elsősorban a fennmaradt művekre támaszkodva ismerhetjük meg a kor művészetét. Ezzel szemben a 18. századból nagy számban fennmaradt építési iratok, számlák, peres jegyzőkönyvek adataiból már egy-egy mester vagy mesterkör tevékenységét is megismerhetjük. Láthatjuk kik a kor leginkább foglalkoztatott mesterei, nyomon követhetjük, hogy hol és kinek dolgoznak, megismerhetjük munkamódszereiket és stílusuk fejlődését, alakulását is. E kor művészetével, építészetével foglalkozó tanulmányok ezt jól tükrözik. A *Cébes élet Erdélyben* (KOVÁCH GÉZA és BINDER PÁL<sup>33</sup> jegyzeteivel ellátott egykori céhszabályzatokat tartalmazó) kötet és B. NAGY MARGIT *A kolozsvári barokk mesterköréről*<sup>34</sup> írt tanulmánya ezt a fajta átalakulást jól szemlélteti. Az első szerzőpáros a különböző céhek szabályzatairól ad számot a 15. századtól kezdődően; ebben a korban a mesternevek nagyon ritka esetben ismertek. B. Nagy Margit pedig már olyan név szerint ismert mesterekről ír, akik meghatározói a kor építészetének és annak alakulásának Erdély egész területén.

Kutatásom szempontjából legjelentősebb művek a B. NAGY MARGIT illetve KOVÁCS ANDRÁS Erdély reneszánsz és barokk művészetével foglalkozó írásai, melyekben részletesen foglalkoznak erdélyi kastélyok és udvarházak történetével, építészeti és levéltári források alapos feldolgozásával.

B. NAGY MARGIT: *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogyan a régiek látták*<sup>35</sup> című könyvében 17–18. századi inventáriumokat közöl, amely dolgozatom egyik alapja. Tanulmányaiban hatalmas levéltári anyagot feldolgozva nagyon alapos munkát végez. *Reneszánsz és barokk Erdélyben*<sup>36</sup> című művében ennek a kutatói munkának az eredményeiről számol be. *A stílusok, művek, mesterek*<sup>37</sup> tanulmánykötetében a 18–19. század fordulójának stílusait, műveit és mestereinek tevékenységeit mutatja be.

KOVÁCS ANDRÁS publikációi közül a néhány éve megjelent, kutatásait összefoglaló *Késő reneszánsz építészet Erdélyben*<sup>38</sup> című művét emelném ki, amely a legújabb levéltári források és építészeti felmérések figyelembevételével gondosan összegzi és módosítja az egy-egy épületről, műalkotásról, mesterről ismert legújabb adatokat.

---

<sup>30</sup> *Művészettörténeti tanulmányok I–II.* 1977.

<sup>31</sup> *Architectura renasterii in Transilvania.* 1963.

<sup>32</sup> *Későreneszánsz és korubarokk. Jegyzetek a 17. század első felének művészetéhez.* 1973.

<sup>33</sup> 1981.

<sup>34</sup> 1970.

<sup>35</sup> 1973.

<sup>36</sup> 1970.

<sup>37</sup> 1977.

<sup>38</sup> 2003.

Az elmúlt években több olyan önálló tanulmány is napvilágot látott, amely egy-egy vár- vagy kastélyépülettel foglalkozott. Elsősorban azért jelentősek ezek a tanulmányok, mert eddig kevésbé vagy egyáltalán nem ismert objektumokat mutatnak be, elérhetővé téve a művészettörténeti kutatások eredményeit a nagyközönség számára is. Az elmúlt évtizedekben egyre több művészettörténész foglalkozik különböző levéltári dokumentumok tanulmányozásával, melyek új adatokkal szolgálnak egy-egy épület építéstörténetével kapcsolatban. Az egyik ilyen jelentős tanulmány GY. DÁVID GYULÁÉ (*A bonchidai Bánffy-kastély*<sup>39</sup>), mely a kastély építéstörténetét mutatja be, új adatokkal szolgálva a jelenleg is folyó műemléki felújításoknak, helyreállítási feladatoknak. Művészettörténeti ismertető füzetek jelentek meg a különböző Erdélyi kastélyokról, így a kerelószentpáli Haller kastélyról<sup>40</sup>, a gyalui<sup>41</sup>, az alvinci<sup>42</sup>, a görgényszentimrei<sup>43</sup> kastélyról. Ilyen, egy-egy épületet bemutató tanulmány született még BUZOGÁNY DEZSŐ<sup>44</sup>, ORBÁN JÁNOS<sup>45</sup> tollából is. A háromszéki kúriákról egy egyedülálló kötet jelent meg több szerző tollából<sup>46</sup>.

Az elmúlt évek feltárásainak, kutatásainak dokumentációi a LÁNGI JÓZSEF és MIHÁLY FERENC szerzőpáros által írt tanulmánykötetek: *Erdélyi falképek és festett faberendezések*<sup>47</sup>. Ezek témánk szempontjából elsősorban a szakrális terek nyílászáróiról közzétett adatok miatt jelentősek. Mihály Ferenc kutatásainak és előadásainak anyaga az erdélyi szakrális terekben megmaradt ajtók történetével is foglalkozik<sup>48</sup>.

Az ajtó- és ablakszerkezetek történeti alakulását tárgyalja egy cikksorozatban SZEME-REY TAMÁS<sup>49</sup> a Hírfa faipari szaklap hasábjain. 2005-ben jelent meg VUKOV KONSTANTIN *Ablakok* című könyve, mely az ablakok szerkezeti változásait, alakulásait veszi számba, elsősorban a megmaradt nyílászárók alapján. A mű a Kárpát-medence ablakaival foglalkozik.<sup>50</sup> KALÓ JUDIT: *Adalékok az ajtók fa szerkezetének fejlődéstörténetéhez (XI–XVIII. sz.)* című szakdolgozata gazdag képanyaga miatt is figyelmet érdemel.<sup>51</sup>

Az inventáriumokba is elsősorban a vasalatok miatt bekerülő részletes ajtó- és ablakleírás fontos kiindulópontot nyújt a kutatásomhoz. A fém megmunkálása témájában ren-

<sup>39</sup> 2001.

<sup>40</sup> Márton Judit – Kimpfián Annamária: *Kerelószentpál – Haller kastély*. 2002.

<sup>41</sup> Szász Anikó: *Gyalu – várkastély*. 2002.

<sup>42</sup> Kovács András: *Alvinc. Martinuszsi – Bethlen*. 2005.

<sup>43</sup> Kovács Zsolt: *Görgényszentimre. Várrom és kastély*. 2002.

<sup>44</sup> *A kisbúni Bethlen-kastély története*. 2002.

<sup>45</sup> *Egy erdélyi kastélyleltár 1787-ből*. 2005.; *A sáromberki Teleki-kastély* – jegyzet.

<sup>46</sup> *Kúriák földje Háromszék*. 2005.

<sup>47</sup> 2002., 2004., 2006.

<sup>48</sup> *Adatok az erdélyi fémegmunkálás történetéhez*. 2009.; *Intarziakészítés Johann Reichmut, segesvári asztalos műhelyében* – előadás 1998.; *Történeti ajtók Erdélyben* – előadás 2008.

<sup>49</sup> *Szemelvények az ablak múltjából*. 2001.; *Szemelvények az ajtó történetéből*. 2001–2002.

<sup>50</sup> Vukov Konstantin: *Ablakok*. 2005.

<sup>51</sup> 2006.

delkezésekre álló szakirodalom elsősorban a magyarországi emléanyag feldolgozásával foglalkozik. Az egyik legkorábbi tanulmány B. OBERSCHALL MAGDA: *Régi magyar vasművéség*<sup>52</sup> című könyve, de jelentősek PEREHÁZY KÁROLY<sup>53</sup>, DR. FENESI SÁNDOR<sup>54</sup>, EDVI ILLÉS ALADÁR<sup>55</sup> írásai is. Ők a kovácsoltvas-művéség magyarországi elterjedését és alakulását vizsgálták. A kutatásom szempontjából külön is megemlítem TEMESVÁRY FERENC cikkeit, mely a *Folia Archaeologica* lapjain jelent meg. Temesváry 12–17. századi kulcs és zártípusok tanulmányozásával foglalkozott, melyek régészeti ásatások folyamán kerültek elő és a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonát képezik.<sup>56</sup> Az erdélyi emléanyagról nemrég jelent meg DORINA NEGULICI tollából a Brassói Történeti Múzeumban őrzött záratokat, vasalatókat bemutató tanulmánykötete. Ezen írásában a lakatos mesterség kialakulásáról, a vas megmunkálásáról, a céhekbe szerveződött mesterekről és azok tevékenységéről nyújt általános képet, közzé téve néhány mintarajot is az általuk készített vasneműkből.<sup>57</sup>

A disszertációhoz használt etimológiai és szótörténeti könyvek közül elsősorban SZABÓ T. ATTILA szerkesztésében megjelenő *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár*<sup>58</sup> című még mindig szerkesztés alatt álló több kötetes sorozatot említeném illetve az 1862–74 között megjelent *Magyar Nyelv Szótára*<sup>59</sup> köteteket: sok olyan fogalmat tisztáznak, amelyek az inventáriumokban szerepelnek, és ezek jelentésének megértése a jelen dolgozat egyik célkitűzése.

---

<sup>52</sup> 1941.

<sup>53</sup> *Magyarországi kovácsoltvas-művéség*. 1982.

<sup>54</sup> *A magyar vastermék – kereskedelem története*. 2004.

<sup>55</sup> *A XVII–XVIII. század vasművészete*. 1898.; *A reneszánsz korszaknak vasművészete*. 1897.; *A középkor vasművészete*. 1898.; *Az ősi- és ókori vasművészete*. 1889.

<sup>56</sup> *Kulcs típusok és zármechanizmusok fejlődése a 12–15. században*. 1960; *Kulcs típusok és zármechanizmusok fejlődése a 15. században*. 1961.; *A magyar Történeti Múzeum lakatosremekjei*. 1958.; *A nagyvázsonyi Kinizsi vár lakatosipari termékei*. 1961.

<sup>57</sup> *Ferrierie Brasoveana*. 2003.

<sup>58</sup> 1976.

<sup>59</sup> Szerk. Czuczor–Fogarasi. 1862–1874.

## R Ö V I D K O R T Ö R T É N E T

Erdély történetében a 17. század első fele az újjáépítés időszaka. Az állandó tatár-török fenyegetettség egy időre megszűnt. A fejedelemmé választott Bethlen Gábor diplomáciai egyensúlyozásával elérte, hogy uralkodása idején a lakosság békében éljen, és gazdaságilag megerősödött fejedelemség legyen Erdély. Ő kezdte el fejedelmi székhelyének, a gyulafehérvári palota építészeti terveinek készíttetését és azok megvalósítását, melyet majd I. Rákóczi György folytatott.

A Bethlen-Rákóczi korszak gazdasági, politikai stabilitása lehetőséget nyújtott a nagyszabású fejedelmi építkezések kiteljesedésére. Újjáépül Nagyvárad, Déva, Vajdahunyad, Fogaras, Szamosújvár vára. Olasz építészeket foglalkoztat Bethlen Gábor fejedelem, mely egy egységes építészeti, építési elv használatát jelenti.<sup>60</sup> Ez hozzájárul a reneszánsz stílus megismeréséhez, elterjedéséhez Erdély egész területén.

Az 1661–1685 közötti tatár-török pusztítás hatalmas méretű anyagi, területi veszteséget jelentett. A fejedelmi és a főnemesi építkezések abbamaradtak. Az ezt követő időszakban, Apafi Mihály uralkodása alatt, elindul egy újjáépítési folyamat. Az anyagi lehetőségek sokkal kisebb mértékben álltak a rendelkezésére, így sem olyan ütemben, sem olyan méretű építkezéseket nem folytathatott, mint Erdély legendás fejedelmei: Bethlen Gábor és utódja I. Rákóczi György.

A 17. századi Erdély sajátossága a fejedelemség lakosságának etnikai, társadalmi és vallási sokszínűsége. A más-más kiváltságokat, igényeket, lehetőségeket, hagyományokat, gazdagságot magának tudó, különböző rendű-rangú mecénatúra a kor reneszánsz művészetének pártfogolását is különféleképpen gyakorolta. A fejedelmi udvar válik a protestáns vallás és a hozzá kapcsolódó magyar művelődés központjává. A műveltség és a protestáns eszmék közvetítői főleg azok a diákok, akik peregrinációban tanultak Nyugat-Európa városaiban.

---

<sup>60</sup> Kovács András: *Egy nagyhatalmú északolasz építésze* – Giacomo Resti. 2008.

E század végére Erdély, mint önálló fejedelemség, végleg megszűnik. Az 1687-es balázsfalvi egyezmény értelmében Erdély legfontosabb erődítményeit megszállta a Habsburg-uralkodó katonaság. A Rákóczi szabadságharc leverése után, 1712-től Gubernium Erdély legfőbb kormányhatósága. Közigazgatási és bíraskodási ügyeket bonyolító szerv, mely a bécsi Erdélyi Udvari Kancelláriának van alárendelve. Ez által Erdély politikailag és gazdaságilag is a bécsi központi kormányzat fennhatósága alá kerül.

A 18. században terjed el az ellenreformáció is, mely a katolikus vallású uralkodó pártfogását tudja maga mögött. Az ellenreformáció művészete a barokk. Erdélyben elsősorban a jezsuiták által behívott német, bajor, osztrák mesterek alkalmazzák a barokk megoldásokat előbb egyházi, majd a világi építkezésekben. E stílus kibontakozását nagyban akadályozta az, hogy az elnyomó hatalom művészi irányzata és az ellenreformáció eszköze volt. A helyi tradíciók és ízlések szintén késleltették a barokk elterjedését. Ennek a korstílusnak egy túldíszítettségtől, túlzástól mentes változata alakult ki, mely a 18. században épített vagy felújított kastélyokon nyomon követhető. A külföldi mesteremberek mellett a század közepén már olyan hazai mesterekkel is találkozunk, akik a barokk építészet képviselői. Így alakulhatott ki az, hogy a század második felében a gazdasági és politikai élet viszonylagos stabilizálódásával Erdély-szerte egyre több barokk alaprajzú új kastély és udvarház épül.

Az 1700-as évek végén Erdély gondolatvilágára és ízlésére egy új stílusirányzat, a klasszicizmus volt hatással. Ebben az időszakban a barokk és a korai klasszicizmus egyidejű létének lehetünk tanúi.

Erdéllyel kapcsolatban elengedhetetlen látnunk, hogy másként építkeznek egy olyan környezetben, ahol egyik kézben mindig ott van a kard, mert a török állandó fenyegetettséget jelent, és az értékes dolgoknak az a lényege, hogy bármikor összeszedhetőek és szállíthatóak legyenek. A belpolitikai villongások következtében gyakori a tulajdonos váltás és gyakoribb az átépítés vagy a hozzáépítés, mint egy új épület létrehozása. Az is előfordul, hogy a külföldöt járt építető nemes embernek kell egy öreg kőműves mellé beállni dolgozni, ahhoz, hogy boltozatos helyiségei legyenek, mert nem talált senkit, aki ezt meg tudná csinálni.<sup>61</sup>

Míg Erdélyben az udvarház építés virágzik, addig a mai Magyarország területén már 1701-ben Savoyai Jenő megépíti ráckevei kastélyát, majd Grassalkovich Antal a gödöllői kastélyt, Pécelen megépül a Ráday-kastély, Fertődön az Eszterházy-kastély az új stílus, a barokk gondolatvilágában. Erdélyben először szakrális épületeknél, majd egy-két

---

<sup>61</sup> Bethlen Miklós: *Élete leírása magától*. 1980.

„nájmódit”<sup>62</sup> követő gróf kastélyának építésénél jelenik meg a barokk stílus, ahol a védelmi szempontok már teljesen eltűnnek és a reprezentáció veszi át az elsődleges szerepet. A téralakítás tudatos, és nem egyszerűen csak egymás mellé épített terek összességéről van szó, a különböző helyiségek már az épület tervezésekor meghatározott funkciót kapnak. Építészeti tervek alapján történnek az építkezések és nemcsak egy-egy kőműves pallér tudásán vagy helyi mesterek ügyességén múlik a kialakítandó épület milyensége.

Merész dolog lenne azt állítani, hogy előbb reneszánsz, majd később barokk nyílászárók készültek ezekhez az épületekhez. Inkább azt mondanám, hogy a 17–18. századi mesterek különböző mesterségbeli tudással rendelkezve készítették e nemesi otthonok ajtóit és ablakait. Ezzel persze azt sem állítom, hogy egyetlen egy jól ismert történeti ajtó- vagy ablakszerkezettel sem találkozunk, de nem ez az általános.

A disszertációm elsősorban 17–18. századi inventáriumok szövegére épül; ezek rendszerezése, elemzése és értelmezése a kitűzött cél. Az összeírások elkészítésénél többen is közreműködnek: deák, várkapitány, ítélőmester, vármegye alszolgabírája, káptalan requisitor, konvent requisitor, fejedelmi kancellária íródeákja, fejedelmi udvari jegyző, udvari emberek, nemes személyek, esküdt jegyző és különböző udvari, vármegyei tisztséget betöltő emberek. Minden egyes inventárium más és más ember tollából származik, tehát nem egy egységes szemléletet követnek, bár mindegyiknél a gazdasági értéket képviselő tárgyak összeírása a cél. Van olyan részletes összeírás, ahol a leltározó leír mindent, amit láthatott és van, ahol csak nagy vonalakban említi meg a dolgokat. Így mindegyik leírás egy külön gondolatvilágot jelent, változó fontossági szempontokat tartva szem előtt.

Látható módon a kétszáz év röviden elmondott története sajátosan meghatározta és egyedivé tette a kor építészetét Erdélyben. Két okból kifolyólag vizsgálom csupán Erdélyben a felvetett témát és nem a történeti (Trianon előtti) Magyarország egész területén: érdekesnek találok a történelem okozta különleges helyzetet, ami minden szinten meghatározta a művészetét is ennek a kornak, és az erdélyi emlékhagyomány – ajtó- és ablaktörténeti szempontból is – a legkevésbé feldolgozott.

A következő fejezetben látni fogjuk, hogy kik a kor mesterei és hogyan kerülnek Erdélybe, hogyan alakul a céhes rendszer, mennyire nyomom követhető egy-egy mester vagy mesterkör tevékenysége, és hogy mennyire jelentős a helyi, falusi mesterek munkája.

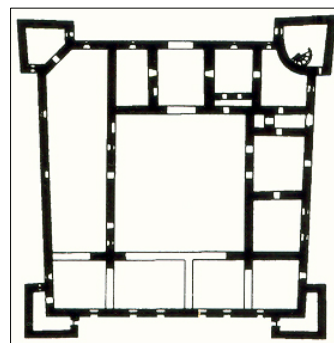
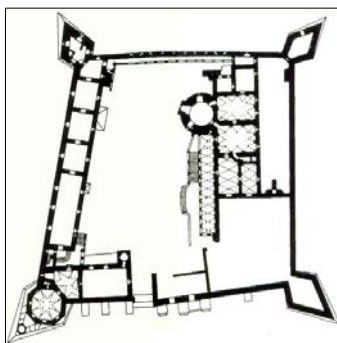
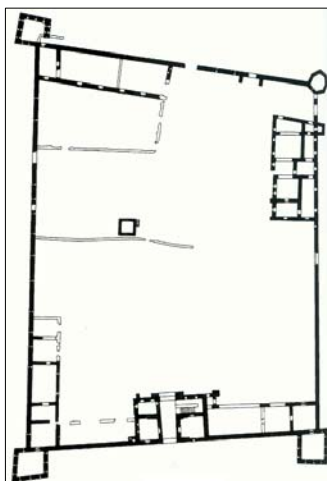
---

<sup>62</sup> Apor Péter: *Metamorphosis Transylvaniae*. 1978.

# NYÍLÁSZÁRÓK ERDÉLYBEN

## A 17-18. SZÁZADBAN

Erdély kastélyépítészetében<sup>63</sup> a 16. század utolsó évtizedeiben olasz hadiépítésszek tervei alapján „mértani szabályosságú, várszerű bástyás”<sup>64</sup> erődítmények születtek, melyek az Európa-szerte ismert olasz eredetű építészeti traktátusok, kézikönyvek által közvetített alaprajzokat követték.<sup>65</sup> A 17. századi épületek védelmi berendezése fokozatosan elveszíti korábbi jelentőségét.



#### 4. Szárhegy, Keresd és Aranyosmeggyes Kastélyok alaprajzai

<sup>63</sup> A *kastély* fogalom kialakulásának történeti folyamatáról és jelentés-változatairól Koppány Tibor: *A castellumtól a kastélyig* című írásában részletesen foglalkozott. Az erdélyi kastélyok történetével kapcsolatban l. Kővári 1866.; Varjú é.n.; Rados 1939.; Bíró 1944.; B.Nagy 1970.; B.Nagy 1973.; Balogh 1975.; Balogh 1985.

<sup>64</sup> Kovács András: *Késő reneszánsz építészet Erdélyben*. 2003. 84.

<sup>65</sup> Kovács András: *Épületek emlékezete – Nevezetes épületek Erdélyben*. 2007.



A többfunkciós épületek (birtokközpontok, reprezentatív és erősített lakóhelyek) újabb rendeltetéssel bővülnek: előtérbe kerül a kialakításnál a kényelmi szempont és az otthonosság igénye. Természetesen a létrehozott vagy átalakított épület-formát az aktuális követelmények határozták meg. Megfigyelhető, hogy a reprezentatív kívánalom teljesítését is figyelembe véve építették át például a gyergyószárhegyi kastélyt (Lázár István), az aranyosmeggyesi kastélyt (Lónyai Zsigmond), vagy a keresdi kastélyt (Bethlen család)<sup>66</sup>.

A szabályos, sokszög alaprajzú, sarokbástyás épületek már csak látványukban és formájukban próbálják távol tartani a betolakodókat, ezért a kialakításuknál sokkal inkább érezhető a megrendelő vagy az építész ízlése, mint bármilyen védelmi szempont. A kiugró saroktoronyok az eddigi egyemenetes tér-elrendezést megbontják, és így lehetőség adódik az intimebb lakótér megteremtésére. A hadászati célokat szolgáló ágyúkamra saroktoronya most már elsősorban lakóhelyiség, ahol a homlokzati lőrés helyébe ablakok kerülnek.

A nyílászárók története a vizsgált két évszázad kőfaragó-, ács-, asztalos-, lakatos- és üvegfestő műhelyek, mesterek tevékenységéhez köthető. A nyílászárókat körülölelő kőkeretek szép számban maradtak fenn az anyag szilárdságának köszönhetően. A kőkereteket készítő mesterek és műhelykörök tevékenységéről is ismerünk levéltári adatokat. Viszont a 17. és 18. századi profán terek fából készült ajtó- és ablakmellékeit, ajtó- és ablakszárnyait elsősorban a korabeli leírásokból ismerhetjük, mivel elenyésző számban maradtak fenn.

## A „KEMYWES” MESTERSÉGE: KŐFARAGÓK ÉS RAKÓK

Egy kolozsvári 1525-ben keltezett céhlevél tanúsága szerint kétféle mester van: „egyrészt a lapicidac (kő-művesek), akik értenek a kő finom és tiszta megmunkálásához, de egyben falat is építhetnek, másrészt a murariusok, magyarul rakók vagy rakó-művesek, akik a kövek faragásához nem értenek, de annál inkább a falak, boltozatok építéséhez. A kőfaragás felsőbbrendűségét nyomatékosan hangsúlyozzák. Ezzel szemben a murarius mestersége »ars inferior«<sup>67</sup>. A céhlevélből az is kiderül, hogy a lapicida mesterremekeinek – azaz vizsgamunkáinak – egyike egy ajtókeret készítése: „a lapicida mesterremeke a »janua capitulata«, azaz (...) olyan ajtó »melyék«, amelyet cannelurás pilaszterek (columnae virgatae) keretelnek, a pilasztereket fejezetek díszítik (capitellis ornata), és az utóbbiak

---

<sup>66</sup> Kovács A. 2003.

<sup>67</sup> Balogh Jolán: *Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. Század.* 1985. 255.

helyes proportiókban (in legitima proportione) készülnek, a méretek pedig mindennemű részletben egymásnak megfelelnek (omnia dimensionum genera recte correspondeant)”.<sup>68</sup>



**5. Aranyosmeggyes: ajtókeret**

A kiváló ajtókeretet készítő, „felsőbbrendű” mester a „Kemywes”. E régi magyar szó elsődleges jelentése: követ művelő, azaz követ faragó, nem pedig falat építő mester<sup>69</sup>. A kőfaragó tevékenységéhez tartozott azoknak a kőkereteknek az elkészítése, amelyekbe behelyezték a fából, vasból készült ajtó- vagy ablakszárnyat. A keretbe rögzített pántok több funkcióval bírtak: egyrészt ehhez kapcsolódtak a szárnyak, másrészt ezek tartották meg a nyílászárót, harmadrészt pedig biztosították a szárnyak mozgathatóságát is.

A reneszánsz profilozású ablak- és ajtókeretek kőművesek, kőfaragók munkái, kiknek Erdély egész területén volt megbízásuk. Az építészeti tervek kivitelezői különböző céhekbe tömörült mesterek: kőművesek, ácsok, asztalosok, kovácsok, üvegesek, lakatosok, bádogosok. A 16. században Erdély különböző pontjain már több kőműves céhről tudunk: 1525-ben Kolozsváron, 1539-ben Medgyesen, 1570-ben Brassóban jött létre egy-egy ilyen szervezet. Ezek keretében neves szobrászok is dolgoztak, mint a brassói Ulrich mester (16. század), vagy Hofmayer Simon (18. század).<sup>70</sup>

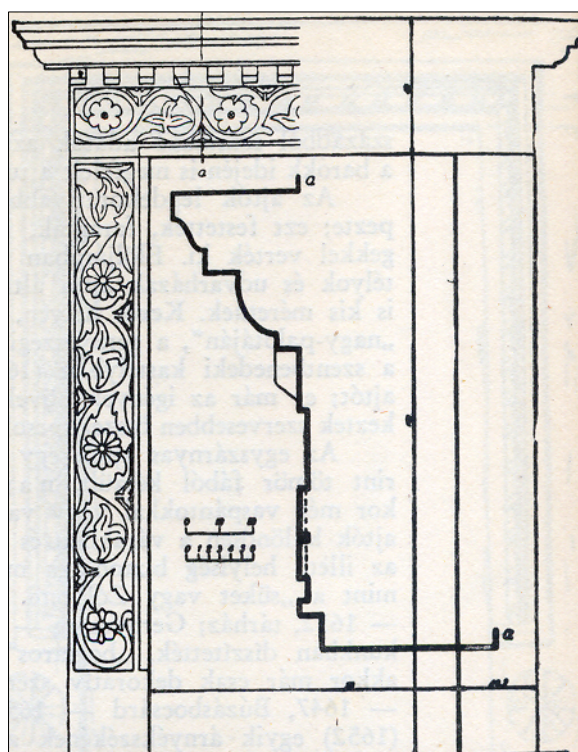
---

<sup>68</sup> Balogh 1985. 257.

<sup>69</sup> A „Kemywes” szó a késő-reneszánsz idején is ebben az értelemben használatos (16–17. század). Balogh 1985. 32.

<sup>70</sup> Kovách – Binder: *A Cébes élet Erdélyben*. 1981. 27.

Az ország különböző pontjain lévő kőfaragó műhelyek a környék építkezéseit látták el faragványokkal. A kolozsvári kőfaragók Erdély északi vidékein, a szebeni mesterek a Küküllő mentén és Dél-Erdélyben dolgoztak, Barcaságban és Székelyföld déli részén a brassói műhelykör alkotásaival találkozunk. Az említett központoktól távol eső területeken téglából kiképzett vagy fából faragott, kőfaragványokat imitáló keretek készülnek.<sup>71</sup>



**6. Egeres és Keresd  
Ajtókeret és ablakkeret**

Mivel a kőfaragó mesterség a vizsgált korszak előtti században is már virágzott, megemlítek két, a 17. századnál korábbi feljegyzésben és valóságban is ránk maradt munkát. A 16. század reneszánsz ablak- és ajtókeretek legszebb példányai egykor a keresdi és egeresi kastélyok homlokzatát és belső tereit díszítették. 1572-ben készült az egeresi kastély főkapuja és a déli szárny ablakkeretei. Valószínűsíthető, hogy a kolozsvári Seres Jánosnak és fiának a munkáiról van szó.<sup>72</sup> A keresdi rozettás ablakok egyikén Bethlen Mihály monogramja meg az 1598-as évszám szerepel. Az ablakkeret virágos díszei a 16. században használt és kedvelt nyomtatott grafikai mintákat követik.

<sup>71</sup>„Gyergyószárhegyen téglából rakott keretek is feltűnnek (...) nem lehetetlen, hogy helyben készült, kőfaragványok formáit idéző fából faragott keretek díszítették eredetileg a Mikó-várat, olyanok, amilyenekre Bolyán, Segesvár és Székelykeresztúr környékén találunk.” Kovács A. 2007. 134.

<sup>72</sup> Kovács A. 2003. 86.

A 17. század elején Bethlen Gábor fejedelem által folytatott építkezések (Gyulafehérváron, Alvincen és Váradon) hatással voltak a kor főnemesi- és udvarház-építészetére egyaránt.<sup>73</sup> Az olasz késő reneszánsz traktátusokból ihletett épületek tervezője Giacomo Resti, aki a fejedelem szolgálatában állt, és udvari tisztségeket betöltő nemesek épületeinek megtervezését is vállalta. Így dolgozott Mikó Ferenc csíkszeredai és Lázár István szárhegyi építkezéseinél.<sup>74</sup> Az általa tervezett épületek sajátossága a háromszögű oromzatos ablakok alkalmazása, melyek először a gyulafehérvári



**7. Alvinc: oromzatos ablak**

fejedelmi palotán jelennek meg, majd később díszítik Alvinc, Várad, Déva, Radnót kastélyainak akkor kialakított homlokzatait is. Szintén a 17. századra jellemző az ikerablakoknak akantusz levelekkel díszített változata és ezek elterjedése.<sup>75</sup>

A fejedelmi építkezésekről több információ áll rendelkezésünkre a nyílászárók tekintetében. A főúri, nemesi megrendelésekről viszont csak elvétve emlékeznek meg a számadások. A vezetőmesterek közül néhányat név szerint említve hívott meg a fejedelem, hogy a fejedelmi vagy állami tulajdonban lévő várak építésével, vagy felújításával bízta meg.<sup>76</sup> Fejedelmi megbízásból dolgozik Diószegi István is a 17. századi fogarasi vár Vöröstornyának nyílásain. A kolozsvári vezető mester a lakosztályként használt nyolcszögű tér homlokzatát hármas ikerablakokkal osztja.<sup>77</sup> Műhelyéből 1617-ben „21 ökrösszekéren

<sup>73</sup> Az építészeti kutatásokból csak azokat az épületeket emelem ki, amely a nyílászárók történetével kapcsolatban jelentősek. Az erdélyi kastélyok, kúriák és udvarházak művészettörténetével, építészettörténetével több tanulmány is foglalkozik: Kovács A. 2003, 2007; Kovács Zs. 2000; Mikó Árpád 1988, Sebestyén Gh.–Sebestyén V. 1963, B. Nagy 1970, 1973, 1977; Balogh 1943, 1985; Kelemen L. 1977; Tüdős 1998; H. Takács 1970.

<sup>74</sup> Kovács András: *A gyergyószárhegyi Lázár kastély*. 2000.

<sup>75</sup> Kovács A. 2007. 133.

<sup>76</sup> „A kolozsvári sáfár 1577 április 9-én háromlovas kocsin nagy sietve küldte Serest Fehérvárra, »hogy a fejedelem (Báthory Kristóf) hivatta«. Körülbelül egy hétig tartózkodott ott az elvégzendő munkák megbeszélésére, a rendelések felvételére, és máris ment tovább a fejedelem megbízásából Szamosújvárra, végül Husztba, a fontos végvárba. Az 1580-as években név szerinti meghívást kaptak a következők: Keomijes Antal (1582), Diószegi István a későbbi céhmester (1588, 1589), Szilágyi János (1588, 1595) és Kuthy Márton. A vezető mester ebben az időszakban kétségtelenül Diószegi István volt: ő vitte le Fejérvárra 1589 augusztus 7-én a faragott köveket, összesen 12 szekérrrel. A leszállított faragványok jó része az ő műhelyéből származhatott.” (Balogh Jolán: *Kolozsvári kőfaragó műhelyek* című könyvében részletesen foglalkozik a kolozsvári kőfaragók tevékenységével.) – Balogh 1985.28.

<sup>77</sup> Kovács A. 2003. 90.



ablakkereteket, később, három szekéren »öt öregh ablakot« küldtek Fogarasba”. A faragványok valószínűleg a vernai Giacomo Resti fejedelmi építész tervei alapján készültek.<sup>78</sup>



**8. Fogaras: Vörös torony hármaskeretes ablakok**

Bethlen Gábor alvinci építkezéseivel kapcsolatban ismert, hogy 1623-ban Kolozsvárról harmincegy szekéren faragott ajtó- és ablakkereteket szállítottak Alvincre. 1624-ben a fejedelem által „legjobbnak” tartott kolozsvári kőfaragó mester, Brassai Kőműves János, dolgozott Alvincen.<sup>79</sup> I. Rákóczi György fejedelem görgényi udvarházának építésekor, 1643 májusában, Kolozsvárról hoznak faragott ajtó- és ablakkereteket. Két brassói kőműves dolgozik a keretek behelyezésénél. Háromszög oromzatos ablakokkal, a Bethlen-kori forma továbbélésével találkozunk itt.<sup>80</sup>

A kevés nemesi megrendelésből fennmaradt számadás egyike az aranyosmeggyesi kastélyra vonatkozik. Akkori tulajdonosa Lónyai Zsigmond, Kraszna vármegye főispánja, aki 1616 és 1652 között végzett átépítéseket. Az ekkor állított főkapu és



**9. Aranyosmeggyes  
A kastély kapuja**

<sup>78</sup> Kovács A. 2007. 160.

<sup>79</sup> Kovács A. 2007.

<sup>80</sup> Kovács Zsolt: *A két Rákóczi György fejedelem görgényi építkezései*. 2000.

az épület homlokzatának középtengelyén elhelyezkedő, különböző díszítéssel készült, faragott keretek szintén a kolozsvári illetve váradí kőfaragók munkái. Mára már csak a megmaradt archív felvételek tanúskodnak erről.<sup>81</sup>

A faragott kőkeret használata, egy-két kivételtől eltekintve, fejedelmi, patriciusi és főnemesi kiváltság e két évszázadban. Kevés udvarház, kúria esetében találkozunk kőkeret használattal. Az egyik kivétel a mezőörményesi udvarház. Az 1721-ben készült inventárium említést tesz arról, hogy az egykor Lorántffy Zsuzsanna fejedelemasszony tulajdonában lévő épületben a „felső rendházak”<sup>82</sup> ajtó és ablakkeretei kőből faragottak.<sup>83</sup> A fejedelemasszony udvarmestere is kőkeretekkel dicsekedhetett Borberekén. Bálpataki János udvarházának 1694-es összeírása „faragott kőmellyékes, küszöbös és szemöldökös” ajtókról tesz említést az *ebédlőpalota, ház, árnyékszéke, egy ház, élésház* leírásánál.<sup>84</sup> A háznak és az élésháznak az ablaka is „kőmellyékes”.<sup>85</sup>

A korábban már említett Diószegi mester dolgozott a kisbúni udvarház építésénél, melyet Bethlen Farkas tanácsúr építtetett<sup>86</sup>. De a céhekben munkálkodó mesterek mellett sok helyi kőfaragónak is munkát adnak ezek az építkezések. Elsősorban az udvarházak építésénél dolgozik számos helyi mester, de a „falusi kőfaragó”, kidei Sipos Dávid, késő reneszánsz munkáival találkozunk a bonchidai kastélynál is. A saroktorony emeleti ablakkeretei és a földszinti előtér három faragott ajtókerete a „falusi” mestert dicsérik.<sup>87</sup> Az 1736-os Bánffy György örökösei számára készült leltár említést tesz a faragványokról anélkül, hogy részletekbe bocsátkozna.<sup>88</sup>

### 10. Mikháza, Aranyosgyéres és Erzsébetváros Szakrális terek faragott ajtókeretei a 17–18. századból



<sup>81</sup> Kovács A. 2003. 128.

<sup>82</sup> „Ezeknek a házaknak ajtó- és ablakhelyei párkányos faragott kőből valók” B. Nagy 1973. 289.

<sup>83</sup> B. Nagy Margit: *Reneszánsz és barokk Erdélyben*. 1970. 91.

<sup>84</sup> Ezentúl szövegben szereplő dőltbetűs részek a mellékelt adattárban megtalálhatóak.

<sup>85</sup> B. Nagy Margit: *Várak, kastélyok, udvarházak. Abogy a régiek látták*. 1973. 228–229.

<sup>86</sup> Kovács A. 2003. 129.

<sup>87</sup> Balogh 1985. 146.

<sup>88</sup> B. Nagy 1973. 308–322.

A 18. század elején egyszerre tevékenykednek a késő reneszánsz formákat és gondolatvilágot tovább életető mesterek és a barokk stílusirányzat új képviselői, akik elsősorban Ausztria és Németország területeiről érkeznek. A bevándorló mesterek nagyon sokszor hiába kérvényezték a céhbe tartozási szándékukat, a helyi céhes mesterek elutasították őket<sup>89</sup>, akárcsak a vidékről betelepedett kézműveseket is. Az utóbbiaknak, a vidéki „kontároknak” igyekeztek korlátok közzé szorítani tevékenységüket, de kénytelenek voltak engedményeket is tenni, így például az asztalosok megengedték, hogy a céhen kívüli asztalosok, vagy akár ácsok vállalhassanak olyan munkát, amihez enyvet és festéket nem használnak.<sup>90</sup> A kőművesek és kőfaragók, mivel nélkülözhetetlen volt a munkájuk, a céh jóváhagyása nélkül is kaptak munkát. A század közepétől a céhen kívül munkálkodó bevándorolt és betelepedett mesterek száma egyre csak nő. Ez a folyamat lassan a céhek felbomlásához vezetett.

E század kőfaragói közül többeket név szerint is ismerünk. Josef Edlinger 1770–1780 között a kolozsvári Bánffy palota, 1776-ban pedig a hadadi Wesselényi kastély kőfaragó munkájában vett részt. Gottfried Hartman 1773-ban a hadadi Wesselényi kastély építkezésének vicepalléra 1777–1784 között meg a kolozsvári Bánffy palota kőfaragó munkáinak egy részét végzi el. Hartmann Antal, Gottfried fia 1789–1811 között a kolozsvári Toldalagi–Korda ház, 1805-ben a koronkai Toldalagi kastély kőfaragványain dolgozott. Hoffmayer Josef mesterről ismert tény, hogy több barokk kastély építésénél is dolgozott: 1751–1753 között Bonchidán a Bánffy kastélyhoz tartozó istálló és lovarda ajtó- és ablakköveit, valamint 1776-ban a hadadi Wesselényi kastély ajtó- és ablakkereteit készítette<sup>91</sup>. A sáromberki Teleki kastély építéséről szóló számadásokban ismét találkozunk a nevével.<sup>92</sup>



**11. Bonchida: Bánffy kastély reneszánsz ajtókeret; Ajtókeret Bánffy György kormányzó címerével és névbetűivel. 1703.**

<sup>89</sup> A kolozsvári barokk mesterkörről szóló írásában részletesen foglalkozik ezzel a kérdéssel B Nagy Margit – B. Nagy 1970. 227–253.

<sup>90</sup> B Nagy 1970. 240.

<sup>91</sup> B. Nagy 1970. 305.

<sup>92</sup> Orbán János: *A sáromberki Teleki-kastély* (jegyzet)



A két évszázadból származó összeírások a nyílászáró kőkereteiről legtöbb esetben csak annyit jegyeznek fel, hogy „szép”, vagy „cifra faragott kőből álló ajtómellyék” fogja közre az ajtószárnyat. A szentbenedeki 1696-os összeírásban az ajtók és ablakok kőből faragott kereteiről igen gyakran megemlítik a fenti jelzők valamelyikét. A család gazdagságát tükrözi, hogy a kőkeretek nem csak reprezentatív helyiségek (ebédlőpalota, úr háza, bástya) nyílásait keretezik, hanem a kiszolgáló helyiségek bejáratait is (sütőház, konyha, kamara). Egy másik kőkeret-leírásban gazdag inventárium az egeresi kastély 1699-es összeírása. Ebben is a terek funkciójától függetlenül találunk kőből faragott ajtókereteket (úr háza, asszony háza, katonák háza, öreg konyha, hosszú palota stb.). Bánffy Mihály marosszentkirályi javairól készült konkriszióban „kőmellyékű ajtóhely”-ről beszél a szegeletbolt, bástya, pincetorok, puszta palota, árnyékszék, ebédlőház, pitvar kapcsán.<sup>93</sup>

A Bánffy György örökösei számára készült 1736-os összeírás a kastélyban lévő kőkeretek gazdagságáról tanúskodik. Itt is szembetűnő, hogy a helyiségek különböző rendeltetésűek, mégis kőkeretet kapnak. Istálló, bástya, palota, pince, konyha – alig van helyiség, amely ne faragott kőkeretes lenne. Az első- és nagypalota leírásánál a díszítésről is beszámol: „ajtó mellyékei, küszöbe és szemöldöke igen szép virágokra metszet, új faragott kövekből való.”<sup>94</sup> A bástya alsó contingentiójában pedig „vadnak a földön (...) 12 ajtófeleknek való,



## 12. Bonchida: a Bánffy kastély udvari homlokzata egykor és ma

<sup>93</sup> Ajtó és ablak kőkeretek a vizsgált összeírásokban: Búzásbocsárd (1656) – *belső kúria-kapu, tisztartó ház, szekérszín, katonák háza, bolt*; Nagysajó (1681) – *pince, szélső palota, harmadik ház, asszonyház, nagypalota*; Nagybún (1692) – *kőház, első ház, más ház, folyosó*; Borberek (1694) – *pitvar, deszkarekesz, ebédlőpalota, ház, éléshéz*; Kővár (1694) – *secessus, kapu, puszta ház, kőfal, bástya, kapu*; Alvinc (1696) – *grádics, ebédlőpalota*; Szentbenedek (1696) – *kapu, több ház, konyha, kis bolt, pitvar, sütőház, lakatosház, pince, ebédlőpalota, úr háza, kamaraszék, asszony háza, hosszú palota, leányasszonyok háza, kisdud ház, erkély, házacska, folyosó, palota, kápolna, hosszú bolt, páterek szállása*; Egeres (1699) – *kapu, porkolábház, bolt, puszta bolt, ecetes kis bolt, sütőház, árnyékszék, puszta ház, ház, konyha, pitvar, uramék háza, katonák háza, ebédlőpalota, úr ház, asszony ház, sikátor, leányok háza, folyosó*; Mezőörményes (1721) – *pince*; Marosszentkirály (1725) – *pitvar, kastély, ebédlőház, szegeletbolt, puszta bolt, szegeletház, bástya, pince*; Kaplyon (1729) – *ház, tornác*; Bonchida (1736) – *pitvar, ház, számtartó ház, torony, bástya, istálló, bolt, kőfal, konyha, palota, kamaraszék, hálóbáz, ház, pince, udvarbíró háza*; Gernyeszeg (1751) – *erkély, leányokháza, felső épületek, alsó épületek, házak, gabonaház*. B. Nagy 1973.

<sup>94</sup> B. Nagy 1973. 315.



7 tűzhelyláboknak való és ugyan 7 egyéb épületre és cifraságra való gyönyörűséges szép virágokra és oroszlány képekre kifaragott kövek ”.<sup>95</sup> Részletesebb leírással még a kőfalón lévő ajtó leírásánál találkozunk: „az ajtófelek, küszöb és szemöldök tisztességes kifaragott kövekből való, és az ajtószemöldök felett 3 faragott kő gombok s hegyesen öszveeresztett faragott kövek között ki vagyon metszve kőből igen jelesen a méltóságos Bánfi família két-griffes címere”.<sup>96</sup> Az általam megvizsgált inventáriumok „kőmellyékes” ajtóinak leírásaiból és felsorolásából feltételezhető, hogy elsősorban az építető anyagi helyzetétől függött a bejárat keretének milyensége – kő vagy fa – és nem a helyiség funkciójától.

## ÁCSOK, ASZTALOSOK:

### CÉHES MESTEREK ÉS FALUSI KÉZMŰVESEK

A nyílászárók szerkezetét ácsok, asztalosok készítették a lakatos és üveges mesterekkel közösen. Ha még van is adatunk arra vonatkozóan, hogy név szerint mely mestereket foglalkoztatták az építkezéseknél, azt már ritkán nyilvánvaló, hogy közülük ki készítette az épületek ablakait és ajtóit. A 18 századi építkezésekről szép számban maradtak ránk levéltári adatok, számadás könyvek, levelezések, megrendelések, kifizetési utalványok.

Az ácsok általában a kőművesekkel, kőfaragókkal társulva alkottak céhes szervezetet. Az asztalosok meg rendszerint a lakatosokkal tömörültek egy céhbe. Nevesebb asztalos céhek működtek Szebenben, Brassóban, Besztercén, Medgyesen, majd a 18. században Kolozsváron, Nagyváradon, Nagybányán, Aradon.<sup>97</sup> 1601-ben Medgyesen, 1631-ben Segesváron alakul meg az önálló asztalos céh. A céhes mesterek általában fejedelmi vagy főnemesi építkezéseknél vállalnak munkát, hisz egyedül csak ott tudják megfizetni a szakmai tudásukat, ismeretüket. De rajtuk kívül sokszor találkozunk helyi jobbágy és falusi kézművesekkel, ácsokkal, asztalosokkal, akiket ugyanúgy foglalkoztattak a nemesi, főnemesi építetők.

A középkorban az ácsok feladata volt az épületszerkezet (fedélszék, zsindelezés) mellett a használati tárgyak készítése is.<sup>98</sup> Az írásos források egyértelműen rámutatnak arra, hogy a különböző szakmák nem határolhatók és nem választhatók el egymástól olyan

---

<sup>95</sup> B. Nagy 1973. 313.

<sup>96</sup> B. Nagy 1973. 313.

<sup>97</sup> Kovách – Binder 1981. 28.

<sup>98</sup> Mihály Ferenc: *Adatok az Erdélyi falmunkálás történetéhez*, 2009.

élesen ebben a korban. Hiszen a nagy feladatot, például az építés feladatát, egy céhnek, azaz „munkacsoportnak” adták ki, és nem bontották le rész-feladatokra, hogy külön-külön mestert bíznanak meg a megvalósítással. Így alakulhatott ki, hogy az ácsok nemegyszer építőkkal, kőművesekkel, kőfaragókkal alkottak egy céhet.

Az első nyílászárók készítői is az ácsok. A bárdolt faanyagú ajtószárny masszív, nehéz, elsősorban védelmi szempontnak megfelelően készült. Az egységes méretre szabott fadeszka<sup>99</sup> megjelenése sokat változtatott az ajtó szerkezetének történetén. A deszkából készült nyílászárók könnyebbek és szigetelésre is alkalmasabbak voltak. A fűrészárú feldolgozói már nem az ácsok, hanem az asztalosok. Ekkor kezdődik el – a fűrészmalom megjelenésével – az ács és az asztalos szakma különválásának folyamata. Erdélyben az első erre vonatkozó adatok a 16. század elejéről valók, de már egy 1453-as kolozsvári adójegyzék is említ név szerint három asztalost: Gregorius Mensator, Bartholomeus M., és Benedictus M.



**13. Szászfehéregyháza  
Erődtemplom - ácsolt ajtó**

Az asztalosok nem csak bútorkészítéssel, hanem épületasztalossággal és festéssel is foglalkoztak. A brassói festő-asztalos céh tagjai egyaránt festők, asztalosok, üvegesek és képfaragók. Ezért sem meglepő az, hogy a kolozsmonostori apát 1492-ben a kolozsvári Lukács festőt bízta meg az ablakok és képek készítésével.<sup>100</sup>

Nem egy általános tendencia a 17. században, hogy külföldi mestereket erdélyi építkezéseken dolgoztassanak. Ennek ellenére Bethlen Gábor és I. Rákóczi György építkezéseinél találkozunk külföldi építő, kőfaragó, képművész, asztalos mesterekkel.<sup>101</sup> A gyulafehérvári fejedelmi ebédlopálotta mennyezetét Bécsből szerződtetett asztalosok készítették 1629-

<sup>99</sup> Mihály Ferenc: *Adatok az Erdélyi fagyományok történetéhez* című tanulmányában utal Bethlen Gábor fejedelem rendeletére, melyben pontosan meghatározza egy szál deszkának: „tudni illik két ölni hosszú, két araszni széles, másfél uyni temérdek” méretét. Mihály 2009. 17.

<sup>100</sup> Entz Géza: *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában*. 1957. 259.

<sup>101</sup> Agostino Serena építész, Giacomo Resti építész, Mezőbándi Egerházi Képművész János az alvinci és gyulafehérvári mennyezetek készítői, Conradus Funk és Matthias Halász stukkátorok, Szaniszló Lengyel asztalos – Kovács A. 2003., 2007.

ben.<sup>102</sup> A 17. század első felében, Bethlen Gábor fejedelem építkezésein nem csak olasz építész, hanem többek között német asztalosokat is találunk. A számadáskönyvek 17 asztalost említenek, vezetőjük Andreas Neblinger.<sup>103</sup> Felvidéki képfaragók is dolgoztak a fejedelem megbízásából a váradi vár mennyezetén. A fejedelmi építkezések rendjén több asztalos, képíró neve ismert, de itt is kevés adatunk van arról, hogy a nyílászárók pontosan kiknek a munkái.

Az egyik legkorábbi, profán térből megmaradt ajtó-ábrázolás a Bethlen Mihály 16. századi építkezésének idejéből ismert: a keresdi kastély két, 1598-as és egy 1651-es festett ajtaja, amelyek ma már csak rajzon láthatóak.

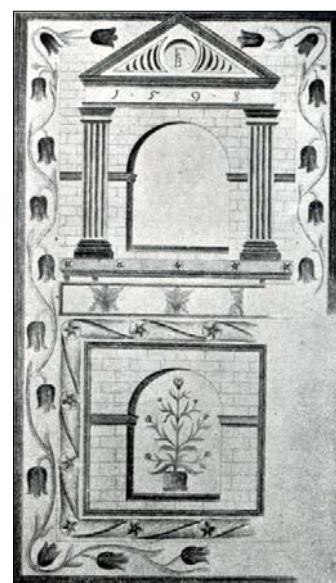
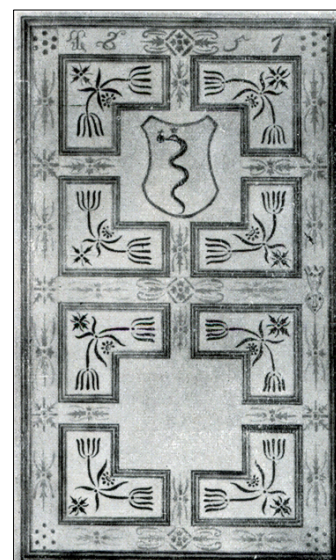
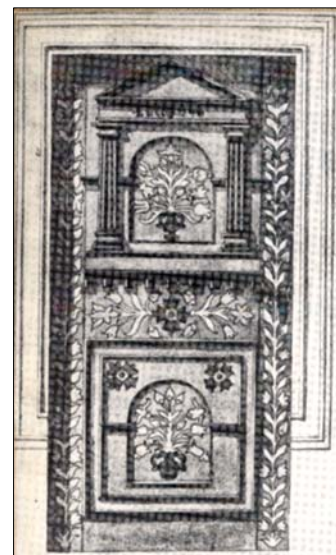
A 17. századi asztalos munkákról elsősorban a templomokban megmaradt ajtók és ablakok tanúskodnak. Szerkezetüket és díszítésüket tekintve a nyílászárók sokszínű variációival találkozunk. A különböző megoldások egyidőben létezése erdélyi sajátosság. Az archaikusabb, ácsolt szerkezetű pallóból és fém pántokból álló ajtók ugyanúgy megtalálhatóak – nem ritkán ugyanazon épület falain – mint az álkeret-betétes, vagy betétes, a festett, intarziás, vagy „fejér” (kezeletlen felületű) ajtók. Erről az inventáriumok leírásai tanúskodnak.

Ebből a századból kevés asztalos neve maradt ránk. A megmaradt emlékanyag és levéltári adatok alapján végzett kutatások elsősorban a szakrális terekben dolgozó mesterek neveit azonosította könnyebben. Köszönhető ez a mennyezetek, pad vagy karzatmellvédek felírásainak is, és az egyházi, egyházközségi archívumok adatainak, ahol a festőasztalos neve is szerepel. Kastélyok, kúriák, udvarházak esetében elsősorban levéltári adatokra támaszkodhatunk, így sokkal kevesebb információnk van arra vonatkozóan, hogy kik is dolgoztak és mit is készítettek. Az is bizonyos, hogy egy-egy asztalos egyházi és világi megbízásokat egyaránt

#### 14. Keresd: a Bethlen-kastély festett ajtóí rajzokon

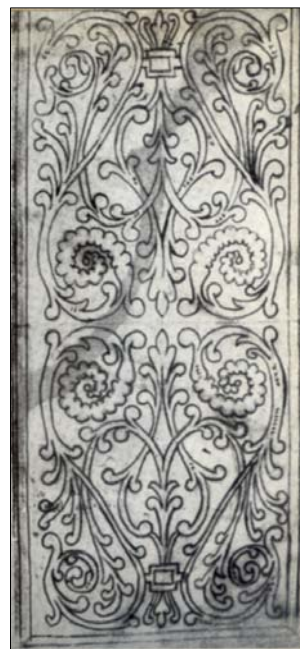
<sup>102</sup> Kovács A. 2003. 83.

<sup>103</sup> Kovács András: *Képfaragók és dekorátorok a 17. századi Erdélyben*. 2006.



elvégezte, sőt arra is van példa, hogy kvalitatív és kevésbé igényes, vagy szakmailag nem egyenrangú, nem ugyan olyan tudást és felkészültséget igénylő munkákat ugyanaz az asztalos készíti el. Régeni Asztalos János (Hannes Lew Rechner 1622–1703) kolozsvári asztalosról tudjuk, hogy Elias Nicolai kőfaragó alkalmazza a kolozsvári Farkas utcai református templom szószékkosarának készítésekor. Feljegyezték róla, hogy „»cifrázását« a maga anyagából felvállalta és elvégezte»<sup>104</sup>. Szintén az ő neve szerepel 1672-ben a kolozsvári asztalos céh irataiban, mint „az Magyar uczai kis ajtó előtt való orthodoxa templomnak az meghdeszkasasara es ket ajtokra, ayto-ablakok megboritasaval»<sup>105</sup> megbízott mester. Az 1640-es évek közepétől maradtak meg rajzai, köztük egy rakott díszítésű ajtószárny, mely sok hasonlóságot mutat a sárospataki 1640–1641-es Rákóczi építkezésekkor készült és máig megmaradt két ajtószárnyal. Rajzai a korabeli építészeti és asztalos traktátusok díszítő mustráit tükrözik, mely a kor közkedvelt díszítő motívumait tartalmazta.<sup>106</sup>

Az 1640-es években I. Rákóczi György görgényi udvarházának építéséhez két asztalost és egy üvegest kér a besztereceiektől, és egy üvegest meg egy asztalost rendel Brassóból. A Besztercéről kért asztalosokkal kapcsolatban megjegyzi, hogy azokat küldjék akik, Gyaluban is dolgoztak és olyan ablakramákat készítsenek itt Görgényben, mint amilyeneket ott csináltak. A megmaradt források azt is feljegyezték, hogy az asztalosok igen készületlenül jöttek, mert egyik sem hozott magával enyvvet, „annelkült penigh itt igen haszontalan es heab(a) ualo az munka»<sup>107</sup>, ezért két font enyvvet vásárolnak. Később, mivel még szükség van mesteremberekre, Kolozsvárról Tölcséres Mihályt és Asztalos Pétert küldik. A vasalatok elkészítését is besztercei és kolozsvári lakatosok végzik.<sup>108</sup>



**15. Mintarajzok a kolozsvári asztalosok 17. századi céhkönyvében**

<sup>104</sup> Kovács András: *I. Rákóczi György fejedelem erdélyi építkezéseiről*. 2000.

<sup>105</sup> Kovács A. 2003. 167.

<sup>106</sup> Régeni Asztalos János munkájáról: Kovács A. 2006.

<sup>107</sup> BLvt 13344 In. Kovács Zs. 2000. 106.

<sup>108</sup> Kovács Zs. 2000.



A szakrális terekben megmaradt festett faberendezéseknek köszönhetően, megismerhetők a 17–18. században működő festő-asztalosok munkái, vagy egy-egy mester munkája. Innen tudunk, például, a szászbudai Rössler Jánosról és műhelyének alkotásairól is.<sup>109</sup> A belső berendezés mellett e mesteremberek gyakran az ajtók díszítésére is szerződtek. Ezzel magyarázható, hogy az égei református templom festett mennyezete, a nyugati karzatmellvéd táblái és a nyugati bejárati ajtó is Rössler János festő-asztalos kezét dicséri – ahogy erről a mennyezet feliratos táblája tudósít bennünket. Egy másik példa: 1788-ban a Nagyalambfalvi Református Eklézsia szerződést kötött az öreg és fiatal Rössler Györggyel (szászbudai asztalosok) a templomberendezés festésére. Az egy évvel később, 1789-ben készült déli bejárati ajtót szintén ők készítették és festik.<sup>110</sup>



**16. Nagyalambfalva és Ége: református templomok bejáratai**

A Szászföldről származó Umling Lőrinc és fiai, akik Kalotaszeg református templomainak felvirágoztatói, a 18. század legismertebb festő-asztalos dinasztiájának a tagjai. Műhelyük tevékenysége nem csak szakrális terekre korlátozódott, hanem használati tárgyak készítésével is foglalatoskodtak. 1769-ben id. Umling Lőrinc alkalmazásban állt a Teleki családnál a

<sup>109</sup> Rössler János munkái: rádosi (Radeln, Roades), szászbudai (Bodendorf, Bunesti) evangélikus templom karzatmellvédje. Feltehetően unokája, illetve dédunokája lehetett szászkeresztúri Rössler György és azonos nevű fia, akik Szászbuda (Bodendorf, Budacu de Jos), Szászdálya (Denndorf, Daia), Mese (Meschendorf, Mesendorf), Kóhalom (Reps, Pupea), Szászfehéregyháza (Weisskirchen, Viscri), Szászkézd (Keisd, Saschiz), evangélikus templomok. Magyar református templomok: Rugonfalva (Ruganesti), Nagyalambfalva (Porumbeni Mari), Dálnok (Dalnic), Ége (Ighiu). *"Virágozódott ... Anno" Az Umlingok Kalotaszegén.* 2007.18.

<sup>110</sup> Lángi J. – Mihály F. 2002. 26., 80.

kendilónai kastély belső berendezésének készítésére.<sup>111</sup> Hogy mit is készített a Telekiek kastélyában az nem ismert, de a megmaradt templomi munkák által képet alkothatunk az általuk képviselt gondolatvilágról. A díszített nyílászárók közül a farnasi (1750), a magyarvistai (1765), a magyarókeréki (1746), a szucsagi (1749), a magyarvalkói (1765) ajtók keretbe festett, virágos és olaszorsó motívummal ékesítettek.

A kastélyok és udvarházak építésén a céhes mesterek mellett helyi asztalosok, falusi ácsok, jobbágmesterek is dolgoztak. Nagyon kevés adatunk van arról, hogy konkrétan mi mindent készítettek. A birtok összeírásokkor a jobbágyok számbavételénél a nevek megkülönböztetésére is szolgál a foglalkozás megjelölése. Szentbenedeken például 1696-ban a jobbágyok összeírásában találunk sípost, sütőt, tímárt, kertészt és kádárt, de mellettük ott szerepel Papp Mihók és Gosztilai Kőműves Tamás kőművesek, Asztalos Péter „ki asztalos”, és „Asztalos ács Molnár Péter” román jobbágy neve is. A szökött jobbágyok között szerepel Demián Jakab fia Gábor, őt az asztalosságra „az urak taníttatták volt meg, most Fejér vármegyében Sárdon Száva Mihály ur eő Nga földjén lakik”.<sup>112</sup> Ezeknek a mestereknek a munkáiba elsősorban a néprajzi gyűjtések révén nyerhetünk betekintést, az azonban bizonyos, hogy Erdély udvarház-építészetében jelentős szerepük volt.<sup>113</sup>

### 17. Magyarókeréke és Magyarvista: Református templomok bejárati ajtói

<sup>111</sup> "Virágozódt ... Anno" Az Umlingok Kalotaszegen. 2007.78.

<sup>112</sup> B. Nagy 1970. 54.

<sup>113</sup> Szabó T. Attila: *Kalotaszegi mester és foglalkozás nevek a XVII–XIX. Században* (1980) és az *Erdélyi népi mesterek és tisztségviselők a XVI–XIX századból* (1947) című írásaiban a népi mesterekkel kapcsolatosan gyűjtött leltári anyagot dolgozta fel, melyben jól látható a falu kézműves rétegének tevékeny részvétele az udvarház-építészetben



A falu kézműves rétegének foglalkoztatottságára utalnak az inventáriumokban szereplő házi műhelyek és kézműves szerszámok. Néhány példa ezek közül: Uzdiszentpéteren (1679) és Ludason (1755) faragószékeket, Bögözön (1820) asztalos-szerszámok egész sorát, Vajdahunyadon (1681) a „katonák házában” és a „sütőházban” asztalos munkához való hosszú asztalt vettek leltárba. Keresden (1797) asztalos- és faragóműhely, Uzdiszentpéteren (1679) „asztalosház” és kádárszín, Szentbenedeken (1784) „asztalosház” és „téli faragóház” leírását olvashatjuk<sup>114</sup>.

Egy alkalmi (időszakos) „asztalos műhely” leírását olvashatjuk Bajoni János Teleki Mihály uzdiszentpéteri udvarházának összeírásából. 1679-ben, a gazdasági épületek számbavételénél, az egyik istállóról feljegyzi, hogy mivel ott akkor éppen asztalos dolgozik, az istálló műhelyként használatos: „ezért vagon itt: Új toronyra való, négyfiókos, festett deszkával burított ablakfa rámostól nro. 1. Másik is hasonló ablakfa 9 szál vasvesszőből álló rostélyos vasával, az nagypalotára való nro. 1 ennek ónos vassarka 8, ónos fordítója kettő. Az új torony ablakához való, ónba foglalt, hatszegre metszett kristályüveg ráma nro. 4, ónba foglalt paraszt üveges ráma is nro. 12. Ugyanide való, veresen festett farostély nro. 2. Két ajtónak való öszveenyvezett deszka. Keresztlábas, négyszegű fejr asztal nro. 1. Képiró festékéhez foglalt fazék nro. 9.

A műhely áll fenyődeszkából nro. 5, alatta való is nro. 5. Hosszú paraszt szék nro. 2. Lábas, forgó tőkeszék nro. 1. Katona fogas az felon csak fejéren nro. 6. 8 darab deszkából öszverakott ágy nro. 1. Diribdarab fenyődeszka ugyan feles. Az istálló egyik végében fajármon álló hosszú válú nro. 1. Más végében cölöpökhöz szegezett, átaljában érő, furdalt rúd nro. 1.”<sup>115</sup>

A már elkészült és félkész nyílászárók mellett, egy egyszerű asztalt is talált az összeíró. Az általa műhelynek nevezett helyiség, pedig inkább lakótér és háló alkalmasosság, hisz egyetlen egy szerszám sem került összeírásra. A megvizsgált inventáriumok közül egyedül az 1751-es uzdiszentpéteri udvarház összeírásánál olvasunk „asztalosház”-ról de az ajtó, ablak, zöldmázás kályha, gerendás és deszkázott mennyezeten kívül semmi más nem került feljegyzésre.<sup>116</sup>

A 17. századi inventáriumok ajtóleírásai főleg az ajtó anyagára, szerkezetére, néhol díszítettségére összpontosítanak, a legrészletesebben mégis inkább a faszerkezetet összetartó vasneműt, vagy a zárrendszerhez kapcsolódó részeket írják le.

---

<sup>114</sup> B. Nagy 1970. 53.

<sup>115</sup> B. Nagy 1973. 168.

<sup>116</sup> B. Nagy 1973. 329.



A 18. század végéről – köszönhetően a nagy számban fennmaradt építési iratok, számlák, peres ügyek jegyzőkönyveinek – egy-egy asztalosmester vagy mesterkör tevékenységét is nyomon követhetjük. Az először az egyházi, majd a világi építészetben is megjelenő barokk stílus közvetítői itt is, akár csak a kőfaragók esetében, elsősorban a bevándorolt mesterek. A kolozsvári barokk körhöz tartozó mester, például, Johann Christian Bahr, aki 1773–1777 között a hadadi Wesselényi kastély ajtó-ablakainak készítője. Frónius János a drági Wesselényi udvarház asztalosa 1798-ban, 1809-ben szintén a Wesselényi kastélyban dolgozik Zsibón. Késmárki János több ízben is a kolozsvári Teleki háznál ajtókat, ablakokat készít (1792, 1794, 1797, 1804) – gyönyörű ajtótervei maradtak fenn. Anton Richter 1774–1784 között a kolozsvári Bánffy palota épületasztalosi munkáját, 1777-ben pedig Rédey Mihály építkezéseinél dolgozik mint asztalos.



**18. Kolozsvár: ajtóterv a Teleki-palotához**

A 18. század hatvanas éveiben épült hadadi barokk kastélyt Wesselényi Ferenc építtette. A családi levéltárban az építés iratai csaknem hiánytalanul megmaradtak. Ezekből ismerhetjük meg a kastély építésénél dolgozó mestereket. 1773-ban Johann Christian Bahr asztalos szerződött az ajtók, ablakok, zsalugáterek és néhány hiányzó bútordarab elkészítésére. A munkával csak 1776 őszére készült el, és fizetségként 650 forintot kapott. A kastély padolására is őt szerződtették. A nyílászárók és a zsalugáterek a berlini, de Kolozsváron élő Johann Wilke munkái, aki a kolozsvári Rédey és Alvinci ház ajtajainak és ablakainak vasalatait is készítette. A megmaradt számadásokból tudjuk, hogy Wesselényi 1777 júliusában felfogadta Christof Hoch kolozsvári asztaloslegényt „a záruk és veretek egy részének sürgős felferésére és ennek következtében esetleg megrongálódott famunka



javítására”.<sup>117</sup> Az üvegezést Johann Peter Hermann kolozsvári mester végezte.<sup>118</sup> A Johann Christian Bahr asztalossal kötött szerződés egyik kikötése, hogy a melléje adott két jobbágyinast köteles szakmára tanítani és tilos napszámos munkára használni. Az állandó anyagi gondokkal küszködő főurak igyekeztek megtalálni annak módját, hogy ne kelljen mindig igénybe venniük a városi mesterek drága munkáját. Később ezek a falusi mesterek már önállóan is megállják a helyüket az épületek és azok berendezésének készítésekor.<sup>119</sup>



### 19. Kolozsvár: Bánffy-palota

A Bánffy család kolozsvári palotája a barokk építészet egyik kiemelkedő alkotása. Bánffy György akkor még guberniumi tanácsos, mikor a Würzburgból származó, de Szebenbe letelepedő Johann Eberhard Blaumann építőmestert bízza meg a palota terveinek elkészítésével. A megmaradt számlák és szerződések pontosan tájékoztatnak arról is, hogy az épület asztalos és lakatos munkáit (1774-ben) két szebeni mester, Anton Richter és Dominikus Hoffmann vállalja fel. Richteré az épület minden asztalosmunkája, a különböző típusú ajtókat és ablakokat és a parkettet is beleértve.<sup>120</sup> Hoffmann lakatos neve mellett egy

<sup>117</sup> B. Nagy 1970. 184.

<sup>118</sup> 1775 októberében szerződött a munka elvégzésére egy kisebb ablak elkészítéséért 8 magyar forint 16 pénzt kapott, egy nagyért 16 magyar forint 4 pénzt kapott. Étel és napi egy kupa bor is járt neki. – B. Nagy 1970. 184.

<sup>119</sup> B. Nagy 1970. 188.

<sup>120</sup> Richter Szebenből Kolozsvárra költözött. A Bánffy-palotával párhuzamosan készítette el a Rédei-ház asztalosmunkáit is. – B. Nagy 1970. 207.

Matkó István nevű kolozsvári lakatos neve is szerepel az iratokban, akiről annyi maradt csak fenn, hogy jelentéktelen munkát végzett a palota építésénél.

## VASMŰVESEK, LAKATOSOK

A nyílászárók szerkezeti megerősítésére, mozgathatóságára és zárására elsősorban vasból készült pántokat, pipákat, zárat készítettek. Szakrális térben megmaradt ajtókon és ablakokon ez ma is megfigyelhető, az inventáriumok, pedig bőséges leírással szolgálnak a különböző vasneműk összeírásakor.



**20. Csíkszereda**  
**Szent Kereszt plébániatemplom ajtajának vas szerelvényei**

A legkorábbi kovácsoltvas emlékek Magyarországon, a régészeti leletek közül kerültek elő, szép számban maradtak kulcsok, vaspántok és a 15. századból már néhány zárat is ismerünk.<sup>121</sup> A 14. századi templom ajtó vasalatai az első emlékei ennek a mesterségnek.<sup>122</sup> Az ajtóvasalások két módját alkalmazzák. Az egyik: az egymás mellé helyezett pallókat két vagy több laposra kalapált tartópánt fogja össze; a másik alkalmazott eljárás az ajtó egyes felületeit, egymást keresztező pánthálózattal vonták be, amit egyszerű vasszegekkel erősítettek a fához, ilyenkor a tartópántok az ajtó belső lapjára kerültek.

A kovácsoltvas munkákat lakatos mesterek készítették az ajtófogók, kopogtatók, reteszek, rácsok, kilincsek mind az ő műhelyeikből kerülnek ki. A lakatosokat pléh-

<sup>121</sup> Temesváry Ferenc több írásában is feldolgozta a Magyar Nemzeti Múzeum illetve az Országos Történelmi Múzeum gyűjteményében lévő lakatos munkákat, osztályozva a különböző régészeti ásatásokból előkerült zárat, kulcsokat és lakatokat: *Az országos Történelmi Múzeum két lakatos remeke*. 1958.; *Kulcs típusok és zár-mechanizmusok fejlődése a XII–XV. Századig*. 1960.; *Kulcs típusok és zár-mechanizmusok fejlődése a XV. Században*. 1961.; *A nagyvársznyi Kézis-vár lakatosipari termékei*. 1961.

<sup>122</sup> B.Oberschall Magda: *Régi magyar vasművéség*. 1941. 6.

csinálónak azaz zár készítőknak is nevezték, ezért sem meglepő, hogy az inventáriumokban többször is pléh-nek nevezték a zárat. A mesterjelöltnek ebből is remekelnie kellett. A sárospatakiak céhe 1608-ban a következő követelményt állította: „Pléh-csináló mives három darabot csináljon. Az egyik egy jó boltra való pléh két zárval és mind az kettő hajtott legyen, föl- és betartójával egyetemben, és jól forrasztott kulcsszékkel, hat avagy több abroncsokkal, nem kevesebb. Az másik legyen egy szekrényre való pléh négy zárval, kinek hasonlatosképpen föl- és betartója legyen és jól forrasztott, rakott kulcsszékkel, mint az első.”<sup>123</sup>

A nyersanyaghoz a havonkénti vasvásárokon lehetett hozzájutni. Erdélyben készárú ellenében adták ki a hámorvasat a fejedelmi sáfárok. A török hódoltság idején három városban Budán, Kecskeméten és Váradon tarthattak vasvásárokat.<sup>124</sup> A váradi vaskereskedők jól kihasználták azt, hogy a város a keleti kereskedelem magyarországi raktára, és hogy a vásárokra a Tiszántúl és Erdély legtávolabbi pontjáról is eljöttek, illetve hogy a török szultán védelmét és támogatását élvezték. A felső-magyarországi „szekerező” vasárosok Havasalföldre Erdélyen keresztül jutottak el. Kötelesek voltak azonban elsősorban városi piacokon kipakolniuk portékáikat, melyet az adott város „limitációja” szerint kellett árusítani.<sup>125</sup> Egy 1672-es feljegyzés szerint Kolozsvárott elkelt ilyen kényszerkirakás alkalmával hat szekér vasárú. Az eladott vascikkek között találunk négy lakatot, „*azki kitsiny 1 Frt, az ki nagyfajta kettő 1 Frt; Kapura való egy 1 Frt, de az ki erőses, pántolt, az 2 Frt; ajtópánt 6 vagy 3 pár az szerint, ki mitsodás, 1 Frt?*”<sup>126</sup> Bethlen Gábor fejedelem a kereskedők jogos kérésének eleget téve 1625 októberében hozott rendeletében mindenféle árunak megszabta az árát illetve



**21. Magyarkiskapus Református templom bejárati ajtó**

<sup>123</sup> Bogdán István: *Régi magyar mesterségek*. 1973.

<sup>124</sup> Dr. Fenesi: *A magyar vastermék – kereskedelem története*. 2004. 106.

<sup>125</sup> Ilyen városok voltak: Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Kolozsvár, Brassó és Szeged. Dr. Fenesi 2004. 118.

<sup>126</sup> Dr. Fenesi 2004. 118.



azt is, hogy a céhbe nem tartozó vándorkereskedők mekkora illetéket kötelesek fizetni. Az erdélyi vaskereskedelem Apaffi Mihály fejedelemsége alatt éli aranykorát, megjelenik a „vaskereskedő” fogalma. A fejedelemség megszűnésével az erdélyi vasvásárok is megszűntek, a császári vezetés elsősorban a bécsi iparcikkek árusítását szorgalmazta. Ezzel egy időben a 18. század második felében egyre több önálló mester dolgozik, aki már nem tagja a zárt céhrendszernek, de az egyre növekvő lakossági igények lehetővé teszik a fennmaradását. A szabad ipar kialakulásának kezdete ez az időszak.

Néhány 18. századi lakatos mester neve ismert, akik nyílászárók vasalatain dolgoztak. Haltrich Johannes, 1762 Kendilónai Teleki kastélyban végez lakatos munkát<sup>127</sup>, Matkó István lakatos dolgozik 1777–1780 között a kolozsvári Bánffy palotában<sup>128</sup>. 1770-ben Jacob Mizler marosvásárhelyi német lakatos a sáromberki Teleki kastély négy ajtajának zománcozott zárszerkezetét és az ablakok lakatosmunkáit készítette el.<sup>129</sup>

A külföldön készült mintalapok a formák széles körű terjedését segítették elő. Ismereteink szerint 1627-ben jelent meg az első, a sokoldalú Mathurin Jousse építész, lakatos, faragó, rézkarcoló albuma a vasműves formákról. Ezt a XVII. század végén a francia születésű Jean Tijou alkotásairól Angliában készült könyv követte. A XVIII. században a mintalapok megszáporodtak, s a század végén és a XIX. század elején meghatározói voltak a kovácsoltvas művesség alakulásának.<sup>130</sup>



**22. Berethalom  
Sekrestyeajtó zárszerkezete**

<sup>127</sup> B. Nagy 1970. 302.

<sup>128</sup> B. Nagy 1970. 317.

<sup>129</sup> Orbán J. jegyzet

<sup>130</sup> Perekházy Károly: *Magyarországi kovácsoltvas-művesség*, 1982.

Az eddigiekből talán világosan látszik, hogy egy-egy mesterségre, korszakra, vagy épületre vonatkozó adataink igen-igen töredékesen maradtak meg. Sok kérdés máig tisztázatlan. Nevek és adatok hiányában nem is lehet levonni pontos következtetéseket. A kutatás során feltárt anyagok újabb adatokkal szolgáltak arra vonatkozóan, hogy milyen is volt a 17–18. századi építkezés Erdélyben, milyen lehetőségek adódtak, kik voltak a megrendelők és kik végezték el a megbízásokat, hogyan alakult egy-egy mesterség vagy egy-egy céh története.



**Keresd, Szentbenedek és Aranyosmeggyes**

# A J T Ó K É S A B L A K O K A 17-18. SZÁZADI I N V E N T Á R I U M O K B A N (ANYAG ÉS TECHNIKA)

Az inventáriumok szerzői különböző korban és helyen, egymástól függetlenül írták össze az ingóságokat. Nem követnek egységes koncepciót. Természetesen összeírásakor az anyagi, gazdasági szempont az irányadó, de ahány összeíró, annyi változata és olvasata van ezeknek az összeírásoknak. Ismerünk szűkszavú – csak a zárszerkezetek vagy vasrészek összeírását tartalmazó – konskripciókat, és a legapróbb részletekre is odafigyelő, mindent aprólékosan bemutató inventáriumokat is.

Az alábbiakban olyan készítéstechnikai következtetéseket vázolok, melyekre a rendelkezésre álló inventáriumok információi és a szakrális terekben megmaradt ajtók egybevetése adott módot. Ennek érthetőbbé tételére szolgál a nyílászárók osztályozása is.

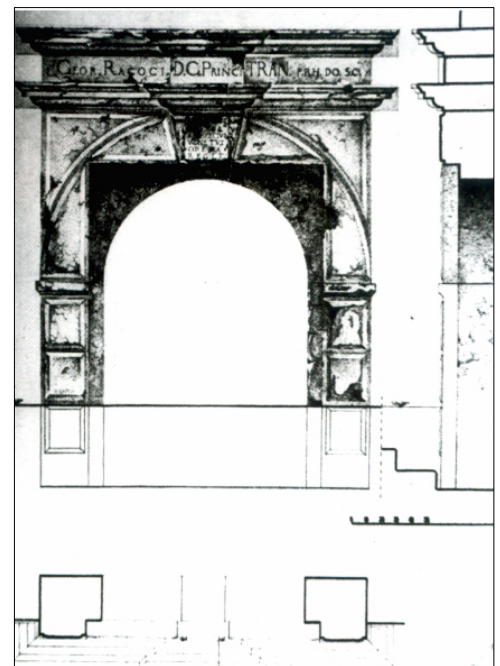
A kastélyok, kúriák, udvarházak összeírásaira alapozva funkció és szerkezeti adottságok szerint a nyílászárók több kategóriába sorolhatóak. Az első csoportba a kapuk tartoznak, melyeknek elsősorban védelmi szerepük volt. Szerkezeti leírásuk bőségesebb az ajtókénál, ám a vizsgált inventáriumok a figyelmet elsősorban nem a fa részeknek, hanem a vasszerkezetnek szentelik – kétségtelenül azok anyagi értéke miatt. A második kategóriába azok az ajtók kerülnek, amelyek az épületek belsejében találhatóak, a harmadik csoportot pedig az ablakok különféle változatai teszik ki.

## „EZEN KAPU NYÍLIK ...”

Az inventáriumokban összeírásra kerülnek a várak, udvarházak, külső/belső udvarok, kertek, melléképületek kapui is. A kaputípusok szerkezeti alakulását funkciójuk határozza meg. A vár és külső udvarának főkapuja esetében még mindig a védelmi szempont a döntő. A felvonókapuk és az ahhoz tartozó „szerszámok”, kiegészítők részletes leírása is erről tanúskodik: „egy vastag, tölgyfa deszkából csinált, megbomladozott, régi, keskeny felvonókapuja (...) Ennek az kapunak az tengelye mind az két végén erősen meg van erős vaskarikákkal erősítve, mind az két felől jó vascsapos. Két lánc van rajta; egyik, az csigán általjáró, az kapuhoz van ragasztva; az másik, az kijáró, lebocsátó pallójához van erősen csinálva (...) nagy vasretesz van az oldalán, az reteszfeje pedig az kapufélben van, melyben is mostan felvonván, bezároltathatik. Az pallócskájának vas az tengelye, vaskapcsokkal hozzáfoglalva, mind elől, hátul vassal általhevederezve; az mint megnézelhattük, nincsen semmi hibája mostan. Egy megavult kis ajtó is van rajta, vastag deszkából csinált, erős vassarkos, pántos; reteszfő is van belecsinálva az kőfalban, egy vascsiga is van, másik felől is nincsen semmi héja annak is”. (Kővár, 1694.)<sup>131</sup>

A várak belső udvarait határoló kapuk szerkezeti-  
leg olyanok, mint a későbbi kastélyok, udvarházak, kúriák kapui, ahol a védelmi szerep már nem elsődleges. A zárhatóság, a külvilág kívül tartása továbbra is szempont, de nem olyan hangsúlyos, mint a várak külső kapuinak esetében. Felépítésükben új funkcióhoz illeszkedtek: most már egyszerre intim és védett terek elhatárolására szolgálnak. Ezen átalakulási folyamat nyomon követhető az inventáriumok kapu-leírásaiban.

A melléképületek és a kertek kapui egy másik kategóriába sorolhatók, bár ezen belül is nagy az eltérés attól függően, hogy a tulajdonos gazdasági helyzete milyen nyílászáró finan-



**23. Radnót  
A kastély északkeleti  
szárnyának kapuja**

<sup>131</sup> B. Nagy 1973. 245–246.



szírozását tette lehetővé. Arra is van példa, hogy az istállók, pajták bejáratai is kőből faragottak.<sup>132</sup>

B. Nagy Margit *A székely kapuk eredete és múltja*<sup>133</sup> című írásában a 17–18. századi kon-szkripciók kapu-adatai alapján a kapuknak különböző változatait különítette el.<sup>134</sup> Ezt a rendszerezést vettem én is alapul.

Az összeírások alapján azt látjuk, hogy a kapuk túlnyomó többsége kétosztatú: a nagykapu mellett megtalálható egy kiskapu is, mely a gyalogos átjárást teszi lehetővé. A legegyszerűbb kapuforma a deszkás vagy leveles kapu, mely fedetlen. Általában ilyenek a 17. századi egyszerűbb udvarházak vagy kertek kapui. Az egy új kategóriát képviselő fedett kapuknál a kapuzárakat, bálványokat már egy vízszintesen elhelyezett szemöldökgerenda köti össze. Erre épült rá a galambdúc és a kapu tetőzete, amelyet deszkával, zsindellyel, szalmával vagy cseréppel fedtek. Külön említést érdemelnek a kötött kapuk, ahol a kapuszerkezet statikai erősítését szolgálta a kapuzár és a szemöldökgerendák ácskötésekkel való összekapcsolása. Ezek a kapu merevítésében fontos szerepet játszó részek, gyakran a rögzítő nagyfejű faszegekkel díszítő szerepet is betöltöttek. A galambbúgos kapuk egy külön csoportot alkotnak. Ismerünk olyan leírásokat, ahol a galambdúc csak a kisajtó felett található, de galambbúgot használtak az egyszerű fedeles és fedeles-kötött kapuk esetében is.<sup>135</sup>



**24. Szászfehéregyháza  
Erődtemplom kapuja**

A várak védelmi szerepet betöltő kapui általában erős tölgyfából készültek, még a gyalogos ki és bejárást biztosító kisajtók is. Jellemző, hogy vashevederekkel, pántokkal, vassarkokon forgó, vasszegekkel összefogott vastag pallókból képezték ki a kapu szárnyait. A záró szerkezetet a vasretesz és vasreteszfő, különböző láncok és lakatok, valamint a

<sup>132</sup> Bonchida (1736). – B. Nagy. 1973. 313.

<sup>133</sup> B. Nagy 1970. 73–84.

<sup>134</sup> A székely kapu történetével foglalkozott: Cs. Sebestyén Károly: *A székelykapu földrajzi elterjedésének újabb adatai*. 1923–24.; Viski Károly: *Adatok a székely kapu történetéhez*. 1929.; Szabó T. Attila: *Levéltári adatok faépítészetünk történetéhez. II. Székelykapuk és fazárak*. 1939.

<sup>135</sup> *Magyar Néprajzi Lexikon* II. Kötet. 1979.



kapufélbe – akár fából, akár kőből készült – becsúsztható vasretesz és a rajta lévő lakat alkotta.

A templomvárak megmaradt kapuinak kialakításában szintén a védelmi szerep állt az első helyen. Néhány korábbi (15–16. századi) példán még ma is láthatjuk ezen meg gondolás szerkezeti megoldásait. A kapuk ácsolt technikával készültek; a kemény, bárdolt falapokat hevederekkel, fémpántokkal rögzítették egymáshoz. Az ajtószárny ellenálló képességét, tartósságát a ráerősített – egyébként már használhatatlanná vált – vas eszközökkel kívánták növelni.<sup>136</sup>

Az általam vizsgált inventáriumok közül a görgényi (1652), a bethleni (1661), és a kővári (1694) vár kapui tartoznak a védelmi szerepet betöltő nyílászárók közé. Jellemző e feljegyzésekre a vasnemű aprólékos leírása, a fenyő vagy tölgy szerkezetet összetartó és a kapu zárrendszerét részletező összeírás. Egyetlen egy kapuról sincs feljegyezve, hogy vassal borított lett volna. A 17–18. században a nyílászáróknak ez a fajta szerkezeti felépítése már nem indokolt. Az is tény, hogy az inventáriumokban az ott található javakat rögzítik, nem pedig azt, hogy melyik mikor készült. Így csak azt tudjuk bizonyossággal, hogy az összeírásakor mit talált az összeíró.

A kapuk szerkezeti megerősítésében és néhol díszítésében is fontos szerepet játszott a fa- vagy vasszeggel való rögzítés. Általában két egymásra tevődő réteg – leggyakrabban tölgy és fenyő palló, deszka – rögzítésénél olvasunk erről a megoldásról, de arra is találunk példát, hogy mindkét részről vasheveder fogja az ajtólapot és ezt fejes vasszegekkel – három rendben – megszegezik. A görgényi vár két kapuja is fejes szegekkel volt megverve. A szegezés módjáról is van néhány feljegyzés. A kővári vár kapuja, például, egyik felől négy, másik felől három rendben lapos fejű, öreg vasszeggel volt rögzítve. Egy másik kapujáról pedig azt olvassuk, hogy kívülről van megszegezve. Egyedül az oprakercisórai udvarház összeírásában olvasunk faszeggel vert kapukról a kúria és a szekérszín nyílászáróinak leírásakor. A kapuszárny rögzítését és mozgathatóságát a vassarkok és pántok biztosították. A szakrális térben megmaradt nyílászárók esetében megfigyelhető, hogy kőkeretekbe – ritkán tölgyfa gerendába – rögzített pipák tartják a sarokvasat és pántokat.<sup>137</sup> Egyedül az oprakercisórai kúria kapujáról olvassuk, hogy „faperselyben járó” volt.

A 17–18. században, a szinte minden inventáriumban megtalálható tömlöcbejárati ajtók esetében, még mindig első helyen áll a védelem és a biztonság. Az itt említendő főként

---

<sup>136</sup> Mihály F. 2009.

<sup>137</sup> Mihály Ferenc: *Történeti ajtók Erdélyben* – előadás. 2008.

vaspánttal, retesszel, reteszfővel és lakattal lezárt ajtókat néhány helyen az ajtóra szerelt vasrostély kíséri.<sup>138</sup>

A kastélyok, udvarházak esetében a kapu mellékét (keretét) faragott kőből és fából is készítették. A fedett kapuk esetében általában zsindeyes tetőről számolnak be az összeírások, az egyik kivétel: a mezőbodoni 1679-es inventárium, ahol a „kapuk szalmával fedettek”.<sup>139</sup> A tölgy mellett egyre gyakrabban használnak fenyő, bikk, nyárfa, száldokfa (hárs) deszkákat a kapuk kiképzésénél. A kapuk nagy része gyalult deszkából készült, de a görgényi vár összeírója külön megjegyzi, hogy a Harcsafark bástya kapuja „gyalulatlan deszkából szegezett”.<sup>140</sup>

A vas szerkezeti elemek mellett egyre több a fából készült rész is: fakilincs, fazár, fasarok, faretesz és heveder – ezek a részletek már arról tanúskodnak, hogy a védelmi szerep nem elsődleges, és az anyagi értékkel bíró vas használatát, kevésbé fontos helyeken helyettesítették fával. A vas és fa szerkezeti elemek egyazon nyílászárón való használatáról is számos összeírás tanúskodik: „egy kapu ... fasarkon forgó, felyül vaskapcsokon forgó” (Szurdok, 1657)<sup>141</sup>, kapun „paraszt kisajtó, vassarka, csapja, rossz fakilincse” (Búzásbocsárd, 1656)<sup>142</sup>, „ezen nagykapun nyílik ki egy kis, fasorkakon forgó, záldokfából csinált (...) ajtó, vasretesz, reteszfő és fakilincs” (Egeres, 1699)<sup>143</sup>, „egy gyalogkapu, öreg, fakilincses és pántos, az felső sarka széles vaskapoccsal foglaltatott az kapu



## 25. Ecel. Erődtemplom kapuja

<sup>138</sup> Szentdemeter, Székelyvécke (1629) – *temlec* B. Nagy 1973. 69.; Görgény (1652) – *tömlöc* B. Nagy 1973. 95.; Búzásbocsárd (1656) – *tömlöc* B. Nagy 1973. 111.; Uzdisztentpéter (1679) – *tömlöc* B. Nagy 1973. 136.; Oprakercisóra (1683) – *tömlöc* B. Nagy 1973. 201; Kővár (1694) – *felső tömlöc, secessus* B. Nagy 1973. 234.; Aranykút (1728) – *alsó tömlöc* B. Nagy. 1973. 299.

<sup>139</sup> B. Nagy 1973. 131.

<sup>140</sup> B. Nagy 1973. 102.

<sup>141</sup> B. Nagy 1973. 122.

<sup>142</sup> B. Nagy 1973. 111.

<sup>143</sup> B. Nagy 1973. 272.

bálványához” (Siménfalva, 1636)<sup>144</sup>, „vayon vasszegekkel szegezett, fasorkos, fazáros és fakilincses kis, deszkás gyalogkapu” (Mezőbodon, 1679)<sup>145</sup>, „kapu, melynek az felső része az ajtó mellyékihez fasarkkal vayon összvefogalva. Az balról nyíló résziben vayon egy kis bėjáró ajtócskájá, fasarkon forgó” (Oprakercisóra, 1683)<sup>146</sup>, „az udvarháznak belső kúriájára nyílik kétfelé nyíló, faperselyben járó, vasszegekkel bévert fenyődeszkás ... kapu” (Oprakercisóra, 1683 -kúria)<sup>147</sup>, „alól fasarkon forgó, fenyőfa szegekkel megszegezett derék kapu, melynek fele része fahoroggal vayon az mellyékhez foglalva” (Oprakercisóra, 1683 – kúria)<sup>148</sup>, „kapu, melynek levelei alól facsapon, felül vaspántban vagy kávábanforgó” (Alvinc, 1696)<sup>149</sup>.

Elsősorban a kisajtó, gyalogkapu szerkezeténél találkozunk a fa tartó és zár szerkezetekkel. Azt is látjuk, hogy a tölgyfa használata nem kizárólagos. Sokszor csak a kapu „fogalófája” készül tölgyfából, a kapuszárny, vagy bélétek már gyakran fenyőfa, néha cser- és száldokfából készülnek.<sup>150</sup>

A 17. századi udvarházak kapui között sok galambbúgos, fedett kaput találunk. Ezek általában kétféle nyíló, leveles, deszkás kapuk egy kisajtóval. A nyílók többnyire fenyőfából készültek, a kapubálvány néhol tölgyfából. Az inventáriumok feljegyzései ezek díszítéséről is említést tesznek: „festett három temérdek oszlopon álló” kapu (Siménfalva, 1636)<sup>151</sup>, „festékkal cifrázott” kapufél (Nagysajó, 1681)<sup>152</sup>, „olaszfokoson” megcifrázott kapufedél (Csíkkozmas, 1688)<sup>153</sup>, „négyszegre faragott” keskeny tölgyfagerendákból készült kapu (Nagysajó, 1681)<sup>154</sup>. Egyre gyakoribb a fafelület díszítésére vonatkozó adatok. A védelmi feladat elsőbbségét hangsúlyozó várkapuk díszítéséről csak egyetlen egyszer olvasunk a kővári várkapu leírásakor „tölgyfából faragott deszkából csinált”<sup>155</sup>.

A melléképületek ajtajairól és a különböző kerti kapukról is elmondható: az egyszerűtől a faragott kőkeretes változatig mindenféle forma és szerkezet létezik. Fenyőből, bikkfából, tölgyből készültek, fedeles, galambbúgos formában, nem egyszer zsindelezett tetővel, vas- és fasarkú, reteszű, illetve reteszfejes változatban. Az inventáriumok említenek

---

<sup>144</sup> B. Nagy 1973. 73.

<sup>145</sup> B. Nagy 1973. 131.

<sup>146</sup> B. Nagy 1973. 201.

<sup>147</sup> B. Nagy 1973. 203.

<sup>148</sup> Uo.

<sup>149</sup> B. Nagy 1973. 257.

<sup>150</sup> Például: Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 272. Mezőörményes (1721) – B. Nagy 1973.283.

<sup>151</sup> B. Nagy 1973. 73.

<sup>152</sup> B. Nagy 1973. 179.

<sup>153</sup> B. Nagy 1973. 214.

<sup>154</sup> B. Nagy 1973. 179.

<sup>155</sup> B. Nagy 1973. 234.

leveles, egyfelé/kétfelé nyíló kapukat, valamint sövényből, deszkából, lécből csináltakat.<sup>156</sup> A melléképület- és kerti kapuk díszítéséről is olvashatunk. Például: faragott kőmellékű a búzásbocsárdi szekérszín<sup>157</sup>, a bonchidai csűr kapufele és szemöldöke faragott tölgyfából való<sup>158</sup>, metszésekkel cifrázott kapubálványai vannak a borbereki majorháznak<sup>159</sup>, virágosan faragott a bonchidai csűröskert tölgyfa kapuja<sup>160</sup>, a gernyeszegi veteményeskert eleje csipkés deszkázattal díszítet<sup>161</sup>. A kertek, melléképületek kapui között találunk néhány csak fából készült darabot is: „két kapumeltyék között, alól fasarkon járó, felyül pedig az kapumeltyékhez egy fahoroggal foglalt, kötéses, fenyődeszkás kapu vagyon, melynek szegezője farovátkás”<sup>162</sup>. A mezőörményesi udvarház veteményeskertjének „kapuja nyílik jobbra, fenyődeszkából való, fordul fasarkakon, tőkezárja vagyon”<sup>163</sup>, vagy a koronkai „akoly” kapujáról jegyzik fel, hogy „semmi vas nincs rajta”<sup>164</sup>, a siménfalvi udvarház csűröskertjének „kapuja, újdouúj, deszkás, kötéses kapu, vasnélkül való”<sup>165</sup>. A csak fából készült kapukról szóló feljegyzések sokaságával találkozunk a néprajzi gyűjtések között is.

## AJTÓK

A várak, kastélyok és udvarházak alaprajzi alakulása és változása nagyban meghatározza a belső ajtók milyenségét.<sup>166</sup>

A 17–18. századi téralakításról elmondható, hogy építészeti koncepció tekintetében a különböző építkezések és átépítések a reneszánsz szimmetria elvét követik. Már a 16. század végén egyre több szabályos alaprajzú kastély épül, ahol az eddig csak egymás mellett lévő terek helyett, egy egységes szobasort alakítottak ki, ahol már előre meghatározott

---

<sup>156</sup> Oprakercisóra (1683) – *kétféle nyíló kapu* B. Nagy 1973. 201.; Csíkkozmás (1688) – *egyfele nyíló kapu* B. Nagy 1973. 214.; Nagybún (1692) – *deszkával megkésztíve* B. Nagy 1973. 225.; Búzásbocsárd (1656) – *kétféle nyíló* B. Nagy 1973. 116.; Szurdok (1657) – *félszer ajtó* B. Nagy 1973. 125.; Nagysajó (1681) – *leveles kapu* B. Nagy 1973. 201.; Siménfalva (1636) – *deszkás, kötéses kapu* B. Nagy 1973. 77.; Nagytermi (1647) – *deszkás kapu* B. Nagy 1973. 82.; Meggykerék (1647) – *félszer ajtó* B. Nagy 1973. 87.; Drassó (1647) – *ajtaja sövény* B. Nagy 1973. 90.; Szentbenedek (1696) – *lécből csinált kapu* B. Nagy 1973. 271.; Uzdiszentpéter (1679) – *kétféle nyíló kapu* B. Nagy 1973. 170.

<sup>157</sup> B. Nagy 1973. 112.

<sup>158</sup> B. Nagy 1973. 322.

<sup>159</sup> B. Nagy 1973. 230.

<sup>160</sup> B. Nagy 1973. 321.

<sup>161</sup> B. Nagy 1973. 337.

<sup>162</sup> Oprakercisóra (1683) – *csűr* – B. Nagy 1973. 213.

<sup>163</sup> B. Nagy 1973. 291.

<sup>164</sup> B. Nagy 1973. 296.

<sup>165</sup> B. Nagy 1973. 78.

<sup>166</sup> Bővebben: B. Nagy 1970. 24–50.; 86–101.; Kovács A. 2003.75–147.

rendeltetésű helyiségeket alakíthattak ki. Ennek a gondolkodásnak az elterjedésével találkozunk a következő századokban. Ez a fajta téralakítás teszi lehetővé azt is, hogy a lakóterek, reprezentációs terek és kiszolgáló helyiségek, egyre inkább elkülöníthetők egymástól. A hasonló rendeltetésű terek berendezési stílusában is nyomon követhető ez a fajta egységesebb térkialakítás. Az inventáriumok felsorolta nyílászárókat aszerint csoportosítom, hogy milyen tereket választanak el egymástól.

A kastély központjában a *palota*, *ebédlőház*, *ebédlőpalota* és *öregpalota* állt, ezek valamelyike a reprezentációs célokat szolgáló nagyterem szerepét töltötték be, külön kijáratral a ház előtti tornácra. A terem egyik oldalán a ház urának szobája állt és az ebből nyíló asszony-, majd leányok háza a másik oldalon pedig vendégszobák voltak. Ha a férj és az asszony szobája nem egymásból nyíló, akkor a nagyterem vagy a pitvar ellentétes oldalán szemközt helyezkedtek el.

A kétszintes épületek felső szobáit a család lakta; az alsó, földszinti részen a kiszolgáló helyiségek voltak. Ide került a konyha, kamra, mosókonyha, sütőház és a személyzet lakószobái.

Az ajtókat is e rendszer szerint csoportosítottam. Az első kategóriákba kerültek a palota, úr-, asszonyház, leány- és legényház illetve az ezekhez kapcsolódó lakószobák. E lakószobákat nevezték *boltnak* vagy *háznak*, megkülönböztetésükre pedig vagy valamilyen jelzót, vagy valamilyen számot használtak az összeírók. Ami általánosságban elmondható: a *palotán*, *úrházán* és *asszonyházán* kívül a többi helyiségnek nem volt állandó funkciója.

Némelyhol megfigyelhető egy-egy kisebb eltérés a reprezentációs terek és a lakószobák ajtajai között. Az uzdiszentpéteri összeírásban például ezen ajtók csak abban különböznek, hogy az ajtófelekről nem olvassuk, hogy festettek lennének, de az ajtószárnyak ugyanúgy festettek mindkét helyen, igaz, van ahol csak egyszínű zöldre<sup>167</sup>.



<sup>167</sup> B. Nag



## 26. Aranyosmeggyes: faragott kőkeretes ajtók a kastélyban

Az egységes terek kialakításában a nyílászáróknak fontos szerepük van. Megfigyelhető, hogy az épület központi tereit elválasztó ajtók kiképzésében is viszonylag egységes elvet követtek. A szentdemeteri kastélyban az ebédlőnek és öreg palotának, külső és belső agg háznak, leányok házának és boltháznak ajtaja gyontáros és bérlett, eltérést csak a zárszerkezet és a fémrészek között találunk.<sup>168</sup> Ez jellemzi a királyfalvi udvarház belső szobáit is, ahol a Kis ház, Asszony ház, öregház és bolt bogláros, festékes ajtaja szintén csak a vasalatokban és a zárszerkezetben térnek el egymástól.<sup>169</sup>

A 17. századi reprezentációs terek ajtószervezetéről leggyakrabban azt jegyzik fel, hogy *béltett*. Felületük *fejér*, *gyontáros*, *festékes* vagy *rakott*. Ismét a vasrészek, a különböző zárrendszerek leírása a számottevő. Van *bécsi*, *paraszt*, *borított*, *rugó* vagy *tolózáru* ajtó, de használatos még a *retesz* zárszerkezet is. Többsége vassarkon forgó és vaspántos ajtó. Az uzdiszentpéteri ajtók pártázatosak, és az ajtófelek kívül-belül festett deszkával borítottak.<sup>170</sup> A nagysajói kastély „ajtómellyéki” pedig faragott kőből készültek.<sup>171</sup> Bár ugyanolyan szereppel bíró reprezentációs terek elválasztásáról van szó, jól látható, hogy a *paraszt* – azaz egyszerű, díszítetlen, festetlen, *fejér* vagyis kezeletlen felületű – ajtók épp úgy jelen vannak ezen terekben, mint a *gyantás*, *festett* és *rakott* – vagyis intarziás – ajtók.



<sup>168</sup> B. Nagy 1973. 60.

<sup>169</sup> Királyfalva (1647) – B. Nagy 1973. 82. Egységes terek – egységes ajtók: Siménfalva (1636) – B. Nagy 1973. 73.; Meggykerék (1647) – B. Nagy 1973. 85.; Drassó (1647) – B. Nagy 1973. 87.; Búzásbocsárd (1656) – B. Nagy 1973. 111.; Mezőbodon (1679) – B. Nagy 1973. 131.; Uzdiszentpéter (1679) – B. Nagy 1973. 136.; Nagybún (1692) – B. Nagy 1973. 220.; Kaplyon (1729) – B. Nagy 1973. 303.

<sup>170</sup> B. Nagy 1973. 136.

<sup>171</sup> B. Nagy 1973. 179.

## 27. Szentbenedek és Bonyha: a kastélykápolnák bejáratai

Fontos megemlíteni, hogy több helyen is található kétfelé nyíló, azaz kétszárnyú ajtó. A mezőbodoni udvarház *ebédlőpalotájának, úr-, asszony- és leányok házá*nak ajtajai (tehát a lakótér minden ajtaja) „kétfelé nyílóak”<sup>172</sup>. Bizonyosan nem véletlen, hogy az udvarház Bethlen Gergely fejedelmi tanácsos tulajdona, aki a fejedelmi udvar hatására, reprezentációs terek ajtóinál használt megoldást alkalmazza udvarháza nyílászáróinak esetében. Az uzdiszentpéteri és az oprakercisórai *palota* ajtajáról jegyezték még fel, hogy „kétfelé nyíló”.<sup>173</sup> Meglepően sok a kiszolgáló helyiségek ajtóinak között a kétfelé nyíló változat.<sup>174</sup>

A 18. században az inventáriumok alapján nagy változás nem érzékelhető a reprezentációs terek nyílászáróinak leírásában. Még mindig meghatározó a vas anyagi értéke. A koronkai udvarház 1724-es összeírásában az ajtóknak csak a vasneműit említik: „ajtáján vassarkak, retesz, zár fordító és fogantyú”<sup>175</sup>. A bonchidai 1736-os inventárium a reprezentációs terek ajtóiról megjegyzi, hogy mindegyiknek faragott kőből van az ajtókerete. De ugyanott találunk *gyontáros, festett* ajtókat is. A zárszerkezetekben nincs lényegi eltérés.<sup>176</sup>

A második kategóriába azokat a helyiségeket soroltam, melyeknek pontos rendeltetése nem ismert, nem kiszolgáló helyiségek, és amelyek szintén *bolt* és *ház* nevet viselnek, csak megkülönböztető szám vagy jelző nélküliek. Ide soroltam még a különböző tisztségeket ellátó személyzet lakószobáit is.

A korábban említett uzdiszentpéteri udvarházban található *porkoláb, számtartó, deszkás ház*, valamint a *katonák házá*nak ajtóinak *félszer* vagy *duplás* szerkezetűek és csak a rajtuk lévő *vasszerszámok* kerültek megemlítésre. Ez már szerkezetében és díszítettségében is nyilvánvalóan eltér a reprezentációs terek ajtóitól.<sup>177</sup> A búzásbocsárdi udvarház esetében pedig e különböző rangú terek ajtóinak szinte szó szerint ugyanúgy kerülnek be az összeírásba: mindegyik festett és bélelt, vassarkon forgó, pántos csapózár rajtuk.<sup>178</sup> A nagybúni kastélynál ennek az ellentétével találkozunk, ahol a lakótérben levő *úr háza, úrfi háza, asszony háza, leányok háza, árnyékszéke* ajtaja még egymáshoz képest is eltérő: néhol cserefából álló festett ajtókeret és ajtószárny, máshol „fejér párkányos”, cifrán bélelt ajtószárnyról

<sup>172</sup> B. Nagy 1973. 134.

<sup>173</sup> B. Nagy 1973. 212.

<sup>174</sup> Görgény (1652), Borberek (1694) – *pince* B. Nagy 1973. 95., 226.; Nagysajó (1681), Oprakercisóra (1683) – *rekesz* B. Nagy 1973. 179., 201.; Bonchida (1736), Gernyeszeg (1751) – *lóistálló* B. Nagy 1973. 308., 322.; Gernyeszeg (1751) – *nagykonyha* B. Nagy 1973. 322.; Gernyeszeg (1751) – *transitus* B. Nagy 1973. 322.

<sup>175</sup> B. Nagy 1973. 291.

<sup>176</sup> B. Nagy 1973. 308.

<sup>177</sup> B. Nagy 1973. 136.

<sup>178</sup> B. Nagy 1973. 111.

olvasunk. Az itt lévő *boltok* és *házak* némelyikének ajtó melléke szép faragott kőből készült, fenyődeszkaszárnyakkal.<sup>179</sup> A *puszta házak*, *régi*-, *kis*-, *nagy*- és *öreg bolt* ajtókeretei faragott kőből valók, ugyan úgy, mint az *uraméke*, *asszony öngysága háza* az egeresi kastélyban.<sup>180</sup> Ugyanezzel találkozunk a marosszentkirályi kastély nyílászáróinál; faragott kőmellékű a *kastély*, a *ház*, a hozzá kapcsolódó *szegeletház* és *bolt* egyaránt.<sup>181</sup> A bonchidai kastély központi helyiségeit is kőkeretek díszítették függetlenül a terek rendeltetésétől.<sup>182</sup> Mindez azt példázza, hogy a megoldások sokszínűsége jellemző erre a korszakra. Nincs egy egységes stílusirányzat, sem egy megállapítható egységes törekvés.

Kiszolgáló helyiségek ajtajai már szerényebb kivitelezésűek. Találunk *bárdolt*, *gyalult*, *gyalulatlan* vagy *fűrészdeszkából* készült ajtókat. *Félszer*, *béltet* és *béltetlen* ajtó egyaránt megtalálható. Az ajtók díszítettségét tekintve már nem olyan sok a festett, cifrázott ajtó, és a zárszámok között is egyre több a fából készült rész. A kiszolgáló helyiségek sokféle megnevezésével találkozunk, szemben a lakótérben lévő eddigi gyakorlattal, ahol csak *bolt* és *ház* nevet viselt minden olyan tér, amely nem rendelkezett állandó funkcióval. Itt volt *sütőház*, *konyha*, *kamra*, *szalonnásház*, *tejesház*, *lisztesház*, *ecetes ház*, *élésház*, *füstház*, *főzőkonyha*, *főzőház*, *cipós bolt*, *cipótartó ház*, *káposztásház*, *serfőzőház*, *sütőkemencsház*, *pitvar*, amely gyakran egy konyhát jelentett.

## SZERKEZETI SOKSZÍNŰSÉG

A továbbiakban az inventáriumokban szereplő szerkezeti leírások tisztázására, értelmezésére és rendszerezésére teszünk kísérletet úgy, hogy a szakrális terek megmaradt nyílászáróin megfigyelhető szerkezeti adottságokat és sajátosságokat, valamint a készítéstechnika-történet nyújtotta adatokat vetem egybe.

A legkorábbi nyílászárók, ácsolt technikával *bárdolt* pallókból készültek, melyeket hevederrel, pántokkal merevítettek és rögzítették. A vizsgált inventáriumokban, a „*bárdolt*” kifejezés mindössze négyszer szerepel a szentbenedeki 1696-os összeírásakor.<sup>183</sup> A *külső udvar kapujának kapufélfája*, az egyik *istálló*, a *sütőház* és a *Szegelet* nevű bástya harmadik

---

<sup>179</sup> B. Nagy 1973. 220.

<sup>180</sup> B. Nagy 1973. 271.

<sup>181</sup> B. Nagy 1973. 296.

<sup>182</sup> B. Nagy 1973. 308.

<sup>183</sup> B. Nagy 1973. 259.



emeletén lévő második ház ajtómelléke készült *bárdolt* tölgyfából. A görgényi vár 1652-es inventáriumában olvasunk 13 *gyalulatlan* (azaz bárdolt) deszkából készült ajtóról.<sup>184</sup> Ezeken az ajtókon megfigyelhető szerkezeti megoldások sokban hasonlítanak a fentebb említett bárdolt, illetve a szakrális terekben megmaradt nyílászárók ácsolt technikájához. A gyalulatlan deszkákat fahevederre vagy vaspántra rögzítették vas- vagy faszegekkel. A pántok a merevítésen túl a mozgathatóságban is szerepet játszottak. Fa- vagy „vassarkon, pánton forgó” vagy „fahevederes, fassarkon forgó” ajtókról olvasunk.<sup>185</sup>

A *félszer* ajtók is ebbe a csoportba tartoznak. Az összeírásokban, ha egy ajtóról az kerül feljegyzésre, hogy *félszer*, akkor nem szerepel a *bélelt* és *duplás* kifejezés.<sup>186</sup> Legtöbbször vaspánttal és vassarkokkal együtt említik az ilyen ajtókat; néha hevederes vagy fahevederes változatról is olvasunk. Leginkább retesz és reteszfő zárja, de tolózáras, lakatos, kulcsos és fordítós változatot is ismerünk. *Félszer* ajtók készültek gyalult és gyalulatlan deszkából egyaránt. Gyakran olvassuk, hogy párkányosak – ezt valamilyen vasszeggel vagy lécszeggel rögzítették. Néhány kivételtől eltekintve, általában kiszolgáló helyiségek, vagy másodrangú terek ajtóiról olvassuk, hogy *félszeresek*. Sajnos az összeírások semmilyen utalást nem tesznek a *félszer* ajtók szerkezeti



## 28. Nyárádszentlászló: unitárius templom vasszeggel vert ajtaja

megoldására.<sup>187</sup> B. Nagy Margit a *félszer* jelentését „fele akkora, a megszokott méret fele”-ként határozta meg.<sup>188</sup> Ha a „fele akkora” értelmezést szó szerint vesszük, tehát a

<sup>184</sup> Görgény (1652) – *a kis házaszka, deszkarekesz, Harcsafark bástya, Vereshástya, Harcsa bástya, tornácos ház, lésztesház, dísznópajta, pitvar, másik ház, konyha, kűbáz* – B. Nagy 1973. 95.

<sup>185</sup> B. Nagy 1973. 96.,105.

<sup>186</sup> a *félszer* ajtó között mindössze két leírásánál fordult elő, hogy a *félszer* és a *bélelt* kifejezések egy ajtó leírásán belül szerepeljenek: Megykerék (1647) – *konyha* B. Nagy 1973. 85.; Mezőszengyel (1656) – *tejesház* B. Nagy 1973. 120.

<sup>187</sup> 276 *félszer* ajtó leírás olvasható az általam vizsgált inventáriumokban. Ezek nagy része kiszolgáló helyiségek, gazdasági épületek és másodrangú terek nyílászáróiról került feljegyzésre. Van azonban arra is példa, hogy reprezentációs terek, vagy a tulajdonosok által használt lakóterek ajtajai *félszeresek*: Mezőszengyel (1656) –

megszokott ajtók méretének felére készült ajtókat jelentené, akkor például gróf Teleki Mihály kancellár által építtetett uzdiszentpéteri udvarházba – melynek berendezése nagyon gazdag – a központi reprezentációs terek festett félszer ajtajai is fele akkorára készültek, ami elég valószínűtlen, miután az összeírásból egyértelműen látható, hogy a tulajdonos milyen igényes a berendezés és az épület kialakításában, hogy rangjának és gazdasági lehetőségeinek megfelelő birtokközpontot alakítson ki. Értelemszerűen feltevődik a kérdés, hogy mekkora az eredeti méret, aminek a felére készülnek ezek az ajtók? Az eddigi levéltári kutatások, és a megmaradt emléktanyag sem támasztja ezt alá, hogy létezett volna bármilyen előírás, arra vonatkozóan, hogy az ajtók milyen méretre készüljenek. Egy másik értelmezés, amely megfelel a fenti jelentésnek, a népi építészetben ismert „félajtó” kifejezés, amely a lakóházak bejárati ajtaja előtt alkalmazott, kifelé nyíló, alacsony ajtót jelentette.<sup>189</sup> Általában lécből, ritkábban deszkából készült, egyszárnyú ajtóról van szó. A befelé nyíló, egyszárnyú bejárati ajtókkal együtt használták. Jó időben, amikor a belső ajtót szellőzés céljából kinyitották, a külső félajtót becsukták, nehogy a baromfik a házba bemenjenek. Sok helyen télen egyszárnyú, nagy ajtóra cserélték ki<sup>190</sup>. Az összeírásokban szereplő félszer ajtóknak csak egy része külső ajtó, ezeknek egy részük ugyan gazdasági épületen található, ahol elképzelhető ez a fajta szerkezeti megoldás, de mert nagyon gyakran belső ajtókról is megjegyzik, hogy félszeresek, ezért ennek jelentése mást takarhat.<sup>191</sup> Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár a *félszer* kifejezésnek két jelentést is tulajdonít. Az egyik az „egyrétű”, azaz egy réteg deszkából készült, a másik jelentés szerint „egyszárnyú” ajtókat jelent. „Az hátulso ház aytaját bélettettük megh mivel czyak fél szer volt” olvasható a kolozsvári szabó céh 1666-os levelében.<sup>192</sup> E szótörténeti gyűjtemény csak ezt az egy példát említi a *félszer* egyrétű jelentéseként. Olyan egyszárnyú ajtókról, amelyek *félszer* ajtóként szerepelnek az inventáriumokban többet is megemlít ez az forrásanyagokat elemző összegző kiadvány (EMSzT). Az általam vizsgált leírások nagyon gyakran csak azt jegyzik meg, hogy az ajtó

---

*leányok háza, asszony ház* B.Nagy 1973. 120.; Mezőbodon (1679) – *leányok háza* –B. Nagy 1973. 131.; Uzdiszentpéter (1679) – *ebéllőpalota, asszony háza, leányasszonyok belső háza* B. Nagy 1973. 136.; Oprakercisóra (1683) – *asszony ház, úr őkegyelme háza, palota* B. Nagy 1973. 201.; Csikkozmas (1688) – *asszony ház* B. Nagy 1973. 214.; Alvinc (1696) – *ebéllőpalota* B. Nagy 1973. 257.

<sup>188</sup> B. Nagy 1973. 384.

<sup>189</sup> MNL. I. kötet 1977.

<sup>190</sup> Elsősorban a Kisalföldön, a Nagy-Alföldön, a Felvidéken, Bácskában és a Bánságban használták. Neve: *cserény* (Tolna–Baranya), *lésza* (Székelyföld), *sarágja* (Kisalföld, Mezőföld, Duna–Tisza köze), *sorompó* (Nógrád, Heves), *rács* (ÉK–Felvidék), *rostély* (Csongrád, Bánság) és *verőce, veréce, verépcse* (a Tiszától K-re). – MNL. I. kötet 1977.

<sup>191</sup> A megykeréki udvarház konyha ajtaja és a mezőszengyeli udvarház tejesházának ajtaja, mindkettő bejárati ajtó ahol, mivel kiszolgáló épületek a félajtó értelmezése lehet helytálló, bár a népi építészetben ismert ilyen típusú ajtók nem kétrétegűek, azaz nem bélettek mint az inventáriumunkban szereplő két kivételes félszer ajtó.

<sup>192</sup> *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár*. III.kötet 1982. 1084.

félszer. Az Erdélyi Szótörténeti Tár rendszerében ezek az egyszárnyú ajtók kategóriájába sorolandók. Véleményem szerint a félszer jelentése változhat és ha feltételezzük, hogy egy-egy összeíró következetesen használja a kifejezést, akkor is lehet, hogy amiért nincs pontosítva, az attól akár egyrétegűt is jelenthet. Például az uzdiszentpéteri inventáriumban az ajtók vagy *félszer*esek vagy *duplások*, béllet vagy más megnevezés nincs, tehát ez esetben a *félszer*esek lehetnek olyan ajtók amelyek egyrétegűek és a *duplások* a kétrétegűek. Már az elején a kapu leírása is ezt az értelmezést foglalja magába. A kapuról azt olvassuk, hogy „kétfelé nyíló, félszer”, a mellette lévő ajtóról pedig, hogy „egyfele nyíló, fenyődeszka duplász ajtó”.<sup>193</sup> Kétfelé nyíló, vagyis „két oldalra, szét”<sup>194</sup> nyíló, tehát egyszárnyú ajtóval ez megoldhatatlan, így itt a *félszer* egyrétegűt jelent. Az „egyfelé” jelentése pedig „egyszárnyú ajtó”<sup>195</sup>, tehát a *duplász* itt kétrétegű ajtót jelent. Az uzdiszentpéteri inventárium esetében a csizmadiák házának ajtajáról azt olvassuk, hogy „egyfelé nyíló ajtaja félszer”<sup>196</sup>, ahol az egyfele nyíló, egyszárnyút jelent a *félszer* pedig értelemszerűen csak az egyrétegűségre utalhat. Feltehetően egy inventáriumon belül az összeíró következetesen használ egy-egy fogalmat. A megvizsgált inventáriumokban még csak a görgényi (1652) összeírásban fordult elő, hogy ilyen pontossággal megállapítható, hogy a *félszer* melyik jelentését használta a leíró. Itt olvasunk még két olyan pince ajtóról, amely „kétfelé nyíló és félszer” tehát ismét egy egyrétegű ajtót jelent a *félszer*.<sup>197</sup> A több mint 270 alkalommal használt *félszer* kifejezés jelentéséről pontosan nem meghatározható, hogy mely jelentésre utal. Ha valóban egy-egy összeíró következetesen használta a szó jelentését, akkor az uzdiszentpéteri és a görgényi inventáriumokban a *félszer*, olyan ajtókat jelent, amelyek egy rétegben készültek.

A *béletteren*<sup>198</sup> ajtókról biztosan tudjuk, hogy egyrétegűek, (deszka)bélés nélküliek<sup>199</sup>. A siménfalvi (1636), ádámosi (17. század), nagybúni (1692), szentbenedeki (1696), mezőörményesi (1721), bonchidai (1736) és geryeszegi (1751) inventáriumok feljegyzői használják e kifejezést. Béletteren ajtókat csak a kiszolgáló helyiségek és melléképületek ajtajai között írtak össze: *kőpince*, *kamora*, *gabonásház*, *pítvar*, *sütőház*, *füllegória*, *konyha*, *árnyékszék*, *tornác*. Vaspánt vagy heveder tartotta össze, egyik-másik fa vagy vaskilincses, és általában retesz és retesző zárta. A *béletteren* és a *félszer* kifejezés egy inventáriumon belül egyedül a siménfalvi összeírásban fordul elő. Az összeírás egy ember tollából származik. A *béletteren* minden eset-

<sup>193</sup> B. Nagy 1973. 136.

<sup>194</sup> EMSzT VI. Kötet 1993. 554.

<sup>195</sup> EMSzT II. Kötet 1982. 666.

<sup>196</sup> B. Nagy 1973. 136.

<sup>197</sup> B. Nagy 1974. 99., 104.

<sup>198</sup> „BÉLETLEN, (BÉL-EL-ETLEN) – Ami nincs megbéllve, béllétlen. (...) Béletteren szekrény, ajtóköz.” – MNySz. I. Kötet 1862.

<sup>199</sup> EMSzT I. Kötet 1976. 751.

ben egyrétegű ajtót jelent, ezért a *félszer* használata itt vagy azt jelenti, hogy egyszárnyú, vagy ha mégis egyrétegű ajtóra utal, akkor valószínűleg szerkezetében különbözött a *béletlen* ajtóktól. 16 *félszer* ajtóról és 3 *béletlen*ről olvasunk, mindkettő gazdasági vagy kiszolgáló helyiségek összeírásakor szerepel. Semmilyen utalást nem találunk arra, hogy bármilyen szerkezeti, vagy más különbség lenne a két ajtó között. Egy *gabonásház*, egy *kőpince* és egy *kamora* ajtóról jegyezték fel, hogy béletlenek, de ugyan ebben az összeírásban ezek *félszer* változata is szerepel. A félszer és a béletlen egy ajtó leíráson belül soha nem szerepel együtt.

Egy másik archaikus szerkezeti megoldás a *vassal és szeggel borított ajtók* csoportja. Az inventáriummokban erre is találunk példát. A „pléhes” kifejezés sok esetben zárat is jelöl. Az általam összegyűjtött több mint kétezer nyílászáró-leírás közül mindössze három olyan ajtót találtam, amely kívül „vaspléh”-vel van borítva és egyet, amely vasból készült. Kőváron a *siketbolt* és a *Zólyómi ház* ajtaja hársfából készült<sup>200</sup>, Gernyeszegen a *bolt* ajtajáról csak annyit tudunk, hogy az „egészen vaspléhből borított”.<sup>201</sup> Mindhárom esetben vaspántokkal vagy vas szegekkel megerősítve. „Rézpléh” borította teljesen a kővári *kongóbolt* ajtaját, amelyet még lapos fejű szegekkel is megverték<sup>202</sup>. Egyedül a gernyeszegi 1751-es összeírás említi egy „egészen vaspléhből csinált és keresztesen a szélein is mindenütt erős vaspántokkal megerősítettett erős vasretesz” ajtót, mely a „transitusból kimenőleg bal kéz fele nyílik”.<sup>203</sup>

A megmaradt sekrestyeajtók között találunk néhány fémlemezről, vashevederes merevítéssel készült ajtót. Általában a sarokpánt az ajtószárny belsejére került, kivételt képeznek azok az ajtók, ahol díszes kovácsoltvaszegekkel az ajtólap külső részére rögzítették a vasalatot. Ez a megoldás a védelmi szempont mellett az ajtó merevítésében és díszítésében is szerepet játszott.<sup>204</sup>



**29. Segesvár  
Domonkos-templom – sekrestyeajtó**

<sup>200</sup> B. Nagy 1973. 246., 249.

<sup>201</sup> B. Nagy 1973. 330.

<sup>202</sup> B. Nagy 1973. 241.

<sup>203</sup> B. Nagy 1973. 328.

<sup>204</sup> Mihály F. 2008.



Az ajtók egy másik csoportját az álkeret-betétes szerkezetű ajtók alkotják. Az ajtólap szerkezetét általában két keményfából készült heveder fogja össze. Az ácsolt szerkezetű ajtóknál a hevedert esetenként ragasztották, vagy szögelték az ajtólap felületéhez, itt azonban egy fecskefarkú vájatba csúsztatva merevítették ki vele az ajtólapot. Eleinte elvékonyodó hevedereket használtak, de a 17. századi és főleg a 18. századi ajtóknál a hevederek élei már párhuzamosak. A hevederek mellé került felszögelésre az ajtó sarokpántja is. Az előlapjára hosszanti és kereszt irányú összekötők, egymással kötésben nem levő, keretbetétet imitáló (utánzó) szerkezetet szegeztek rá. A korai emléanyag esetében a profilozást a rátét anyagából képezték ki. Majd a 17. századtól kezdődően készítenek külön profil léceket, melyet ragasztással és szegeléssel rögzítettek a kialakított keret szélére.<sup>205</sup> E szerkezeti megoldásra számos példát találunk a templomok 17–18. századból megmaradt nyílászárói



között. Az inventáriumokban az álkeret-betét kifejezés nem szerepel. De hasonló szerkezeti megoldásokról olvasunk a *béltett* vagy *bérlett*, *duplás* vagy *duflás* ajtók esetében.

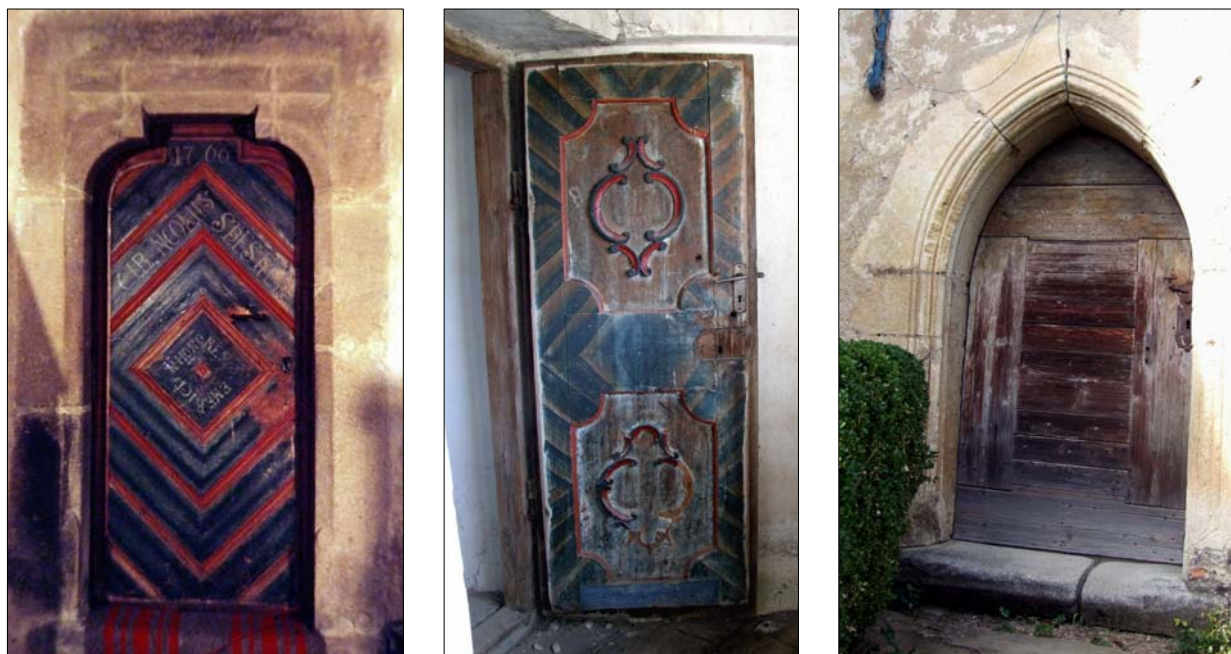
### 30. Gelence, Nyomád és Váralja. Álkeret-betétes templomajtók

A *béltett* vagy *bérlett* kifejezést felváltva használták az összeírók. Egy inventáriumon belül ritkán fordul elő mindkettő. Az összeírásokból úgy tűnik, hogy a két fogalom ugyan-

<sup>205</sup> Mihály F. 2008.



azt takarhatta. A Magyar Nyelv Szótára, melyet 1862-ben szerkesztettek, a *bélett*<sup>206</sup> szó és a hozzá kapcsolódó kifejezések magyarázataként a *bélettet* az ajtólap második rétegeként határozza meg. Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár jelentése szerint pedig „(fa)béléssel borított”<sup>207</sup>. Az összeírások sem térnek ki ennek szerkezeti megoldására, ezért ebbe a kategóriába tartozhatnak azok az ajtók, amit egymás mellé helyezett deszkalapokból állítottak elő, hátoldalukra rászögelt deszkákkal, vagy az álkeret-betétes ajtók, melyek egyik oldalon keretbetét formáját mutatják, de a másik oldalon deszkázottak. Míg a félszer ajtó egyrétegű volt, addig a bélett, bérlett két rétegből állt. Általában vassarkon, pánton forgó volt. A pántokat vasszegekkel rögzítették és a két réteget is vasszeggel fogták össze. A kővári vár inventáriumának világosabb megfogalmazása egyértelműen erre a szerkezetre



utal: a vár kerítésének tölgyfakapuja „temérdek fenyődeszkákkal van megbélelve”<sup>208</sup>.

### 31. Gelence, Oklánd és Küküllőkörös Templomajtók kétrétegű változatai

<sup>206</sup> „BÉLL, (BÉL-EL) – Belül hozzávar, hozzátold valamit, mely mintegy belet képez. (...) Falat deszkával bélleni. Bútorokat bélleni.

BÉLLETT, (BÉL-EL-ET) – I. BÉLLÉS 2).

BÉLLÉS, (BÉL-EL-ÉS) – (...) 2). Azon anyag, vagy kelme, melyet valaminek belső oldalához varnak, toldanak, vagy belsejébe tömnek. (...) Fenyőfa-, diófabéllés a szekrénybe.

BÉLLETDESZKA, (BÉLLETT-DESZKA) – Deszka, mely az építésnél, és bútorokban béllés gyanánt szolgál. Ily bélletdeszkák vannak az ablak- és ajtóközökben, melynek külseje síkárlott fából van, belülről pedig másfélével húzatnak be.

BÉLLETFA, (BÉLLETT-FA) – Mindenféle fa, nevezetesen deszka, melyet az építésben és bútorok készítésében béllési anyagul használnak.

BÉLLETT, (BÉL-EL-ETT) – Ami béllve van, bélléses. (...) Ihar fával béllett szekrényajtó.?. MNySz. I. Kötet 1862.

<sup>207</sup> EMSzT I. kötet 1976. 752.

<sup>208</sup> B. Nagy 1973. 239.

A *duplás*, *duflás* jelenthet kettős, kétrétegű vagy kétszárnyú ajtót is. A *duflás* kifejezéssel egyedül a szentbenedeki udvarház lakószobáinak ajtó leírásainál találkozunk, a *duplással* pedig az uzdiszentpéteri összeírásban<sup>209</sup>. A szentbenedeki összeírásban hat *duflás* ajtóról olvasunk a reprezentációs és lakó terek között. Ezek festettek és kő ajtómellékesek. Feltehetően itt kétszárnyú ajtókat jelenthetett a *duflás* kifejezés, mert ebben az inventáriumban szereplő *bélett* kifejezés egyértelműen a kétrétegű ajtó megoldásokat jelentette. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az *úr*, *asszony*, *leányasszony háza*, *hosszú palota*, *leányasszony palota és kápolna* ajtajai *duflásak*, míg 15 első sorban kiszolgáló helyiségek vagy másodrangú terek ajtóiról azt olvassuk, hogy *bélett*.<sup>210</sup> Az uzdiszentpéteri udvarház kapujával kapcsolatban már fentebb megállapítottuk, hogy a *duplás* itt kétrétegűt jelentett. Ebben az összeírásban szereplő külső kamora ajtó leírás szintén az ajtó kétrétűségére utal: „ajtaja nro. 2. Egyik farostélyos, vaspántos, reteszfejes, másik duplás deszka, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos”.<sup>211</sup> A *duplás* és a *bélett* kifejezés egyedül, csak az uzdiszentpéteri kertajtó leírásában szerepel együtt, ahol „deszkával dupláson bélett” ajtóról számolnak be, egyébként ebben az összeírásban a *bélett* kifejezés többet nem szerepel.<sup>212</sup>

A *borított*<sup>213</sup> kifejezést leginkább záruk esetében használták, de olvasunk három kiszolgáló helyiségről, ahol a fenyődeszkával *borított* ajtókat is ezekkel a szavakkal nevezték,<sup>214</sup> illetve néhány ajtómellékről olvassuk, hogy *borított*.<sup>215</sup> Jelentése az Erdélyi Szótörténeti Tár szerint az, hogy bevont, tehát ez is két réteg alkalmazását jelentette.<sup>216</sup> Ezen szerkezeti megoldásokkal készült ajtók és ajtómellékek felületét van, hogy fehéren, azaz kezeletlenül hagyják, de lehetnek gyöntárosak is, vagy festettek, cifrázottak.

Az erdélyi ajtókészítésben a keret-betétes szerkezet használata a 18. század második felében terjed el. Ez a megoldás oltároknál és stallumoknál már az előző századokból ismert. Az ajtólap egy különálló keretből és a bele helyezett betétlapokból állt. Előnye az volt, hogy a fa duzzadása és zsugorodása miatt állandóan változó ajtólapok, méretüket

<sup>209</sup> Uzdiszentpéter (1679) – *ház*, *első ház*, *pivar*, *második ház*, *deszkarekesz*, *oldalkamora*, *első ház*, *kamora*, *negyedik ház*, *ötödik ház*, *betedik ház*, *harmadik ház*, *külső kamora*, *árnyékszék*, *mosóház*, *pince*, *fáskert*, *kert*, *vajas vagy sajtos pince*, *pince*, *első ház*, *ház*. – B. Nagy 1973. 136.

<sup>210</sup> Szentbenedek (1696) – *kapu*, *ház*, *gabonásház*, *katonák háza*, *második ház*, *bástya*, *pince*, *kamaraszék*, *házacska*, *hosszú bolt*, *páterek szállása*, *veteményeskert*. – B. Nagy 1973. 259.

<sup>211</sup> B. Nagy 1973. 158.

<sup>212</sup> B. Nagy 1973. 173.

<sup>213</sup> gyakran használt kifejezés a *borított* is, de ez csak a záruk esetében fordul elő: Görgény (1652) – *palota* B. Nagy 1973. 95.; Uzdiszentpéter (1679) – *pivar* B. Nagy 1973. 136.; Szentbenedek (1696) – *katonák háza*, *bástya*, *ebédlőpalota*, *úr háza*, *kamaraszék*, *asszonyháza*, *fohósó*, *leányasszonyok palotája* B. Nagy 1973. 259.

<sup>214</sup> Görgény (1652) – *kovácsműhely* B. Nagy 1973. 95.; Uzdiszentpéter (1679) – *hintószén*, *fáskert* B. Nagy 1973. 136.

<sup>215</sup> borított ajtó mellék: Nagybún (1692) – *asszonyháza*: „cserefából álló mellyéke mindkét felől borított és festett, igen szép” B. Nagy 1973. 223; Uzdiszentpéter (1679) – „Ajtófél- és szemöldökfák is festett deszkával borítottak.” B. Nagy 1973.143.

<sup>216</sup> EMSzT. I. Kötet 1976. 1013.

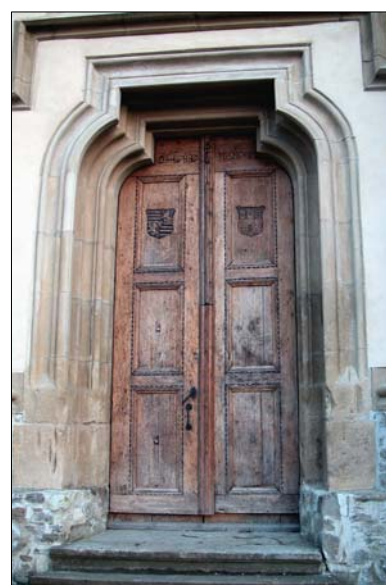
tartókká váltak, és a nehéz, tömör anyagból készült ajtókat így egy könnyebb szerkezetű válthatta fel. A keret-betét kifejezéssel sem találkozunk az összeírásokban. A bonchidai és a geryeszegi összeírás mindkét esetben néhány évvel a kastélyok barokk átépítése előtt íródott. Így az átépítéskor valószínűsíthetően már keret-betétes ajtók készültek, ám ez az összeírás ezt még nem tartalmazza.

Az inventáriumokban a fa felületi megmunkáltságát *gyalult*, *gyalulatlan* vagy *fűrészdeszka* kifejezések jelölik. A legtöbb ajtó fenyőből és tölgyből készült, de találunk cser-, száldok- és bikkfa ajtókat is.

Az összeírásokban gyakran szereplő *pártázatos* és *párkányos* kifejezések, egyszerre utalhatnak díszítési és szerkezeti megoldásra is. A Magyar Nyelv Szótára szerint az *ajtópárkány* az „ajtóféli dízesebb deszkázat felső része, mely az építészet szabályai szerint faragványokkal ékesítettik”, az *ajtópártázat* pedig az „ajtó párkányának alsó, szélesebb része”<sup>217</sup>. Az inventáriumok szövegeiben csak annyit olvasunk, hogy pártázatos vagy párkányos, de hogy ez a két fogalom pontosan mit takart nem tudjuk. A *pártázatos* ki-

fejezéssel egyedül az uzdi-szentpéteri 1679-es inventáriumban találkozunk, ahol a lakótér mintegy 26 ajtajáról jegyzik fel, hogy *pártázatos*. A legtöbb közülük *félszer* ajtó, és általában *körüli pártázatosak*, szinte mindegyik festett és van néhány rakott is. Különböző udvarházakban és kastélyokban mintegy száz ajtó-

ról jegyezték föl, hogy *párkányosak*.<sup>218</sup> A borbereki 1694-es összeírásban több mint húsz *félszer* és *párkányos* ajtót találunk a kiszolgáló helyiségek ajtajai között. Az oprekercisórai in-



<sup>217</sup> 660.

<sup>218</sup> Görgény (1652) – B. Nagy 1973. 95.; Mezőbodon (1679) – B. Nagy 1973. 131.; Oprakercisóra (1683) – B. Nagy 1973. 201.; Csíkkozmás (1688) – B. Nagy 1973. 214.; Borberek (1694) – B. Nagy 1973. 226.; Szentbenedek (1696) – B. Nagy 1973. 259.; Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.; Bonchida (1736) – B. Nagy 1973. 308.; Geryeszeg (1751) – B. Nagy 1973. 322.



ventárium szintén nagy számban említi a *félszer párkányos* ajtókat, ahol a párkányt léccszeggel rögzítették. Az egeresi (1699) és a bonchidai (1736) ajtók között már *bélelt ajtókat párkányoztak*. Van, ahol csak annyit tudunk, hogy *párikányozott*, máshol kiemelik külön, hogy *körül párikányozott* ajtó.

Az ajtók díszítési módjára csak egy-egy szó utal: *festett, rakott, cifrázott, faragott, virágokkal festett* – itt esetleg még megjegyzik, hogy zöldre vagy vörösre van az ajtó festve. Ezzel szemben, a szakrális térben megmaradt nyílászáróknál a szín, a motívumhasználat és a díszítési eljárások gazdagságával találkozunk.

Az uzdiszentpéteri inventáriumban olvasunk néhány *rakott*, feltehetően intarzia



berakással díszített ajtóról.<sup>219</sup> Az *úr háza, leányasszonyok háza, árnyékszék, pítvar, ebédlőpalota* ajtajáról olvassuk, hogy rakottak voltak, és mindegyik festett volt, egyik-másik kívül és belül is. A rakott ajtók legszebb példái a segesvári asztalos, Johann Reichmut műhelyében készültek a 15. század végén és a 16. század elején. Az egyik legkorábban készült alkotás az 1495-ös segesvári ajtó. A berakás az ajtó keretelésében és a mezők közepén található. Az 1560-as években készült segesvári és nagysinkai ajtóknál szinte már az egész felületet intarzia berakás borította. Az ajtó fenyőfából készült, az intarziához hársfát, juharfát, diófát, tiszafát, vagy elszíneződött tölgyfát használtak.<sup>220</sup>

### 32. Segesvár: Hegyi templom és Domonkos templom Reichmut műhely alkotásai

### 33. Sövényesség, Berethalom,

<sup>219</sup> B. Nagy 1973. 143.

<sup>220</sup> Mihály F. 1998.

Az inventáriumok a faragott ajtókról nem árulnak el többet. Lapos, domborműves vagy rátétfaragással készült ajtók maradtak meg a szakrális terekben. A 16. században az egyik legelterjedtebb ajtódíszítési mód a lapos-faragás. Változatai a csillagvirágos és a lomb- vagy indadíszes ornamentikával készült ajtók. E faragványok plasztikusságát gyakran festéssel hangsúlyozták, bár ennek nyomait ma már csak a stallumokon láthatjuk. A 17. századi rátét-faragással díszített ajtók fülkagylós porcfaragványokkal, hullámlécekkel és gyöngyfüzérekkel voltak ékesítve.

A *festett ajtók* egy külön csoportot alkotnak. Az inventáriumokban is ez az egyik leggyakoribb díszítési mód. A 16. század egyik festési technikája a sablonnal díszítés. A 17. század és főleg a 18. századi emlékmű a szabadkézzel festett ajtók gazdagságáról tanúskodik. Az emlékmű nagyobb része kalotaszegi és Székelyudvarhely környéki templomainkban található. Az egyik legtermékenyebb festő-



asztalos műhely a Kalotaszegen működő Umling-műhely. A Szászföldről származó mester és fiai több mint félszáz templomi berendezés és jónéhány bejáratú ajtó díszítésén dolgozott. A festő stílusa és a használt motívumok a Segesvár-környéki festett



berendezések világát tükrözi. Az id. Umling Lőrinc munkáit először a szimmetriával megszerkesztett kompozíciók jellemezték, később lendületesebb, kötetlenebb rajzú ornamentikát használt. Fiai ennek a szabadabb szerkesztésű, lendületes vonalú kompozícióknak a továbbvivői.<sup>221</sup>

### **35. Farcád, Karácsonyfalva, Magyarvista Festett templomajtók**

---

<sup>221</sup> Néhány, Umlingok által festett, kalotaszegi református templom ajtó: Farnas (1750), Magyarvista (1765), Magyarókerék (1746), Szucság (1749), Magyarvalkó (1765) – „Virágozódt ... Anno” Az Umlingok Kalotaszegen. 2007.

## ZÁRAK ÉS VASALATOK

A nyílászárót összekötő és mozgathatóságot biztosító vas részek, valamint a zárszerkezetek lakatos mesterek munkái, akik a kor szokásának megfelelően céhekbe tömörülve dolgoztak. Az inventáriumok aprólékos összeírásának köszönhetően a vasneműk megnevezésének gazdag forrásanyagával rendelkezünk. Az ajtószárnyat alkotó deszkák egymáshoz rögzítéséhez vaspántot használtak, mely a mozgathatóságot is biztosította a vassarkokkal együtt. A zárszerkezeteket alkotó részek az inventáriumok szerint: *vasretesz*, *reteszfő*, *kilincs*, *vasfogantyú*, *fordító*, *kulcs*, *lakat*, *bécsi*-, *csapó*-, *toló*-, *rugózár*. Az 1862-ben szerkesztett Magyar Nyelv Szótárában már azt olvassuk, hogy egy „ajtózár általában vasból, rézből vagy fából csinált mesterséges műkészület, mely az ajtó kinyílását gátolja. Részei: *nyelv*, mely az ajtófélbe megy; *toll*, mely a nyelvet ide-oda rúgja; *kulcs* mely a tollat mozgatja; *pléh*, mely a belső gépezetet takarja”<sup>222</sup>.

Az általam megvizsgált inventáriumokban már a legkorábbi összeírásokban is találunk kilincset, kulcsot, és mindenféle zárszerkezetet. Sőt a különböző zárok egyidejűsége is jól kirajzolódik ezen összeírások alapján, ahogy az ajtók szerkezeti felépítésének áttekintésénél is láthattuk ezt a jelenséget. A legegyszerűbb fakilincstől, retesztől és tolózártól kezdve a csapó- és bécsi zárokig minden megtalálható egy-egy inventáriumban.

A zárok kezdetben fából készültek, később a fémek használata alapjaiban változtatta meg a zárok szerkezetét. Az egyik leggyakrabban használt zárféle a *retesz*, mely ajtón és kapun egyaránt megtalálható, készült „például dorong vasból vagy fából, melyet az ajtón keresztül



**36. Okland: fatolózár**

<sup>222</sup> Magyar Nyelv Szótára. I. Kötet 1862. 660.

vetnek, hogy a nagyobb erőszakú betörés ellen biztosítsák, vagy kisebb nemű tolóka az ajtó szélén, melyet a ragasztóba tolnak, vagy kalantyúféle kapocs stb.”<sup>223</sup>

Az egyik legismertebb és általánosan ismert zárforma az egyik oldalán fogaslécnek kiképzett reteszből állt, melyet egy S alakú kulcs mozgatott. A kulcs egyik vége volt a fogantyú, másik vége a kulcs „nyelve”, mely a retesz fogai közé kapcsolódott. Mivel a retesz kívülről nem látszott, számos kulcs illetve nyitásváltozat lehetett oly módon, hogy különböző magasságban helyezték el a kulcslyukat a retesz felett. Ezáltal szokatlanul hosszú kulcsok is készültek.<sup>224</sup> A zárat rendszerint az ajtó belső felületére szegezték, átmenő vagy csak egyoldalú kulcsnyílással, kilincs helyett rendszerint reteszt használtak.<sup>225</sup>



A *csapózár* – ugyanúgy, mint a korábbiak – nem tartalmazott elzárót, mely a csappantyús tolóka mozgását megakadályozhatta volna. Új megoldást kellett keresni az álkulcs eredményes használatának elkerülésére. Kialakult a zárbetét, melyet a kulcs mozgáskörébe építettek, a kulcs és a retesz közé. A csapózár szerkezete egy évezreden keresztül változatlan maradt, csak külső formája változott.<sup>226</sup> A 17. század közepén íródott ádámosi inventáriumban olvasunk utoljára csapózárrol. A mintegy húsz darab zárszerkezet, ami összeírásra került udvarházak ajtajain található<sup>227</sup>. A búzásbocsárdi inventárium *boltozott helyiségeibe, ház, szoba, katonák háza és tisztartó háza* ajtajain találunk *csapózárakat fordítóstól, fogantóstól, ütőkőzöstől* és néhol *kilincsestől és kulcsostól* is.



*Rúgózárról* csak a kővári inventáriumban olvasunk, ahol *kulcsos-*

<sup>223</sup> MNySz. I. Kötet 1862. 532.

<sup>224</sup> <http://www.ezermester.hu/articles/article.php?getarticle=926>: Zárak, zárbetétek. 1. rész. 1/2004.

<sup>225</sup> Perekházy 1982.

<sup>226</sup> <http://www.ezermester.hu/articles/article.php?getarticle=926>: Zárak, zárbetétek. 1. rész. 1/2004.

<sup>227</sup> Királyfalva (1647) – *élésbáz, más ház, kis ház, öregház* B. Nagy 1973. 82.; Meggykerék (1647) – *kőház* B. Nagy 1973. 85.; Drassó (1647) – *folyosó, szalonnásház* B. Nagy 1973. 87.; Görgény (1652) – *palota* B. Nagy 1973. 95.; Búzásbocsárd (1656) – *tisztartó ház, katonák háza, szoba, bolt, más bolt, kis ház, legbelső bolt, boltos ház, fejér bolt, más bolt, szalonnásház* B. Nagy 1973. 111.; Doboka (1656) – *jélbázacska* B. Nagy 1973. 117.

tól, vaskilincsestől és ütkezőstől került megemlítésre. Itt a *palota, ház, fagarádcis, sütőház, templom, vicekapitány házának* ajtaját zárta.

*Tolyózárral* (tolózár) az udvarházak és a görgényi vár összeírásában találkozunk. Elsősorban másodrangú terek és kiszolgáló helyiségek ajtóin találunk ilyen szerkezeteket. A



### 37. Zárszerkezetek templomajtókon

legtöbb *reteszés, reteszfejes, fordító, kulcsos* változatú. Több helyen tesznek említést fából készült tolózáról is.<sup>228</sup>

Az inventáriumokban mintegy 24 helyen említenek *bécsi záras* ajtót. Szabó T. Attila az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár I. kötetében e zárról úgy nyilatkozik, mint Bécsből származó árucikkek egyike.<sup>229</sup> Szemerey Tamás a Magyar Művelődéstörténeti Lexikon ajtó címszavának magyarázatában a *bécsi zárat* egy kilincses, kulcsos, retesz szerkezetként mutatja be, amely egyesíti magában az ajtólapon és tokon eddig különálló szerelvényeket. „Valószínűleg ez volt a »bécsi zár«, ahol ugyanis bécsi zárat emlegetnek, ott hiányzik a másutt mindig szereplő retesz, reteszfő, a kilincs vagy fordító, illetve ezek gyűjtőneve a pléh”.<sup>230</sup> Az általam megvizsgált inventáriumokban a *bécsi zár* ilyen szövegkörnyezetekben fordul elő: „bécsi zár rajta, kilincsel, fordítójával és fogantyújával”,<sup>231</sup> „bécsi zár kolcsostól, kilincsestől, fordítóstól és fogantyústól együtt”,<sup>232</sup> „bécsi zár rajta kolcsával, kilincsel”,<sup>233</sup> „bécsi záros, vassarkos, pántos, fordító, bevonós ajtó”,<sup>234</sup> „jó kettős csapójú bécsi zár rajta fordítójával, fogantyújával”,<sup>235</sup> „burított bécsi zár rajta, fordítójával, kolcsával és bevonó fogantyújával együtt”,<sup>236</sup> „retesz és reteszfüjével s lakatjával és bécsi zárjával együtt”,<sup>237</sup> „vaskilincsű, ütkezőtű, erős bécsi zárú, vasfogantyújú, reteszű, reteszfőjű”,<sup>238</sup>

<sup>228</sup> Görgény (1652) – *deszkarekesz, ház, pítvar, kis kamora* B. Nagy 1973. 95.

<sup>229</sup> EMSzT. I. kötet 1976. 631.

<sup>230</sup> *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* I. Kötet 1993. 52.

<sup>231</sup> Szentdemeter, Székelyvécke (1629) – B. Nagy 1973. 60.

<sup>232</sup> Szentdemeter, Székelyvécke (1629) – B. Nagy 1973. 60.

<sup>233</sup> Szentdemeter, Székelyvécke (1629) – B. Nagy 1973. 60.

<sup>234</sup> Siménfalva (1636) – B. Nagy 1973. 73.

<sup>235</sup> Ádámos 17. század közepe – B. Nagy 1973. 126.

<sup>236</sup> Szentbenedek (1696) – B. Nagy 1973. 259.

<sup>237</sup> Szentbenedek (1696) – B. Nagy 1973. 259.



„vaskilincsű, ütközetű, erős bécsi zárú, vasfogontyújú, reteszű, reteszfőjű”,<sup>239</sup> „erős vasretesz kívül rajta lakatjával, belől is bécsi zárral záródik”.<sup>240</sup> Látható hát, hogy van ahol egy zár részeként van összeírva a bécsi szerkezet, mint ahogy itt is: „burított bécsi zár rajta, fordítójával, kolcsával és bevonó fogontyújával együtt”.<sup>241</sup> Máshol viszont a felsorolás nem teszi egyértelművé azt, hogy egy zárról van szó, nem pedig az ajtólapra felszerelt különböző funkciókat ellátó szerelvényekről. *Bécsi záras* ajtók a reprezentációs terek és az ezekhez kapcsolódó helyiségek ajtajain kerülnek összeírásra.

A 18. században találták fel az ún. fordulatos zárat, amely még ma is csaknem minden zárszerkezet alapja. A fordulatos zár a kulcs forgatásával működtethető. A zár alapeleme a retesz melletti elzáró, amely a reteszt megakadályozza az elmozdulásban. Ez fél fordulatonál csapdaként, teljes fordulatonál reteszként működött. Kialakították a retesztől teljesen független csapdát (kilincsnyelvet), melyet már nem kulcs, hanem kilincs mozgatott. Később a szerkezetet tökéletesítették több, lépcsősen kiképzett elzáró alkalmazásával, melyek a kulcs szakállába bevágott különböző méretű bevágásoknak feleltek meg.<sup>242</sup>



**38. Gyulafehérvár  
Székesegyház ajtajának vas szerelvényei**

<sup>238</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.

<sup>239</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.

<sup>240</sup> Gernyeszeg (1751) – B. Nagy 1973. 322.

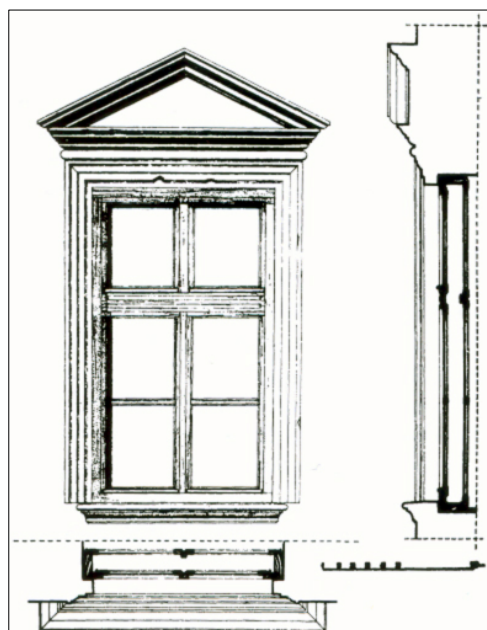
<sup>241</sup> Szentbenedek (1696) – B. Nagy 1973. 259.

<sup>242</sup> <http://www.ezermester.hu/articles/article.php?getarticle=926>: Zárak, zárbetétek. 1. rész. 1/2004.



A két évszázad írott forrásaiban található ablak leírások a különböző szerkezeti megoldások sokszínűségét tárják elénk. Kő, téglá és fakeretes ablakokról olvasunk, ahol az üveget, vagy lantornát tartó szerkezet vasból, ónból és különböző fából készült, néhol ennek a színezését is feljegyzik. Az ablaküveg 17. századi, szélesebb körben való elterjedését a hazai üveghuták számának gyarapodása tette lehetővé. E század kastélyaiban már sokféle üvegezési módról olvasunk. Bethlen Gábor külföldi mesterek betelepítésével igyekezett az üvegtudás színvonalát emelni.<sup>243</sup>

### 39. Radnót: a kastély oromzatos ablaka



Kőkeretes ablakmellékekről számolnak be: a görgényi (1652), a búzásbocsárdi (1656), a nagysajói (1681), a nagybúni (1692), a borberekai (1694), a szentbenedeki (1696), az egeresi (1699), a marosszentkirályi (1725), a kaplyoni (1729), a bonchidai (1736), és a gerneszegi (1751) inventáriumok.<sup>244</sup> A kőkeret használata egyrészt olyan elmozdíthatatlan keretszerkezetek használatát tette lehetővé, amely kovácsoltvasból és az üveg formáját követő ólompálcákból készült, másrészt a kőfalzatba helyezett pipapántokra akasztott szárnyak számára közvetlenül a kőkeretre csukódását tette lehetővé, fa és fémtok alkalmazása nélkül. A leírásokban olvasunk „keresztkő (...) s általjáró vasak”, „kő és

<sup>243</sup> B. Nagy 1970. 100.

<sup>244</sup> B. Nagy 1973.

vaskereszt benne”,<sup>245</sup> „egy-egy darab faragott kövek keresztültétetve vannak”,<sup>246</sup> „ablakmellyéke faragott kőből való, melyben vagyon hosszan két vasrúd”,<sup>247</sup> ezek a különböző ablak felosztások leírásai, valamint néhány példa a kőkeretbe helyezett ónba foglalt „ablakokat csak kőoszlop választja meg, mindeniknek ónban foglalt, üveges hat-hat fiókjai épek”.<sup>248</sup> A kőkeretes ablakok leírásánál külön megemlítésre kerül, ha az üveget vagy a papírost faszerkezet tartja: „fenyőfa ablakramái papirossal megborítva, ablakmellyéki pengig mindeniknek szép, faragott kőből állnak”,<sup>249</sup> „mellyéki faragott kőből, záldokfa ablakramáin pengig kristályüvegek ónba foglalva”,<sup>250</sup> „fenyőramákban, ónban foglalt üvegtángyéros ablakai, melyeknek ablakfelei hasonló képpen faragott kőből”.<sup>251</sup> A kőkeretes ablak leírásoknál megfigyelhető, hogy amikor ezek mozgathatóak, akkor az összeíró megjegyzi, hogy „vassarkon, pánton forgó”<sup>252</sup>.

#### 40. Aranyosmegyes: ablakkeretek



Az ablakok nyithatósága a profán terekben alakult ki, hisz ennek az igénye is itt fogalmazódott meg. Az összeíró nem is egyszer megjegyzi, ha az ablak valamely szárnya nyitható. Gyakran az ablakkeretet vízszintesen ketté osztották és vagy az alsó vagy a felső részét nyithatóvá tették. A 17 – 18 századi leírásokban már olyan ablak leírásokat

<sup>245</sup> Görgény (1652) – B. Nagy 1973. 95.

<sup>246</sup> Borberek (1694) – B. Nagy 1973. 226.

<sup>247</sup> Szentbenedek (1696) – B. Nagy 1973. 259.

<sup>248</sup> Gernyeszeg (1751) – B. Nagy 1973. 322.

<sup>249</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.

<sup>250</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.

<sup>251</sup> Bonchida (1736) – B. Nagy 1973. 308.

<sup>252</sup> Görgény (1652) – B. Nagy 1973. 95.

olvashatunk, ahol akár négy, akár hat „fióki”<sup>253</sup> is az ablak, mindegyik befele nyitható. A fatáblák pedig a külső részre kerültek rögzítésre, ezeknek hőszigetelő és védelmi szerepük egyaránt volt.

A 17. századtól gyakorivá válik a tok használata. Kezdetben az ablaktokként gerenda vagy ácsotkot használnak. Az ácsotok felülete egyenetlenül megmunkált, vízszintes szárjai a tokkeretnél hosszabbak és ezek kerülnek beépítésre a falazatba. A pallótok anyagát gömbfából hasítással alakították ki, később fűrészáruból készült. A *tok* kifejezéssel az uzdiszentpéteri udvarház összeírásánál találkozunk, ahol több helyiségben az „ablakfélfák és az rámak tokja is mind kívül-belül, festett deszkával burítottak”<sup>254</sup> A fűrészelt deszkából készült ablak és az aljgyalu használatával kialakított ablak szárny és tok pontos záródását tette lehetővé.

A keretbe fényáteresztő anyagként *marhabólyag* (lantorna), *olajos papír* vagy *üveg* került. Az általam megvizsgált inventáriumokban, *lantornás* ablakról csak a 17. század elején készült összeírásokban olvashatunk. *Papíros* ablakok viszont még a 18. századi inventáriumokban is szerepelnek, néha az egész ablakot, máskor csak a hiányos ablakszemét pótolták „papirossal”.<sup>255</sup>

Az összeírt ablakok nagy része már üvegezett: *kristály*, *paraszt*, *üvegkarikás*, *üvegtábla*, *tánygyeros* kifejezések utalnak az üveg formájára és milyenségére. A kristály és a paraszt jelzők az üveg minőségére utalnak, arányaiban tekintve kevésszer találkozunk ezekkel a kifejezésekkel. Az uzdiszentpéteri udvarházban kivételesen a reprezentatív helyiségek ablakaiban egyaránt találunk paraszt és kristály üveglablakokat is. A *paraszt üveg* használatáról *darabont ház*, *mosóház*, *istálló*, *porkoláb ház*, *strázsa ház*, *katonák háza* esetében olvasunk. A *kristály üvegezést* szinte kizárólagosan csak a reprezentatív terek ablakainál találunk.<sup>256</sup>

*Üvegkarikák* vagy *üvegtáblák* alkalmazására egyaránt van példa. Az üvegkarikás vagy tánygyeros ablakok általában ónba foglaltak. A tánygyerüvegeket eredeti formájukban, majd hatszögre, vagy nyolcszögre vágva használták. Ón vagy ólomsínnel szegték körül és egymáshoz forrasztva alakították ki az üvegtáblákat, amit aztán vaspálcákkal erősítettek meg, a kihajlás vagy a megroskadás ellen.<sup>257</sup>

---

<sup>253</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.

<sup>254</sup> Uzdiszentpéter (1679) – B. Nagy 1973. 136.

<sup>255</sup> B. Nagy 1973. 135.

<sup>256</sup> Egeres (1699) – B. Nagy 1973. 271.; Uzdiszentpéter (1679) – B. Nagy 1973. 136.; Meggykerék (1647) – B. Nagy 1973. 85.; Aranykút (1728) – B. Nagy 1973. 299.

<sup>257</sup> MAMŰL. I. kötet 2003.

A *sík üvegből*, melyet előbb öntött majd hengerelt technológiával készítettek, vékonyabb és átláthatóbb felületeket tudtak kialakítani. Az ablakokat *keresztekkel* tagolták kisebb részekre, így alakítva ki az *ablakszemeket*, *nyílókat*, amelyek gyakran külön-külön is nyithatók voltak. Később az ablakszemek egybevonásával születtek az *ablakszárnyak*, ahol az üvegosztó bordák megőrizték az ablak arányainak egykori felosztását.



**41. Miklósvár: a Kálnoky-kastély ablakai**

Az összeírásokban konyhák esetében arra is van példa, hogy az ablak helyén csak egy *fatábla* áll: „konyha ablakán vagyon leeresztő, retesz, reteszfős bikkfa tábla”<sup>258</sup>, „két nagy konyhaablakok, mindeniken egy-egy tábla”<sup>259</sup>, „ablakja fatábla”<sup>260</sup>. Az uzdiszentpéteri inventáriumban olvasunk egyedül egyfele vagy kétféle nyíló deszkatáblás ablakokról, amelyek itt még festettek is. A lakótérben az üveg ablakok mellett szerepel, de a gabonásházról és a rekeszről már csak azt olvassuk, hogy deszkatáblás ablakai vannak.<sup>261</sup>

Az ablakokhoz tartozó rögzítő és nyitó vasalatokkal kapcsolatban elmondható, hogy általában *vassarkon*, vagy *ónos vassarkon forgó*, *pántos*, *retesz*, *reteszfejes*, *fordító*, *karikás*, *tolyózár*, *vonókarikás* ablak szerelvényeket említene az összeírók. A szárnykeretre szögelt hüvelyes kereszt- vagy sarokpántok egyrészt erősítették a szárny sarkait, másrészt ezekkel lehetett a szárnyat a tokba ütött sarokvasakra akasztani. Az ablakszemeket, majd szárnyakat pedig a *búzógombnál* vagy *karikánál* lehetett kinyitni-becsukni. A *retesz* és a *keresztfordító* a szárnyat

<sup>258</sup> Oprakercisóra (1683) – B. Nagy 1973. 201.

<sup>259</sup> Gernyeszeg (1751) – B. Nagy 1973. 322.

<sup>260</sup> Nagysajó (1681) – B. Nagy 1973. 179.

<sup>261</sup> Uzdiszentpéter (1679) – B. Nagy 1973. 136.



szorították becsukás után a tokhoz.<sup>262</sup> A *fordítás* zár valamilyen rigli vagy kallantyú használatát jelenthette, amelyet zárt állapotban az ablak függőleges tokosztójához elfordítással rögzítette az ablak szárnyait. A *retesz*, *reteszfővel* együtt pedig a *rúdzámak* egy változata lehetett, amely az ablakszárnyakat csukott állapotban a tok alsó és felső részéhez rögzítette. Egyszerűbb formája az, amikor a rúdzárat kettéosztották és kívülre szerelték, ilyenkor egy külön zár van felül és egy alól, de azt a megoldást is használták, amikor egy középső fogantyú elfordításával lehetett az ablakszárny teljes magasságában végigfutott rúdzárat rögzíteni.<sup>263</sup>



#### 42. Erdélyi kastélyok ablakai napjainkban

Egyáltalán a *zár* kifejezéssel csak az uzdiszentpéteri összeírásban találkozunk, ahol a *deszkatáblák* mind *tohyózárasak*. Egyedül csak a nagysajói inventáriumban olvasunk „ablakfiókjain forgó-, záróvasa is megvan”<sup>264</sup>. *Fordítóvasak*ról egyedül a kővári 1694-es összeíró számol be.

Az uzdiszentpéteri, a szentbenedeki, a marosszentkirályi, a bonchidai összeírások tesznek említést ablak *rostélyok*ról, legtöbbször csak annyit jegyeznek föl, hogy „kívül vasvesszőből álló rostélyos”<sup>265</sup> a gernyeszegi összeíró részletesen írja le „kívül mindeniken vasrostélyok, melyek keresztül három, hosszára négy-négy vasrudakból vagynak”<sup>266</sup>. A barokk kovácsoltvas ablakrácsoknak még itt nyoma sincs, egyáltalán egyetlen egy esetben sem kerül megemlítésre, hogy bármilyen díszítés is lenne ezeken a rácsozatokon.<sup>267</sup>

<sup>262</sup> MAMŰL. I. kötet 2003.

<sup>263</sup> Vukov 2005.

<sup>264</sup> Nagysajó (1681) – B. Nagy 1973. 179.

<sup>265</sup> Uzdiszentpéter (1679) – B. Nagy 1973. 136.

<sup>266</sup> Gernyeszeg (1751) – B. Nagy 1973. 322.

<sup>267</sup> A magyarországi kovácsoltvas történetével Baranyainé Oberschall Magda és Perekházy Károly több könyvében is foglalkozik. Külön fejezetben közzétéve a 18–19. századi mesterjegyzéket.



## Ö S S Z E F O G L A L Á S É S K Ö V E T K E Z T E T É S E K .

A 17–18. századi késő reneszánsz és barokk építetők, építők, mesterek helyzetének, szakmai tudásának, lehetőségeinek és igényeinek felvázolása egy általános képet ad erről a korszakról és építészeti gondolkodásáról. Láthatjuk, hogy a fejedelem és a közvetlen környezetében élők kiváltsága a külföldről hozott mesteremberek foglalkoztatása. Az általuk használt – „importált” – szerkezeti, formai vagy díszítő elemek pedig tovább élnek és elterjednek a helyi mesterek alkotásaiban. Így lesz ismert a reneszánsz formavilág Erdély-szerte.

Az is nyomon követhető egy-egy inventáriumban, hogy a védelmi szempontok szerint alakított épületek helyett, vagy a meglévők átalakításával, hogyan jönnek létre egységesebb térrendszerek, intimebb, kényelmesebb lakóterek. Az újszerű gondolatmenet eredményeként az egymásba nyíló reprezentációs- és lakótereket összekötő ajtók hasonló szerkezetűek, néhol a díszítési megoldások is azonosak. Az ablakok szerkezeti alakulásának tekintetében szintén megfigyelhető az egységesítő tendencia. Ez ma már elsősorban a megmaradt faragott kőkereteket vizsgálva érhető tetten. Az is fontos jellemzője ezeknek a századoknak, hogy az ajtók és ablakok a hozzá tartozó szerelvényekkel együtt valódi csapatmunka eredményei: kőfaragó, ács, asztalos, üveges és lakatos műhelyek, mesterek, falusi kézművesek közös alkotásai.

A különböző céhek szerkezeti felépítésébe is betekintést nyerhettünk, láthattuk, hogy elsősorban a fejedelem és a vezető nemesség vette igénybe szakmai ismeretüket, illetve a városi polgárság. Kevés mesternév ismert, de a kastélyok és udvarházak építéstörténetével foglalkozó kutatások már fényt derítettek néhányra. A szakrális térben dolgozó mesterek közül több név is ismert, és néhány adatunk van arra vonatkozóan is, hogy közülük ki

dolgozott udvarházak vagy kastélyok építkezéseinél.<sup>268</sup> Azt is láthattuk, hogy van amikor a műhelyükből szállították a kész nyílászárót az építkezésre a mesterek, és van amikor az építkezésen kialakított ideiglenes műhelyekben készülnek el a megrendelt ajtók és ablakok. Az ilyen időszakos műhelyekben gyakran helyi mesterek dolgoznak. Az inventáriumok ezek közül is megemlítenek néhányat, sőt egy-egy használatos szerszám is leírásra kerül.

A megmaradt számadásokból, levéltári adatokból nyílászárók tekintetében olyan információkat is olvashatunk, hogy kivel és mikor szerződött a megrendelő; esetleg honnan kéret még mestereket a birtokán folyó építkezésekhez, mely városnak mekkora kötelezettséget kell vállalnia az építkezésben; sőt a mesterek bérezési módjáról is tudósítanak, de arról, hogy milyenek is ezek a mesterektől megrendelt darabok, nincsen feljegyzés. Kevés adatunk maradt arra nézve is, hogy a főúr, a nemes hogyan határozta meg a nyílászáró milyenségét rendeléskor.

A sajókeresztúri 1648-as inventárium abban különleges, hogy az összeírás tartalmazza Molnár István somkerekai ácsmester becsléseit az inventáriumban szereplő ingó és ingatlanok fölött. Ez nem csak azért fontos, mert egy „szakember” szavaival halljuk megfogalmazva a nyílászárók leírását, hanem azért is, mert képet alkothatunk a korabeli értékekről, árakról: „Vagyon az udvarházra egy öreg, új bálványú, kétfelé nyíló, deszkás kapu, fele fenn



43. Somogyom, Szászbogács:vasalat-rátétes templom ajtók

<sup>268</sup> Umling Lőrinc: Kendilóna 1796 Teleki kastély belső berendezése – „Virágzódomot ... Anno” Az Umlingok Kalotaszegén. 2007.

vaspánton forgó, alatt vascapon. Az másik fele is olyan. Vagyon rajta egy kis ajtó, vassarkú, pántú, tolyózárú, vaskilincsű. Az kapu szárnyán vasretesz reteszfővel; fenn zsendelyes, melynek az fa épület aestimáltatott az ácsból, somkereki Molnár István mestertől ad fl.<sup>269</sup> 4. A vas épület rajta in toto aestimáltatott ad fl. 1//50.<sup>270</sup> E leírásból láthatjuk, hogy egy kapu fa és vas részei mennyibe kerülnek, milyen arányban van egyik a másikkal.

A megmaradt emlékanyag, ami elsősorban szakrális terekben található, ennek a sokszínű világnak a lenyomatát őrzi. Találunk intarziás műhelyből származó ajtókat, és ismerünk festő-asztalos által készített, felvirágozott ajtókat is. A szerkezeti, a felületkezelési, megmunkálási eljárások, a díszítés és az a színvilág, amelyben ezek készültek mind közelebb visznek a kor profán nyílászáróinak megfejtéséhez.

Mivel minden összeírásra került, amit az inventáriumok készítői egy-egy épületben értékesnek ítélték, és mivel a vasnak igen nagy anyagi értéke volt – ezt a fenti ácsmester szavain túl az ajtók és ablakok vasműveinek részletes leírása is mutatja – ezért valószínűsíthetően az összeírásokban szereplő (nagyobbrészt) ajtók már a korábbi századokban is készülhettek. Azaz az előző korokból megmaradt, még mindig értékesnek számító és használatban lévő nyílászárókat is újból és újból odasorolták a számvetésekben a frissebben készült mellé. Elsősorban az ácsolt technikával készült ajtókra gondolhatunk itt, hiszen ez a régebbi technika a szakrális térben megmaradt ajtók között e korszakra már nem jellemző.

A vasszerkezetek gazdag leírásával szemben a nyílászáró faszerkezetére vonatkozóan gyakran csak egy kifejezéssel utalnak, amely számunkra már ismeretlen fogalmak használatával történik. Míg részletesen bemutatják az ajtó vasszerelvényeit, addig magáról az ajtóról csak annyit jegyeznek meg, hogy az *félszer*, *bélelt*, vagy *duplás*.



44. Baromlaka: erődtemplom kapuja

<sup>269</sup> B. Nagy 1973. 350. Florenus, forint

<sup>270</sup> B. Nagy 1973. 91.

Külön elemzésre kerültek a kapuk, ajtók és ablakok. A kapu- és ajtó szerkezeti megoldásokban az eltérések elsősorban abból adódnak, hogy a kapuk védelmi szerepet is betöltenek. A magán és a közterület közötti átjárhatóságot jelentik, de határt is szabnak a betolakodóknak. Ezért gyakran készülnek tölgyfából, megerősített szerkezeti felépítéssel, gyakran gazdagon ellátva vasszerelvényekkel, amelyek a szerkezeti elemek egymáshoz kapcsolásán túl a zárhatóságot és a kapu mozgathatóságát biztosította. Az ajtóknál, ezennel a belső tereket elválasztó nyílászáróknál, szerkezetileg sokféle megoldással találkozunk; és itt már a felület díszítése is fontos szerepet kap. Nem egyszer olvasunk például zöldre festett ajtóról, amely összhangban van a helyiség berendezésével.

Azt is láthattuk, hogy az ajtókat nem csoportosíthatjuk egyértelműen aszerint, hogy milyen funkciójú tér ajtóiról van szó. E tekintetben az inventáriumok nagyon változatosak. Találunk festett ajtót úgy a reprezentációs terekben, mint a kiszolgáló helyiségek ajtóinak között; ugyanígy nagyon egyszerű megoldásokat is látunk lakóhelyiségekben és gazdasági épületekben egyaránt. Az is megfigyelhető, hogy a nyílászárók milyensége elsősorban a megrendelő anyagi és társadalmi helyzetéhez kapcsolódott. Nem ugyanaz a lehetőség a fejedelmi udvarban szolgáló nemességnek, mint egy köznemesnek; ez a fajta különbség még akkor is érezhető, ha mindkettő udvarházat épített. A megmaradt levelezésekből, szerződésekből és jegyzőkönyvekből láthatjuk, hogy egy céhes mester foglalkoztatása is csak bizonyos gazdagsággal vagy ranggal rendelkező emberek kiváltsága. A helyi, falusi mesterek munkáinak színvonala is már teljesen más, ez többek számára megfizethető. Ennek ellenére nemcsak a kevesebb vagyonnal rendelkezők számára dolgoznak csupán, hanem gyakran főúri építkezéseken is foglalkoztatják őket.

A kapukról általában elmondható, hogy a vizsgált két évszázadban a szerkezeti megoldások tükrözik a védelmi szempont másodlagosságát. Egyre gyakoribb a tölgyfa tartóvázú, de fenyőfából készült kapu, ahol a vasneműket is helyettesíteni lehetett fából készült zárszerkezetekkel. Azon túl, hogy a fából készült megoldás sokkal olcsóbb, az is lehetővé tette ezt, hogy már nincs olyan védelmi jelentőségük a kapuknak, mint az előző században, századokban. Elsősorban az udvarházak kapuinál figyelhető meg, hogy az inventáriumok leírásában olvashatunk díszítésről is.

Az egyik legszembeütőbb változás ebben a korszakban az, hogy az átépítéseknél és az új épületek építésénél egyaránt az egymás mellé kerülő terek már nem ad hoc módon, hanem előre meghatározott feladat szerint lettek kialakítva. Ezért azok az ajtók, amelyek ekkor kerülnek beépítésre, gyakran ugyanolyan kiképzésűek, és egy méretre készülnek. Természetesen az összeírásokban ennek ellenpéldájával is találkozhatunk, mert olyan



inventáriumok kerültek feldolgozásra, amelyek ebben a két évszázadban készültek és, nem olyanok, amelyek e két évszázadban épült épületeket mutatnak be. Így például az sem ritka, hogy egy-egy épületen belül más-más méretű ajtókat használtak. Ennek egyik magyarázata lehet az is, hogy ezek a nyílászárók – elsősorban az udvarházak esetében –, helyi, falusi mesterek munkái, akik nem valószínű, hogy bármilyen „szabványt” követtek volna. Az összeírásokban olvasunk már kétféle nyíló és egyszárnyú ajtókról, a díszítésben is sokféle megoldással találkozunk a festettől az intarziásig, vagy a vassal borítottól a párkányosig. Számba vesznek gyalult és gyalulatlan deszkából készületeket; felületkezelés szempontjából találunk gyöntáros, vagy egy színre festett ajtókat, vagy kezeletlen, paraszt fejér ajtókat.

A szakrális térben megmaradt ajtók szerkezeti felépítésük alapján több kategóriába sorolhatóak. Ezek közül az első típus az ácsolt, bárdolt fapallókból készült, hevederrel vagy vaspánttal összefogott ajtó. Ezt a profán terek esetében – az inventáriumok szerint – főleg a kapu szerkezetekben leljük fel. Ez a fajta egyrétegű ajtó azonban, megtalálható a kastélyok és udvarházak belső tereiben. Az inventáriumban oly gyakran szereplő félszer kifejezés egyik értelmezése szerint egyrétegűséget jelent. Gyalult és gyalulatlan deszkából egyaránt készültek félszer ajtók. Különböző rendeltetésű terek ajtóiról olvassuk, hogy félszeresek. A félszeres ugyanakkor nemcsak egyrétegűt, hanem egyszárnyú ajtót is jelent. Az összeírásokban sehol nem találkozunk azzal, hogy az összeíró pontosítaná, hogy most milyen értelemben használja a félszer kifejezést. Ha feltételezzük, hogy egy-egy összeíró következetesen használ egy fogalmat, akkor az uzdiszentpéteri és a görgényi inventáriumban a félszer egyrétegűt jelent, míg a többi helyen ez mindkét jelentésre vonatkozhat. Egyrétegű ajtók csoportjába tartoznak a bélietlen ajtók is, amelyekkel csak kiszolgáló helyiségek és melléképületek esetében találkozunk. Bizonyos szempontból az egyrétegű ajtók csoportjába tartoznak a vassal és szegekkel vert ajtók is, bár ez a



**45. Prázmár: vasalat-rátétes ácsolt ajtó**



megállapítás csak arra vonatkozik, hogy egy réteg deszkaajtót vonnak be vassal. Szakrális terekben sekrestyeajtók között maradtak meg szép számmal ilyen megoldások.

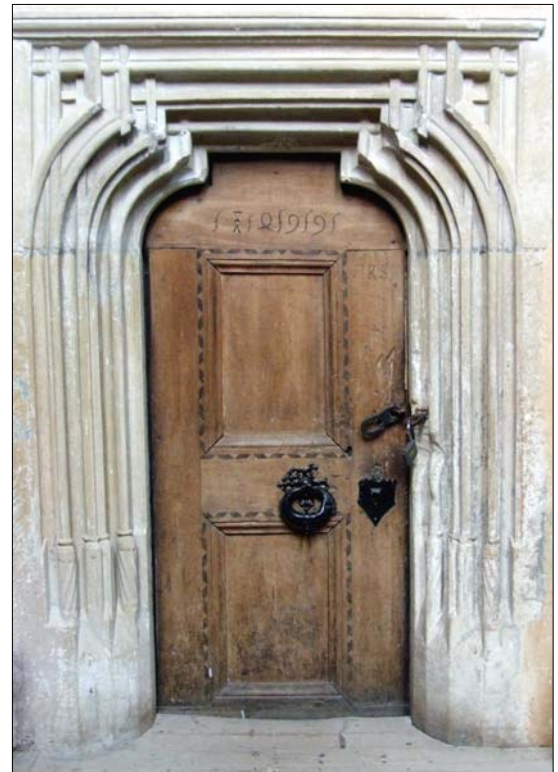
Egy másik csoportba tartozik a templomi nyílászárók között gyakran említett álkeret-betétes ajtó, amely szerkezetében egyik oldalt hasonlít az előbbi csoportba soroltakhoz, azaz egy réteg deszka hevederrel van összefogva, a másik oldalára pedig egy keretet imitáló szerkezetet szegeztek fel. Inventáriumaink szövegében ezek az ajtók béllett vagy duplás, duflás vagy borított kifejezéssel kerültek összeírásra. Arra vonatkozóan, hogy hogyan is oldották meg ezeket a kétrétegű ajtókat az összeírások megint nagyon szűkszavúan térnek ki. Ezzel szemben a szakrális térben megmaradt tárgyi emlékyanagon láthatók a technikai és szerkezeti megoldások is.

A nyílászárók részeit összefogó, a mozgathatóságot biztosító elemek illetve zárszerkezetek, vasalatok összeírása igen gazdag. A legrészletesebb leírásra a nyílászárókon található vasszerelvények kerültek. Ezek a vasszerkezetek céhes mesterek és egyszerű helyi kovácsok munkái. Az erdélyi emlékyanyagba egy, a Brassói Történeti Múzeum által nemrég kiadott íráson keresztül nyerhetünk betekintést, amely a múzeumban őrzött többek között 17–18. századi záruk, reteszek, lakatok, vaspántok fotóit és jegyzékeit is közli. Az eddigi kutatások és inventáriumokban szereplő leírások még rengeteg hiányosságot mutatnak, de az már mindenképpen fontos, hogy létezik egy ilyen összegző mű és a következő lépés az írott forrásokban szereplő vasneműek és a megmaradt emlékyanyag közös vizsgálata. Az inventáriumokban sokféle más-más rendeltetésű zárszerkezet került összeírásra a palota ajtajától az istálló ajtóig. A legegyszerűbb zárforma a retesz, mely a reprezentációs terek ajtóin is megtalálható. A záruk csapó-, toló- vagy bécsi rendszerek, némelyike kulccsal, kilinccsel ellátva. Ezek is ajtószerektől és helyiségtől függetlenül előfordulhattak bárhol.



**46. Rugonfalva és Medgyes  
Álkeret-betétes bejárati ajtó és templomajtó vasszerelvényeivel**

Az ablakok külön kerültek bemutatásra. Kőkeretről, téglá- vagy fakeretes megoldásokról olvasunk az inventáriumokban. Fényáteresztő anyagként lantornát, olajos papírt, de leggyakrabban különböző üvegfélét használtak. E kor ablakai már nyithatóak, gyakran olvasunk négy vagy akár hat fiókos ablakokról. Itt is, mint az ajtók esetében a vasszerkezet aprólékos leírásával találkozunk. Általában vassarkon, pánton forgó ablakok ezek, ahol a pántnak szerkezetet erősítő és összetartó szerepe volt, ugyanakkor ez biztosította a mozgathatóságot is. Vasból készült a húzógomb, mely az ablakszárny kinyitásában és bezárásában játszott szerepet, valamint a különböző zárfélék. Említést tesz néhány összeíró az ablakokon lévő fatáblákról és vasrostélyokról. Három olyan konyhaablakról is tudunk, ahol csak fatáblát használtak. Az ablakok vasrostélyairól is kevés adatunk van, mindössze négy inventáriumban található feljegyzés róla, de ezek szerkezetére vagy díszítettségére semmilyen utalás nincsen. A korszak kovácsoltvas művészetét a szakrális terekben megmaradt vasmunkákon keresztül ismerhetjük meg, ezek valószínűleg sokkal igényesebb kialakításúak, mint a világi épületek ablakainak rostélyai.



47. Berethalom és Ecel: intarziás ajtó és zárszerkezete



Ötven inventárium ablak és ajtó leírása, valamint a templomi és világi épületekben megmaradt nyílászárók kerültek bemutatásra. E tereket elválasztó és ugyanakkor összekötő szerepet játszó 17–18. századi emlékanyagot, a nyílászárók készítéstechnikai megoldásait, a készítő mesterek gondolatvilágát, adottságaikat, lehetőségeiket vizsgáltam, illetve a megrendelő nemesi réteg viszonyát az épületasztalosság körébe tartozó ajtók és ablakok készítéséhez.

#### **48. Kolozsvár A Bánffy-palota ablakai**

Az emlékanyag teljesebb megismerése és feldolgozása a további kutatások feladata lehet. A legsürgetőbb ezek közül annak a több száz udvarháznak a felmérése, amely még egyáltalán megvan és az itt még meglévő adatok rögzítése és rendszerezése.<sup>271</sup> Ezzel párhuzamosan folytatódhat a levéltári anyagok feldolgozása, a megmaradt inventáriumok, szerződések, jegyzőkönyvek stb. számbavétele is, amely segítene a mesterek és mesterkörök meghatározásában. Egyre világosabban láthatnánk ennek nyomán, hogy kik, hol és mit is dolgoztak.

A következő feladat, amely előbbre vinne az általam is vizsgált ismeretlen fogalmak tisztázásában: a berendezés leírásában szereplő kifejezések összehasonlítása a nyílászárók szerkezetét leíró fogalmakkal. Mindazok a kifejezések, amelyeknek korabeli jelentésére

---

<sup>271</sup> Gondolok itt: falképek, eredeti nyílászárók, táblásparketta megőrzésére, vagy festett mennyezet vagy ezeknek bármilyen lenyomatának a dokumentálására



próbáltam rájönni, a bútorszerkezetek leírásaiban is szerepelnek. Ez volt az egyik célja ennek a disszertációnak, hogy ez által is közelebb kerüljünk a kastélyok berendezésének megismeréséhez, amelyről elsősorban csak írott forrásaink vannak.

Fontos lenne egy olyan kutatás, amely kiterjedne az adott épület építési, átépítési korszakainak vizsgálatára. Ez a nyílászárók szempontjából azért is lenne jelentős, mert akkor az inventáriumban szereplő ajtókat és ablakokat rendszerezhetnénk aszerint is, hogy mikor készültek és akkor már nem csak a szakrális térben megmaradt ajtók kapcsán állapíthatnánk meg, hogy a 17–18. században milyen nyílászárók készültek, hanem a profán terek ajtóiról is lenne általános képünk. Az eddigiekben szó volt arról, hogy e kor építkezéseire már jellemző a tudatos térkialakítás és ez az ajtók esetében az inventáriumok tanúsága szerint is nyomon követhető.

A kutatásnak a tudományos ismeretanyag tisztázásán és bővítésén túl, a gyakorlati oldala legalább ilyen jelentős. Az Erdélyben már elkezdődött kastély rekonstrukciók során ezek az adatok elengedhetetlenül fontos információkkal szolgálnak nemcsak a nyílászárók tekintetében, hanem az egykori belső berendezés megismerésében és esetleges rekonstrukciójában is.



**Alvinc**

## ERDÉLYI KASTÉLYOK, KÚRIÁK ÉS UDVARHÁZAK

### NYÍLÁSZÁRÓI A 17–18. SZÁZADBAN

#### - ÖSSZEFOGLALÓ -

Kutatásomban 17–18. századi kastélyok, kúriák és udvarházak ajtajainak és ablakainak történeti és szerkezeti változásaival foglalkoztam. Az egykori erdélyi főnemesi és nemesi tulajdonú épületek nyílászáróit elsősorban az inventáriumok leírásaiból ismerhetjük meg. A vizsgált két évszázad tárgyi emlékegye főként szakrális terekben maradt fenn. Az összeírások gyakran kitérnek az ajtó és ablak szerkezetére, anyagára és aktuális állapotára is.

E disszertációban ezt az írásos emlékegyet hasonlítottam össze a templomok bejárati és sekrestyeajtóival azért, hogy a leírásokban szereplő ismeretlen ajtó és ablak szerkezetre vonatkozó fogalmakat tisztázzam. Ugyanezek a kifejezések szerepelnek a bútor összeírásokban is, így a szintén nagyon kevés megmaradt berendezési tárgy szerkezeti megismeréséhez is közelebb kerülhettünk.

Értekezésemben az ajtók és ablakok készítése technikai szempontból mutattam be a vizsgált korszak kastély és udvarház építészetét és azokat a mestereket, mesterköröket és falusi kézműveseket, akik készítői a kor nyílászáróinak. Majd különböző módon csoportosítva rendszereztem ezeket a nyílászárókat elemezve szerkezetét, felület megmunkálását, díszítését és a rajta lévő vasalatokat, amelynek köszönhetjük a részletes és sokszínű ajtó és ablak leírást. A vas anyagi értékének köszönhetően kerültek ilyen aprólékos bemutatásra a nyílászárók szerkezeti elemei és ezen belül is a vas szerelvények, a fa részekre legtöbbször csak egy-egy utalást találunk.

Kutatásom alapja az az általam összegyűjtött és rendszerezett adattár, amely több mint 2000 darab 17–18. századi ajtó és ablak leírását tartalmazza. Mivel digitalizálva van, így a további kutatók számára is bármikor elérhető és használható, bővíthető, továbbfejleszhető. Építészek, műemlékes szakemberek számára, akik felújítások során ajtók, ablakok megoldási kérdéseivel is foglalkoznak könnyen áttekinthető információ-tömeget nyújt ez az adattár. Az adatbázisban könnyedén lehet keresni különböző kritériumok alapján: szerkezeti fogalmak, ablakok vagy ajtók szerint, kronologikus és település szerinti ábécé sorrendben, helyiségek alapján, és egy-egy elnevezésre is rá lehet keresni egy gyors kattintással.



# THE INLETS OF TRANSYLVANIAN CASTLES, MANSIONS AND MANOR-HOUSES IN THE 17TH AND 18TH CENTURY

*Historical and Structural Variations and Changes of  
Doors and Windows in the 17th and 18th Century*

## SUMMARY

In my study I have examined the structural changes of windows and doors of castles and mansions from the 17th and 18th centuries. Although there are only a few remaining samples of these kind of inlets in Transylvanian castles, several written documents have preserved descriptions about their structure, material and actual state. On the other hand, a rich variety of windows and doors from the same era have survived centuries in certain sacral buildings. My aim was to compare these remaining samples of windows and doors from churches with the descriptions of some castles' and mansions' contemporary inlets. With the help of this comparison I tried to systematize and summarize the characteristics of the inlets of aristocratic homes of the era. During my examination I managed to clarify the meaning of some concepts in connection with the structural construction of the door, which have been unknown so far. The entire study is based on a database, created by myself, which contains more than 2,000 descriptions of doors and windows from the 17th and 18th century. This database will be accessible and usable for further researchers in the future.

A 17–18. századi erdélyi nyílászárók – kapuk, ajtók, ablakok – történetével és szerkezeti változataival és változásaival foglalkozom értekezésemben. Pontosabban: az ismert szakrális épületek mellett a kevésbé ismert világi terek nyílászárói képezik vizsgálatom fő tárgyát. E két évszázad profán épületeinek nyílászárói nem maradtak fenn tárgyi valóságukban, viszont pontos leírások olvashatók róluk az egykori inventáriumokban, meglehetősen nagy számban. Az általam feldolgozott mintegy ötven összeírásban több mint kétezer nyílászáró leírás található. Az ajtók és ablakok többségükben ugyanazon mesterek munkái voltak a kastélyok, udvarházak és templomok esetében is. A nyílászárók leírásai voltaképpen olyan típusokat mutatnak be, amelyek ma is láthatók a templomokon. A különböző inventáriumokban szereplő fogalmak azonossága vagy eltérése számos következtetésre adott alkalmat, mindazonáltal az összeírásokban szereplő, ma már ismeretlen kifejezések többsége érthetővé vált és az egyházi közegben megmaradt nyílászárókkal összevetve lehetőség adódott a világi nyílászárók virtuális rekonstrukciójára.

Disszertációmban a kapukat, ajtókat és ablakokat anyagvizsgálat, készítechnika, funkció és különböző mesterségek-művészek alapján csoportosítottam és vizsgáltam. Ugyanakkor fontos tartottam bemutatni azokat a mestereket, mesterköröket és falusi kézműveseket is, akik készítői ezeknek a nyílászáróknak.

A kapu- és ajtó szerkezeti megoldásokban az eltérések elsősorban funkcionális okokból adódnak. A kapuk védelmi szerepet is betöltenek: a magán és a közterület közötti átjárhatóságot jelentik, de határt is szabnak a nemkívánatos látogatóknak. Ezért gyakran készülnek tölgyfából, megerősített szerkezeti felépítéssel, bőségesen ellátva vasszerelvényekkel, amelyek a szerkezeti elemek egymáshoz kapcsolásán túl a zárhatóságot és a kapu mozgathatóságát biztosították, sőt díszítő elemként is előfordultak. Az ajtóknál, a belső tereket elválasztó nyílászáróknál szerkezetileg sokféle megoldással találkozunk; és itt már a felület díszítése is fontos szerepet kap. Nem egyszer olvasunk például zöldre festett ajtóról, amely összhangban van a helyiség berendezésével.

Az ajtók csoportosíthatók aszerint is, hogy milyen funkciójú terek ajtóiról van szó. E tekintetben az inventáriumok nagyon változatosak. Találunk festett ajtót úgy a

reprezentációs terekben, mint a kiszolgáló helyiségek ajtóinak között; ugyanígy nagyon egyszerű megoldásokat is látunk lakóhelyiségekben és gazdasági épületekben egyaránt. Az is megfigyelhető, hogy a nyílászárók milyensége elsősorban a megrendelő anyagi és társadalmi helyzetéhez igazodott. Nem ugyanaz a lehetősége a fedelmi udvarban szolgáló nemességnek, mint egy köznemesnek; ez a fajta különbség még akkor is érezhető, ha mindkettő udvarházat épített. A megmaradt levelezésekből, szerződésekből, számlákból és jegyzőkönyvekből láthatjuk, hogy céhes mester foglalkoztatása csak bizonyos vagyonnal vagy ranggal rendelkező emberek kiváltsága. A helyi, falusi mesterek munkáinak színvonala már teljesen más, ez többek számára megfizethető. Bár gyakran főúri építkezéseken is foglalkoztatják őket.

A kapukról általában elmondható, hogy a vizsgált két évszázadban a szerkezeti megoldások tükrözik a védelmi szempont másodlagosságát. Egyre gyakoribb a tölgyfa tartóvázú, de fenyőfából készült kapu, ahol a vasneműket is helyettesíteni lehetett fából készült zárszerkezetekkel. Azon túl, hogy a fából készült megoldás sokkal olcsóbb, az is lehetővé tette ezt, hogy már csökkent a kapuk védelmi szerepe az előző századhoz, századokhoz képest. Elsősorban az udvarházak kapuinál figyelhető meg, hogy díszítésről is olvashatunk az inventáriumokban.

A szakrális térben megmaradt ajtók szerkezeti felépítésük alapján több kategóriába sorolhatók. Ezek közül az első típus az ácsolt, bárdolt fapallókból készült, hevederrel vagy vaspánttal összefogott ajtó. Ezt a profán terek esetében – a korabeli dokumentáció szerint – főleg a kapuszerkezetekben leljük fel. Bár ez a fajta egyrétegű ajtó megtalálható a kastélyok és udvarházak falain belül is. Az inventáriumban oly gyakran szereplő *félszer* kifejezés egyik értelmezése szerint *egyrétegűséget* jelent. Gyalult és gyalulatlan deszkából egyaránt készültek félszer ajtók. Különböző rendeltetésű terek ajtóiról olvassuk, hogy félszeresek. A félszeres ugyanakkor nemcsak egyrétegűt, hanem *egyszárnyú* ajtót is jelent. Az összeírásokban sehol nem találkozunk azzal, hogy a leltár készítője pontosítaná, hogy most milyen értelemben használja a félszer kifejezést. Ha feltételezzük, hogy egy-egy összeíró következetesen használ egy fogalmat, akkor az uzdiszentpéteri és a görgényi inventáriumban a félszer egyrétegűt jelent, míg a többi helyen ez mindkét jelentésre vonatkozhat. Egyrétegű ajtók csoportjába tartoznak a *bélletlen* ajtók is. Ezekkel csak kiszolgáló helyiségek és melléképületek esetében találkozunk. Bizonyos szempontból az egyrétegű ajtók csoportjába tartoznak a vassal és szegekkel vert ajtók is, bár ez a megállapítás csak arra vonatkozik, hogy egy réteg deszkaajtót vonnak be vassal. Szakrális terekben ezek a megoldások ma sekrestyeajtókon láthatók.

Egy másik csoportba tartozik a templomi nyílászárók között gyakran említett álkeret-betétes ajtó, amely szerkezetében egyik oldalt hasonlít az előbbi csoportba soroltakhoz, azaz egy réteg deszka hevederrel van összefogva, a másik oldalára pedig egy keretet imitáló szerkezetet szegeztek fel. Inventáriumaink szövegében ezek az ajtók *béltett* vagy *duplás, duflás* vagy *borított* kifejezéssel kerültek összeírásra. Arra vonatkozóan, hogy hogyan is oldották meg ezeket a kétrétegű ajtókat, az összeírások szintén nagyon szűkszavúan térnek ki. Ezzel szemben a szakrális térben megmaradt tárgyi emlékanyagon láthatók a technikai és a szerkezeti megoldások is.

A nyílászárók részeit összefogó, a mozgathatóságot biztosító elemek ill. Zárszerkezetek, vasalatok összeírása igen gazdag. A kapuk, ajtók, ablakok stabilitását és mobilitását valamint zárhatóságát és nyithatóságát biztosító vas részek anyagi értékük miatt kerültek részletes összeírásra, és így gyakran olvasunk ezek szerkezeti felépítéséről is. A nyílászárók ily módon való elemzése számos tanulsággal szolgált a belső berendezések és a bútortart szerkezetének a megértéséhez. Ezek a vasszerkezetek céhes mesterek és egyszerű helyi kovácsok munkái. Az erdélyi emléanyagba egy, a Brassói Történeti Múzeum által nemrég kiadott íráson keresztül nyerhetünk betekintést, amely a múzeumban őrzött – többek között – 17–18. századi záruk, reteszek, lakatok, vaspántok fotóit és jegyzékeit is közli. Az eddigi kutatások és inventáriumban szereplő leírások még rengeteg hiányosságot mutatnak, de az már mindenképpen fontos eredmények tekinthető, hogy létezik egy ilyen összegző mű. (A következő lépés: az írott forrásokban szereplő vasneműek és a megmaradt emléanyag közös vizsgálata.) Az inventáriumokban sokféle, más-más rendeltetésű zárszerkezet került összeírásra a palota ajtajától az istállóajtókig. A legegyszerűbb zárforma a retesz, mely a reprezentációs terek ajtóin is megtalálható. A záruk csapó-, toló- vagy bécsi rendszerűek, némelyike kulccsal, kilinccsel ellátva. Ezek ajtószervezettől és helyiségtől függetlenül előfordulhattak bárhol.

Az ablakok külön kerültek bemutatásra. Kőkeretről, téglá- vagy fakeretes megoldásokról olvasunk az inventáriumokban. Fényáteresztő anyagként lantornát (marhahólyag), olajos papírt, de leggyakrabban különböző üvegfélét használtak. E kor ablakai már nyithatóak, gyakran olvasunk négy- vagy akár hatfókos ablakokról. Itt is, mint az ajtók esetében a vasszerkezet aprólékos leírásával találkozunk. Általában vassarkon, pánton forgó ablakok ezek, ahol a pántnak szerkezetet erősítő és összetartó szerepe volt, ugyanakkor ez biztosította a mozgathatóságot is. Vasból készült a húzógomb, mely az ablakszárny kinyitásban és bezárásban játszott szerepet, valamint a különböző zárfélék. Említést tesz néhány összeíró az ablakokon lévő fatáblákról és vasrostélyokról. Három



olyan konyhaablakról is tudunk, ahol csak fatáblát használtak. Az ablakok vasrostélyairól is kevés adatunk van, mindössze négy inventáriumban található feljegyzés erről, de ezek szerkezetére vagy díszítettségére semmilyen utalás nincsen. A korszak kovácsoltvas művészetét a szakrális terekben megmaradt vasmunkákon keresztül ismerhetjük meg, ezek föltehetőleg sokkal igényesebb kialakításúak, mint a világi épületek ablakainak rostélyai.

A több mint kétezer nyílászáró leírás és a templomokban máig megőrzött emléanyag vizsgálata nyomán kirajzolódnak előttünk a korszak profán építészetében alkalmazott nyílászárók változatai. Vizsgálatom eredményeként a többségükben ismert inventáriumok eddig részben, vagy egyáltalán nem érthető részei is érthetővé váltak és ezzel a korszak egész építészetének és kultúrtörténetének mélyebb és pontosabb megismerésére nyílik lehetőség.

A kutatás eredményeinek a tudományos ismeretek tisztázása és gyarapítása mellett a gyakorlati használhatósága is jelentős. Az Erdélyben (és másutt) már elkezdődött műemlék-rekonstrukciók során ezek az adatok fontos információkkal szolgálhatnak a nyílászárókon túl az egykori belső berendezés egészének megismeréséhez és az esetleges – teljes vagy részbeni – helyreállításához is.

In my dissertation I have been preoccupied with the history and structural alterations of cleft closures, such as gates, doors and windows. Through the meticulous examination of 17<sup>th</sup> and 18<sup>th</sup> century Transylvanian inventories, I have investigated the description of more than two thousand objects. By this I have created a database, which structures the information batch related to the cleft closures of profane edifices.

The doors and windows extant from the epochs of these abovementioned two centuries stem from a sacral as opposed to a profane sphere. Therefore, I have attempted to compare the description of profane cleft closures with sacral ones. Since the doors and windows are the artworks of the same craftsmen as those of castles, manors and churches, the descriptions of cleft closures, present such doors, which nowadays may still be seen on churches. The sameness or variation of the concepts featuring in the inventories, provide ample grounds for sundry conclusions. Thus the majority of those terms, which at present are classified as unknown ones, have become intelligible.

The iron components, which furnished stability, mobility, lockability and openability for gates, doors and windows, were compiled because of their financial value. Moreover, we often read about their structural composition as well. The analysis of cleft closures in this manner has yielded several morals for the understanding of the structure of indoor arrangements and furnishings.

One of the aims of my dissertation is to present, from the perspective of the manufacturing technique, the architecture of the castles and manor houses of the epoch in question and also the craftsmen, craftsmen guilds and country artisans, who were the manufacturers of these cleft closures.

In the 17<sup>th</sup> and 18<sup>th</sup> centuries in the planning and building of various edifices conscious attention was paid to the fact that doors and windows should organically mould into the entirety of the edifice complex. The architecture of this period was characterized by a space creating endeavour, which followed a unitary concept. This fact had an influence on the forming process of the doors and windows of different premises. In the inventories we read not only about doors merely listed one after the other but also about

so-called space partitions, which have been fashioned with the same structural solution or with the same decorative elements.

I have grouped the cleft closures that feature in the written sources according to several standpoints.

The primary variations in the structural solutions related to gates and doors stem from the fact that gates have fulfilled a defence role as well. They signal permeability between private and public spheres but they also represent borders for undesired and uninvited visitors. For this reason, they had often been manufactured out of oak wood, with a tonic structural composition, amply adorned with iron fittings. These latter elements, apart from adjoining the different structural elements, also secured the gate's lockability and movability. We encounter multifarious structural solutions in the case of doors and cleft closures that functioned as partitions of indoor areas. In this case the decoration of the surface played a prominent role. We frequently read about doors painted green, which thus got to be in harmony with the furnishing of the premise.

Doors can also be grouped on the basis of the sort of spacial function that they fulfil. In this issue, the inventories are very diverse. We encounter painted doors in the representative areas, as well as in the servant quarters and in the adjacent farming and agricultural buildings. It can also be noticed that the quality of the cleft closures depended on the financial and social status of the customer.

The aristocrats serving in the princely court had different opportunities in comparison to the aristocrats of the echelon of the gentry. This sort of difference may be also remarked in the kind of manor houses that the aristocrats from these two classes had built. We can see from the extant correspondences, contracts and inventories that the hiring and commissioning of a guild craftsman was the privilege of such people who had a certain amount of wealth and political standing. The standard of quality of country craftsmen had been entirely different. Their work was affordable for more people. Nevertheless, they had often been hired and commissioned in order to perform different works in aristocratic building projects.

The doors extant from the sacral sphere, on the basis of their structural composition, may be grouped in several categories. Out of these the first type is the door timbered and hewed out of wooden planks and joined together with bars and iron bands. According to the account of the inventories, this latter aspect, in the case of the profane spheres, may be encountered predominantly in gate structures. However, this type of one course door, even in the case of inside ones, can be found in the indoor areas of castles and manor houses.

The term “*féliszár*,” which often occurs in the inventory, may be rendered in English with “*half-course*.” In the view of one interpretation, the word in question may allude to a door that has only a “*single-course*.” So-called “*half-course*” doors had been manufactured out of plied and unplied wood alike. We read about the doors of different areas of the relevant premise and/or building that they were “*half-coursed*.” The term may define not only something that is “*half-course*” but it may also allude to a half-winged door.

The compilation of the elements that join together the parts of cleft closures and which help securing their movability is rich. Moreover, this latter aspect pertains to the compilation of the locking structures too. The iron-fittings on the cleft closures had received the most detailed description. These iron structures are the workmanship of guild craftsmen and simple local ironmongers. Recently, the Historical Museum from Brassó has published a written account, through which we can gain insight into the Transylvanian historical relic material. This account mentions the lists and photos of 17<sup>th</sup> and 18<sup>th</sup> century locks, bolts, pad-locks and iron-bands. The research performed in this area and the inventories betray significant hiatuses. Nevertheless, it is by all means important that such an epitome exists at all. The following step would be the examination of the iron-kinds featuring in written sources and that of the extant relic material. In the inventories various lock-structures, starting from the palace doors to stable doors, were compiled, which fulfilled different roles. The simplest form of locking was the bolt, which may be encountered on the doors of representative areas. The locks retain flapping, sliding and Viennese structures. Some of them had been allotted with keys, handles as well. These might have occurred irrespective of the door-structure and premise.

In the inventories, the compiler, had never specified in what sense he/she had employed the key-term “*half-course*.” If we suppose that compilers might have used a concept with consistency, then in the inventories of Uzdiszentpéter and Görgény the word “*half-course*” means “*single-course*,” whereas in the other instances it may point to both meanings. In the group of “*single-course*” doors, padded or boarded doors can also be included, which we find only in servant quarter and adjacent buildings. From a certain standpoint, the doors wrought with iron and nails also belong to the group of “*single-course*” doors, although this remark refers only to the fact that one course of plank-door is overlaid with iron. In the sacral sphere, such solutions have survived in great numbers between the doors of sacristries.

Another group entails the false-frame-boarded door, which is often mentioned amongst church cleft-closures. This means that one course of plank is joined together with

a bar and on its other side a structure had been nailed up, which imitates a frame. In the texts of our inventories, these doors had been compiled under the terms “*doubled*,” “*doufled*”<sup>272</sup> or overlaid. The inventories offer exiguous information as to how had they manufactured these double-coursed doors. In opposition to this, on the extant material relics from the sacral sphere, the technical and structural solutions can both be seen.

Windows were displayed separately. In the inventories, we read about brick or wooden-framed solutions. The lantern that is the stomach lining of cattle, the oily paper but most frequently glass-types were utilized as translucent materials. The windows of this period are openable. We often read about windows with four or even six holes. Here too, just as in the case of doors, we encounter the meticulous description of iron-structures. Generally, these are windows, which turn on iron-hinges and bands. In this instance the band fulfilled a tonic and convergent role. Furthermore, these have guaranteed the movability too.

The various lock-structures and tagging-knobs had been manufactured from iron. The latter ones played a role in the opening and locking of the window-panes. A few compilers mentioned the wooden-boards and the iron-lattices. We also know about three such kitchen-windows, in which instance only wooden-boards were utilized. We have exiguous material about the iron-lattices of windows. Only four inventories had made notes of these but there are no additional allusions as to their structure or ornamentation. We can gain information from the extant iron-works of the sacral sphere about the relevant period’s cast-iron art. These probably retain a much higher standard of design when compared with the window-lattices of profane edifices.

The research, besides the data compilation and elucidation, is vital in respect to its practical bearing as well. This data provides indispensable information for the already begun restoration work of historical/listed buildings in Transylvania and elsewhere, not only in terms of the cleft closures but also in respect to the cognizance of all the minute details of the former indoor furnishings and also in relation to their probably entire and authentic renovation.

---

<sup>272</sup> This latter case might be because in Hungarian the word “*double*” is written and pronounced as “*dupla*,” thus instead of the English mid-positioned “*b*,” Hungarian has “*p*.” Finally, as a simple lexical rule, “*p*” and “*f*” are interchangeable labials, thus the resulting Hungarian words “*dupla*” and “*dufla*.”



## IRODALOM

- APOR PÉTER Metamorphosis Transylvaniae. Bukarest, 1978.
- B. NAGY MARGIT Reneszánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.
- B. NAGY MARGIT Stílusok, művek, mesterek. Bukarest, 1977.
- B. NAGY MARGIT Várak, kastélyok, udvarházak. Ahogy a régiek látták. Bukarest, 1973.
- B. OBERSCHALL MAGDA Régi magyar vasművesség. Budapest, 1941.
- BALOGH JOLÁN Az erdélyi renaissance. I. Kolozsvár, 1943.
- BALOGH JOLÁN Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. század. Budapest, 1985.
- BARTA GÁBOR BÓNA ISTVÁN – MAKKAI LÁSZLÓ: Erdély rövid története. Budapest, 1989.
- BARTA GÁBOR Az erdélyi fejedelemség születése. Budapest, 1984.
- BETHLEN MIKLÓS Élete leírása magától. In: Kemény János és Bethlen Miklós Művei (Magyar Remekírók). Budapest, 1980.
- BÍRÓ JÓZSEF A bonczhidai Bánffy-kastély. Cluj, 1935.
- BÍRÓ JÓZSEF A geryeszegi Teleki kastély. Budapest, 1938.
- BÍRÓ JÓZSEF Erdély művészete. Budapest, 1989.
- BOGDÁN ISTVÁN Régi magyar mesterségek. Budapest, 1973.
- BUZOGÁNY DEZSŐ A kisbúni Bethlen-kastély története. Református Szemle 95/2002.
- CZUCZOR GERGELY FOGARASI JÁNOS szerk.: Magyar Nyelv Szótára I–IV. Pest, 1862–1874.
- CS. SEBESTYÉN KÁROLY A székelykapu földrajzi elterjedésének újabb adatai. Ethnographia. XXXIV–XXXV. 1923–1924. 1–3. sz. 40–42.
- CSEREI MIHÁLY Erdély históriája (1661–1711). Sajtó alárendezte, bev., jegyz. Bánkúti Imre. Budapest 1983.
- DÁVID FERENC ALEXANDRU AVRAM: A nagyszebeni Brukenthal palota belső díszítése. Ars Hungarica 1996, 177–187.

- DÁVID FERENC A fertődi Esterházy kastély történeti helyiségkönyve: funkciók és falburkolatok. I. Az oldalszárnyak és a patkószárnyak. *Ars Hungarica* 2002/2. 237–320.
- DÁVID FERENC Eszterháza belső terei *Ars Hungarica* 2000. 73–97.
- DÉTSZY MIHÁLY I. Rákóczi György fundálói. *Építés–Építészettudomány* 3/1972.
- DÉTSZY MIHÁLY Sárospatak vára a Rákócziak alatt. 1616–1710. Sárospatak, 1996.
- DR. FENESI SÁNDOR A magyar vastermék – kereskedelem története. Budapest, 2004.
- EDVI ILLÉS ALADÁR A középkor vasművészete. Budapest, 1898.
- EDVI ILLÉS ALADÁR A reneszánsz korszaknak vasművészete. Budapest, 1897.
- EDVI ILLÉS ALADÁR A XVII–XVIII. század vasművészete. Budapest, 1898.
- EDVI ILLÉS ALADÁR Az ő- és ókor vasművészete. Budapest, 1889.
- ENTZ GÉZA Erdély építészete a 14–16. századból. Kolozsvár, 1996.
- ENTZ GÉZA Művészek és mesterek az erdélyi gótikában – In: Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára. Kolozsvár, 1957.
- FEKETE J. CSABA A magyarországi barokk kastélyok reprezentatív térrendszerének megújítása a 1750 és 1840 között. *Építés – Építészettudomány* 34/2006.
- GALAVICS GÉZA Későreneszánsz és korabarokk. Jegyzetek a 17. század első felének művészetéhez. In: Tímár Árpád (szerk.): *Művészet-történet–tudománytörténet*. Budapest, 1973, 56–57.
- GERŐ LÁSZLÓ Magyar várak. Budapest, 1968.
- GERŐ LÁSZLÓ Magyarországi várépítészet. Budapest, 1955.
- GERŐ LÁSZLÓ Várépítészetünk. Budapest, 1975.
- GEREVICH LÁSZLÓ GERŐ LÁSZLÓ: A budai várpalota története. Budapest, 1956.
- GEREVICH LÁSZLÓ A budai vár feltárása. Budapest, 1966.
- GY. DÁVID GYULA A bonchidai Bánffy-kastély. Kolozsvár, 2001.
- H. TAKÁCS MARIANNA Magyarországi udvarházak és kastélyok. Budapest, 1970.

- JAKÓ ZSIGMOND Az otthon és művészete a reneszánsz Kolozsváron. In: Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára. Szerk. Bodor András. Budapest–Kolozsvár, 1957. 367/18.
- KALÓ JUDIT Adalékok az ajtók fa szerkezetének fejlődéstörténetéhez (XI–XVIII. sz). Budapest, 2006.
- KELEMEN LAJOS Művészettörténeti tanulmányok I–II. Bukarest, 1977.
- KELÉNYI GYÖRGY Kastélyok, kúriák, villák. Budapest, 1974.
- KOPPÁNY TIBOR DERCSÉNYI BALÁZS – KAISER OTTÓ: Magyar kastélyok. Budapest, 2003.
- KOPPÁNY TIBOR A castellumtól a kastélyig. Budapest, 2006.
- KOPPÁNY TIBOR A középkori magyarország kastélyai. Budapest, 1999.
- KOVÁCS ANDRÁS A gyergyószárhegyi Lázár kastély (Régészeti műemlékek feltárása és kutatási eredményeinek közzététele). Kolozsvár, 2000.
- KOVÁCS ANDRÁS Alvinc. Martinuzzi – Bethlen kastély (Erdélyi műemlékek 38). Kolozsvár, 2005. 16.
- KOVÁCS ANDRÁS Egy nagyhatású északolasz építész – Giacomo Resti. Korunk 2008.
- KOVÁCS ANDRÁS I. Rákóczi György fejedelem erdélyi építkezéseiről In: Erdély és Patak fejedelm asszonya Lorántffy Zsuzsanna II. Tanulmányok születésének 400. Évfordulójára. Sárospatak, 2000.
- KOVÁCS ANDRÁS Képfaragók és dekorátorok a 17. századi Erdélyben. Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából 3. folyam 11/2006. 163—178.
- KOVÁCS ANDRÁS Késő reneszánsz építészet Erdélyben. Budapest–Kolozsvár, 2003.
- KOVÁCS ANDRÁS Szabályos alaprajzú, olaszbástyás várkastélyok Erdélyben. In: Művelődéstörténeti Tanulmányok. Szerk. Csetri Elek, Jakó Zsigmond, Tonk Sándor. Bukarest, 1980. 77–98, 277–280.
- KOVÁCS ZSOLT Görgényszentimre. Várrom és kastély (Erdélyi műemlékek 37). Kolozsvár, 2002.

- KOVÁCS ZSOLT A két Rákóczi György fejedelem görgényi építkezései. In. Erdély és Patak fejedelm asszonya Lorántffy Zsuzsanna II. Tanulmányok születésének 400. évfordulójára. Sárospatak, 2000.
- KOVÁCH GÉZA BINDER PÁL: A Céhes élet Erdélyben. Bukarest, 1981.
- KŐSZEGHY PÉTER szerk. Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Budapest, 1993–2003.
- KŐVÁRI LÁSZLÓ Erdély építészeti emlékei. Kolozsvár, 1866.
- KŐVÁRI LÁSZLÓ Erdély régiségei és történelmi emlékei. Kolozsvár, 1892.
- LÁNGI JÓZSEF MIHÁLY FERENC: Erdélyi falképek és festett faberendezések 1–3. Budapest 2002–2004–2006
- LUKINICH IMRE K. SEBESTYÉN JÓZSEF: A bethleni gróf Bethlen család története. Budapest, 1928.
- MAROSI ERNŐ A középkori vártól a kastélyig. Korunk, Harmadik Folyam, XVI. 2005. 12.
- MÁRTON JUDIT KIMPIÁN ANNAMÁRIA: Kerelószentpál – Haller kastély (Erdélyi műemlékek). Kolozsvár, 2002.
- MIHÁLY FERENC Adatok az erdélyi falmunkálás történetéhez. Transsylvania Nostra III. évf. 9. sz. 2009.
- MIHÁLY FERENC Intarziakészítés Johann Reichmut, segesvári asztalos műhelyében. Előadás a Tusnádi Nemzetközi Tudományos Ülésszakon. Tusnád, 1998.
- MIHÁLY FERENC Történeti ajtók Erdélyben A Colligite fragmenta! – örökségvédelem Erdélyben. konferencia előadás. Budapest, 2008.
- MIKÓ ÁRPÁD Báthory István lengyel király és a reneszánsz művészet Erdélyben. 1576–1586. Művészettörténeti Értesítő 37/1988.
- MIKÓ ÁRPÁD Reneszánsz paloták a váradi várban In. Váradi kőtöredékek szerk. Kerny Teréz. Budapest, 1989.
- NAGY BALÁZS szerk. Kúriák földje Háromszék. Sepsiszentgyörgy, 2005.
- NEGULICI DORINA Feroneie Brasoveana secolul XIV–XIX. Brassó, 2003.
- NÉMETH LAJOS SÁRMÁNY ILONA szerk.: Urbaria et Conscriptioes I–IV. (A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatócsoportjának Forráskiadványai. Főszerk.: Aradi Nóra.) Budapest, 1967–1975.

- ORBÁN BALÁZS A Székelyföld leírása I–VI. Pest. Budapest, 1868–1873.
- ORBÁN JÁNOS A sáromberki Teleki-kastély (jegyzet)
- ORBÁN JÁNOS Egy erdélyi kastélyleltár 1787-ből. Korunk, Harmadik Folyam, XVI. 2005. 12.
- ORTUTAY GYULA főszerk. Magyar Néprajzi Lexikon. Budapest, 1977–1982.
- PEREHÁZY KÁROLY Magyarországi kovácsoltvas-művesség. Budapest, 1982.
- PLANK IBOLYA, CSENGELNÉ A műemléki fotográfia kezdetei. Hollenzer László munkássága. Magyar Építőművészet 81/1990. 5. szám.
- RADOS JENŐ Magyar kastélyok. Budapest, 1939.
- RADVÁNSZKY BÉLA Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. Században. Budapest, 1893.
- SEBESTYÉN GHEORGHE Architectura renasterii in Transilvania. Bukarest, 1963.
- SISA JÓZSEF Nádasdladány. Nádasdy-kastély. Tájak – Korok – Múzeumok Kiskönyvtára 690. Budapest, 2001.
- SISA JÓZSEF A füzérradványi kastély. Ars Hungarica XXVII. (1999) 5–78.
- SISA JÓZSEF Csákvár. Az Esterházy-kastély és park. Tájak – Korok – Múzeumok Kiskönyvtára 671. Budapest, 2000.
- SISA JÓZSEF Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon. Budapest, 2007.
- SZABÓ T. ATTILA Kalotaszegi mester és foglalkozás nevek a XVII–XIX. században Nép és nyelv. Bukarest, 1980. 309.
- SZABÓ T. ATTILA Levéltári adatok faépítészetünk történetéhez. II. Székelykapuk és fazarak. Kolozsvár, 1939.
- SZABÓ T. ATTILA Erdélyi népi mesterek és tisztségviselők a XVI–XIX. századból (Erdélyi Tudományos Füzetek, 208.) Erdélyi Múzeum-Egyesület. Kolozsvár, 1947.
- SZABÓ T. ATTILA szerk. Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár. I. Bukarest, 1976.
- SZÁSZ ANIKÓ Gyalu – várkastély (Erdélyi Műemlékek). Transilvania Trust Alapítvány – Kriterion Könyvkiadó. Kolozsvár, 2002.
- SZÁSZ KÁROLY Adatok a nagybányai kő- és fadaragók történetéhez – In. Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára. Kolozsvár, 1957.
- SZEMEREY TAMÁS Szemelvények az ablak történetéből Hírfa 2001/1–12.



- SZEMEREY TAMÁS Szemelvények az ajtó történetéből  
Hírfa 2001/14–22. 2002/1–5.
- TEMESVÁRY FERENC Kulcstípusok és zár-mechanizmusok fejlődése a XII–XV.  
Századig. Folia Archaeologica XII. Budapest 1960
- TEMESVÁRY FERENC A magyar Történeti Múzeum lakatosremeke, Folia  
Archeologica. 1958.
- TEMESVÁRY FERENC A nagyvászonyi Kinizsi vár lakatosipari termékei. 1961.
- TEMESVÁRY FERENC Az országos Történeti Múzeum két lakatos remeke In. Folia  
Archeologica X. 1958.
- TEMESVÁRY FERENC Kulcstípusok és zármechanizmusok fejlődése a 12–15.  
században, Folia Archeologica. 1960.
- TEMESVÁRY FERENC Kulcstípusok és zármechanizmusok fejlődése a 15.  
században. Folia Archeologica. 1961.
- TEMESVÁRY FERENC Kulcstípusok és zár-mechanizmusok fejlődése a XV.  
században. Folia Archaeologica XIII. 1961.
- TÜDŐS S. KINGA Székely főnemesi életmód a XVII. Században. Bukarest–  
Kolozsvár, 1998.
- VARGA KÁLMÁN A gödöllői kastély évszázadai. Budapest 2000.
- VARJÚ ELEMÉR Magyar várak. Budapest é.n.
- VÉGH JÁNOS A magyar reneszánsz építészet kutatásának jelenlegi  
helyzete. Ars Hungarica 22/1994. 34–44. 1994.
- VOIT PÁL Régi magyar otthonok. Budapest, 1943.
- „VIRÁGOZÓDOTT ... ANNO” Az Umlingok Kalotaszegen. Néprajzi Múzeum kiállítás  
katalógus. kiállítást rendezte: Kiss Margit szöveg: Kiss  
Margit, Lángi József, Mihály Ferenc. Budapest, 2007.
- VIRÁG ZSOLT Magyar Kastélylexikon I–X. Budapest, 2000–2009.
- VISKI KÁROLY Adatok a székely kapu történetéhez. Néprajzi Értesítő 1929,  
3–4. füzet.
- VUKOV KONSTANTIN Ablakok. Budapest, 2005.

## KÉPJEGYZÉK

1. BETHLENSZENTMIKLÓS 17. századi reneszánsz kastély. Mihalik Tamás felvétele. 18. századi felújítás – barokk díszítő elemek. Berke Sándor és Berke János felvétele.
2. KERELŐSZENTPÁL Haller kastély államosítás előtt. Josef Fischer felvétele 1930. Kerelőszentpál: Haller kastély napjainkban. Karácsony István felvétele.
3. HOMORÓDDARÓC szász templomajtó. Mihály Ferenc felvétele. Szentbenedek: Kornis kastély ajtaja 1939 előtt. KÖH Fotótár. Kovács A. 2003.
4. KERESD SZÁRHEGY és ARANYOSMEGGYES: kastélyok alaprajzai. Karácsony István rajzai. Kovács A. 2003.
5. ARANYOSMEGGYES ajtókeret. Hollenzer László felvétele. 1912. Cs. Pank Ibolya 1990. után.
6. EGERES ajtókeret. Kovács András felvétele. Kovács A. 2003. Keresd: ablakkeret. B. Nagy 1970.
7. ALVINC oromzatos ablak. Berke János felvétele.
8. FOGARAS Vörös torony hármas ikerablakok. [www.csurtus.blog.hu](http://www.csurtus.blog.hu)
9. ARANYOSMEGGYES a kastély kapuja. KÖH Fotótár. Kovács A. 2003.
10. MIKHÁZA ARANYOSGYÉRES és ERZSÉBETVÁROS: szakrális terek faragott ajtókeretei a 17–18. századból. Mihály Ferenc felvételei.
11. BONCHIDA Bánffy kastély reneszánsz ajtókeret. Kovács András felvétele. Kovács A. 2003. Bonchida: ajtókeret Bánffy György kormányzó címerével és névbetűivel 1703. Sebestyén 1963 után. Kovács A. 2003.
12. BONCHIDA a Bánffy kastély udvari homlokzata egykor és ma. [www.mek.niif.hu](http://www.mek.niif.hu)

13. SZÁSZFEHÉREGYHÁZA erődtemplom ácsolt technikával készült ajtaja.  
Mihály Ferenc felvétele.
14. KERESD a Bethlen-kastély festett ajtóí rajzokon. Váncsa György rajza és felvétele. Voit. 1943. K. Sebestyén József rajza.  
Lukinich Imre. 1927.
15. MINTARAJZOK a kolozsvári asztalosok 17. századi céhkönyvében. AkadLt.  
B. Nagy 1970.
16. NAGYGALAMBFALVA és ÉGE: református templomok bejáratai. Mihály Ferenc felvételei.
17. MAGYARÓKEREKE és MAGYARVISTA: református templomok bejárati ajtóí.  
Mihály Ferenc felvételei.
18. KOLOZSVÁR ajtóterv a Teleki-palotához. AkadLt. B. Nagy 1970.
19. KOLOZSVÁR Bánffy-palota. Mihály Ferenc felvételei.
20. CSÍKSZEREDA Szent Kereszt plébániatemplom ajtajának vas szerelvényei.  
Mihály Ferenc felvételei.
21. MAGYARKISKAPUS a református templom bejárati ajtaja. Mihály Ferenc felvétele.
22. BEREHALOM sekrestyeajtó zárszerkezete. Mihály Ferenc felvétele.
23. RADNÓT a kastély északkeleti szárnyának kapuja. A Ion Micu Főiskola hallgatóinak felmérése. Kovács A. 2003.
24. SZÁSZFEHÉREGYHÁZA erődtemplom kapuja. Mihály Ferenc felvétele.
25. ECEL erődtemplom kapuja. Mihály Ferenc felvétele.
26. ARANYOSMEGGYES faragott kőkeretes ajtók a kastélyban. KÖH Fotótár. Kovács A. 2003. H. Takács 1970.
27. SZENTBENEDEK a kastélykapolna bejárata. Voit. 1943. Bonyha a kastélykapolna bejárata K. Sebestyén József rajza.  
Lukinich Imre. 1927.
28. NYÁRÁDSZENTLÁSZLÓ unitárius templom vasszeggel vert ajtaja. Mihály Ferenc felvétele.
29. SEGESVÁR Domonkos-templom – sekrestyeajtó.  
Mihály Ferenc felvétele.
30. GELENCE NYOMÁD és VÁRALJA: álkeret-betétes templomajtók.  
Mihály Ferenc felvételei.
31. GELENCE OKLÁND és KÜKÜLLŐKÖRÖS: templomajtók kétrétegű változatai. Mihály Ferenc felvételei.

32. SEGESVÁR Hegyi templom – Reichmut műhely alkotásai.  
Mihály Ferenc felvételei.
33. SÖVÉNYSÉG BERETHALOM, ERDŐCSINÁD: szakrális térben megmaradt  
faragott ajtók. Mihály Ferenc felvételei.
34. APOLD sablonfestéssel díszített templomajtó.  
Mihály Ferenc felvétele.
35. FARCÁD KARÁCSONYFALVA, MAGYARVISTA: festett templomajtók.  
Mihály Ferenc felvételei.
36. OKLAND fatolózár. Mihály Ferenc felvétele.
37. MAGYARKISKAPUS OKLAND, NETUS, NYÁRÁDSZENTLÁSZLÓ, RIOMFALVA,  
MAROSVÉCS, KÜKÜLLŐKÖRÖS, TOMPAHÁZA:  
Zárszerkezetek templomajtókon. Mihály Ferenc felvételei.
38. GYULAFEHÉRVÁR székesegyház ajtajának vas szerelvényei.  
Mihály Ferenc felvételei.
39. RADNÓT a kastély oromzatos ablaka. Berke Márta felvétele. Sebestyén  
1963 után. Kovács A. 2003.
40. ARANYOSMEGGYES ablakkeretek. KÖH Fotótár.; Kovács András felvételei.  
Kovács A. 2003.
41. MIKLÓSVÁR a Kálnoky-kastély ablakai. Mihály Ferenc felvételei.
42. VARGYAS BETHLENSZENTMIKLÓS, ALVINC: Erdélyi kastélyok ablakai  
napjainkban. Mihály Ferenc, Berke Sándor és Kovács András  
felvétele. Kovács A. 2003.
43. SOMOGYOM SZÁSZBOGÁCS:vasalat-rátétes templom ajtók.  
Mihály Ferenc felvételei.
44. BAROMLAKA erődtemplom kapuja. Mihály Ferenc felvétele.
45. PRÁZSMÁR vasalat-rátétes ácsolt ajtó. Mihály Ferenc felvétele.
46. RUGONFALVA és MEDGYES: álkeret-betétes bejárati ajtó és templomajtó  
vasszerelvényeivel. Mihály Ferenc felvételei.
47. BERETHALOM és ECEL: intarziás ajtó és zárszerkezete.  
Mihály Ferenc felvétele.
48. KOLOZSVÁR a Bánffy-palota ablakai. Mihály Ferenc felvételei.

BORÍTÓ: FOGARAS. A kápolna ajtaja. 1640. Sebestyén József felvétele.  
Kovács A. 2003.

ILUSZTRÁCIÓK

8.OLD. FOGARAS Ajtókeret Bethlen Gábor címerével. 1627. Sebestyén József felvétele. Kovács A. 2003.

10 OLD. KERESD SZENTBENEDEK, ARANYOSMEGGYES: Kastély ajtók. KÖH Fotótár. Kovács A. 2003.

81.OLD. ALVINC. Ablak. Berke János felvétele.



## A DISSZERTÁCIÓBAN ELŐFORDULÓ TELEPÜLÉSEK JEGYZÉKE

- ÁDÁMOS (Adamus; Maros megye)  
ALVINC (Vintul de Jos; Fehér megye)  
APOLD (Apold; Maros megye)  
ARAD (Arad, Arad megye)  
ARANYKÚT (Aruncuta; Kolozs megye)  
ARANYOSGYÉRES (Campia Turzii; Kolozs megye)  
ARANYOSMEGGYES (Mediesul Aurit; Szatmár megye)  
BALÁZSFALVA (Blaj; Fehér megye)  
BAROMLAKA (Valea Viilor; Szeben megye)  
BÉCS (Wien, Ausztria)  
BERETHALOM (Biertan; Szeben megye)  
BERLIN (Németország)  
BESZTERCE (Bistrita; Beszterce-Naszód megye)  
BETHLEN (Beclean; Beszterce-Naszód megye)  
BETHLENSZENTMIKLÓS (Sinmiclaus; Fehér megye)  
BÓLYA (Buia; Szeben megye)  
BONCHIDA (Bontida; Kolozs megye)  
BONYHA (Bahnea; Maros megye)  
BORBEREK (Vurpar; Fehér megye)  
BÖGÖZ (Mugeni; Hargita megye)  
BRANYICKA (Branisca; Hunyad megye)  
BRASSÓ (Brasov; Brassó megye)  
BUDA (ma Budapest; Magyarország)  
BÚZÁSBOCSÁRD (Bucerdea-Grinoasa; Fehér megye)  
CSÁKVÁR (Magyarország)  
CSÍKKOZMÁS (Cozmeni; Hargita megye)  
CSÍKSZEREDA (Miercurea Ciuc; Hargita megye)  
DÁLNOK (Dalnic; Kovászna megye)

DÉVA (Deva; Hunyad megye)  
DOBOKA (Dobaca; Kolozs megye)  
DRÁG (Dragu; Szilágy megye)  
DRASSÓ (Drasov; Fehér megye)  
ECEL (Atel; Szeben megye)  
ÉGE (Ighiu; Hargita megye)  
EGERES (Aghiresul; Kolozs megye)  
ERDŐCSINÁD (Padureni; Maros megye)  
ERZSÉBETVÁROS (Dumbraveni; Szeben megye)  
FARCÁD (Forteni; Hargita megye)  
FARNAS (Sfaras; Szilágy megye)  
FERTÓD (Magyarország)  
FOGARAS (Fagaras; Brassó megye)  
FÜZÉRRADVÁNY (Magyarország)  
GELENCE (Ghelinta; Kovászna megye)  
GERNYESZEG (Gornesti; Maros megye)  
GÖDÖLLŐ (Magyarország)  
GÖRGÉNY (elpusztult vár Görgényszentimre mellett; Maros megye)  
GÖRGÉNYSZENTIMRE (Gurghiu; Maros megye)  
GRID (Grid; Hunyad megye)  
GYALU (Gilau; Kolozs megye)  
GYERGYÓSZÁRHEGY (Lazarea; Hargita megye)  
GYULAFEHÉRVÁR (Alba-Iulia; Fehér megye)  
HADAD (Hodod; Szatmár megye)  
HOMORÓDDARÓC (Drauseni; Brassó megye)  
HUSZT (Ukrajna-Kárpátalja)  
KAPLYON (Copean; Kolozs megye)  
KARÁCSONYFALVA (Craciunel; Hargita megye)  
KECSKEMÉT (Magyarország)  
KENDILÓNA (Lunca de Jos; Kolozs megye)  
KERELŐSZENTPÁL (Sanpaul; Maros megye)  
KERESD (Cris; Maros megye)  
KIRÁLYFALVA (Craiesti; Maros megye)  
KISBARCSA (Barcea Mica; Hunyad megye)

KISBÚN (Topa; Maros megye)  
KOLOZSMONOSTOR (ma Kolozsvár része; Kolozs megye)  
KOLOZSVÁR (Cluj Napoca; Kolozs megye)  
KORONKA (Corunca; Maros megye)  
KÓHALOM (Rupea; Brassó megye)  
KŐVÁR (elpusztult vár Berkeszpataka mellett; Máramaros megye)  
KÜKÜLLŐKÖRÖS (Curciu; Szeben megye)  
LUDAS (ma Marosludas; Ludus; Maros megye)  
MAGYARBÜKKÖS (Bichis; Maros megye)  
MAGYARKISKAPUS (Capusu Mic; Kolozs megye)  
MAGYARÓKEREKE (Alunisu; Kolozs megye)  
MAGYARVALKÓ (Valeni; Kolozs megye)  
MAGYARVISTA (Vista; Kolozs megye)  
MAROSVÁSÁRHELY (Targu-Mures; Maros megye)  
MAROSVÉCS (Brancovenesti; Maros megye)  
MAROSSZENTKIRÁLY (Sancraiu de Mures; Maros megye)  
MEDGYES (Medias; Szeben megye)  
MEGGYKERÉK (Mescreac; Fehér megye)  
MESE (Mesendorf; Brassó megye)  
MEZŐBODON (Papiu Ilarian; Maros megye)  
MEZŐÖRMÉNYES (Urmenis; Beszterce-Naszód megye)  
MEZŐSZENGYEL (Sanger; Maros megye)  
MIKHÁZA (Calugareni; Maros megye)  
MIKLÓSVÁR (Miclosoara; Kovászna megye)  
NÁDASLADÁNY (Magyarország)  
NAGYBÁNYA (Baia Mare; Máramaros megye)  
NAGYBÚN (Boiu; Maros megye)  
NAGYGALAMBFALVA (Porumbenii Mari; Hargita megye)  
NAGYSAJÓ (Sieu; Beszterce-Naszód megye)  
NAGYSINK (Cincu; Brassó megye)  
NAGYSZEBEN (Sibiu; Szeben megye)  
NAGYTEREMI (Tirimia; Maros megye)  
NAGYVÁRAD (Oradea; Bihar megye)  
NAGYVÁZSONY (Magyarország)

NETUS (Netus; Szeben megye)  
NYÁRÁDSZENTLÁSZLÓ (Sanvasii; Maros megye)  
NYOMÁT (Maiad; Maros megye)  
NYÚJTÓD (Lunga; Kovászna megye)  
OKLÁND (Ocland; Hargita megye)  
OPRAKERCISÓRA (Oprea-Cartisoara; Szeben megye)  
PÉCEL (Magyarország)  
PRÁZSMÁR (Prejmer; Brassó megye)  
RÁCKEVE (Magyarország)  
RADNÓT (Iernut; Maros megye)  
RÁDOS (Roades; Brassó.)  
RIOMFALVA (Richis; Szeben megye)  
RUGONFALVA (Ruganesti, Hargita megye)  
SAJÓKERESZTÚR (Cristur-Sieu; Beszterce-Naszód megye)  
SÁROMBERKE (Dumbravioara; Maros megye)  
SÁROSPATAK (Magyarország)  
SEBESVÁR (romokban levő vár a hasonló nevű falu –  
Bologa – határában; Kolozs megye)  
SEGESVÁR (Sighisoara; Maros megye)  
SEPSISZENTGYÖRGY (Sfantul Gheorghe; Kovászna megye)  
SIMÉNFALVA (Simonesti; Hargita megye)  
SOMKERÉK (Sintereag; Beszterce-Naszód megye)  
SOMOGYOM (Smig; Szeben megye)  
SÖVÉNYSÉG (Fiser; Brassó megye)  
SZAMOSÚJVÁR (Gherla; Kolozs megye)  
SZÁRHEGY (lásd Gyergyószárhegy)  
SZÁSZBOGÁCS (Bagaciu; Maros megye)  
SZÁSZBUDA (Bunesti; Brassó megye)  
SZÁSZDÁLYA (Daia; Maros megye)  
SZÁSZFEHÉREGYHÁZA (Viscri; Brassó megye)  
SZÁSZKÉZD (Saschiz; Maros megye)  
SZEBEN (lásd Nagyszeben)  
SZÉKELYKERESZTÚR (Cristuru Secuiesc; Hargita megye)  
SZÉKELYVÉCKE (Vetca; Maros megye)

SZENTBENEDEK (Manastirea; Kolozs megye)  
SZENTDEMETER (Dumitrești; Maros megye)  
SZUCSÁG (Suceagu; Kolozs megye)  
SZURDOK (Surduc; Szilágy megye)  
TOMPAHÁZA (Radesti; Fehér megye)  
UZDISZENTPÉTER (Sanpetrul de Campie; Maros megye)  
VAJDAHUNYAD (Hunedoara; Hunyad megye)  
VÁRAD (lásd Nagyvárad)  
VÁRALJA (Subcetate; Hunyad megye)  
WÜRZBURG (Németország)  
ZENTELKE (Sancraiu; Kolozs megye)  
ZSIBÓ (Jibou; Szilágy megye)



# A D A T T Á R

## 1624 KISBARCSA

Néhai Bornemissza Tamás kisbarcsai udvarházához tartozó

ingó és ingatlan javak leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	udvar	kapuján bémenvén, vagyon deszkás öregkapu – azon egy küs vasretesz, mellette egy kisajtó, azon vasszegező, sarkok, pántok mind az öreg- s mind az kiskapun –, héjjazatos, jó
ajtó	kamara	ajtaja félszer, rajta fűrészdeszkákból csinált retesz és lakat rajta
ajtó	sütőház	ajtaja fűrészdeszka, bélelt, fakilincse jó
ablak	sütőház	ablaki lantornások, rosszak
ajtó	konyhaház	ajtaja bélelt, vassarkakkal, semmi szegezője nincsen
ajtó	végő ház	ajtaja bélelt, záváros, kolcsostul
ajtó	pince	ajtó, félszer, lakat rajta
ajtó	kőház, kis bolt	ajtaja gyontáros, závár jó rajta
ablak	kőház, kis bolt	ablaka egy, azon vasrostély és ivegablak
ajtó	második bolt	ajtaja gyontáros, záváros
ablak	második bolt	ablak egy, iveg, ép
ajtó	melyben maga lakott Bornemissza uram	ajtaja fejr, bélelt, bécsi závár rajta
ajtó	öregház	ajtaja fejr, bélelt, záváros
ablak	öregház	két ablak, ivegablakok, épek

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	alsó rend végső ház	ajtó fejér, bélelt, záváros
ajtó	alsó rend végső ház	ajtó fejér, bélelt, záváros
ajtó	alsó rend végső ház	ajtó fejér, záváros
ablak	alsó rend végső ház	ablak, iveg, kitörött két tálnyéra
ajtó	első ház	ajtaja annak gyontáros, záváros
ajtó	első ház	másik ajtó középben fejes, ennek se sarka, se závár- ja nincsen, csak lécszeggel állatták helyben
ablak	első ház	ablaka egy, ivegtálnyéri épek
ajtó	öregház	ajtaja gyontáros, záváros
ablak	öregház	ablaka 3, mind épek
ajtó	kéményesház	ajtaja gyontáros, záros
ablak	kéményesház	ablak 2, mindeniknek épek ivegi
ajtó	bolt	ajtaja (...) gyontáros, záros, jó
ablak	bolt	egy öreg ivegablaka, ép
ajtó	vígső bolt	gyontáros ajtaja, bécsi zár rajta
ajtó	pince	ajtaja bélelt, lakat rajta, belől betolyó zár
ajtó	belső pince	ajtaja bélelt, retesz rajta
ajtó	szabóház és lovászok háza	ennek bélelt ajtaja, lakat rajta
ajtó	csűröskert	deszkás ajtó vagyon egyfelől, másfelől öregkapu, hégjazatos

## 1629 SZENTDEMETER, SZÉKELYVÉCKE

Szentdemeteri Balási Ferenc fejedelmi főlovászmester és  
Udvarhelyszék főkapitánya szentdemeteri kastélyában  
található javainak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	nagypalota	négy ablak rajta, mind épek, mindenik ablaknak hat-hat kinyittaja vagyon, azokon ónos vassorkok, fordítókkal s kivonó karikákkal együtt. Mindenik ablakban három-három vasrúd
ajtó	kamaraszék	vagyon két ajtaja. Az külső gyentáros, bérlett ajtó, vassorok, vaskilincs, vasfogantyú rajta
ajtó	kamaraszék	a belső ajtó fejr, paraszt ajtó, vassorkon jár, vasretesz rajta
ajtó	palota	ajtaja igen szép, gyontáros, bérlett ajtó, erős vassorkokon jár, kilincs, retesz, vasfogantyú rajta
ablak	külső ház	két ablak rajta, mind épek, mindeniknek vagyon hat-hat kinyitója, ónos sorkokon járnak fordítójukkal és kivonó karikájokkal együtt. Mindenik ablakban három-három vasrúd
ajtó	külső ház	ajtaja igen szép (...) vassarkon jár. Zár (...) rajta, kolcsa nincs
ablak	belső küs házban	ablak, ép, hat kinyittaja, ónos vassarkok, fordítójokkal, kivonó karikájokkal együtt. Három vasrúd benne
ajtó	kamarájában	ajtaja zöld, bérlett, gyontáros ajtó, vassorkon jár, vaskilincs és fogantyú rajta
ablak	palota pitvara	ablak, ép, két kinyittaja vassorkon, két vasrúd benne
ajtó	palota pitvara	gyontáros, bérlett ajtó vassorkon, zár, kilincs, fogantyú rajta
ablak	ebédlőház	vagyon négy ablak, egész, mindeniknek hat-hat kinyitója, vassarkokon járnak fordítójokkal és kivonó karikájokkal együtt; mindenik ablakban három-három vasrúd
ajtó	ebédlőház	egy gyentáros, bérlett ajtó, ónos vassarkon jár, bécsi zár rajta, kilincsel, fordítójával és fogantyújával

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	boltház	két ablak, épek, mindeniknek hat-hat kinyittaja, ónos sarkokon, fordítóival és kivonó karikájokkal együtt. Mindenik ablakban három-három vasrúd. Kül mindeniken egy-egy öreg vasrostély
ajtó	kamara	ajtaja zöld, gyentáros, vassorkokon
ajtó	kamaraszék	ajtaja festett, bérlett ajtó, vassorkon, retesz rajta
ablak	kamara	egy ablaka egész
ajtó	boltház	ajtaja gyontáros, bérlett, ónos sarkokon, zár kilincsestől, fogantyústól
ablak	palota	négy ablak (...) épek, hat-hat kinyittaja mindeniknek, ónos vassarkokon járnak fordítóikkal és kivonó karikájokkal együtt
ajtó	palota	ajtaja bérlett, gyontáros, ónos sorkai, bécsi zár kolcsostól, kilincsestől, fordítóstól és fogantyústól együtt
ablak	boltház	ablaka kettő, ép, mindeniknek hat-hat kinyittaja vagyon, ónos sorkai, fordítóstól, kivonó karikáival. Mindenik ablakban három-három vasrúd és vasrostélyok rajta
ajtó	boltház	ajtaja gyontáros, bérlett, bécsi zár, ónos sarkokon jár
ajtó	kéményes bolt	ajtaja gyontáros, bérlett vassorkon jár, retesz rajta
ajtó	kamaraszék	ajtaja festékes, bérlett, vassorkon jár, retesz rajta
ajtó	belső boltház	ajtaja gyontáros, bérlett, ónos sarkokon, bécsi zár rajta kolcsával, kilincsel
ajtó	ebédlő és öreg palota között való ház	két ajtaja gyontáros, bérlett, vassarkokon járnak, az egyiknek bécsi zárja kilincsel, fogantyújával. Az másikon is zár kilincsestől, fogantyústól
ablak	ebédlő és öreg palota között való ház	két ablak, épek, mindeniknek hat-hat kinyittaja sorkostól, fordítóstól és kivonó karikáival együtt. Mindenikben három-három vasrúd
ablak	belső agg ház	egy ablak, ép, rajta három kinyittaja minden eszközzel, hat vasrúd benne
ajtó	kamaraszék	ajtó régi, bérlett, gyontáros, vassorkon, kilincs és fogantyú rajta
ajtó	kamaraszék	ajtaja fejtér, bérlett, vassorkon retesz rajta
ajtó	belső agg ház	ajtaja gyontáros, bérlett, paraszt zár kolcsával, kilincsel, fogantyújával együtt

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	külső agg ház	két ép éveablak, rajta minden szerszámával, mindenikben három-három vasrúd
ajtó	külső agg ház	ajtaja régi, gyontáros, bérlett ajtó, vassorkon jár, paraszt zár rajta kilincsestől, fogantyústól
ablak	külső agg ház	három ép ablaka, hat-hat kinyittaja minden szerszámáva
ajtó	külső agg ház	ajtaja régi, gyontáros, bérlett ajtó, vassorkon, paraszt zár rajta kilincsel, fogantyújával együtt
ablak	belső agg ház	két ép ablaka, mindeniknek hat-hat kinyittaja minden szerszámával
ajtó	kamara	ajtaja gyontáros, bérlett, vassorkon jár, kilincs nélkül való zár rajta, fogantyúval
ajtó	kamaraszék	ajtaja fehér, bérlett, vassorkon jár, retesz rajta
ajtó	belső agg ház	ajtaja régi, gyontáros, bérlett ajtó, zár kilincsel, kolccsal, fogantyúval rajta
ajtó	agg ház pitvara	ajtaja régi, gyontáros, bérlett ajtó, vassorkon, zárrástól, kilincsestől, fogantyústól
ablak	agg ház pitvara	ablak rajta, négy kinyittaja minden szerszámával
ajtó	alsó tornác	ajtaja három vassorkon jár, az egyik sorka eltörött
ajtó	felső tornác	középső ajtaja farostélyos, vassorkon jár
ajtó	felső tornác	az konyha felett való ajtaja farostélyos, vassorkon, retesz rajta
ablak	lányok háza	két éveablak, mindeniknek hat-hat kinyittaja, ónos sarkokon járnak fordítójokkal és kivonó karkájokkal együtt. Az egyik ablakban csak három vasrúd. Az másikban három vasrúd és tizenkét általjáró darab vasrúd
ajtó	bolt	ajtaja szép, gyontáros, bérlett ajtó, ónos sarkokon jár, bécsi zár rajta fordítóival, fogantyúival együtt
ajtó	lányok háza	ajtaja gyontáros, bérlett vassorkon, bécsi zár rajta fordítójával, fogantyújával együtt
ajtó	komoraszék	két ajtó vagyon, mindenik gyontáros, bérlett ajtó, vassorkon járnak. Ez külsőn zár vagyon kilincsestől, kolcsostól, fogantyústól
ablak	komoraszék	ablaka, ép, hat kinyittaja minden szerszámával, három vasrúd benne
ajtó	grádics felett	ajtó farostély, vassorkon, retesz rajta



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kamarácska	ajtaja fejér, bérlett ajtó, vassorkon jár
ajtó	külső kamarácska	ajtaja vassorkon jár, retesz rajta
ajtó	pitvar	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon jár, zár kilincsestől, fogonyústól rajta, retesz is rajta
ablak	külső kamarácska	egy küs évegablak is rajta, egy évegtángyér héja
ajtó	sütőházban lévő kamra	ajtaja vassorkon jár. Kilincs rajta
ajtó	konyha	ajtaja vassorkon jár. Kilincs és retesz rajta
ajtó	kolcsárház	ajtaja vassorkon jár, retesz, kilincs rajta
ablak	kolcsárház	egy évegablak rajta, ép
ablak	külső ház	három ablak rajta, ép, mindenkinek hat-hat kinyit-taja minden szerszámával
ajtó	külső ház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon, zár kolcsostól, kilin-csestől, fogonyústól rajta
ablak	kis ház	két ablaka egész, mindenkinek hat-hat kinyittaja minden szerszámával
ajtó	kamaraszék	ajtaja fejér, bérlett ajtó, vassorkon, retesz rajta
ajtó	kis ház	ajtaja fejér, bérlett ajtó zárástól, kolcsostól, kilin-csestől, fogonyústól
ablak	felső palota	négy öreg ablak, mindenkinek hat-hat kinyittaja minden szerszámával. Két küs ablakocská is va-gyon, mind épek
ajtó	felső palota	ajtaja fejér, bérlett ajtó, zárástól, kolcsostól, kilin-csestől, fogonyújával és vassorkaival
ablak	drabantház	egy ablak rajta, ép, nyolc kinyittaja minden szerszá-mával
ajtó	drabantház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon, vaskilincs, retesz, fogonyú rajta
kapu	vár kapuján	vagyon két öreg bécsi lakat. Két felvonó lánc, azo- kon két kenderkötél
ablak	régi porkolábház	egy ablak rajta, négy kinyittaja, egy tángyér héja
ajtó	régi porkolábház	ajtaja vassorkon jár, retesz, lakat rajta
ablak	kolcsár ház	két évegablak rajta
ajtó	kolcsár ház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon, retesz rajta

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	nagy pince	ajtaja fejér, bérlett, zár rajta, vassorkon jár, kolcsa is vagyon. Az külső ajtaja is rostélyos, vassorkon, két retesz rajta
ajtó	küs pince	ajtaja vassorkon, retesz, lakat kolcsostól rajta. Az külső, rostélyos ajtó vassorkon jár
ajtó	bástya	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon jár, retesz rajta lakatostól
ajtó	hiu	ajtaján retesz vagyon lakatostól
ajtó	szalonnásbástya	ajtaja vassorkon jár, retesz rajta, lakatostól, kol- csostól
ajtó	gabonásház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon, retesz rajta
ajtó	gabonásház pitvara	ajtaján is retesz lakatostól
ajtó	sütőház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon, retesz rajta
ajtó	kéményes ház	ajtaja vassorkon jár. Retesz rajta
ajtó	temlec	ajtaján retesz vagyon, egy erős bécsi lakat. Az belső ajtaján vasrostélyos ajtó vagyon. Azon is retesz vagyon, s erős bécsi lakat. Erős vassorkon jár
ajtó	fegyveres bástya alatt való pince pince	ajtaja fejér, bérlett ajtó. Vassorkon jár
ajtó	fegyveres bástya	ajtaja fejér, bérlett ajtó, vassorkon jár, retesz rajta lakatostól, kolcsostól
ablak	tisztartó háza	három évegablak rajta, egész, mindenkinek hat-hat kinyittaja minden szerszámával
ajtó	tisztartó háza	egy fejér, bérlett ajtó, vassorkon jár, zár kilincsestől, kolcsostól, fogantyústól rajta
ablak	belső ház	két ablak rajta, mindenkinek hat-hat kinyittaja min- den szerszámával, egyiknek egy tángyér héja
ajtó	kamaraszék	fejér, bérlett ajtaja vassorkon jár, retesz rajta
ajtó	belső ház	ajtaja fejér, bérlett, vassorkon jár, zár kilincsestől, kolcsostól, fogantyústól rajta

## 1629 VÉCKEI HÁZ

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	külső ház	két ajtaja vagyon, mindenik vassorkon jár. Zár kilincsestől, fogonyústól vagyon rajta
ajtó	belső küsház	ajtaja bérlett, gyontáros, vassorkon, zár kolcsostól, kilincsestől rajta
ajtó	nagyház	ajtaja gyontáros, vassorkon, zárostól, kolcsostól, kilincsestől
ajtó	kéményesház	ajtaja bérlett, vassorkon jár, zár kilincsestől, fogonyústól rajta
ajtó	régi nagyház	ajtaja vassorkon. Zár kolcsostól, kilincsestől rajta
ajtó	küsasszonyok háza	ajtaja gyentáros, bérlett, vassarkon, zár kolcs nélkül rajta
ajtó	kamaraszék	ajtaja vassorkon

## 1636 SIMÉNFALVA

Joannes Glukovski de Benkvits, az erdélyi fejedelem német katonáinak főkapitánya siménfalvi udvarházában található javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	kapu	vagyon nagy, öreg, festett, három temérdek oszlopon álló, kötött, galambbúgos kapuja, zsindelyes, mely kapunak deszkázatját mostan építgették. E kapunak felső sarka foglalója széles vaskapocs, vaskapcsos, rudas szegező rajta; e mellett egy gyalogkapu, öreg, fakilincses és pántos, az felső sarka széles vaskapoccsal foglaltatott az kapu bálványához
ablak	ház	két ablaka
ajtó	ház	paraszt béllett ajtaja, vassarkos, pántos, kilincses és fazáros
ajtó	istálló	vagyon rajta egy öreg, paraszt, béllett ajtó, vassarkos, pántos, reteszes
ablak	istálló	egy ablaka fakereszt
ajtó	gabonásház	paraszt, bélletlen ajtaja vassarkos, pántos, kilincses, reteszes
ajtó	kőpince	paraszt, bélletlen, famellyékes, vassarkos, pántos, reteszes ajtó rajta
ajtó	kőistálló	ajtaja mellyéke fa, vassarkos, pántos, félszer ajtó rajta
ajtó	kőkamorácska	ajtó, béllett, egy; famellyéke vassarkos, pántos, reteszes
ajtó	kamora	nyílik más ajtó (...) bélletlen, paraszt, famellyéke vassarkos, pántos, reteszes
ablak	kamora	egy fakereszt ablaka
ajtó	kamorácska	félszer, paraszt ajtó, kinek famellyéke vassarkos, pántos, reteszes
ablak	kamorácska	egy ablaka
ajtó	udvarló ház	ajtó (...) ennek is famellyéke, ajtaja béllett, fejes vasszegekkel vert, vassarkos, pántos, reteszes
ablak	udvarló ház	ez házon két ablak, mindenkinek famellyéke és kereszt, vesszőkkel fonták be

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kisdéd ház	egy béllett, vasfejes szegekkel vert, vassarkos, pántos, retesz ajtó, fa mellyéke
ablak	kisdéd ház	két ablaka, famelleyéki és keresztli
ajtó	uraimék háza	ajtó (...) paraszt, béllett, vasfejes szegekkel vert, vassarkos, pántos, kilincses és bevonós ajtó, ennek is fa mellyéke
ablak	uraimék háza	két ablaka fakeresztli
ajtó	tornácocska	egy paraszt, félszer ajtó, vassarkos, pántos, retesz
ajtó	úr háza	festett, cifrázott, új, béllett, bécsi záros, vassarkos, pántos, fordítós, bevonós ajtó, kinek fa mellyéke
ablak	úr háza	három, ép ivegablak, szépek. Annak tizenkét kinyíló vassarkos álló rámai, táblái vasvesszősek, szegezők
ajtó	kamorácska	festett, béllett, vassarkos, pántos, fordítós, kilincses ajtó, vas bevonójával együtt
ablak	kamorácska	egy ablakocska
ajtó	kamoraszék	nyílik más egy fejr, félszer, vassarkos, pántos ajtó
ablak	kamoraszék	két ablakocska
ajtó	asszony háza	béllett, festett, cifrázott ajtó, vassarkos, pántos, bécsi záros, kilincses, bevonós és fordítós
ablak	asszony háza	vagyon három ép, rámas ivegablak rajta, famelleyéke, fakeresztli, és azon által vasvesszők. Ezen ablakon vagyon tizennyolc kinyíló tábla, vassarkoson állók, vasvesszősek
ajtó	kamorácska	cifrázott, festett, vassarkos, pántos, kilincses, vonítós és lapos vasfordítós új ajtó
ablak	kamorácska	egy ablak
ajtó	kamoraszék	egy félszer, fejr, vassarkos, pántos ajtó
ablak	kamoraszék	két ablaka
ajtó	új tornácocska	cifrázott, festett, bécsi záros, vassarkos, pántos, kilincses, fordítós és bevonós ajtó
ajtó	öregtornác	egy pártázott félszeres ajtó, vassarkos, pántos és záros
ablak	öregtornác	két ablaka
ajtó	leányok háza	festett ajtó (...) béllett, vassarkos, pántos, záros, kilincses, fordítós és bevonós famelleyéke

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	leányok háza	vagyon rajta két ívegablak, ép, fakereszte 12 kinyíló táblára, azoknak rámai vassarkasok, pántosok és vesszősek
kapu	udvar	egy öreg galambbúgos kapu, zsendelyes, jó és ép mindenestül fogva, semmi vas nincs rajta, hanem az szegek
ajtó	kőpince	kőtorkán fenn és elől egy öreg új ajtó, félszer, vassarkos, pántos, retesz, fa mellyéke
ajtó	kőpince	fejér, új, béllett, vassarkos, pántos, retesz, fejes vasszegekkel vert ajtó, fa mellyéke
ajtó	kisdud pince	fejér, új, félszer, vassarkos, pántos, retesz ajtó, ennek is famelleyéki
ajtó	gabonatartó ház	egy ajtó (...) fejér, új, béllett, fejes vasszegekkel vert, vassarkos, pántos, retesz
ajtó	istállók	vagyon három félszer ajtó, vassarkos, pántosak
ablak	istállók	mindeniknek egy-egy ablakai
ajtó	disznóól	hitván, paraszt, félszer ajtó, vas reteszfőstől rajta
ajtó	serfőzőház	paraszt, félszer ajtó, vassarkos, pántos, retesz
ajtó	kertészház	hitván ajtó, vassarkas, pántos, retesz
ablak	kertészház	három ablak
ajtó	sütőház	egy ajtaja, vasretesze, sarka
ablak	pásztorház	két ablaka
ajtó	molnárház	félszer ajtó, vassarkas, pántos
ablak	molnárház	vagyon rajta két ablak
ajtó	malomház	ajtaja félszer, faszegezős, sarkas és pántos
ajtó	kamorácska	vassarkos, pántos, retesz, félszer ajtaja
ajtó	sütőház	egy félszer ajtaja, vasretesze
ajtó	virágoskert	egy ajtó nyílik be, vasretesz, félszer ajtó
kapu	csűrőskert	kapuja, újdunúj, deszkás, kötéses kapu, vas nélkül való
kapu	csűr	négy öreg kapu, két-kétfele nyíló, nr.8. Kettei az kapunak vas reteszfős, belőlszegezők. Az kettei viszont kívőlszegezős, vasretesz és reteszfős



## 1646 MAGYARBÜKKÖS

Gyerőmonostori Kemény Péter bükkösi udvarházánál lévő  
javak leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	asszony ház	házon üveglakok. Az grádics felől való üveglaknak öt üvegtányér híja. Az szekérszín felől való ablaknak hat üvegtányér híja
ajtó	asszony házában belől való ház	három gyontáros ajtó, ketten bécsi zár, egyiken paraszt
ablak	asszony házában belől való ház	az ablakoknak egyéb híja nincs fiókjánál
ajtó	legbelső ház	két ajtó, gyontáros, egyiken bécsi zár, másikon paraszt zár
ablak	legbelső ház	egy üveg ablak, két üvegtányér híja, az előtt vas rostély
ablak	vendégház	egy üveglak, annak hat üvegtányér híja; az előtt egy vasrostély
ablak	palota	az ablakok rosszak, elromlottak. Vannak az két ablakon két tábla
ablak	pince felett való külső ház	három üveglakon az üvegtányérok elromladoztak
ajtó	nagypalota	ajtók zárostól
kapu	udvarház	vagyon rajta egy öreg deszkás kapu, galambházas, az csűr felől egy öreg deszkaajtó
ajtó	tisztartó ház	egy ajtó zárostól
kapu	szekérszín	deszkás kapujával

## 1647 NAGYTEREMI

Néhai Kassai István árváinak Küküllő és Fehér vármegyei  
udvarházainál lévő javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarház	melyre nyílik egy kétféle nyíló, öreg zsendelyes kapu kisajtóstól, vassarkú, pántú, szegezőjű, reteszű
ajtó	első ház	nyílik egy vassarkú, pántú, tolyózáru, kolcsú ajtó
ablak	első ház	három üvegablaka hat tálnyér héján
ajtó	harmadik ház	egy vassarkú, pántú, reteszű, lakatú ajtó
ablak	harmadik ház	három üvegablaka három tálnyér héján
ajtó	harmadik ház	nyílik ki az udvarra egy vassarkú, pántú, tolyózáru, kolcsú ajtó
ajtó	gabonásház tornáca	ajtaja vassarkú, pántú
ajtó	gabonásház	ajtaja (...) retesz lakattal
ajtó	kőpince	külső ajtaja fasarkú, vasreteszű, lakatú
ajtó	belső pince	nyílik egy fasarkú, vasreteszű, lakatú ajtó
kapu	csűröskert	melyre nyílik egy öreg, zsendelyes, deszkás, alatt vascsapon, fenn fakáván forgó kapu

## 1647 KIRÁLYFALVA

Néhai Kassai István árváinak Küküllő és Fehér vármegyei  
udvarházainál lévő javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarház	egy öreg, cifra, töredezett deszkás kapu, új zsendelyezés alatt, vascsapon forgó, fenn vaspánton, egy reteszfő rajta, lakat nélkül. Mellette egy félszer ajtó, vassarkú, pántú, reteszfejű, lakat nélkül, ez is zsendelyes
ajtó	istálló	ajtaja (...) vassarkú, pántú, vas tolyózárú, az ajtón egy vaslánc jár által, keresztül
kapu	udvar	öreg, deszkás, új zsendelyes kapu, vascsapon és vaspánton forgó, vasreteszű, lakat nélkül. Mellette egy kis, rossz, deszkás ajtó, semmi vas nincs rajta, új zsendelyes
ajtó	új konyha	ajtaja béllett, vassarkú, pántú, kilincsű, leeresztő táblája vassarkú, pántú, reteszű
ajtó	új élésház	ajtaja vassarkú, pántú, csapózárú, kolcsú, fogontójú
ablak	új élésház	egy üveglakata egy tálnyér héján
ajtó	gabonásház	ajtaja vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
kapu	szekérszín	kapuja vassarkú, pántú, vasreteszű, lakatú
ajtó	főzőház	ajtóstól
ablak	főzőház	üveglakostól
ajtó	sütőház	ajtaja vassarkú, kilincsű
ablak	sütőház	két rossz töredezett ablaka
ajtó	kamara	egy béllett, vassarkú, pántú, zárú, kulcsú, ajtó
ajtó	más házra	nyílik egy béllett, vassarkú, pántú, csapózárú, kolcsú ajtó
ajtó	sütőkemence	nyílik egy béllett, vassarkú, pántú, reteszű ajtó lakat nélkül
ajtó	kis tornác	egy festékes, béllett, bogláros, vassarkú, pántú, új ajtó, az mellyéke fa; keresztül által egy szegező gerenda jár vaskapcsokban
ablak	kis tornác	egy ablak (...) ráma nélkül, négy vasvesszős
ajtó	ház híja	felső ajtaján lakat reteszestől

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ház héján	két béllett ajtó, egyik festett, másik fejer, két vaspánt rajta
ajtó	hosszú pitvar	ajtó, vas tolyózáru
ablak	hosszú pitvar	egy üvegablak, rajta hat tálnyér héján
ajtó	kis ház	bogláros, festékes, csapózáru, kilincsű, kolcsú ajtó
ablak	kis ház	három üvegablaka ép
ajtó	secretus	egy festett, bogláros, vaskilincsű ajtó
ajtó	asszony háza	festékes, bogláros, tolyózáru, kolcsú ajtó
ablak	asszony háza	három üvegablaka ép
ajtó	asszony háza	udvarra nyílik ki (...) festett, bogláros, tolyózáru ajtó
ajtó	hosszú pitvar	festett, bogláros, tolyózáru ajtó
ajtó	öregház	festett, bogláros, csapózáru, kilincsű ajtó
ablak	öregház	három üvegablaka öt tálnyér híján
ajtó	perváta	egy festett, tolyózáru, kolcsú ajtó
ablak	perváta	egy hat táblájú öreg üvegablak
ajtó	bolt	egy új, bogláros, záros, kolcsos ajtó
ablak	bolt	vagyon két üveg ablaka
ajtó	kőpince	külső ajtaja is béllett, vassarkú, pántú, reteszű, lakatú (...) az belső ajtaja is béllett, vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	veteményeskert	ajtaja lakatos, reteszes

## 1647 MEGGYKERÉK

Néhai Kassai István árváinak Küküllő és Fehér vármegyei  
udvarházainál lévő javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarház	egy új, deszkás, leveles, kétfelé nyíló, alatt vascsapokon, fenn két öreg vaspánton forgó kapu, fenn galambbúgos, zsendelyes, egy retesz rajta lakat nélkül. Mellette egy bejáró kisajtó, az is fenn vaspánton, alatt vascsapon forgó, egy vas tolyózár rajta lakat nélkül
ajtó	udvarról mezőre	új kijáró ajtó, alatt vascsapon, fenn vaspánton forgó, vas tolyózárú, lakat nélkül
ajtó	istálló	egy rossz, félszer vassarkú, pántú ajtó
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkú, pántú, egy kis lánc-retesz rajta lakat nélkül
ajtó	kőház	melyre nyílik egy régi rossz béllett ajtó, vassarkú, pántú, fogontójú, famellyékű, belől két vaskapocs szegezőnek való, egy csapózárnak való retesszel
ajtó	más házra	egy rossz, béllett, vassarkú, pántú, reteszű ajtó, lakat nélkül
ajtó	kertre	egy kis félszer ajtó, vassarkú, pántú
ajtó	bolt	ajtó, két vassark rajta, de ez mind mellyékestől leromlott
ablak	bolt	ablakain ez háznak apró vasvesszők vadnak
ajtó	első ház	egy paraszt béllett ajtó, vassarkú, pántú, fogontójú, rossz tolyózárú, belől rajta két vaspánt, szegezőnek való
ablak	első ház	három üveg ablaka, kettei merő kristály, egyik ép, másiknak három tálnyér héja. Harmadik ablak közönséges üveg, de ép
ajtó	kis ház	egy paraszt, béllett ajtó, vassarkú, pántú, tolyózárú, kolcsú, reteszű
ablak	kis ház	egy üveglablaka ép
ajtó	kamara	egy paraszt, béllett, vassarkú, pántú, vékony reteszű, reteszfejú ajtó, lakat nélkül
ajtó	secessus	rossz ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	konyha	egy béllett, paraszt ajtó, vassarkú, pántú, rossz kilin- csú, félszer ajtó
ajtó	más ház	egy paraszt, béllett ajtó, vassarkú, pántú, fogontójú
ablak	más ház	három lantornás ablaka
ajtó	kamara	egy rossz, béllett ajtó, vassarkú, pántú, reteszű
ajtó	pince	egy faragott deszkából csinált, félszer ajtó, vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	veteményes- és gyümölcsös kertre	egy félszer ajtó, vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	puszta gyümölcsöskert	félszer ajtaja vassarkú, pántú, reteszű
kapu	csűrkert	sövény kapuja. Egy kisajtó is megyen reá, faszarkú, faszegezőjű



## 1647 DRASSÓ

Néhai Kassai István árváinak Küküllő és Fehér vármegyei  
udvarházainál lévő javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarházra	egy kétféle nyíló, öreg, deszkás kapu, alatt vascsapon, fenn vaspánton forgó. Egy kisajtó rajta, három vaspánttal, reteszfővel, lakat nélkül mindenik
ajtó	tömlöc	ajtaja vassarkú, pántú, lakatú
ajtó	folyosó	egy félszer, vassarkú, pántú, horgas kolcsú ajtó
ajtó	ház	egy félszer vassarkú, pántú, fakilincsű ajtó
ablak	ház	két rossz lantornás ablaka
ajtó	kulcsárház	egy paraszt, vassarkú, pántú, fakilincsű ajtó, retesszel, lakat nélkül
ablak	kulcsárház	két rossz papíros ablaka
ajtó	festett mennyezetű ház	egy festékes ajtó, vassarkú, pántú, tolyózáru, kolcs nélkül
ablak	festett mennyezetű ház	ablaka ennek kettő, kilenc részből álló, kilenc tálnyér héján
ajtó	más ház	egy festékes, vassarkú, pántú, tolyózáru ajtó kolcs nélkül
ablak	más ház	négy ablaka kilenc részben álló, három tálnyér héján
ajtó	más kis ház	festett ajtó, vassarkú, pántú, tolyózáru, reteszű
ablak	más kis ház	ablaka kilenc részben álló, ép
ajtó	középső ház	egy új, festékes ajtó, vassarkú, pántú, tolyózáru, kolcsú
ablak	középső ház	ablaka öt, kilenc részben álló, egy fiókablak héján
ajtó	ebédlőház	festékes, vassarkú, pántú, tolyózáru, kolcsú ajtó
ablak	ebédlőház	négy öreg üveglablaka kilenc részben álló, új, két tálnyér héján
ajtó	kisebb ház	festékes, vassarkas, pántos, vaskilincsű, zár nélkül való ajtó
ablak	kisebb ház	három ép új ablaka kilenc részben álló
ajtó	secessus	festett ajtó, vassarkú, pántú

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	folyosó	festékes ajtó, vassarkú, pántú, csapózárú
ajtó	szalonnásház	egy vassarkú, pántú, csapózárú ajtó, melyet belől zárnak be
ajtó	két ház	két festékes, vassarkú, pántú, zárú ajtó, egyiken retesz s lakat áll
ajtó	pince	egy félszer, fasarkú, reteszű, lakatú ajtó. Belső ajtaja vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	kolcsárház alatt való pince	egy vassarkú, pántú, reteszű, lakatú ajtó
ajtó	harmadik kőpince	ajtaja vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	tyúkház pitvarára	egy ajtó, vassarkú, pántú
ajtó	tornácra	egy bélelt ajtó, vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	sütőkemencés ház	egy vassarkú, pántú, lakatú ajtó
ajtó	kőkonyha	egy leeresztő táblája vassarkú, pántú, ajtaja fasarkú
ajtó	gabonásház	ajtaja vassarkú, pántú, reteszű, lakatú
ajtó	csűr(?)	egy erős faragott deszkából csinált ajtó, alatt faszarkon, fenn vaspánton forgó, fazárú, láncon függő, vas szegezője
kapu	csűrkert	egy öreg deszkás kapuja, alatt vassarkon, fenn vaspánton forgó. Zárja fa, vasrúd a szegezője, s láncon függ lakattal
ajtó	kert	ajtaja fasarkú, fazárú
ajtó	majorház	faragott kis ajtó (...) melynek a fedele igen rossz, elrothadt
ajtó	tehénbarom akol	ajtaja sövény csak

## 1648 SAJÓKERESZTÚR

A kolozsmonostori rekvizitorok néhai alsóbalázsfalvi Cserényi János örökösei, Cserényi Erzsébet és Szentiváni Anna, elébb Cserényi János özvegye, majd Máriási István felesége számára 1651. július 15-én kiadják sajókeresztúri birtokrészük 1648. november 28-án eszközölt becsüjét és e birtoknak özvegy szentlászlói Kamuthi Miklóné Cserényi Erzsébettel való megosztását

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarházra	egy öreg, új bálványú, kétfelé nyíló, deszkás kapu, fele fenn vaspánton forgó, alatt vascsapon. Az másik fele is olyan. Vagyon rajta egy kis ajtó, vassarkú, pántú, tolyózárú, vaskilincsű. Az kapu szárnyán vasretesz reteszfővel; fenn zsendelyes, melynek az fa épületi aestimáltatott az áctól, somkerekí Molnár István mestertől ad fl. 4
ajtó	pince	ajtó, vassarkú, pántú, reteszű
ajtó	boronás pince	egy ajtó vassarkú, pántú, retesz nélkül
ajtó	boronás pince	még más ajtó, vassarkú, pántú, reteszű
ajtó	tornác	ajtaja vassarkú, pántú, paraszt vas zárú
ajtó	napkelet felől való ház	ajtaja béllett, vassarkú, pántú, paraszt, vas zárú
ablak	napkelet felől való ház	vagyon három üveglak fakávákba foglalva, apró vassarkakkal, fordítókkal
ajtó	más ház	ajtaja béllett, vassarkú, pántú, paraszt zárú
ajtó	buda	egy festékes ajtó, vassarkú, pántú, paraszt tolyózárú
ajtó	más ház	egy béllett festékes ajtó, borított zárú, vassarkú, pántú
ablak	más ház	fás üveglak
ajtó	buda	festékes ajtó, vassarkú, pántú, reteszű
ajtó	folyosóra kimenő ház	egy festékes, béllett ajtó, vassarkú, pántú, paraszt tolyózárú
ablak	folyosóra kimenő ház	három előbbi forma ablaka üveges
ajtó	folyosóra	egy festékes ajtó, vassarkú, pántú, paraszt tolyózárú

## 1648 MIHÁLYFALVA

Berze Margit Mihályfalván található javainak leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	ház	két gyontáros bérlett ajtó, az egyik záros, a másikon retesz
ajtó	másik ház	egy bérlett ajtaja, gyontáros, záros

## 1652 GÖRGÉNY

I. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem görgényi várának,  
udvarházának s az azokhoz tartozó ingó és ingatlan  
javaknak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	vár	kapuja gyalult fenyődeszkából, párkányos fahevederekre fejes szegekkel vert, egy kis gyalogajtó be rajta, mind ez s mind a kapu vassarkon, pánton forgó, az kapu két fele faragott kövekből boltformán csinált, az alján mindkét felől két-két pántvasak vadnak onnat befoglalva
ajtó	kapu között	egy ajtó, az ajtófél cserfából, egy reteszfő rajta és két vassark rajta
ajtó	bástya	egy ölnyi búségű, félszer, fahevederekre faszegekkel szegezett, vassarkon, pánton forgó, temérdek fenyődeszka ajtó, vasretesz és reteszfő rajta
kapu	ókapu	egy három láncon felvonó, bikkfa deszkából csinált kapu, egy kis bejáró, gyalogajtó rajta, vassarkon, pánton forgó; az kapun két öreg vasretesz, reteszfővel, két békóforma, öreg lakattal, kulcsával
kapu	kapu	régi formára, faragott kútból bojthajtásra építve, azon belől kétfele nyíló, párkányos, gyalult, temérdek fejes szegekkel vert, fasarkon forgó kapu, ezen kapun van egy gyalogajtó, fejes szegekkel szegezett, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros ütközőjével együtt, kívül egy vaskarika bevonója. Ugyanezen kapun van retesz és vas reteszfő, egy öreg békóforma lakatjával, kulcsával
kapu	fél kapu	fasarkon, pánton forgó
ajtó	kapu felett való ház	ajtaja boltformán, faragott kövekből felcsináltatott, ajtaja béllett, vasretesz és reteszfő rajta, lakatjával és kulcsával
ablak	kapu felett való ház	van két lövőlyukforma vaskeresztes ablak s két vakablak
ajtó	kapu felett való ház	van egy megvettetett hitván ajtó, béllett, vashevederes
ajtó	kis házacska	hitván, rossz, famellyékű, félszer, gyalulatlan, vassarkú, pántú ajtó, retesz, reteszfejes

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	tárház	külső aytájának aytómellyéke bolthajtás-formára csinált, faragott kú aytómellyéke, jobb kézre nyíló, avatag, béllett, gyalult, ritkán bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfejes aytaja, lakatjával, kulcsával együtt. (...) Az külső aytón van egy kis ablak, rajta retesz és reteszfő
ajtó	belső tárház	faragott kú bolthajtásos aytómellyéke, kívül rajta reteszfő, belül vas ütközője, éppen merő vas aytaja, erős vaspántokkal erősített, kívül-belől vassarkon pánton forgó, jó tolyózáros, retesz, kulcsával és lakatjával együtt
ajtó	tornác	nyílik bé egy régi, béllett, festett, ónas vasszegekkel megvert, vassarkon, pánton forgó aytó, paraszt vas zárja kulcsával együtt
ablak	ház	van két ablaka, egyik íveg, másikkal (így!), egyikben kúkereszt, mindenkinek vassarkon forgó, négy-négy táblákból, ívegekből álló ablaki, rajta levő vasfordítóival együtt
ajtó	bolt-, szegeletház	az előbbihez hasonló, kétszeres, ónas fejő szegekkel megvert, párkányos, festett, szurkos, vassarkon, pánton forgó, záros, kilincses aytó, kulcsával, fordítójával, vas bevonójával, retesz és reteszfőjével együtt
ablak	bolt-, szegeletház	két ablaka, mindenkinek kú- és vaskeresztes ívegablakai, négy-négy kinyíló táblákból álló, vassarkon, pánton forgó két-két vas reáfordítójával együtt
ajtó	setét bolt	egy régi, béllett, hólyagos szeggel vert, vassarkon, pánton forgó aytó
ajtó	secessusra	nyílik más aytó, de nincs felcsinálva
ajtó	ebédlőpalota	egy festett, béllett, vassarkon, pánton forgó aytó nyílik, vas ütközőjével együtt
ablak	ebédlőpalota	két íveg, vassarkon, pánton forgó ablaka hat-hat táblákból álló, épek. Az kívül való oldalán két ablak, egyik négy táblán, másik két táblán álló, az aytófelen is egy ablak, de csak deszkával bétámasztva
ajtó	ebédlőpalota	két paraszt, gyalult, béllett, vaspántos, retesz, vas-bevonójú aytók. Item más egy régi, gyalult, béllett, vaspántú, hitván aytó
ablak	ebédlőpalota	egy temérdek tölgyfából csinált, rájának való ablakok



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	palota	egy jobbra nyíló, iratos, vassarkos, pántos, burított csapózáros, ütközős, vasfordítós, párkányos ajtó, hozzá tartozó kulcsával
ablak	palota	van benne három ablak, négy-négy táblákból álló mindenik
ajtó	kis kamara	egy béllett, párkányos, fejes szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, paraszt, pléhes, kilincses ajtó, fordítójával, vas bevonójával, retesz, reteszfejes
ablak	kis kamara	ablaka egy, vaskeresztek benne
ajtó	secessus	fejér, béllett, hólyagos szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, vas tolyózáros ajtó
ajtó	kis tornác	festett, párkányos, hólyagos szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, vas tolyózáros, kilincses, fogantós, vértés ütközős, fordítós ajtó, kulcsával együtt
ablak	kis tornác	három kú, kikönyöklő ablaka
ajtó	ház	egy régi, béllett, párkányos, festett, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, vas bevonójú ajtó, zár és kilincs s ütköző nélkül való
ajtó	pince	fekvő, kétfelé nyíló táblájú, félszer, vassarkon, pánton forgó ajtó, retesz, reteszfő rajta
ajtó	pince	egy ajtóhely, ajtófélfái cserefából csináltak, ajtó nincs rajta, se semmi vas
ablak	pince	vagyon két ablaka, az egyik kicsiny, lövőlyukforma, a másik öregebb, sertés vas keresztül benne
ablak	másik pince	három ablakai, ketteiben vaskereszt, 3dikban nincs
ajtó	kis kamara	két félszer, vassarkon, pánton forgó ajtaja, a belsőn retesz, az ajtófélfán reteszfő, mindkettő abban záródik egy lakattal
ajtó	az Horgasház alatt való pince	nyílik egy félszer, színlett, vassarkon, pánton forgó deszkaajtó, retesz, reteszfő rajta, lakat, kulcsostól hozzá, ajtófélfái rosszak
ajtó	belső bolthajtásos pince	megyen egy ajtóhely, ajtó nélkül, ajtófélfáit tapasszal ragasztották a falba, egy vas reteszfő benne
ablak	belső bolthajtásos pince	egy kis ablak rajta, keresztül vas benne

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	Horgasház	ajtó, kin bemennek az házba jobb kézre nyílik, béllett, festett, gyalult, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros, kilincses, vasretesz, fogantyús, ütközőjével, fordítójával együtt
ablak	Horgasház	ablak vagyon három rajta, mindenik négy-négy ivegtáblákból álló, vassarkon forgó, vasvesszőkkel öszvefoglalt, egyik táblája sark nélkül, reáfordító híja is egy
ajtó	más ház	egy béllett, keresztesen festett, borított záros, kilincses, fordítós, ütközős, fogantyús, vassarkon, pánton forgó ajtó
ablak	más ház	vayon két iveg-, négy-négy táblákból álló ablaka, vassarkos, vesszős, fordítós
ajtó	harmadik ház	nyílik innet egy béllett, borított záros, kilincses, ütközős, fordítós, fogantyús, vértés, vassarkon, pánton forgó ajtó, egy tolyóvas is vagyon rajta; egyik sarka az ajtónak a kúoszlopból kijött
ablak	harmadik ház	ablaka kettő, egyike négy ép ivegtáblákból, másik hat táblákból álló, épek, vassarka, fordítója, keresztvesszeje
ajtó	secessus	nyílik egy kis dupla, hólyagos szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros ajtó
ajtó	negyedik ház	nyílik dupla, festett, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros, vasfogantyús ajtó
ablak	negyedik ház	ablaka hat ivegtáblákból álló, épek, vassarkai, vesszei, fordítói
ajtó	kis kamara	nyílik egy kétszeres, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó ajtó; ez házból tolyózárja
ajtó	folyosó	nyílik egy kétszeres, gyalult deszkából való, bogláros szegekkel vert, tolyózáros, kelincses, külön tolyóvasas, ütközős, fordítós, fogantyús, vassarkon, pánton forgó, hitván fejr ajtó
ablak	oldalpince	nyílik egy kétszeres, fejr ablakos, vassarkon, pánton forgó retesz, reteszfejes ajtó, lakatjával, kolcsával együtt
ablak	másik pince	egy ablaka, kereszt, lapos vas benne
ajtó	másik pince	nyílik egy dupla, fejr gyalult deszkából csinált ajtó, három vashevederes vagy pántos, sarkas, záros, kilincses, fordítójával, kulcsával, retesszel és reteszfőjével, lakattal, hozzá való kolcsával együtt

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	az Horgasház híjára	az ajtó félszer, fenyődeszkából csinált, vassarkú, pántú, reteszű, reteszfejű, hozzá való lakatjával és kulcsával együtt
ajtó	Horgasház híja	kinyíló, félszer, gyalult deszka, vassarkon, pánton forgó ajtó, ajtófélfáján retesze, reteszfeje, lakatja s kulcsa
ajtó	deszkarekesz	ajtaja (...) félszer, gyalulatlan deszkából, vassarkon, pánton forgó, belől egy reteszfő, fa tolyózárjával együtt
ajtó	pitvar	pitvarból (...) nyílik be egy párkányozott, festett, borított záros, kelincses, fordítós, fogantyús, vassarkon, pánton forgó ajtó, ajtófél köviben zárütközője
ajtó	ház	egy kis félszer, gyalult deszkából csinált, vassarkon, pánton forgó ajtaja
ablak	ház	két ablaka négy-négy ivegtáblából álló; az mező fölől való ablakramájának egyik tábláján nincsen vassark
kapu	harcsafark-bástya	egy bolt formán rakott kapuhely, bétevéő kapuja, három fahevedere, gyalulatlan deszkából szegezett, fasarkon, alól-felyül vaspánton forgó, vasretesz, reteszfője, lakatja, kulcsával együtt
ajtó	harcsafark	szegeletire nyílik egy félszer ajtó, vassarkú, pántú, gyalulatlan fenyődeszkából való; szél fenyődeszkából való általrekesze
ajtó	filegória	ajtómellyéke gyalult fenyődeszkával béllett; filegória ajtaja fejr, gyalult, párkányos, vassarkon, pánton forgó, vas bevonója
ablak	filegória	hat kinyíló ablaki, betolyó táblái mindeniknek
ajtó	ház héja	egy régi, kétszeres, gyalult deszkából csinált, vassarkon, pánton forgó ajtó, vasretesz, reteszfő rajta, lakatjával, kulcsával
ajtó	rekesz	ajtaja gyalult deszka, vassarkon, pánton forgó, vasretesz, reteszfő rajta, fogantyús
ajtó	ház	egy kétszer, gyalult, hólyagos szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, vas tolyózáros, kelincses, ütöző vasával, fordítójával, fogantyújával, kulcsával való ajtó
ablak	ház	négy ablaka rajta, keresztkő hármában, s általjáró vasak; mindeniken négy-négy ivegtábla, vassarkos, pántos, vas fordítójával

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kis ház	egy régi, kétszeres, fejér, sima, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros, kelincses, vas ütközőjű, fordítójú, vas bévonójú, kulcsú ajtó
ablak	kis ház	két ablaka – kő- és vaskeresztek benne – két-két üvegtáblából álló, vassarkon, pánton forgó
ajtó	kamara	nyílik egy kétszer, fejér deszkából csinált, bogláros szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, vas bevonójú, ütközőjű, zár nélkül való ajtó
ablak	kamara	egy ablak rajta, kő- és vaskereszt benne. Négy üvegtábla rajta, vassarkon, pánton forgó
ajtó	kamaraszék	egy kétszer, gyalult, fejér, hólyagos szegekkel vert, vassarkon, pánton forgó, tolyóvasú ajtó
ajtó	mély pince	ajtófélfában, kétfelé nyíló, vassarkon, pánton forgó, félszer, gyalult ajtó, retesz, reteszfő rajta, négyszegű lakatjával, kolcsával
ajtó	faház	egy félszer, deszka, gyalult, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros, retesz, reteszfejes ajtó, rajta lakat, háromszegű kulcsostól
ajtó	rekesz	egy félszer, gyalult fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó, zár nélkül való, vértés ajtó
ablak	ház	az vár felől való oldalán vagy öt ablak, hat-hat üvegtáblából álló, vassarkon, pánton forgó, vas fordítóival
ajtó	ház	egy fejér, pártázott, gyalult fenyődeszkából fahevederekre faszegekkel szegzett, fa tolyózárú ajtó, semmi vas rajta
ajtó	ház	egy kétszer, keresztül festett, vassarkon, pánton forgó, tolyózáros, kelincses, fordító, fogantyús ajtó
ajtó	tornácos ház	nyílik fahevederekre, faszegekkel szegzett, egy hitván, gyalulatlan fenyődeszkából, fassarkon forgó, retesz, reteszfejes ajtó, háromszegű lakatjával, kulcsával együtt
ablak	tornácos ház	két ablaka, keresztfák benne
ajtó	másik ház	egy gyalulatlan fenyődeszkából csinált, fahevederes, fassarkon forgó ajtó, retesz, reteszfő rajta, lakatja négyszegű, kulcsával együtt
ajtó	tornác	ajtaja félszer, fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfő rajta, fa szegezője

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	boronaház	egy fejér, fenyő, gyalult, pártás, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfő, fogantyús, zár nélkül való ajtó
ablak	boronaház	ablaka kettő. Egyiken íveg. Másikon lantorna. Táblái vassarkon, pánton forgók
ajtó	sötét kamra	ajtaja félszer, fenyődeszkából, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfejes ajtó
ablak	bástya	egy ablaka
ajtó	bástya	ajtaja régi, gyalult fenyődeszka, félszer deszkából való, foltos, vassarkon, pánton forgó, retesze, reteszfeje, háromszögű lakatjával, kulcsával
ajtó	rekesz	egy félszer, fenyődeszka, gyalult ajtó, vassarkon, pánton forgó
ablak	rekesz	egy ablaka, fakereszt benne
ajtó	kerek bástya	egy régi, kétszeres, szurkos, bogláros szegekkel vert, fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó, vas tolyózáros, kelincses, ütközős, fordítós, fogantyús ajtó
ablak	kerek bástya	ablaka kettő, kűkereszt, vasorsók benne. Rámája betévő ablakán nincsen
ajtó	secessus	egy dupla, szurkos, bogláros szegekkel vert ajtó (...) tolyóvasa rajta, vassarkon, pánton forgó
ajtó	kűház	gyalulatlan, paraszt, vassarkon, pánton forgó ajtója, vas zárjával és fogantyújával együtt, ütközőjével, kulcsával
ablak	kűház	két ablaka világító, fakeresztben benne
ajtó	konyha	ajtaja kétszeres, gyalult deszkából, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfejes
ajtó	Veresbástya felső része	egy kis félszer, gyalulatlan fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó ajtón, reteszfű rajta, retesze ajtófélfáján 3 szem láncból álló, hozzá való 4 szegű lakatjával és kulcsával
ajtó	sövényház	ajtó fejér, gyalult, lapos szegekkel vert, deszkából csinált, vassarkon, pánton forgó, vas tolyózárja, kelincse, vas ütközőjével, fordítójával, vas fogantyújával; az ajtófélfán retesze is
ablak	sövényház	ablaka 3, fakeresztben benne kereteiben
ajtó	pitvar	kétszer, gyalult, fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó ajtó, zár, kelincs, retesz, fogantyú nélkül

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	pítvar	egy dupla, sima, gyalult fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó ajtó, ajtófélfájában vas ütköző, zárja, kelincse nincsen
ajtó	lisztesház	ajtaja félszer, fenyő, gyalulatlan deszkából, fahevederekre faszegekkel szegezett, fasarkon forgó, vasretesz, reteszfő rajta, s háromszegű lakatja kulcsával együtt
ablak	lisztesház	ablaka ajtaján kivágva
ajtó	belső ház	ajtaja az külsőhöz mindenkiben hasonló, retesze nélkül
ajtó	kovácsműhely	ajtófélfája kiesőleg, ajtaja borított fenyődeszka, gyalult, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfő rajta, szíjjal az ajtóra kötött retesze; reteszfeje az ajtófélfán
ablak	kovácsműhely	ablak kettő rajta, fakeresztben benne
ablak	konyha	egy világosító ablak. Ablakfélfái kidülőleg, gyalult deszkatáblája, vassarkon, pánton forgó
ajtó	konyha	ajtófél köve is kidülőleg. Ajtaja félszer, gyalulatlan fenyődeszka, vassarkon, pánton forgó, retesz és reteszfő rajta
ajtó	újbástya	egy temérdek cserfa deszkából csinált, öreg, vassarkon, pánton forgó, retesz, reteszfejes ajtó, háromszegű lakatja kulcsával
ajtó	bástya	ajtaja kétszer, hitván, régi, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő
ablak	bástya	egy ablak rajta, lantornája nincs. Táblája vassarkon, pánton forgó. Középi négyszegre kimetszett
ajtó	ház	ajtaja gyalult fenyődeszka, párkányos, bogláros szegekkel vert, vas tolózára, kelincse ütközőjével, fodítójával, fogantyújával
ablak	ház	ablaka három, ketteibe fakereszt, vas orsók benne. Kettein négy-négy ivegtábla, vassarkon, pánton forgó fordítóval. 3dik ablakban fakereszt, s rossz lantorna rajta
ajtó	tömlöc	két vasrostély beleszegezve, reteszével, lakatjával, kulcsával
ajtó	tömlőtartó ház	ajtaja félszer, fenyő, gyalult deszka, vassarkon, pánton forgó, fakelincse, fordítója
ablak	tömlőtartó ház	ablaka kettő, fakereszt benne, lantornája nincs



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	disznópajta	egy tölgyfa ajtó mellyékű, fasarkon, pántan forgó, félszer, deszka, gyalulatlan, faszegekkel szegezett, támogatott ajtó
ajtó	tyúk-majorház	egy kis félszer, deszka, fasarkon, pánton forgó, jobb kézre nyíló ajtón
ajtó	alsó ház	jobbra nyíló, avatag, gyalulatlan, félszer, fahevederekre szegezett, fasarkon, pánton forgó, fakilincses, fa tolyózárás ajtón
ajtó	pitvar	gyalult, párkányos, felyül fasarkon, pánton forgó, alól vasan, fahevederen forgó, kötéllal bévonó ajtó
ajtó	kis kamara	egy félszer, gyalult, fasarkon, pánton forgó, fa tolyózárás, reteszfűs, retesz nélkül való ajtó
ajtó	pitvar	balra nyíló, avatag, félszer, gyalulatlan, fasarkon, pánton forgó, fahevederekre, faszegekkel szegezett, fakilincses, fa bevonós, fa tolyózárás ajtó

## 1656 BÚZÁSBOCSÁRD

A búzásbocsárdi udvarháznál található javak leltára és a hozzá tartozó jobbágyok összeírása

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvar	ez udvarra nyílik egy öreg, kétlevelű kapu, melynek kapubálványi mindkét felől az földben elrothadtak, megtámogatták őket. Az kapu deszkái jók, vassarka felyül, vascapja alól, mindeniknek vasretesze, reteszfője; mellette egy paraszt kisajtó, vassarka, csapja, rossz fakilincse. Az kapu felyül zsendelyes, de rosszas
ajtó	külső istálló	egy béllett, régi ajtó, vassarka, pántja, retesze, reteszfője
ajtó	hosszú istálló	béllett ajtaja, vassarka, pántja, ütközőstől
ajtó	hosszú istálló	béllett, romlott ajtaja vassarka 2, egy pántja nro. 1
kapu	belső kúria	ennek faragott kőből csinált kapuja mellyéke pogonyos, felyül cserepes. Kívöl fából csinált, rostélyos rossz kapuja két felásott fa mellyékivel; egyikben, úgymint jobb kézre, egy vas reteszfő vagyon. Az kapu deszkás, jó, egyfelé nyíló, úgymint bal kézre, vassarka, csapja, retesze, reteszfője; ezen egy kisajtó, bal kézre nyíló, vassarka, pántja, vas tolyószegezője ütközőstől
ajtó	kőkonyha	egy béllett, festett ajtó, vassarka, pántja, paraszt zár rajta, de tolyózárja nincsen, vas fogatója, fordítója
ablak	kőkonyha	ablakának három szál vasvesszeje, másiknak kettő
ajtó	tisztartó háza	ajtaja fejr, béllett, vassarka, pántja, csapózárja, kilincsestől, fogantóstól, ütközőstől, mindenik vas; ajtómellyéke faragott kő
ablak	tisztartó háza	ablaka nro.1, ivege rossz
ablak	tisztartó háza	ablaka nro.1, lantornás, rossz. Két szál vas az ablakban
ajtó	rekesz	az rekesznek félszer, paraszt, vassarkos, pántos ajtaja, vasretesze, reteszfőstől
kapu	szekérszín	kapumellyéki faragott kő, pogonyos, fala is kőfal. Az szekérszínre nyílik egy kétfelé nyíló, rámás fejr kapu, vassarka, pántja, általjáró reteszfője, lakatjával, kolcsával

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	katonák háza	kő ajtómellyéke, festett, béllett ajtaja, de rossz, csapózárja kilincsestől, fogantóstól, ütközőstől
ablak	katonák háza	két ablaka, rámai jók, de ivege, lantornája rossz
ajtó	kéményalja	egy rossz ajtó, vassarka, pántja fogantóstól, retesz-főstől
ajtó	szoba	egy festett, béllett, hólyagos szegű ajtó, vassarka, pántja – de az felső pántja eltörött –, csapózárja, kilincse, ütközője
ablak	szoba	ablakai nro. 2, rámai jók, ivegei rosszak
ajtó	árnyékszék	nyílik egy fejér, béllett ajtó, vassarka, pántja, tolyó szegezője
ajtó	sütőház	ajtaja béllett, paraszt, vassarka, pántja, vaskilincse zár nélkül
ablak	sütőház	ablaka nro. 1, ivegei rosszak
ajtó	sütőház	ajtaja béllett, vassarka, pántja, retesze, reteszfője, vas fogantója
ablak	sütőház	ablaka nro. 1, ivegei igen rosszak
ajtó	káposztáspince	félszer ajtaja, vassarka, pántja, retesze, reteszfője, lakatja, kolcsa, fa, rossz ajtómellyéke
ajtó	tömlőc	annak hat pántvasból csinálták ki rostélyos ajtaját
ajtó	pincegádor	egy farostélyú ajtó, vassarka, pántja, retesze, retesz-főstől
ajtó	pince	egy temérdek deszkaajtó, vassarka, pántja, retesze, reteszfője, lakatja, kolcsa. Az ajtó közepin egy kis tolyó fatábla, vas tolyószegezője, ütközője
ablak	pince	ablaka nro. 3
ajtó	alsó rend házak bolt	egy béllett ajtó, vassarka, pántja, csapózárja kettős, vas fogantója, ütközője
ablak	alsó rend házak bolt	ablaka nro. 2, ivegei rosszak. Az ablak kő melylyékekben temérdek vasvesszők vannak rostély helyett
ajtó	más bolt	egy béllett, festett ajtó, vassarka, pántja nro. 2, de az sarkai megbontakoztanak. Az zárja rossz, ütköző nélkül vagyon, fogantója jó, tolyóvas zárocskája
ablak	más bolt	ablaka nro. 1, jó, ebben is vasvessző négy szál
ajtó	más bolt	egy festett, béllett jó ajtó, vassarka, pántja, csapózárja, fordítóstól, fogantóstól, ütközőstől
ablak	más bolt	ablaka nro. 1, jó

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	kis ház	ajtaja festett, bélelt, csapózárja fogantóstól, ütközőstől, vassarka, pántja
ablak	kis ház	ablaka nro. 3, ivegei igen rosszak, vasvesszők mindenikben
ajtó	legbelsőbb bolt	egy bélelt, festett ajtó, vassarka, pántja, csapózárja, fogantóstól, ütközőstől
ablak	legbelsőbb bolt	iveges ablaka nro. 1, jó, ebben is vasrostély helyett vasvesszők vadnak
ajtó	árnyékszék	egy festett, bélelt ajtó, vassarka, pántja, vas tolyózárja, fogantóstól
ajtó	boltás ház	egy festett, bélelt ajtó, vassarka, pántja, csapózárja, fogantója ütközőstől
ablak	boltás ház	ablaka nro. 3, kettei jó, harmadik romlott, egyik rámanak fele ivege nincsen is; vasvesszei, pántjai, karikái, fordítói jók
ajtó	hosszú palota	egy festett, bélelt ajtó, hólyagos szeges, vassarka, pántja, csapontos kettős zárja, ütközőstől, fogantóstól
ablak	hosszú palota	ablakai mint az másoknak olyanok nro. 6, egyik ép, az többinek ivegei helyen-helyen töredezettek
ajtó	fejér bolt	egy festett, bélelt ajtó, vassarka, pántja, csapózárja, ütközőjével, fogantójával, fordítójával
ablak	fejér bolt	ablakai nro. 2, jók
ajtó	más bolt	egy festett, bélelt ajtó, vassarka, pántja, csapózárja, ütközője, fogantója fordítójával
ablak	más bolt	ablaka nro. 2, ivegeinek 3 héja
ajtó	árnyékszék	egy festett, bélelt ajtó, vassarka, pántja, zárjával, ütközőjével, fogantójával, fordítóstól
ajtó	más ház	egy bélelt, festett ajtó, vassarka, pántja, fordítója, fogantója, új csapózárja kolcsostól
ablak	más ház	ablaka nro. 3, ivegei jók, mindenik ablakmellyékben vasvesszők vadnak
ajtó	kicsiny bástya	egy bélelt ajtó, vassarka, pántja, horgas, vas kolcsú szegezője, ütközőstől, fogantóstól
ajtó	szalonnásház	egy bélelt ajtó, vassarka, pántja, rossz csapózárja, kilincsestől, ütközőstől
ablak	szalonnásház	ablaka nro. 1, ivegei rosszak

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	sütő- és gabonásház héja	egy ajtó vassarkostól, pántostól
ajtó	isztena	ajtaja rossz, vassarkos, pántos
ajtó	csűrőskert	egy ajtón, mely erős tölgyfából csináltatott, vassarka, pántja, vasretesze lakatostól, faszegezője
ajtó	csűrőskert	egy ajtó, vassarka, pántja, reteszével, reteszfejével együtt
kapu	szekérszín	az kapuja vaskávás, jó, vasreteszével, reteszfejével együtt
kapu	csűrőskert	deszkás kapu, majd rosszacska, alól-felyül vaspántjai vadnak
kapu	csűrőskert	jó, deszkás kapu, kétfelé nyíló, vaspántos, vasreteszével, reteszfejével együtt, mellette egy kisajtó, vasreteszével, reteszfőjével.
ajtó	szőlőskert	ajtó, vaspántos, sarkos, fazárja
ajtó	majorház pitvara	ajtaja vassarkos, pántos
ajtó	majorház	ajtaja is vassarkos, pántos
ajtó	majorház kamara	ajtájának is felső felén vassarok és vaspánt vagyon

## 1 6 5 6 D O B O K A

Néhai magyarvéggyantai Boros János dobokai udvarházához  
tartozó ingó és ingatlan javak leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	félházacska	nyílik egy vassarkú, pántú, csapózárú, kolcsú ajtó
ajtó	oldalkamarácska	egy vassarkú, pántú, reteszű, reteszfejű ajtó

## 1656 MEZŐSZENGYEL

Néhai szentmártonmacskási Macskási Mihály árváinak,  
Boldizsárnak és Mihálynak mezőszengyeli udvarházához  
tartozó ingó és ingatlan javak leltára és urbáriuma

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvar	az udvar kapuja kétfelé nyíló, leveles, zsindeyes fedél alatt. Vagyon az felső sarkain vaskapocs 2, alsó sarkain vaskarika 2, az középen öreg retesz 1, reteszfő 1. A kapu mellett vagyon félszer ajtó 1, s annak vassarka 2, hevedere 2, reteszfeje 1, kilincstartó 1
ajtó	udvarház tornác	ajtaja félszer, van azon vassark 2, heveder 2, kilincsfordító 1, ütköző 1
ajtó	első ház	ajtaja béllett 1, annak vassarka 2, hevedere 2, zárja 1, kelencse 1, fordítója 1, kolcsa 1, ütközője 1, vas bevonója 1
ablak	első ház	vasrostélyos ablaka 3. Azokon ónos, üveges ráma 3. Az első ablaknak alsó tábláiból az üvegek kiromladozván, zsindelet csináltak helyekben; az több ablakoknak is mintegy hat tányérüveg híja, s némely üvegek meg is hasadoztak. Vagyon az ablakokon vas fordítócska 5, kinyitó karika 12
ajtó	kamora	egy béllett, festett ajtó. Vagyon annak vassarka 2, hevedere 2, paraszt vas zárja 1, fordítója 1, bevonója 1, ütközője 1
ablak	kamora	ablakában keresztvas 2
ajtó	árnyékszék	egy vassarkas, hevederes ajtó
ajtó	boltnak való kamora	egy festett béllett ajtó. Vagyon azon vasheveder 2, sark 1
ajtó	leányok háza	egy félszer ajtó, vagyon azon vassark 2, heveder 2, paraszt zár 1, fordító 1, bevonó 1, ütköző 1
ablak	leányok háza	ablaka 2, mellyekből az üvegek mind kiromlottak; egyiknek ráájának egy táblája híja, az többinek sarkai megvannak. Fordítójuk is 3, kinyitó karika 7, keresztvas kívül 4 szál
ajtó	asszony háza	ajtaja festett, béllett, kinek vassarka 2, hevedere 2, félszer zárja 1, ütközője 1, bevonója 1
ablak	asszony háza	ez ház ablakiban egy üveg sincs



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kamora	ajtó ... annak vassarka 2, hevedere 2, rajta retesz 1, reteszfő 1
ajtó	ház híja	egy ajtón ... van azon vassark 2, heveder 2
ajtó	kőpince	fenyő, béllett ajtaján vassark 2, heveder 2, retesz 1, reteszfő 1, jó lakat kolcsostól 1
ajtó	katonák háza	ajtaja félig béllett, azon sark 2, heveder 2, paraszt zár 1, ütköző 1, vonója 1
ablak	katonák háza	farostélyos paraszt ablaka 1, kihez vagyon lantornás ablak 1
ajtó	konyha	ajtaja béllett, vassarkas, hevederes
ablak	konyha	ablaka tábláján vassark 2, heveder 2
ajtó	sütőház	ajtaja béllett, vassarka 2, hevedere 2, bevonója 1
ablak	sütőház	keresztes fa ablaka 2, hitván lantorna hozzá 2
ajtó	tejesház	ajtaja régi, félszer, béllett, azon sark 2, heveder 2, retesz 1, reteszfő 1, lakat 1
ajtó	méheskert	ajtaja fakó, rossz
ajtó	gabonásház	ajtaján vassark 2, heveder 2, retesz 1, reteszfő 1, kolcsos lakat 1
ajtó	gabonásház	ajtaján is vassark 2, heveder 2, retesz fejestől 1
ajtó	gabonásház	ajtaján van retesz főstől 1, nagy régi lakat kolcsostól 1

## 1657 SZURDOK

A szurdoki udvarház leltára Lázár Péter idejében

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvar	egy kapu, kétfele nyíló, fasarkon forgó, felyül vas-kapcsokon forog. Vagyon az kapun egy kis ajtó, vassarkon, pánton forgó, egy reteszfő rajta lakat nélkül
ajtó	kapu felett való ház	egy vassarkon, pánton forgó ajtó, egy fél zár rajta it-kezőivel, kolcsával
ablak	kapu felett való ház	három rossz, foldozatt, toldozatt üvegablakak, jó rá mákban, kétfele nyíló, vassarkon, pánton forgók, négy táblában állók
ajtó	kamara	egy béllett, régi ajtó, vassarkon, pánton forgó, egész zár rajta fordítójával együtt
ajtó	udvarház	egy béllett ajtó, vassarkan, pánton forgó, vonójával. Vagyon azon ajtón, egy jó fél zár
ajtó	öregpalota	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, vonójával együtt. Vagyon azon ajtón egy jó fél zár
ablak	öregpalota	három, öreg, jó, rá mákban álló üvegablakok négy táblákban, vassarkakon, pántakon forgók, kinyíló, vesszeivel együtt mind épek, két ivegtányér héján
ajtó	úr háza	egy fejer, béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, for-dítójával, vonójával. Vagyon azon ajtón egy jó fél zár
ablak	úr háza	három öreg ivegablaka, jó rá mákban álló, négy táb-lában álló, kinyíló vassarkon, pánton forgók, vesszeivel, apró, forgó reteszivel, karikáival együtt. Azon ablakak jó ivegtányérokban álló, épek, két tángyér héjával
ajtó	rekesz	egy vassarkon, pánton forgó ajtó
ajtó	kamaraszékre	egy béllett, fejer ajtó, vassarkan, pánton forgó
ajtó	kamaraszékre	egy félszer ajtó, vassarkan, pánton forgó, egy retesz rajta
ajtó	asszony háza	ajtó, béllett, vassarkon, pánton forgó az asszony há-zára, egy fél zár rajta
ablak	asszony háza	két öreg ivegablaka, rá mákban álló, négy kinyíló táblákban, vassarkon, pánton forgó, apró reteszivel, karikáival együtt, jók

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	asszony háza	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, fordítójával, vonójával
ablak	vendég háza	két öreg ivegablaka, jó rámaiban, négy kinyíló táblákban, vassarkon, pánton forgó, ép ablakok jó, új részében álló, apró, fordító reteszivel, karikáival együtt
ajtó	külső pitvar	egy vassarkon, pánton forgó ajtó fordítójával, vonójával. Vagyon azon ajtón egy fél zár
ajtó	más pitvar	egy vassarkon, pánton forgó félszer ajtó, zár nélkül való
ajtó	alsó házak	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, retesz, lakat rajta
ajtó	öreg ház	ajtó egy vassarkon, pánton forgó
ablak	öreg ház	két puszta ablaka két rámaival
ajtó	puszta ház	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó
ablak	puszta ház	két puszta, ráma nélkül való ablaka
ajtó	puszta kamara	egy vassarkon, pánton forgó ajtó
ajtó	kamaraszék pitvar	ajtó, egy vassarkon, pánton forgó ajtó
ajtó	kamaraszék	egy félszer ajtó, vassarkon, pánton forgó
ajtó	kamaraszék pitvar	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, egy retesz rajta
ajtó	más kamaraszék	egy félszer ajtó, vassarkon, pánton forgó
ajtó	kamaraszék	egy vassarkon, pánton forgó ajtó
ajtó	egy ház	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton (forgó)
ajtó	más ház	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó
ajtó	pince	egy béllett ajtó, vassarkon, pánton forgó, lakat, retesz rajta
ajtó	ház	egy vassarkon, pánton forgó, béllett ajtó, lakat, retesz rajta
ablak	ház	két puszta, ráma nélkül való ablaka
ajtó	sütőház	egy félszer ajtó, fassarkon forgó. Vagyon (azon) ajtón egy retesz ütközőivel együtt
ablak	sütőház	két puszta ablaka
ajtó	cipótartó kamara	egy félszer ajtó, retesz, lakat rajta
ajtó	konyha	egy félszer ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	katonák háza	egy félszer ajtó, fasarkon, pánton forgó
ajtó	répáskertre	egy félszer ajtó, fasarkon forgó
ajtó	csűrkert	egy ajtó, két táblában kinyíló, fasarkon forgó
ajtó	majorház	egy fasarkon forgó ajtó
ajtó	baromkertre	fasarkon forgó
kapu	csűrkert	egy kinyíló kapu, gerezdes kolcsi rajta

## 17. SZÁZAD KÖZEPE

Az ádámosi udvarházhoz tartozó javak leltára

vagy rövid összeírása

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarkapu	vagyon egy öreg, kétfelé nyíló kapu, vassarkon forgó, mindkét felől felyül vaskapcsokkal odafoglalva, egy jó öreg retesz, reteszfőivel rajta. Vagyon mellette egy kisajtó vaspánton, sorkon forgó, mely ajtón vagyon egy darab vaslánc, faszegzőt kötöttek reá
ajtó	konyha	ajtaja rossz, vaspánton, sarkon forgó
ajtó	ebédlőház	egy rossz ajtó, vaspánton, sarkon forgó, fakilincse
ablak	ebédlőház	ablak három, mindenik lantornás
ajtó	leányok háza	egy paraszt béllett ajtó, jó vaspánton, sorkon forgó, vasretesz rajta, reteszfőivel, vasfogantyú és vaskilincs vas fordítójával
ajtó	deszkarekesz	jó ajtó, vaspánton, sarkon forgó
ajtó	konyha	egy ajtó, mely is vaspánton, sorkon forgó, vasretesz rajta reteszfőivel
ablak	konyha	ennek egy ablaka
ajtó	sütőház	egy ajtó rajta, nemigen jó vaspánton, sorkon forgó, vasfogantyú is
ajtó	kis konyha	jó, paraszt, béllett ajtaja, vaspánton, sarkon forgó, vasretesz, reteszfőivel
ajtó	ház	ajtaja béllett, alkalmas vaspánton, sorkon forgó, vasretesz rajta reteszfőivel
ablak	ház	két ablaka
ajtó	ház	jó béllett ajtaja vaspánton, sarkon forgó, vasretesz rajta reteszfőivel
ablak	ház	ennek három ablaka
ajtó	felső házak – bolt	ennek ajtószemöldöke nincs (...) melynek jó, béllett, virágokra festett, gyontáros, vaspánton, sorkon forgó, jó kettős csapójú bécsi zár rajta fordítójával, fogantyújával
ajtó	kamaraszék	ajtaja gyontáros, virágokra festett. Vaspánton sorkon forgó, vasretesz rajta, reteszfőivel, vas fogantyújával

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	más ház	régi, béllett, festett ajtaja, vaspánton, sorkon forgó, vasretesz rajta, reteszfőivel, vas fogantyújával
ablak	más ház	két ablaka
ajtó	az istállók végiben való első ház	jó, béllett, paraszt ajtaja vaspánton, sorkon forgó, vasretesze, reteszfőivel
ablak	az istállók végiben való első ház	ablaka egy
ajtó	második ház	ajtaja bélletlen, vasretesze, reteszfője
ajtó	kőház alatt való első pince	kívül egy levél szín ajtó, vaspánton, sorkon forgó, lakat rajta kulcsával, reteszivel, reteszfőivel
ajtó	kőház alatt való első pince	egy jó, béllett, paraszt ajtó, vaspánton, sorkon forgó, vasreteszivel, reteszfőivel, lakat rajta kulcsával
ajtó	második pince	ajtaja vaspánton, sorkon forgó, retesze, reteszfőivel
ajtó	a kertben való első pince	jó béllett, vaspánton, sorkon forgó ajtaja, vasretesze, reteszfőivel
ajtó	második pince a kertben	jó, béllett, vaspánton, sorkon forgó ajtaja, retesz rajta reteszfőivel
ajtó	első istálló	ajtaja vaspánton, sorkon forgó, vasreteszivel, reteszfőivel
ajtó	2 istálló	vaspánton, sorkon forgó ajtaja, reteszivel, reteszfőivel

## 1661 BETHLEN

A bethleni várban található javak második leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	porta prima	porta prima sorompó formára építettett, fasorkon forgó, jó
kapu	porta 2da	felvonókapu, felvonó vaspánton, sorkokon forgó, három csiga rajta, vason forgó, van három lánc rajta, melyen van egy küs ajtó, vaspánton, sorkon forgó, reteszestől, lakatostól, jó
kapu	porta 3tio	felvonókapu, vaspánton, sorkon forgó, három csiga, vassarkon forgó, három lánc, felrántó küs ajtó reteszével, lakatjával. Öreg lakat az kapukon nr. 3
ajtó	pitvar	ajtaja félrész, vaspánton, sorkon forgó, fakilincse
ajtó	küs ház	ajtaja bérlett, vaspánton, sarkon forgó, reteszfejestől
ajtó	kerekbástya alatt bemenő ház	ajtaja bérlett, vaspánton, sarkon forgó, zárostól, ütközőjével, jó
ablak	pitvar	egy ablaka vasrostélyos
ajtó	nagypalota	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó, zárostól, ütközőstől, jó
ajtó	inasok háza	ajtaja bérlett, vaspánton, sarkon forgó
ablak	inasok háza	ablaka lyukas, rossz
ajtó	úr háza	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó, zárostól, ütközőstől, reteszestől jó, lakatjával
ajtó	palota	ajtaja bérlett, zárostól, reteszestől, ütközőjével, vaspánton, sorkon forgó
ablak	palota	ablaka 2, egyik jó, másiknak egy tángyér héja
ajtó	bolt	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó, egy
ablak	bolt	ablaka egy, jó
ablak	pitvar	ablaka pusztá
ajtó	pitvar	egy farostélyos ajtaja
ajtó	más pitvar	ajtaja reteszestől, vaspánton, sorkon forgó
ablak	más pitvar	ablakai 3, rossz, nem jók
ajtó	kégyósbástya	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó
ablak	kégyósbástya	ablaka 2, rossz



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	nyári ház	ajtaja záros, reteszével, ütközőjével, vaspánton, sorkon forgó
ablak	nyári ház	ivegablakai nr. 6, öt tángyér héja
ablak	ház	egy ivegablaka jó, ajtaja bérlett, reteszével, ütközőjével együtt szegezője vasrúd
ablak	kéményes bolt	ablaka vasrostély
ajtó	tárház	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó
ablak	tárház	ablaka rossz, vasrostélyos
ajtó	pitvar	ajtaja vaspánton, sorkon forgó, reteszfejestől, jó
ajtó	szegeletbástya	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó, reteszével
ablak	szegeletbástya	ablaka 3, egyiknek egy tángyér héja, 2diknek két tángyér héja, az harmadik rossz
ajtó	új ház	ajtaja rakatt, gyontáros, reteszével, ütközőjével, vaspánton, sorkon forgó
ablak	új ház	jó, két ablaka 16 tángyér héja
ajtó	egy ház	ajtaja bérlett, vaspánton, sorkon forgó
ablak	egy ház	ablaka 1, 9 tángyér héja
ajtó	erkély	ajtaja vaspánton, sorkon forgó
ablak	erkély	három ablaka, 9 tángyér héja
ajtó	kamaraszék	ajtaja jó, vaspánton, sarkon forgó, reteszfejével
ajtó	egy ház	ajtaja bérlett, zár rajta ütközőjével
ablak	egy ház	ablakának 15 tángyér héja
ajtó	sütőház	ajtaja bérlett, reteszével, vaspánton, sorkon forgó
ablak	sütőház	ablaka jó
ajtó	almás kamara	ajtaja jó, reteszével, lakatjával
ajtó	bolt	ajtaja jó
ajtó	egy ház	ajtaja bérlett, jó
ablak	egy ház	ablakának 8 tángyér héja
ajtó	egy ház	egy gyontáros ajtó, vaspánton, sorkon forgó
ablak	egy ház	ablaka rossz
ablak	gabonás ház	ablaka puszta
ajtó	gabonás ház	ajtaja reteszével, lakatjával jó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	gabonás ház	ajtaja vaspánton, sorkon forgó, reteszével, lakatjával
ajtó	szalonnásház	ajtaja reteszével, lakatjával jó
ajtó	tisztartóház	ajtaja bérlett, záros, reteszes
ablak	tisztartóház	ablaka 6 tángyér héja
ajtó	kamaraszék	ajtaja bérlett, reteszestől, jó
ablak	sütőház	ablaka rossz
ajtó	küs ház	ajtaja bérlett, reteszével
ablak	konyha	ablaka kettő, fapánton, sorkon forgó
ajtó	küs ház	félszer ajtaja vaspánton, sorkon forgó
ablak	küs ház	ablaka rossz
ajtó	régi sütőház	ajtaja záros, ütközője jó, vaspánton, sorkon forgó
ablak	küs ház	ablaka rossz, 12 tángyér héja
ajtó	pince	ajtaja reteszével, lakatjával jó

## 1679 MEZŐBODON

Keresdi Bethlen Gergely fejedelmi tanácsos, valamint  
Udvarhely szék és Fogaras földje főkapitánya mezőbodoni  
udvarházához tartozó javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	kapu	az udvarház udvarára vagy kétfele nyíló vaskarikás, vassorkon és vaskapcsokon forgó, vasszegekkel szegezett, vasretesz, reteszfejes, deszkás öregkapu. Ezen kapu mellett vagy vasszegekkel szegezett, fasorkos, fazáros és fakilincses kis, deszkás gyalogkapu; ezen kapuk szalmával fedettek
ajtó	katonák háza	nyílik egy félszer, vaspántos, sorkos, vasretesz, reteszfejes, lakatjával együtt való párkányos ajtó
ablak	katonák háza	ez házon vagy három öreg, fában rakott üveges ablak; egyik ablaknak négy üvegtányér héja, második egész, harmadik ablaknak hat üvegtányér héja, egyik fiókja rossz
ajtó	sütőház	nyílik egy félszer, vaspántos, sorkos, fakilincses, fazáros és vasfogantyús ajtó, kívül peniglen egy hitván rostélyos, fasorkos, vasretesz, reteszfejével együtt való ajtó
ajtó	kéményalja	egy vaspántos, sorkos, retesz, reteszfejével, lakatjával együtt, vasfogantyús félszer ajtó
ajtó	házok híja	vassorkos, vasretesz ajtó; reteszfeje nincsen
ajtó	pince	nyílik vaspántos, sorkos, vasretesz, reteszfejes félszer ajtó, lakatjával
ajtó	gyümölcskertre	fasorkon forgó, vasszegekkel szegezett, deszkás ajtó, fazárjával együtt
ajtó	istálló	ajtaja vasszegekkel szegezett, fasorkos, deszkás ajtaja
ajtó	eresz	három félszer ajtó, vaspántos, sorkos, fakilincsűsek
ajtó	árnyékszék	nyílik vaspántos, sorkos, fakilincses félszer ajtó
ajtó	középső ház	vaspántos, sorkos, vasretesz, reteszfejes, lakatjával együtt való, félszer ajtó
ajtó	pince	nyílik vaspántos, sorkos, vasretesz, reteszfejes, félszer ajtó lakatjával együtt
ajtó	kisház	nyílik egy vasretesz, reteszfejes, vaskilincses, vasfogantyús, vaspántos, vassorkos, párkányos ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	kisház	vagyon hatfiókos, ónban foglaltatott, üveges ablak, egyik fióknak fele részén fában foglaltatott üvegek vadnak
ajtó	árnyékszék	nyílik vaspántos, sorkos, vasfogantyús és vaskilincses félszer ajtó
ajtó	ebédlőpalota	nyílik kétféle nyíló, vaspántos, sarkos, párkányos ajtó, kinek közepin egy záros tábla; kilincse nincs, fordítója megvan tolyózárijával és fogantyújával együtt
ajtó	eresz	nyílik kétféle nyíló, záros, kulcsas, fordító, vaspántos, sarkos ajtó
ablak	ebédlőpalota	vagyon három öreg ónos, üveges ablak. Egyiknek egy öreg tányér héja, az többi jó s egész
ajtó	úr háza	kétféle nyíló, vaspántos, sorkos, vasfogantyús, záros, kolcsával együtt való párkányos ajtó
ajtó	úr háza	egy rostélyos deszkaajtó vassorkocskákön, pántocskákön forgó
ajtó	kamaraszék	egy félszer, párkányos, vaspántos, sorkos, vaskilincses, fogantyús ajtó
ablak	kamaraszék	vagyon négy öreg, általlató, üveges, ónos négy-négy fiókú, öreg ablak. Egyik ablakban kétfelől egy-egy kis vakablak
ajtó	asszony ház	nyílik kétféle nyíló, vaspántos, sorkos, vasfogantyús, záros, kolcsával, fordítójával és tolyogató vasrudacskájával együtt való párkányos ajtó
ablak	asszony ház	két öreg, üveges, ónos, négy-négy fiókú ablak
ajtó	leányok háza	kétféle nyíló, vaspántos, sorkos, vasfogantyús, záros, kulcsával, fordítójával és tolyogató vasrudacskájával együtt való párkányos ajtó
ablak	leányok háza	ez házon vagyön hatfiókos, ónos, üveges egy öreg ablak. Egyik fióknak alsó részét papirossal csinálták be, két fiókjának három üvegtányér héja
ajtó	élésház	nyílik egyfele nyíló, vaspántos, sorkos, retesz, reteszfejes, lakatjával együtt való, párkányos ajtó
ablak	élésház	papirossal beragasztott ablak, kettő
ajtó	kamaraszék	egy félszer, vaspántos, sorkos, vaskilincses ajtó
ajtó	kéményalja	egy vaspántos, sorkos ajtó
ajtó	leányok háza	egy félszer, vaspántos, sorkos, vas záros, fogantyús ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kis ház	nyílik egy félszer, vaspántos, sorkos, retesz-es, retesz-fejes ajtó
ablak	kis ház	két ablak
ajtó	kamaraszék	nyílik egy félszer, vaspántos, sorkos, vaskilincses és vasfogantyús ajtó
ajtó	ház héja	nyílik egy paraszt, vaspántos, sorkos, fakilincses, vasretesz-es, reteszfejes ajtó
ajtó	ház héja	a ház héján nagyon egy gyontáros, bécsi záros, vaspántos ajtó
ajtó	pince	nyílik vaspántos, sorkos, vasretesz-es, reteszfejes, lakatjával, kulcsával együtt, faszegekkel szegezett deszkaajtó
ajtó	belső pince	nyílik egy félszer, vaspántos, sarkos, retesz-es, retesz-fejes ajtó
ajtó	veteményeskert	fasarkos, fazáros ajtó

## 1679 UZDISZENTPÉTER

Teleki Mihály uzdiszentpéteri udvarházához tartozó ingó és  
ingatlan javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	bástya	ajtaja félszer, fasarkos, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	külső szín	ajtaja vassarkas, hevederes, vaskilincses, vas kilincstartójával, fordítójával együtt nro. 1
kapu	udvar kapu	faoszlopokra építettve. Kétfelé nyíló, félszer, romladozott pártázatos kapuja nro. 1. Kétfelől vassark rajta pántostól, par 4. Egyiknek az sarka erősített meg vaspánttal nro. 2. Eltört ostorán is vaspánt nro. 1. Ostora végét bezáró horgas retesz, reteszfőstől nro. 1. Ezen kapu mellett egyfele nyíló, fenyődeszka duplás ajtó nro. 1. Vassark hevederestől rajta, par 2; vaskilincse, kilincstartója, bevonója. Vagyon az ajtófélfában foglalva 31 szemből álló, tekert szemű lánc, mellyel mind az ajtót s mind az öregkaput egyszersmind bezárják nro. 1. Öreg lakat ehhez kolcsostól nro. 1
ajtó	bástya	ajtaja fasarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	bástya	ajtaja az nagyudvarról nyílik, félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos
ajtó	bástya	ajtaja az fáskertből nyílik, félszer, fasarkas, hevederes
ajtó	bástya	ajtaja az halastó felől nyílik, félszer, fasarkas, hevederes, fakilincses nro. 3
ajtó	disznó hizlaló ól	paraszt, félszer, fasarkos, hevederes ajtaja nro. 1
ajtó	bástya	ajtaja félszer, fasarkos, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	öregkapu felett levő ház	ajtaja az garádics felső végén, félszer, csiklós hevederes, festékes, vaskilincses, kilincstartós, tolyózárás nro. 1
ajtó	tornác	ajtaja félszer, vascsiklós hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	ház	ajtaja jobb kézre nyíló, festékes, vassarkas, hevederes, duplás, belől pléhes, kívül retesz, lakatos nro. 1. (az ajtó vas fordítós, vas bevonós)

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	ház	vasvesszős, hasogatott singvasas, kívül vassarkas, hevederes, deszkatáblás, négy-négy felé nyíló, vassarkas, hevederes, ónban foglalt paraszt üveges, jó ablaka nro. 3
ablak	harangláb	ablakán is veressel festett rostély, óramutató táblás
ajtó	első rend házak	ajtaja félszer, fenyődeszkás, mindenik vassarkos, hevederes, festékes, egyik vaskilincses, vasfordétós nro. 3
ajtó	első ház	ajtaja duplás, kívül festett, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, fordétos, vas bevonójával együtt, nro. 1
ablak	első ház	fakereszttes, kívül vassarkas, hevederes, retesztes, reteszfejes, festett deszkatáblás, ónban foglalt, mindenik két-kétfelé nyíló, paraszt üveges, rámás ablaka kívül festékes nro. 3
ajtó	pítvar vagy konyha	ajtaja az tornácból nyíló, duplás, kívül festékes, vassarkas, hevederes, zár s retesz nélkül nro. 1. ... Az ajtófél kívül festékes.
ablak	pítvar vagy konyha	tábla nélkül való puszta ablaka nro. 1
ajtó	2dik ház	ajtaja, kívül festett, duplás, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, vasfordítós, ütközős retesztes, reteszfejes nro. 1
ajtó	2dik ház	kívül ajtó- s ablakfelek s az szegeletek is festettek
ablak	2dik ház	ablakfelek s az szegeletek is festettek
ablak	2dik ház	fakereszttes, kívül vassarkas, hevederes, retesztes, reteszfejes, festett deszkatáblás, ónban foglalt, négy-négyfelé nyíló, vassarkas, hevederes, rámás, vasvesszős, paraszt üveges jó ablaka nro. 3
ajtó	deszkarekesz	ajtaja duplás, kívül-belül festett, vashevederes, sarkas, vaskilincses, kelincstartós, vas bevonójával, fordétójával nro. 1
ajtó	oldalkamora	ajtaja vassarkas, hevederes, duplás, félpléhes, vas bevonós; kolcsa eltörött, fordétója nincs, kívül-belől festékes nro. 1
ablak	oldalkamora	puszta ablakában darab singvas nro. 2
ajtó	árnyékszék	ajtaja kívül festékes, félszer, vassarkas, hevederes, retesztes, reteszfejes nro. 1
ajtó	padlás	ajtaja felnyíló, vassarkas, hevederes, retesztes, reteszfejes, lakatos nro. 1



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	árnyékszék udvara	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	árnyékszék	paraszt ajtaja nro. 1
ajtó	tornác	ajtaja kívül festett, félszer, vassarkas, hevederes, vas-kilincses, vas kilincstartós ajtaja nro. 2
ajtó	deszkarekesz	ajtaja félszer, festékes, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ablak	deszkarekesz	deszkatáblás ablaka nro. 2
ajtó	pitvar	ajtaja az tornácból nyíló, félszer, körül pártázatos, rakott, festett, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, fordétós, bévonóvasas nro. 1
ajtó	pitvar	ajtaja az leányasszonyok külső házára nyíló
ajtó	pitvar	harmadik az ebédlőpalotára; ezek is olyanok, mint az első, nro. 2
ajtó	pitvar	ajtófélfái is kívül-belül festett deszkával burítottak
ablak	pitvar	ónban foglalt, kétfele nyíló, kívül vassarkas, hevederes, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 1
ajtó	deszkarekesz	ajtaja kívül festett, félszer, pártázatos, sarkas, hevederes, pléhes, vas bevonójával nro. 1
ablak	deszkarekesz	puszta ablaka nro. 1
ajtó	ebédlőpalota	ajtaja az pitvarból nyíló (ott megíratott), másik az tornácból. Ez is vassarkas, hevederes, pléhes, kulcsos, fordétós, körül pártázatos, az közepi rakott, kívül-belül festett, félszer, vas bevonójával nro. 1
ajtó	ebédlőpalota	ajtófélfák és szemöldökfák is festékes deszkával burítottak
ablak	ebédlőpalota	négy-négyfelé nyíló, ónban foglalt, kívül vasveszszős, rostélyos, paraszt üveges ablaka nro. 5. Mindenkinek ráhája ónas, vassarkas, foglaló hevederes, ablakfélfái kívül-belől festett deszkával burítottak. Az három ablakon vassarkas, hevederes, kétfele nyíló, kívül-belől festékes, tolyózás deszkatáblája, par 3
ajtó	úr háza	ajtaja az ebédlőpalotából nyíló, vassarkas, hevederes, pártázatos, az közepi rakott, kívül-belől festékes, cifrázott, pléhes, kolcsos, fordétós, belől tolyózás, vas bevonójával együtt nro. 1. Ajtófél- és szemöldökfák is festett deszkával borítottak

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	úr háza	ajtó és ablakkörnyéke festékes
ablak	úr háza	ablakkörnyéke festékes
ablak	úr háza	ónban foglalt, hatszegre metszett, négyfelé nyíló, ónas sarkas, foglalós, vashevederes, vasvesszős, kívül kétfelé nyíló, vassarkas, hevederes, tolyózárás, festett deszkatáblás, kristályüveges, öreg ablaka nro. 1. Ablakfélfák és az ráámák tokja is mind kívül-belől festett deszkával buríttattak
ajtó	erkély	ajtaja félszer, körül pártázatos, kívül-belől festett, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	erkély	három oldalán levő ablaka ónban foglalt, hat-hatszegre metszett, mindenik négy-négyfele nyíló, ón és vassarkas, foglaló hevederes, vasvesszős, vas fordítós, karikás, kívül is vasvesszőből álló rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózárás, kétféle nyíló, festett, deszkatáblás, rámás, kristályüveges, öreg ablaka nro. 3. Rámáinak tokja és az ablakfák is kívül-belől festett deszkával buríttattak
ajtó	árnyékszék kamorája	ajtaja festett, pártázatos, az közepi rakott, pléhes, kolcsos. Ajtófái festett deszkával buríttattak, vas bévonójával nro. 1
ablak	árnyékszék kamorája	ónban foglalt, kívül vaskeresztes, paraszt üveges ablaka nro. 2
ajtó	asszony háza	ajtaja nro. 3. (egyik az úr házából nyíló, másik az leányasszonyok belső házábul, harmadik az virágos kiskertben levő, földön fekvő folyosóbul. Az kettei pártázatosan rakott; az harmadik félszer, körül pártázatos. Mindenik cifrán festett, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, fordétós, vas bévonós. Ajtófélfák kívül-belől festett deszkával buríttattak.)
ablak	asszony háza	ónban foglalt, hatszegre metszett, ónas vassarkas, foglalós, hevederes, rámás, vasvesszős, vas fordétós, vaskarikás; kívül vasvesszőből álló vasrostélyos. Egyik vassarkas, hevederes, tolyózárás, kétfelé nyíló, festett deszkatáblás, kristályüveges ablaka nro. 2 (egyik négyfelé, másik kétfelé nyíló). Mindeniknek ráámájának tokja és az ablakfák is kívül-belől festett deszkával buríttattak

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	leányasszonyok belső háza	ajtaja, egyik az asszony házábul nyíló; másik ajtaja az leányasszonyok külső házábul nyíló, félszer, pártázatos, az közepi rakott, kívül-belől festett, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, vas bévonójával nro. 1. Az ajtófélfák kívül-belől festett deszkával buríttattak
ablak	leányasszonyok belső háza	ónban foglalt, hatszegre metszett, négyfelé nyíló, ónas vassarkas, foglaló hevederes, kívül vasvesszőből álló rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózáras, kétfelé nyíló, festett deszkatáblás, rámás, kristályüveges ablaka nro. 1 (ablakrámák tokja és az ablakfák kívül-belől deszkával buríttattak.)
ajtó	erkély	ajtaja kívül-belől festett, félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	erkély	ónban foglalt, hatszegre metszett, rámás, négy-négyfelé nyíló, ónas vassarkas, foglaló hevederes, kívül vasvesszőből álló rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózáros, kétfelé nyíló, festett deszkatáblás, kristályüveges ablaka nro. 3
ajtó	árnyékszék külső kamorája	ajtaja festett, félszer, körül pártázatos, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1. Ajtófélfák festékes deszkával buríttattak (ajtó felső hevedere le van szakadva)
ajtó	öreg kamora	ajtaja félszer, pártázatos, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	öreg kamora	ónban foglalt, kívül vaskeresztes, paraszt üveges ablakocskája nro. 2
ajtó	árnyékszék	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	leányasszonyok külső háza	ajtaja: 1. Az pitvarbul nyíló pártázatos, kívül-belől festett. 2. Az kisudvarra nyíló, ez is hasonló; mindenik vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, vas bévonós nro. 2. 3. Az leányok belső házára nyíló, ez ott specificáltatott
ablak	leányasszonyok külső háza	ónban foglalt, négy-négyfelé nyíló, rámás, ónas vassarkas, hevederes, vasvesszős, fordítós, karikás, kívül is vassarkas, foglaló hevederes, kétfelé nyíló, tolyózáros, deszkatáblás, vasvesszőből álló, rostélyos, paraszt üveges ablaka nro. 3 (az ablakrámák tokjai és az ablakfélfák is festett deszkával buríttattak)
ajtó	tornác	ajtaja félszer vassarkas, hevederes, vaskilincses, kilincstartós, vas fordétós nro.1

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	padlás	ajtaja felnyíló, félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	deszkarekesz	ajtaja félszer, csiklós hevederes, reteszes, reteszfejes nro. 1
ajtó	deszkarekesz	ajtaja csiklós hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos
ajtó	filegória, tornyocska	ajtaja is veresen festett, félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, bevonó vasával együtt nro. 1
ablak	filegória, tornyocska	deszkatáblás, reteszes, reteszfejes ablaka nro. 4
ajtó	első ház	ajtaja duplás, zöld festékes, vassarkas, hevederes. 2dik ajtaja az kertre nyíló, ez félszer, körül pártázatos, festett, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos nro. 2
ablak	első ház	üveg nélkül való, kívül vasvesszőből álló rostélyos, vassarkas, hevederes, egyfelé nyíló, reteszes, reteszfejes, festett deszkatáblás ablaka nro. 2
ajtó	deszkarekesz	ajtaja félszer, körül pártázatos, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, nro.1
ajtó	2dik ház	ajtaja félszer, körül pártázatos, festékes, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, vas fordétójával, bévonójával nro. 1
ablak	2dik ház	ónban foglalt, kétfelé nyíló, rámás, vassarkas, hevederes, vas fordítós, karikás, kívül szálvesszős vasrostélyos, vassarkos, hevederes, reteszes, reteszfejes, egyfele nyíló, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 2. Ablakfák kívül-belől festett deszkával burítottak
ajtó	árnyékszék kamora	ajtaja félszer, festett, körül pártázatos, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes nro.1
ajtó	kamora	ajtaja duplás, vassarkas, hevederes, tolyózáros nro. 1
ablak	kamora	puszta ablakában vagon hasogatott darab singvas nro. 3
ajtó	kamora	ajtaja duplás, vassarkas, hevederes, tolyózáros nro. 1
ablak	kamora	vagon itt romlott ablakráma nro. 1
ajtó	3dik ház	ajtaja az udvarról nyílik, mindenik duplás, festékes; egyik az duplázáson felyül körül pártázatos, vassarkas, hevederes, egyik tolyózáros, reteszes, reteszfejes, másik pléhes, kolcsos, vas bevonójával nro. 2

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	3dik ház	ónban foglalt, kívül vasvesszős, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, egyfelé nyíló, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 2. Az ablakfák kívül-belől festett deszkával burítottak
ajtó	4dik ház	ajtaja az udvarról nyílik, duplás, zöld festékes, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, nro. 1
ablak	4dik ház	vasvesszős ablaka üveges ráma és tábla nélkül nro. 2
ajtó	5dik ház	ajtaja az udvarról nyíló, duplás, zöldfestékes, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	5dik ház	üveges, ráma nélkül való, kívül vasvesszős, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, egyik az udvarról, másik az kertről való, mindenik egyfele nyíló, festett deszkatáblás ablaka nro. 2
ajtó	6dik ház	ajtaja az végső 7dik öregházbul nyílik, zöldfestékes, körül pártázatos, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, vas bevonójával nro. 1
ablak	6dik ház	ónban foglalt, kék-kétfele nyíló, rámás, ónas vassarkas, foglaló hevederes, kívül vasvesszős, vassarkas hevederes, egyfele nyíló, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka (mindeniknek táblája retesz, reteszfejes) nro. 2. Ablakrámák tokja és ablakfélfák kívül-belől festett deszkával burítottak
ajtó	7dik ház	ajataja, egyik az nagykertből nyíló, másik ajtaja az két rend ház között levő kiskertből. Mindenik festett, duplás, körül pártázatos, vassarkas, hevederes pléhes, kolcsos, fordétós, vas bevonójával nro. 2
ablak	7dik ház	ónban foglalt hat-hatszetre metszett, kétfele nyíló, rámás, kívül is vasvesszős, rostélyos, vassarkas, hevederes, festett deszkatáblás, kristályüveges ablaka nro. 5, hatodikon tábla nincsen nro. 1
ajtó	hosszú öreg új palota	ajtaja az palota előtt való torony középső contignatiójából kétfele nyíló, festékes, pártázatos, kívül-belől tolyózárás, reteszfejes, kívül lakatos nro. 1. Ezen kétfele nyíló ajtón sarkvas hevederestől par 6
ablak	hosszú öreg új palota	ónban foglalt, vasvesszős, ónas vassarkas, foglaló hevederes, négy-négyfelé nyíló, rámás, kívül vasvesszős rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózárás, két-kétfele nyíló, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 12, hatszetre metszett kristályüveges ablaka is nro. 2. Az ablakrámák tokjai és ablakfélfák mind kívül-belől festett deszkával burítottak

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	2dik ház	ajtaja jobb kézre nyíló, kívül-belől festett, félszer, pártázatos, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, fordétós, vas bevonójával nro. 1
ablak	2dik ház	ónban foglalt, négy-négyfele nyíló, rámás, vasvesszős, ónas sarkas, foglaló hevederes, ónas vasfordétós, karikás, kívül vasvesszős, rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózárás, kétfelé nyíló, festett deszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 3. Ablakrámainak tokja és az ablakfélfák is mind kívül-belől festett deszkával buríttattak
ajtó	árnyékszék	ajtaja festékes, kívül pártázatos, vassarkas, hevederes, vaskelincses, kelincstartós, vasfordétós nro. 1 (ennek tolyózárja letörött)
ablak	árnyékszék	két kis ablakában hasogatott singvas darab nro. 4
ajtó	3dik ház	ajtaja, egyik az hosszú palatából, másik az házak mellett levő nagykertből nyíló. Egyik félszer, körül pártázatos, másik duplás. Mindenik kívül-belől festett, vassarkas, hevederes, pléhes ütközős, kolcsos, fordétós, vas bevonójával nro. 2
ablak	3dik ház	ónban foglalt, hatszegre metszett, ónas sarkas, foglaló hevederes, ónas vas fordítós, karikás, négy-négyfele nyíló rámás, kívül vasvesszőből való rostélyos, vassarkas, hevederes, tolyózáros, kétféle nyíló, festett deszkatáblás, kristályüveges ablaka nro. 4. Az ablakrámák tokja és ablakfélfák is kívül-belől festett deszkával buríttattak
ajtó	árnyékszék	ajtaja körül pártázatos, festett, vassarkas, hevederes, reteszfejes, retesz nro. 1 (ajtófélfák belől festett deszkával buríttattak)
ajtó	pádlás	ajtaja is félszer, vassarkas, hevederes, retesz nro. 1
ajtó	toron	felső contignatiójára nyílik, félszer, vassarkas, hevederes, retesz nro. 1
ajtó	belső virágos kis kertecske	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz nro. 1
ajtó	belső kis udvar	ajtaja kétfelé nyíló, vassarkas, hevederes nro. 1
ajtó	tyúkólacska	ajataja félszer, vassarkas, hevederes, retesz nro. 1
ajtó	külső kamora	ajtaja nro. 2. Egyik farostélyos, vaspántos, reteszfejes, másik duplás deszka, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	külső kamora	ablaka fakeresztes nro. 1
ajtó	lisztesház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, reteszes, reteszfejes, lakatos (pléhének kolcsa nincs) nro. 1
ablak	lisztesház	fakeresztes puszta ablaka nro. 1
ajtó	számtartó háza	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos, belől tolyózáros nro. 1
ablak	számtartó háza	fában foglalt, kívül fakeresztes, paraszt üveges ablaka nro. 1
ajtó	padlás	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	első sütőház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes nro. 1
ajtó	árnyékszék	ajtaja duplás, vassarkas, hevederes, reteszes, lakatos nro. 1
ajtó	mosóház	ajtaja (most le van szakadva, az földön hever), duplás, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, fakelincses nro. 1
ajtó	2dik sütőház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, vaskelincses, ke-lincstartós, kívül reteszes, reteszfejes nro. 1
ablak	2dik sütőház	fában foglalt, kívül fakeresztes, paraszt üveges ablaka 8 üveg héjával nro. 2
ajtó	ecetesház	ajtaja félszer, körül pártázatos, reteszes, reteszfejes, lakatos nro. 1
ablak	ecetesház	tolyóablás ablaka nro. 1, ebben hasogatott singvas, darab nro. 2
ajtó	régi konyha	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, vaskelincses, ke-lincstartós, reteszes, reteszfejes. Ajtószegeleti romladozott, nro. 1
ajtó	deszkarekesz	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	vasas ház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, lakatos nro. 1
ablak	vasas ház	deszkatáblás ablaka nro. 2
ajtó	deszkarekesz	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes, tolyózáros
ablak	deszkarekesz	tolyóablás, reteszes, reteszfejes, deszkás ablaka nro. 2



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	gabonásház	ajtaja az tornácából nyíló, félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	gabonásház	tolyó, deszkatáblás ablaka nro. 5
ajtó	kis kert	ajtaja nro. 2; egyik az nagy udvarról nyílnék, de öszveromlott, másik az fáskertre, ez félszer, három vassarkas, retesz, reteszfejes nro. 2
ajtó	praebendás pince	külső ajtaja romladozott, farostélyos, az felső vége vaspántos nro. 1. Másik deszkaajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, tolyótáblás, lakatos nro. 1
ajtó	pince	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	porkoláb háza	ajtaja az udvarról nyíló, külső farostélyos, belső dupladeszkás, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, fakelincses, lakatos, nro. 2
ablak	porkoláb háza	fában foglalt paraszt üveges ablaka hat üvegkarika héjával nro. 3
ajtó	tömlőc	rostélyos ajtaja (11 szál vasból álló) nro. 1, ehhez lakat nro. 1
ajtó	2dik csizmadiák háza vagy pitvar	egyfelé nyíló ajtaja félszer, vassarkas, hevederes nro. 1 (felső sarka eltörött)
ajtó	pitvar	ajtaja az tornácából nyíló, félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ablak	pitvar	ablaka felnyíló deszkatáblás, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	3dik katonák háza	ajtaja tornácából nyílik, pártázatos, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos nro. 1
ablak	3dik katonák háza	fában foglalt, kívül fakeresztes, négy-négyfelé nyíló, vassarkas, hevederes, rámás, paraszt üveges ablaka nro. 3 (egyiknek egyfele nyíló, vassarkas, hevederes, deszkatáblás ablaka; kettein tábla nincs)
ajtó	padlás	ajtaja felnyíló, félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	felső pince	torkának ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, lakatos nro. 1
ajtó	pince	pincaajtaja duplás, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	hintószín	kapuja kétfelé nyíló, rámás, fenyődeszkával burított nro. 1, az két sarkán vascsap nro. 2, vaskarika nro. 2, felyül is vassark sasostól par. 1
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	istálló	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	padlás	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	padlás	ajtaja is félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
ajtó	kádárszín	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes nro. 1
kapu	fáskert	kétfelé nyíló, rámás, öreg kapuja, mely az utcáról nyílik, fenyődeszkával borított nro. 1, két sarkán vaskarikás csap nro. 2, felyülfoglaló vaspánt nro. 2, az ostorához is reteszfejes, lakatos foglalópánt nro. 1
ajtó	fáskert	ajtaja, egyik az nagy udvarról nyíló, félszer, másik az tó felé, duplás, mindenik vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, lakatos nro. 2
ajtó	öreg, új konyha	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz, reteszfejes, egyik lakatos nro. 2
ajtó	filegória	ajtaja kívül veressel, zölddel festett, belől tiszta zölddel, félszer, körül pártázatos, pléhes, kolcsos, fordító, vas bevonójával, vassarkas, hevederes nro. 1
ablak	filegória	ónban foglalt, ónas sarkas, foglaló hevederes, vasfordétós, vasvesszős, zöldfestékes, két-kétfelé nyíló, rámás, kívül veressel, belől zölddel festett tolyódeszkatáblás, paraszt üveges ablaka nro. 7. Ezen hét ablaknak fáiban öreg kristályüveg közepben nro. 14
ajtó	kert	ajtaja ezen oldalán is félszer, vassarkas, hevederes, tőkezáros nro. 1

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kert	ajtaja az marhaakol felé nro. 2. Egyik széles, rámás, deszkával dupláson béllett, sarka alól vaskarikás, csapos, felyül foglalópántos, kívül-belől retesz-es, reteszfejes, lakatos. Másik keskenyebb ajtaja is duplás, három vassarkas, hevederes, belől reteszfejes, lakatos
ajtó	borospince	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	borospince	pince külső ajtaja farostélyos, fasarkas, felyül vaspántos. Belső ajtaja félszer, deszkás, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes nro. 2
ajtó	deszkás ház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	padlás	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes, lakatos
ajtó	vajas vagy sajtospince	külső ajtaja farostélyos, fasarkas, felyül vaspántos, retesz-es, reteszfejes, lakatos nro. 1. Belső ajtaja duplás fenyődeszka, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes nro. 1
ajtó	deszkás ház	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, fordítós, kívül retesz-es, reteszfejes nro. 1
ablak	deszkás ház	ablaka tolyó-deszkatáblás, retesz-es, reteszfejes nro. 10
ajtó	8szegű filegória	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes
ajtó	8szegű filegória	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, reteszfejes nro. 1
ajtó	filegória	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, pléhes, kolcsos, ütközős, vas fordítós, bevonós, retesz-es, reteszfejes nro. 1
ajtó	pince	külső ajtaja farostélyos, retesz-es; másik ajtaja félszer, deszkás, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes nro. 2. Az két ajtóhoz lakat nro. 1
ajtó	pince	pince ajtaja duplás, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes nro. 1
ajtó	pitvar	ajtaja félszer, vassarkas, hevederes, retesz-es, reteszfejes, lakatos nro. 1
ajtó	első ház	ajtaja duplás, vassarkos, hevederes, fakilincses nro. 1
ablak	első ház	fában foglalt paraszt, új üveges ablaka nro. 3

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	ház	ajtaja duplós, vassarkas, hevederes, reteszes, reteszfejes nro. 1
ablak	ház	fában foglalt, paraszt üveges ablaka nro. 2

## 1680 SEBESVÁR

Özvegy Bánffy Dénesné Bornemissza Katalinnak a  
sebesvári várban található javairól készült leltár

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	istálló	ajtaja vassarkas, hevederes, felső része igen megrongyolott
ajtó	pince	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta, melyen is vagyon egy lakat, jó
ajtó	cípőtartó ház	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfővel lakat nélkül
ablak	cípőtartó ház	ablaka rossz, lantornás
ajtó	szalonnás ház	ajtaja ócska, vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta, lakat nélkül
ablak	fegyveres boltocska	rongyos, lantornás ablaka
ajtó	fegyveres boltocska	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfővel, lakat nélkül
ajtó	sütőház	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta
ablak	sütőház	rossz, lantornás ablaka
ajtó	ebédlőház	ajtaja ócska, vassarkas, hevederes
ajtó	leányok háza	ócska ajtaja vassarkas, hevederes; retesz és reteszfő
ablak	leányok háza	rossz, lantornás ablaka
ajtó	Bánffy György uram háza	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz nélkül
ajtó	más ház	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta, lakat nélkül
ablak	más ház	házaknak ablakai lantornából valók, minden vas nélkül
ajtó	pince	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta
ajtó	pince	ajtaja vassarkas, hevederes, retesz és reteszfő rajta, lakat nélkül

# 1681 NAGYSAJÓ

A nagysajói udvarházhoz tartozó javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	béjáró kapu	gyalult s párkányozott deszkákból való, fasarkokon áll, a sarka felől való felső részén egy vaspánt, az sarka is vas. Egy kisajtó rajta, vaskelencsével, reteszével. A kapunak is vasretesze, és öreg lakat áll rajta. A kapufél festékkel cifrázott, annak a tetején L.K és A.M.
ajtó	tömlöc	ajtaján két vasheveder, két reteszfő, melyeken általjár egy vasrúd, egy nagy lakatjával
ajtó	kamarácska	fazárja, horgas kulccsal nyíló ajtaja
ajtó	seccesus	ajtaján fakilincs és vassarkak vadnak
ajtó	ház	ajtaja vaskolccsal nyíló, zárja, sarkai is vasak, hevederestől
ablak	ház	lantornás két ablakja
ajtó	rekesz	két ajtaja ennek az rekesznek
ajtó	rekesz	vassarkai és hevederi, vasretesze és reteszfője
ajtó	rekesz	második ajtaja azon rekesznek fűrészeszka, vassarkai, hevederi, retesze és reteszfője is vas, egy kiseded lakat áll rajta, kulcsa is megvan
ajtó	pítvar	ajtaja fűrészeszka, kilincse, sarka mind csak fa
ajtó	ház	azon ajtón közönséges vas zár, fordétóval nyíló egy vas fagatója. Vassarka és hevedere alól-felül
ajtó	rekesz	ajtaján vassarkak hevederestől, vasretesze s reteszfője
ajtó	rekesz	egy fűrészeszka rekesz, gombos ajtaja fűrészeszka, egy vas reteszfő rajta
ajtó	sütőház	ajtaja fűrészeszka, bérlett, fejes szegekkel megverve, vas fordétója, kilincse, fogantyúja, vassarka, vashevedere. Kilincsháza is vas
ajtó	rekesz	ajtaja azon rekesznek kétfelé nyíló, vassarka s hevedere, vas reteszfő lakatostól, kolcsostól rajta
ajtó	kamara	ajtaja bérlett fűrészeszka, vassarka, hevedere, vas reteszfő rajta. Tollas kulccsal nyíló vas zár rajta. Vas fagatója, vas zárháza

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	darabantház	ajtaján egy vasretesz lakatjával
ajtó	ház	ajtaja ennek fenyődeszkából
ablak	katonák ebédlőháza	lantornás ablakja nro. 2
ajtó	bástyaház	ajtaja fűrészdeszka, vasretesze, reteszfője, középszerű lakat rajta
ajtó	pitvar	egy ajtaja, vassarkai és hevederi, fazárja
ajtó	pitvar	egy ajtó az megírt szegeletházra, mely bérlett és fejes szegekkel meg vagyon verve. Vaskilincse, zárocskája, lapos, kerek vas fordétócskája, vassarkai és hevederi mind alól s mind felől
ablak	pitvar	lantornás ablakja nro. 3
ajtó	ötödik ház	ajtaja fűrészdeszka, semmi vas nincsen rajta
ajtó	pitvar	ajtaja fazáros, fasarkai, vas reteszfője és retesze
ajtó	hetedik ház	ajtaja fűrészdeszka, vasretesze s reteszfője, középszerű lakat rajta nro. 1
ajtó	bástyaház	ajtaján vassark s heveder vagyon
ajtó	bástyácska	ennek ajtaján egy vasretesz. Lakat van rajta nr. 1
ajtó	élésház	ajtaján vasretesz, reteszfő, nagy lakat rajta
ajtó	garádics	egy ajtó, fejes szegekkel megverve. Vas reteszfő és retesz rajta
ajtó	ház	ajtaja a háznak bérlett, fejer, vasszegekkel megverve, fás fogantyúja, kelencse, lakat áll rajta
ablak	ház	ablaka nr. 3. Lantornás mindenik ablak és mindeniknek kinyíló fia négy-négy
ajtó	kamora	ajtó lapos fejű vasszegekkel megverve és bérlett, egy vasretesz rajta, mind kívöl s mind belől nr. 2
ablak	kamora	két ablakja, egyike deszkával, másika vesszővel becsinálva
ajtó	rekesz	ajtaján vasretesz, reteszfő és sarkak vasakból
ajtó	árnyékszék	az ajtaja vassarkas
ajtó	rekesz	egy bérlett, fejes szeggel megvert ajtó a konyha fölött való második házban, mely ajtón vassarkak, hevederek, retesz és reteszfő vagyon
ablak	ház	lantornás ablakja kettő, az egyiknek négy kinyíló fia. A másiknak nincsen fia, rúd benne nr. 1

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	rekesz	egyszeres ajtó, vassarkas, hevederes, reteszes, egy lakat rajta
ajtó	ház	ajtaja bérlett, fejes vasszegekkel megvert, vashevederes sarka, fogantyúja, kilincse, zárja, retesze
ablak	tornác	ablakja nr. 4
ajtó	konyha	két ajtaja, egyik rostélyos, másik deszka. Semmi vas nincsen rajta
ablak	konyha	ablakja fatábla
ajtó	sütőház	ajtaja kettő, egyik rostélyos, másik deszka, ez bérlett, vassarka, hevederi, fogantyúja, egyebe fa
ablak	sütőház	ablakja lantornások nr. 2
kapu	szekérszín	leveleskapuja, vasretesz rajta és jó öreg lakat kulcsostól
ajtó	pince	az első a pincetorkán vagyon, rostélyos, négyszegre faragott, vékony tölgyfából csinált, vasretesze, sarka és felyöl egy vasheveder is rajta, vas reteszfője, lakatja is megvagyon
ajtó	pince	második ajtaja, fűrészdeszka, két vassarkakon forog, hevederi vasak, egy erős vasretesz is vagyon rajta, reteszfőjével együtt. Jó erős lakat áll rajta. Ajtófelei faragott kőből állanak
ajtó	hústartóház	ajtaja deszka, vassarkai, hevederi, vas reteszfő rajta, és lakatja is megvagyon
ablak	hústartóház	házacskanak egy ablaka, abban vagyon vasrudacska nr. 4
ajtó	deszkarekesz	ajtaja deszka, vassarkai, hevederi, retesze és reteszfője
ajtó	fülegóriácska	kétfelől rajta ajtófél, ajtó nélkül, az ajtófelek gombosak és veresen festettek
ajtó	garádics	vagyon egy jó, öreg ajtó, bérletlen. Három vassarkak és három hevederek vadnak az ajtón, a külső fele meg vagyon vasazva kockáson; retesze és reteszfője is vas, lakat áll rajta. Az ajtófél szivárványformára, veresen festett fából csináltatott. Egy medvekép is vagyon írva kívül az ajtófél mellett
ablak	torony	ablakja kettő, az egyik nagy és egy deszka a könyöklőjén, másik kicsiny, deszkázatlan
ajtó	tornác	egy ajtó, fűrész-, gyalult deszkából csinálva; kinek vassarkai, hevederi és fogantyúja vagynak



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	szélső palota	ajtaja bérelt és festett, zöld s veres festékkal, lapos fejú szeggel ritkán megverve. Tollas kulccsal nyíló vas zárja, vas fogantója és fordétója, vassarkai, hevederi. Ajtófelei és küszöbi faragott kőből vadnak. Kétfelől az ajtófélen sokszínű festékkal két nagy, akasztófára való, német kép íratott
ajtó	első ház	az ajtón belől mindjárt megvan az ajtómellyéke festve elegyes festékkal
ablak	első ház	nagy öreg ablakjai üvegtányér karikákból ónnal öszvefoglaltattak, vadnak ezen házon nr. 5. Mind az öt ablaknak belől az mellyéke igen szépen meg van virágokra írva sokszínű festékkal. Az első ablak kisebb valamivel az hármánál, délre nyílik az udvar felől. Ablakfiái azon nr. 6. Három nagyobb s három felyül kisebb. Az alsó három nagyobb fiókokon keresztül csinálva vagyon három-három gyenge vasvesszőszál nr. 3. A felső fiókokon csak egy-egy szál. Ablakfiókjain forgó-, záróvasa is megvan. Vaskarikák is vadnak mindenik fiókján. Ennek az ablaknak egy üvegkarika héja az alsó, középben lévő ablakfián. Kívöl az ablak keresztfáján két szál gömbölyég vasrúd van ablak hosszára a keresztken alábocsátva. Második ablak nyílik majd napkeletre vagy az kúriának hátulsó, kijáró kapujára. Ennek is fiókjai nr. 6. Mindenekben úgy van elkészítve, mint az első ablak, csakhogy az ablakkeresztiben nincsen kívöl vasrúd, mint az elsőben. Egy csepp héja is nincsen. Harmadik ablaknak is hat fiókjai nr. 6. Mindenekben úgy van csinálva, mint az első és második. A könyöklője ennek is deszkás, mint az elsőnek; egy üvegkarika héja az alsó, középben való fióknak. Negyedik ablaknak is hat fiókjai úgy vadnak elkészítve, mint az második és harmadik. Semmi héja nincsen. Az könyöklője deszkás és az ház mellett való kertre nyílik északra. Ötödik ablaknak hasonlóképpen fiókjai 6. Ugyanarra nyílnak azok is, amerre a negyedik ablak nyílik és mindenekben azonformán is van elkészítve. Csakhogy könyöklője helyett két ülő-, deszkázott hely vagyon ebben is, mint a második ablakban
ajtó	második ház	Az ajtó zöld és sárga festékkal kockáson megcifrázva, bérelt és lapos fejes szegekkel ritkáson megverve. Tollas kulccsal nyíló vasszárja. Vassarkai, hevederi, kelincse és kelincsháza. Belül egynehány színű festékkal meg van az ajtófél írva

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	második ház	ablakja ennek az háznak kettő, nr. 2. Mindenik üvegkarikából, ónason csináltak. Az egyik az udvarra nyílik, fiókja nr. 6. Hárma alól nagyobb, hárma felyül kisebb. Az alsókban belől két-két szál vékony vasvessző, a fölsőben egy-egy szál; vaskarikák is és forgó vas zárjai is rajta mind megvadnak. Iratos az ablakmellyéke belől és a könyöklője deszkázott. A második ablak az kertre nyílik, fiókjai nr. 4. Ebben is annyi és olyanformán csinált vasvessző, mint az első ablakban, mellyéke is úgy van megírva és könyöklője megdeszkázva, mint az első ablaknak
ajtó	kis kamora	az ajtó mindenekben úgy van elkészétve, mint a megírt háznak ajtaja, mely az emlétett első házból a második házra nyílik, csak zárja nincsen
ajtó	kamora	egy fejér, fűrész gyalult deszkából csinált ajtó
ajtó	seccesus	ajtaján is vassarkak és hevederek vadnak
ajtó	harmadik ház	ajtón, amely is bérlett, kívöl-belől festett, tollas kulccsal nyíló, vas zárja, vassarkai és hevederi, vaskilincse s kilincs- és zárháza, horgas fordétója. Festett az ajtó körül az kőfal a második ház felől. Faragott kőből vadnak csinálva az ajtófelek és az küszöbök
ablak	harmadik ház	ablakja csak egy, de jó öreg, hat fiókjai, szegeletes üvegtányérokából ónason csinálva, vas forgói és vas részei is mind úgy vadnak, mint a jobb ablakoknak
ajtó	kamora	egy kisded ajtó a kert fele egy kis kamorácskára. Az ajtó olyanformán festett, mint az harmadik házra nyíló ajtót íram. Vassarkai, hevederi, kilincse és lapocka fordétója
ajtó	negyedik ház	házból nyílik egy kívül-belől festett ajtó az negyedik házra, melyen tollas kolccsal nyíló vas zár, vas hevederi, sarkai, kilincse és kilincstartója mindenekben úgy van elkészétve, mint az második és harmadik ház ajtaja
ablak	negyedik ház	ablakja csak egy. Iratos a kerületi. Fiókja az ablaknak nr. 4. Kettei alól nagyobb, kettei felyül kisebbek. Mindenik kerek üvegtányérokából ónnal van csinálva. Vasvesszők is vadnak benne, mint az többiben is
ajtó	kamora	egy kis ajtó, úgy van festve, mint az negyedik és harmadik háznak ajtait írtam. Vas hevederei, sarkai, kilincse, kilincstartója, lapocka, vas fordétója nagyon

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ötödik ház	egy ajtó, hasonló készületi, mint az harmadik és a negyedik háznak ajtainak, csak hogy nem festett az ajtófél itt
ablak	ötödik ház	három nagy, öreg ablakja, mindenik olyan materiából és olyanformán készített, mint az első, napkelet felől való háznak ablakjai. Ennek egyike kertre nyílik és csak egy kis cikkely üveg héja. Másika a kis udvarra nyílik és 7 üvegtágyér héja. Harmadikja az nagy udvarra nyílik, a rekeszben van és nr. 5 üvegtágyér romlott el benne
ajtó	rekesz	a rekesz ajtaján vassarkak és hevederek vadnak, vasretesz és reteszfő
ajtó	tornác	az ajtó festett kívül-belől egynéhányféle színű festékkal. Tollas kulccsal nyíló zárja, vassarkai, hevederi, kilincse, retesze és reteszfője. Ajtófelek és küszöbök csak fából vadnak csinálva
ajtó	ház	az ajtó deszka, vasretesze, reteszfője, lakat áll rajta, sarkai és hevederi is mind vasból vadnak
ajtó	ebédlő ház	ajtaja fejrű fűrészdeszka, lapos, fejes vasszegekkel meg van verve. Vassarkai, hevederi, retesze és reteszfője, lakat áll rajta
ablak	ebédlő ház	napkeletre nyíló ajtaja kettő nr. 2. Mindkettőnek fiókja nr. 6. Három nagyobb és három kisebb. Mindenik üvegtányérokban ónnal van öszvecsinálva. Az alsó nagyobb fiókokon keresztül három-három vasvessző vagyon csinálva; belől a felsőben egy-egy vasvessző. Ugyan az alsó, három nagy fiókokon három vasrúd van vasrostély helyett. Három-három egyforma vas keresztül az rudakban csinálva. Könyöklűje mind a két ablaknak deszkás
ajtó	setétház	ajtaja ennek fűrészdeszka, lapos fejrű vasszegekkel meg van verve. Sarkai, hevederi vasak. Lapos, vas fordétója és vaskilincse. Zárocskája egy darabocskas vas. Ajtófele, alsó-felső küszöbje mind fa ennek az ajtónak
ajtó	bolt	ez az ajtó bérlett, nagy fejrű szegekkel megvert, tollas kulccsal s fordétóval nyíló, zárja, vaskilincse, kilincs- és zártartója, sarkai, hevederi mind vasakból állnak. Vas fogatója. Faragott kövek az ajtófelek itten

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	bolt	a boltnak ablakja nr. 2. Fiókja az kertre nyíló, nagyobb és üveges ablaknak vagy nr. 6. Három – (az) alsóbbak – nagyok, két-két vasvessző belől rajtok. Három felyül kisebbek, egy-egy szál vasvessző belől rajtok. Második ablak lantornás, az tornácra nyílik. Hat szál vasból álló rostély
ajtó	tornác	ajtó, kívől-belül tarkán festett, tollas kolccsal nyíló vas zárja. Kilincse, sarkai, hevederi, fordétója mind vasból állanak
ajtó	asszony ház	boltból nyílik más egy ajtó, az asszony házára, fűrészgyalult deszkából csak fejéren csinált. Vaskilincse, kilincstartója, sarkai és hevederi, fordétója is vas. Ajtófelei s küszöbjei faragott kőből valók
ablak	asszony ház	ablakja ennek csak egy, nr. 1. Üvegkarikákból, ónnal csináltatott fiókjai vadnak nr. 6. Az alsó három nagyobb, a felső három kisebb, vasvesszők vadnak ezeken is olyan formában, mint az bolt ablakján. Kívől az ablakon három vasrúd rostély, három-három egyforma vas keresztei vadnak azon vasrudaknak
ajtó	kert	egy ajtó az kert felé, vassarkai, hevederi, vaskilincse és kilincstartója, juhbőrrel karimázott
ajtó	buda	ajtaja csak csupa deszka, sarkai és hevederi vasak, egyebütt vas rajta nincsen
ajtó	nagypalota	ajtónak vassarkai, hevederi, vas zárocskája, kilincse fogatója és lapos, vas fordétója. Alsó-felső küszöbei és ajtófelei faragott kőből valók
ablak	nagypalota	ablakjai ennek az háznak nr. 2; lantornások az ablakoknak három rendből álló rámai. Mind a két ablak félig-félig kővel van berakva
ajtó	gyümölcsöskert	egy ajtó, fa sarka és vasretesz rajta
ajtó	mosóház	faragott deszka ajtaja
ajtó	fülegória	ajtaja gyalult deszka, semmi vas nincsen rajta
ajtó	harmadik kert	ajtaja deszka, sarkai fából valók; egy vas resztfője, mely az ajtó szélső deszkájának vísetjén jár által, úgy hogy lakatot vethetni rá
ajtó	udvar	ajtó deszka, erős fa zárja, vas nincsen rajta

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvar	kapuja, deszkából és négyszegre faragott, keskeny, tölgyfa gerendákból vagyon csinálva. Sarkai fából vadnak, a felső sarkát egy erős vasheveder tartja, erős vas retesze. Egy nagy lakat áll rajta. Egy kis ajtó is vagyon az kapun, vas hevederi és sarkai ennek az ajtónak. Egy vas reteszfő jár által a kis ajtó vízetjén, melyen annak idejében lakat szokott állani. A kapufél itt is erős tölgyfa, galambóc fölötte és zsendelyes a födele
ajtó	istálló	ajtajai fazárosak, nincsen semmi vas rajtok
ajtó	istálló	ajta(ja) deszka, zár nincsen rajta
ajtó	istálló	ajtai megvadnak, erős fazár rajtok
ajtó	lovásház	a háznak ajtaja fűrészdeszka, nincsen semmi vas rajta
kapu	kapu	egy nagy leveles kapu, sarka vagy tengelye ennek fa, orsóját felyül egy erős vas tartja, jó erős fazár is vagyon rajta
ajtó	udvar	két ajtó vagyon, erős fazáros, minden vas nélkül való mindenik
ajtó	kert	egy ajtaja, melyen semmi vas nincsen. Erős fazárja

## 1683 OPRAKERCSÓRA

Teleki Mihály sorostélyi, oprakercsórai és alsóárpási  
kúriáihoz tartozó javainak leltára

Az oprakercsórai udvarházhoz tartozó javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvar	északról nyílik egy kétfele nyíló, bontakozott kapu, melynek az felső része az ajtó mellyékihez fasarkkal vagyon összvefoglalva. Az balra nyíló résziben vagyon egy kis bójáró ajtócskája, fasarkon forgó, melynek retesze, reteszfeje megvagyon lakatostól. Az örögkapu fájában is retesz és reteszfő vagyon
ajtó	ház	egy bélet, vasszegekkel bévert, vaskilincses, fordító, retesz, reteszfős, fogantyús, vassarkon, pánton forgó ajtó
ablak	ház	fában foglalt üvegtángyérokból álló ablak nro. 3
ajtó	kéményalja	fasarkon, pánton forgó, retesz, reteszfős bikkfa ajtó
ajtó	pitvar	fasarkon, pánton, faszegekkel megszegezett bikkfa deszkás ajtó
ajtó	ház	fasarkon, pánton, fakilincses bikkfa ajtó
ajtó	strázsaháza	fasarkon, pánton, fakilincses, bikkfa deszkával egybenvert ajtó
ablak	strázsaháza	két paraszt ablak rajta
kapu	szekérszín	kapuja jó kötéses, faszegekkel megszegezett, fenyődeszkás, melynek retesze, reteszfeje megvagyon
ajtó	istálló	nyílik fasarkon forgó, bikkfa deszkás hitván ajtó
ajtó	istálló	fasarkon forgó, faszegekkel megszegezett bikkfa deszkás ajtó
ajtó	istálló	fasarkon, pánton forgó, egybeneresztett bikkfa deszkás ajtó
ajtó	istálló	fasarkon, egybeneresztett, faszegekkel megszegezett hitván, bikkfa deszkás, retesz, reteszfős ajtó
ajtó	istálló	fasarkon forgó, egybeneresztett bikkfa deszkás ajtó
ajtó	öregkonyha	fasarkon, pánton forgó, fenyődeszkás, párkányos, retesz, reteszfős ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	istálló	fasarkon, pánton forgó, fenyődeszkás, reteszes, reteszfős ajtó
ajtó	öregasszony kamarája	fasarkon forgó, egybeneresztett, faszegekkel szegezett, reteszes, reteszfős, vas ütközős jó ajtó, melyen vagyon lakat kulcsostól
ajtó	gyümölcsös kert	egy fasarkon forgó, bikkfa deszkával egybeneresztett, reteszes, reteszfős jó ajtó, melyen vagyon lakat kulcsostól
kapu	kúria	az udvarháznak belső kúriájára nyílik kétfelé nyíló, faperselyben járó, vasszegekkel bévert, fenyődeszkás, bontokozott kapu, mely kapu négy deszka héjával vagyon. Az kapunak kétfelől nyíló részei az kapu mellyékéhez vaspánttal vadnak öszvefogalva. Az kapunak jobb felől való részében vagyon egy gyalogszer bójáró ajtócska, melynek bétévője nincsen
ajtó	tornác	vassorkan, pánton, reteszes, reteszfős, félszer fenyődeszkás ajtó
ajtó	filegóriás ház	vassarkon, pánton, vaskilincses, fordítós, tolyózáru, reteszes, reteszfős, vasszeggel bévert, félszer, párkányos, fenyődeszkás ajtó
ablak	filegóriás ház	vadnak ez háznak két-két táblákból álló, fában foglalt, négy ivegablaki, melynek vassarkai, pántai, fordítói megvadnak
ajtó	kéményaljja	nyílik fasarkon forgó, vasreteszes, reteszfejes, bikkfa deszkás ajtó
ajtó	pitvar	vassarkon, pánton, két vasreteszes, reteszfős, vasszegekkel bévert, félszer, párkányos, fenyődeszkás, viseltes, régi ajtó
ajtó	ház kőkéménye	vassarkon, pánton forgó, lécszegekkel bévert, párkányos, reteszes, reteszfős, félszer, fenyődeszkás ajtó
ajtó	első ház	vassarkon, pánton, vaskilincses, fordítós, lécszegekkel bévert, párkányos, fenyődeszkás, félszer ajtó
ablak	első ház	az háznak vadnak négy-négy táblákból álló, ónban foglalt, örög, ivegtángyérokból csinált, három ablakai. Mindenik ablak vassarkos, pántos, az fordítójok fa
ajtó	ház	vassarkon, pánton forgó, kilincses, fogantyús, ütkezős, lécszegekkel bévert, párkányos, fenyődeszkás ajtó

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	ház	ez háznak vassarkocskákon, pántokon, vasvesszősek, karikások, négy-4 táblákból álló, ónban foglalt, szegesen csinált, íveg, általlató tányérokából való négy ablakok
ajtó	pitvar	vassarkon, pánton forgó, kilincses, lapos vasfordító, fogantyús, tolyózárú, lécszegekkel bévert, párkányos, félszer, fenyődeszkás ajtó
ablak	pitvar	egy négy táblából álló, fában foglalt ívegablak, mely vassarkos, pántos, fa fordító
ajtó	kamaraszék	vassarkon, pánton forgó, reteszes, reteszfős, fakilincses, párkányos, félszeres deszkás ajtó
ajtó	asszony ház	vassarkon, pánton, vaskilincses, fogantyús, fordító, tolyózárú, lécszegekkel bévert, párkányos, fenyődeszkás, félszer ajtó
ablak	asszony ház	ez háznak vadnak négy-négy, nyíló táblákból álló, ónban szegesen rakott, kristályöveges ablakai nro. 4. Vassarkasok, pántosok, vas fordítósok, karikások, vasvesszősek. Mindenik ablaknak fájában vagyon eresztve négy-négy megsodrott vasvessző. Az ablakoknak kívül bévonó vassarkon, pánton forgó, reteszes, reteszfős táblái is vadnak
ajtó	árnyékszék	vassarkon, pánton forgó, vasreteszes, reteszfős, tolyózárú, vasszegekkel bévert, béllett ajtó
ajtó	úr őkegyelme háza	vassarkan, pánton, vaskilincses, fordító, fogantyús, tolyózárú, lécszegekkel bévert, párkányos, félszer, fenyődeszkás ajtó
ablak	úr őkegyelme háza	vagyon ez háznak négy-4 nyíló táblákból álló, szegesen, ónban rakott kristályiveg ablaka nro. 2. Melyek vassarkasok, pántosok, vas fordítóskarikások, vasvesszősek. Mindenik ablaknak fáiban vagyon két-két sodrott vasvessző béeresztve, hozzátartozó, kívül bévonó, vassarkon, pánton forgó, reteszes, reteszfős deszkás tábláival
ajtó	ebédlőpalota	vassarkos, pántos, kilincses, vasfordító, fogantyús, bétolyó zárú, vasszegekkel megszegezve béllett ajtó
ajtó	rekesz	vassarkakon, pántokon forgó, reteszes, reteszfős, kétfelé nyíló, ugyan zölden festett párkányos ajtó
ablak	ebédlőpalota	két-két táblákból álló, ónban foglalt ívegablakai, vassarkon, pánton forgók, vasfordító, vasvesszős, vaskarikások. Ezen ablakoknak – kívül – bévonó, deszkás táblái is vassarkosok, pántosok, reteszes(ek), reteszfősek



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	árnyékszék	vassarkon, pánton forgó, reteszes, reteszfős, párkányos, félszeres, fenyő ajtó
ajtó	tornác	vassarkon, pánton forgó, vaskilincses, fordítós, tolyózárú, lécszegekkel bévert béllett ajtó
ajtó	első ház	fasarkon forgó, öszvevert, faszegekkel megszegeztet, reteszes, reteszfős bikkajtó
ajtó	másik ház	fasarkon forgó, deszkával egybenvert, reteszes, reteszfős bikkajtó, hozzávaló lakatjával és kulcsával
ajtó	sütőház	fasarkon forgó, deszkával egybenvert, fakilincses, fordítós ajtó
ajtó	mosóház	fasarkon forgó, reteszes, reteszfős bikkfa ajtó
ablak	mosóház	két paraszt ablaka, egyik lantornás, az másik enélkül
ajtó	kiskonyha	nyílik fasarkon forgó, kétreteszű, reteszfejű ajtó
ablak	kiskonyha	konyha ablaka előtt két szál deszkából álló tábla. Az konyha ablakán vagyon leeresztő, reteszes, reteszfős bikkfa tábla
ajtó	tömlöc	földszinén vagyon rostélyos, vasas, záros ajtaja, hozzá való lakattal és kulccsal, lenyomó, átalvonó, öreg, reteszes vasrúdjaival, reteszfejével együtt
ajtó	filegóriás ház	vassarkon, pánton forgó, vaskilincses, fordítós, fogantyús, reteszes, reteszfős és fa tolyózárú béllett ajtó
ablak	filegóriás ház	vagyon ezen háznak két-két táblából álló, fában rakott három ivegablaka, hozzá való pántokkal, vassarkokkal és vas fordítókkal
ajtó	kamaraszék	fasarkon forgó, egy reteszes, félszeres bikkajtó
ajtó	kéményalja	fasarkon forgó, deszkával egybenvert bikkfa ajtó, melynek mellyékén egy reteszfő vagyon
ajtó	pitvar	fasarkon forgó, bikkdeszkával egybenvert, fakilincses, fordítós, vasreteszes, reteszfős bikkfa ajtó
ajtó	kéményalja	bikkfa deszkás rekesz, fasarkon forgó, fakilincses, fordítós, bikkfa ajtajával
ajtó	ház	vassarkon, pánton, vaskilincses, fordítós, vasfogantyús, tolyózárú, lécszegekkel bévert, párkányos, félszeres fenyőajtó
ablak	ház	item két-két táblákból álló, fában rakott ivegablaka 3, sarkai, pántjai, vas fordítói, karikái megvadnak

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	ház	vassarkan, pánton, vaskilincses, fordítós, tolyózáru, reteszes, reteszfős, lécszegekkel bévert, párkányos, félszeres fenyőajtó
ablak	ház	fában rótt ivegtányérok, vassorkos, pántos, vasfordítós, karikás, kétfele nyíló táblákból álló ablak 2
ajtó	pitvar	fasarkon forgó, bikkdeszkából egybenvert, fakilincses, fordítós, fa tolyózáru ajtó
ajtó	ház	vassarkon, pánton forgó, vaskilincses, fordítós, vasfogantyús, tolyózáru, reteszes, reteszfős, lécszegekkel bévert, párkányos, félszeres ajtó, hozzá való lakatjával és kulcsával
ablak	ház	fában rakott 4 ivegablaka
ajtó	ház	vassarkon, pánton, vaskilincses, vasfordítós, reteszes, reteszfős, párkányos, félszeres fenyőajtó
ablak	ház	az háznak vadnak két ablaki, fában rótt ivegtányérok
ajtó	árnyékszék	fasarkan járó, bikkfa reteszes ajtó
ajtó	szegeletkomara	vassarkon forgó, bikkfa deszkával egybenvert, reteszes, reteszfős ajtó. ... Az ajtónak lakatja, kulcs megvayon
ajtó	pincetorka	nyílik felül fa gúzson, alul fasarkon járó hitván, reteszes, reteszfős, leveles ajtó
ajtó	pince	fasarkon forgó, bikkdeszkával egybenvert, reteszes, reteszfős ajtó, hozzá való lakatjával és kulcsával
ajtó	gabonásház	fasarkon forgó, reteszes, reteszfős fenyőajtó, hozzá való kulcsával, lakatjával
ajtó	pincetorka	egy hitván, leveles ajtócska reteszeivel és reteszfejével
ajtó	pince	fasarkon forgó, bikkdeszkával összeveesztett, reteszes, reteszfős ajtó, hozzátartozandó lakatjával, kulcsával együtt
ajtó	pitvar	vassarkon, pánton forgó, vaskilincses, vas fordítós, fogantyús, vasreteszes, reteszfős, párkányos, félszeres ajtó
ajtó	kéményalja	gyalult, párkányos, vasszegekkel bévert, fenyődeszkás rekesz, melyen vayon kétfelé nyíló, két-két sarkon, pánton forgó, de egy retesze(s), reteszfejes ajtó

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ház	vassarkon, pánton forgó, vaskilincses, vas fordítós, fogantyús tolyózáru, reteszes, reteszfős, párkányos, félszeres fenyőajtó
ajtó	oldalkamara	vassarkon, pánton forgó, vasreteszes, fogantyús, félszeres fenyőajtó
ablak	ház	három ablakai vadnak. Fában foglalt ivegtágyérok-ból álló. Vassarkosok, pántosok, vas fordítókari-kások
ajtó	ház	vassorkon, pánton forgó, vaskilincses, fordítós, fogantyús, reteszes, reteszfős, párkányos, félszeres fenyőajtó
ablak	ház	vadnak ónban foglalt 4 ivegablakai, melyek két-két nyíló táblákból valók. Vassarkasok, pántosok, vasvesszősek, fordítós karikások
kapu	paripák istállójának kúriája	kötéses, tölgyfa mellyékek között, alól fasarkon for-gó, fenyőfa szegekkel megszegezett derék kapu, melynek fele része fahoroggal vagy az mellyékhez foglalva
ablak	konyha	3 hosszú ablakai, lebocsátó tábláival együtt
ajtó	konyha	fasarkon forgó új fenyődeszkás ajtaja 2. Az 3dik aj-tónak nincsen bétévője
ajtó	tyúk- és lúdól	4 ajtócskák, fasarkon, reteszestől és reteszfőstől
ajtó	istálló	új fasarkon forgó, reteszes, reteszfős, leveles ajtó, belől pedig ugyan fasarkon forgó, bikkfa deszkával egybenerezített, reteszes, reteszfős ajtó
ajtó	istálló	egy leveles, reteszfős, reteszes ajtó
ajtó	istálló	nyíló két ajtai is vadnak, sarkon forgók, az egyik re-teszes, reteszfős. Az másik ravátkos fazárú. Az egyi-ken leveles ajtó is vagy, reteszével, reteszfejével, lakatjával, kulcsával együtt
ablak	istálló	két ablakin vagy két meghasogatott vaspánt
ajtó	kamarácska	vassarkon forgó, reteszes, reteszfejes ajtó
ajtó	hosszúpalota	vassarkon, pánton forgó, reteszes, reteszfős, félsze-res, fenyődeszkás ajtók
ajtó	hosszúpalota	kétfelé nyíló, vassarkos, pántos, tolyó fazárú, fenyő-deszkás ajtó
ablak	hosszúpalota	ivegtágyéros ablaka nro. 15, az ivegtágyérok fában vadnak foglalva

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	szekérszín	nyílik alól fában járó, felyül az kapumellyékhez egy fahoroggal foglalt, vasszegekkel bé(vert) fenyődeszkás kapu
kapu	gyümölcsöskert	fasarkon járó, retesz, reteszfős, bikkfa, gyalogszer kapucska
kapu	csűr	két kapumellyékek között, alól fasarkon járó, felyül pedig az kapumellyékhez egy fahoroggal foglalt, kötéses, fenyődeszkás kapu vagy, melynek szegezője farovátkos

# 1684 NYÚJTÓD

Apor Lázár özvegyének, Mikó Annának

Nyújtódon hagyott javairól való leltár

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	ház	három ajtót, ketteje záros
ablak	ház	két üvegablak
ablak	nagyház	tizenkét üvegablak
ajtó	nagyház	egy záros ajtó
ajtó	kis ház	egy ajtó
ablak	kis ház	két üvegablak
ajtó	kis ház	egy ajtó zár nélkül
ajtó	tornác	egy ajtó
ajtó	új ház	egy ajtó, záros
ajtó	gabonásház	egy rossz ajtó

## 1688 CSÍKKOZMÁS

Néhai Béldi Annának, Kálnoki István feleségének  
csíkkozmási udvaránál található javainak jegyzéke,  
valamint a jobbágyok összeírása

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarház	az kapuja fenyődeszkából való, minden vas nélkül, teteje oloszfokoson van megcifrázva. Emellett van fenyődeszkából csinált, minden vas nélkül való kisajtó
ajtó	pitvar	egy félszer, fenyődeszka ajtó, minden vas nélkül
ajtó	konyha avagy a kéményaljja	egy félszer, fenyődeszka ajtó, minden vas nélkül, tölgyfa ajtómellyékivel, szemöldökivel együtt
ajtó	asszony belső háza	fenyődeszkából csinált, fasarkokon forgó, párkányos új ajtó, fakilincsel, fazárjával és fa bevonójával együtt. Ezen van egy vasretesz, reteszfejével együtt
ablak	asszony belső háza	van két ablaka minden vas nélkül, melynek üvegekhez való, tölgyfából csinált rámai az megírt kemence megett vadnak
ajtó	asszony első házában	fasarkokon, pántokon forgó, félszer, fenyődeszkából csinált fejer ajtó, fakilincsel, fa fordítójával és tölgyfa ajtómellyékivel, szemöldökivel együtt. Ezen van egy vasretesz, reteszfő, hozzá való lakatjával, kolcsával együtt
ablak	asszony első házában	két ablaka vagyon rámak és vas nélkül, melyek is lantornával vadnak becsinálva
ablak	asszony első házában	az megírt négy ablakoknak fenyődeszkából álló bevonó négy táblája vagyon
ajtó	oldalkamora	fasarkokon forgó, fejer párkányos, fenyődeszka ajtó, vasreteszével, reteszfejével, lakatjával együtt, kolcs nélkül
ajtó	árnyékszék	kis ajtaja félszer fenyődeszka
ajtó	cselédház	fasarkokon forgó, fakilincses, fazáros, félszer fenyő-ajtó, minden vas nélkül
ablak	cselédház	van két ablaka, rámak nélkül, ablakai fákkal vadnak becsinálva, az egyiknek egy becsinálva, az egyiknek egy bevonó fenyőtáblája vagyon
ajtó	oldalkamora	fasarkokon forgó, fazáros, félszer fenyőajtó, fenyőfa ajtómellyékivel együtt

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	házhíja	egy félszer, fasarkon forgó fenyőfa ajtó
ajtó	pince	párkányos, fasarkos, pántos, vasretesz, reteszfős fenyődeszka ajtó, tölgyfa ajtómellyékivel, szemöldökivel és lakatjával, kolcsával együtt
ajtó	pince	nyílik félszer fenyődeszkából csinált, fasarkokon forgó, vasretesz, reteszfejes ajtó, lakatjával, kolcsával együtt
ajtó	sütőház	nyílik fasarkos, félszer, fenyődeszka ajtó
ajtó	gabonásház	erre nyílik félszer fenyődeszka ajtó
ajtó	gabonásház	egy félszer, fasarkon forgó fenyőajtó, vasreteszével, reteszfejével, lakatjával, kolcsával együtt
ajtó	istálló	fasarkos, félszer, fenyődeszka ajtaja
ajtó	csűröskert	egy félszer, hitván, fenyődeszka ajtó
ajtó	jégverem	félszer, fenyődeszka ajtaja, zár nélkül
ajtó	veteményeskert	egy félszer, fenyődeszka ajtó, fa tőkezárjával együtt
ajtó	csűröskert	egy félszer, fasarkon forgó fenyőajtó
kapu	csűröskert	vagyon egyfele nyíló, fenyődeszkából csinált, fasarkokon forgó, öreg kapuja, zsindeyes, galambbúgos fedél alatt, mellette lévő, zsindeyes fedelű, fenyődeszka kis ajtajával együtt
ajtó	almáskert	félszer ajtaja vagyon, fa tőkezárjával együtt

## 1689 ARANYOSMEGGYES

Az aranyosmeggyesi kastélyról és a hozzá tartozó  
jószágról való relatoria

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	aranyasház	egy romladozott üvegablak



## 1692 NAGYBÚN

Bethlen Gergely nagybúni, magyarosi és szénaverősi  
kúriáinak és a hozzájuk tartozó javaknak és jobbágyoknak  
leltára vagy urbárium

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	külső kapui	deszkás és galambbúgos, melynek deszkázatja restaurációt kíván. Ezen kapu felyül van foglalva az mellyékibe egy vaskarikával
kapu	új szekérszín	jó deszkás kapujával, melynek is felső sarka vaskarikában forog
kapu	belső kapu	ennek boltás formán való kőből rakott kapumelylyéke, melyen vagyon egy igen jó készüllettel való deszkás kapu, a felső sarka vaskarikával az falban foglalva. Ezen vagyon egy vassarkakon, pántokon forgó kiskapu, hozza való vasrudas zárjával
ajtó	oldal kőház	ajtjának mellyéki igen szép faragott kőből valók. Ajtaja jó, béletett fenyődeszkából, ugyan vassarkakon, pántokon forgó, zár nélkül, fordítója vas
ablak	oldal kőház	két kereszt nélkül való faragott kőből álló ablakai
ajtó	istálló	ajtaji béletlenek és fasarkokon forgók
ajtó	első ház	vaspántokon, sorkokon forgó, új béletett, fenyődeszka ajtaja, ahhoz kívánt(at)ó táblás, vas zárjával, fordítójával, kilincsel, fogantyújával és kolcsával együtt. Mely ajtónak mellyéki igen szép, faragott kőből állók
ablak	első ház	ezen háznak lévén két kilencablájú, rámás, keresztfás ablakai, rámái sarok nélkül valók, papirossal béborítva
ajtó	árnyékszék	ajtaja vassarkakon, pántokon forgó, béletett, retesz, reteszű rajta, jó
ajtó	más ház	egy vassarkakon, pántokon forgó, béletett, új fenyőajtó, paraszt vaskilinc és fordító lévén rajta, melynek is mellyéke faragott kőből álló. Belől a szemöldöke felett az úr őkegyelme címere igen rendesen kimetszve
ablak	más ház	három ablakai, kilenc-kilenc táblájúak, keresztfái és rámái jók, de sarok nélkül valók

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	folyosó	egy vassarkokon, pántokon forgó, paraszt vaskilincsű, fordítójú új béllett ajtó, ennek is mellyéki, mint a többinek mellyéki, faragott kőből valók
ajtó	házhíja	egy fasorkon forgó, paraszt, bélletlen deszkaajtaja, melyen vagyon egy jó vasretesz, ahhoz való reteszfővel és lakattal együtt
ajtó	katonák háza	egy régi rossz ajtó, vassorkok és pántok lévén rajta
ablak	katonák háza	vadnak két ablakai fából valók, rosszak és ráma nélkül valók
ajtó	pítvar	melynek ajtaja bélletlen, fasarkokon forgó
ajtó	tisztartó ház	hitván, béllett ajtaja vassarkakon, pánton forgó, fakilincs rajta
ablak	tisztartó ház	ennek a háznak két lantornás ablaka
ajtó	ecetesház	ajta(ja) vassarkokon, pántokon forgó, jó retesz, reteszfő rajta és lakat
ablak	lóistálló	négy ablakok rajta
ajtó	lóistálló	egyiken bélletlen fahevederes ajtó, kettein pedig rosszak az ajtók, az földön hevernek
ablak	tornác	öt ablakai, az hárma farostélyos, kettein pedig semmi nincs
ablak	pítvar	egy ablaka
ajtó	pítvar	ajtaja vassarkokon forgó, retesz, reteszfő rajta, jó
ajtó	ebédlő palota	egy festékes, foldozott, vassarkakon, pántokon forgó, béllett ajtó, táblás, vas zárjával, kilincsel és fordítójával együtt, mellyéki cserefából és deszkából állók, festettek
ablak	ebédlő palota	vadnak egész készülettel való, kilenc-kilenc táblájú, öt jó, üveges ablakai, némelyike mindazáltal a rámaik közül sarkatlan
ajtó	az úr háza	egy vassarkokon, pántokon forgó, festett s béllett, zár s kilincs nélkül való, vas fogantyújú ajtó, melynek is cserefából álló mellyéki festettek
ablak	az úr háza	két jó készülettel való, kilenc táblájú, üveges ablakai
ajtó	bolt	festett, béllett, vassarkokon, pántokon forgó, zár nélkül való ajtaja, egy retesz, fő nélkül rajta, mellyéke és szömöldöke cserefából álló, festett
ablak	bolt	egy négytáblájú, új üveges ablaka

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	árnyékszék	nyílik két szakaszban álló, festett, béllett ajtó. Ez is, mint az többi, vassarkokon, pántokon forgó, vas zár s kilincs nélkül
ajtó	kis iratosház	egy vassarkokon, pántokon forgó, béllett, festett ajtó, zár s kilincs nélkül való, retesz és reteszű rajta
ablak	kis iratosház	egy jó készüléttel való, kilenctáblájú, üveges ablaka
ajtó	takácsház	egy vassarkokon, pánton forgó, béllett fenyőajtó, zár s kilincs nélkül
ablak	takácsház	jó készüléttel való, hat-hat táblájú, üveges ablaka
ajtó	takácsház	vassarkokon, pántokon forgó, zár s kilincs nélkül való ajtaja
ajtó	az úrfi háza	egy vassarkokon, pántokon forgó, táblás zárú, zöld festékű, kolcsos és kilincses béllett ajtó. Ennek is szömöldöke és mellyéke cserefából álló, festékes és igen szép, rendesen megbéllett
ablak	az úrfi háza	két jó készüléttel való, kilenc-kilenc táblájú, üveges ablakai
ajtó	az asszony háza	vassarkokon, pántokon forgó, fejér párkányos, cifra, béllett ajtó, hozzá való táblás vas zárjával, kolcsával, kilincsel, fordítójával és zártartójával edgyütt. Melynek cserefából álló mellyéke mindkét felől borított és festett, igen szép
ablak	az asszony háza	vadnak kilenc-kilenc táblájú, jó készüléttel való, két üveges ablakai
ajtó	árnyékszék	vassarkokon forgó, festett, béllett ajtó, zár s kilincs nélkül, hozzá való szömöldökivel, ajtómelylyékivel együtt
ajtó	leányok háza	vassarkokon, pántokon forgó, kilincs nélkül való, fejér, béllett ajtó; ennek zárja vasrúd
ablak	leányok háza	jó készüléttel való, kilenctáblájú, egy öreg üvegablaka
ajtó	sütőház	jó készüléttel való, zár és kilincs nélkül, vassarkokon forgó, béllett, fejér ajtó felett három új, fiók-üvegablakocska
ajtó	az asszony boltja	egy vassarkokon, pántokon forgó, kopott festékű, zár s kilincs nélkül való, béllett ajtó, cserefa melylyékivel és zártartójával együtt
ablak	az asszony boltja	két ablaka, melynek cserefa keresztiben vasrudak vadnak

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	konyha	egy ablak rajta, valami rossz farostély előtte
ablak	konyhamester háza	két kis sötétes ablakocskája, két vakablak az oldalában
ajtó	konyhamester háza	ajtaja nyárfából csinált, régi deszkából való, felyül vaspántja és sarka, alól pedig fából csinált heveder és sarak rajta
ajtó	gabonásház	vassarkakon, pántokon forgó ajtó rajta, jó, azon retesz, reteszfeje
kapu	csűrkert	két jó, új kapuja, deszkákkal megkésztve; mindenik kapujának az alján vassarkak és karikák, az felső sarkánál vaspántjai. Mindkét kapuknak reteszi, reteszfejei

## 1694 BORBEREK

Néhai Bálpataki János borbereki udvarházához  
tartozó javak leltára

NYÍLÁSZÁR	HELYISÉG	LEÍRÁS
Ó		
kapu	kapu	kétfelé nyíló, párkányos, fenyődeszkás kapu, de igen megbomladozott, töredezett és elsorvadozott. Ennek két sarkai felyül vaskávákban, alól vascsapokon forgók és egyszersmind vaskarikával is erős egyik. Melyet bézáról rajta lévő retese és reteszfeje. Ennek kapu-bálvánfái tölgyfából valók, kötésesek és kívülfelől metszésekkel is cirázatosak
kapu	kapu	vaygon ez mellett vassarkakon, pántokon forgó, kilenc láncszemekből álló, reteszes, reteszfejes, fahevederes, félszer, paraszt ajtó. Ennek is ajtófélfái vagy mellyéki, alsó és felső küszöbi hasonló tölgyfából valók, melynek is felső része a kapuval egyenlő magasságáig bédeszkáztatva vaygon
ajtó	tornác	vassarkas, pántos, félszer ajtó, melyen vas iszkábák nr. 3, vas ütközője kilincse nélkül való
ajtó	kapu felett lévő ház	vassarkas, pántos, fahevederes, vaspléhes, paraszt záros, vasütközős és fogontós, avagy bevonós, reteszes és reteszfejes, famellyékes, félszer ajtó
ablak	kapu felett lévő ház	ablaki rajta nro. 3, fakeresztesek, tokosok, de caetero puszták
ajtó	tornác	famellyékes, pusztá ajtó
ajtó	gabonásház	vassarkas, pántos, reteszes, reteszfejes, jó erős, párkányos, félszer ajtó
ajtó	nagy pajta	vassarkakon, pántokon forgó, fahevederes, félszer ajtó
ajtó	nagy pajta	pusztá famellyékes, alsó és felső küszöbös ajtó
ajtó	konyhaház	nyílik famellyékes, hevederes, vassarkakon és pántokon forgó, sorvadozott, félszer ajtó
ablak	konyhaház	ablaki ennek nro. 3, hármak, melyek kettei világoságnak okért valók, azok közül is egyik nagyobb, mely az étket feladó asztra szolgál. A második kisebb és mindenik pusztá, és egyaránt famellyékesek. Az harmadik pedig vakablak

NYÍLÁSZÁR	HELYISÉG	LEÍRÁS
<b>Ó</b>		
ajtó	tornác	famellyékes, hevederes, párkányos, félszer ajtó, mely vassarkakon, pántocskákon forgó, vas tolyózáros, ütközős, kilincse és kilincset tartó egy iszkábája héjával
ajtó	ebédlőház pitvar	vassarkakon, pántokon forgó, fahevederes, festékes béllett ajtó, paraszt zárjával és bévonójával együtt. Ennek alsó és felső küszöbi és egyik melylyéke faragott kövekből való, a második fából való. Az említett kőből való is penig megromlott, hibás, mert azt az benne lévő vas ütközőért megtörték
ajtó	deszkarekesz	vassarkakon, pántokon forgó, párkányos, félszer ajtók. Az holott a jobb kéz felől lévő ajtónak retesze és reteszfeje is találtatott
ablak	deszkarekesz	ablaki penig azon rekeszeknek egy-egy, mindenik kőmellyékesek, de fakeresztesek és puszták
ajtó	ebédlőpalota	faragott kőmellyékes, küszöbös és szemöldökös, pusztá ajtó, nyíló ajtaja nélkül
ajtó	ház	vassarkas, pántos, fahevederes, borított záros, vasütközős, hólyagos szeges, béllett ajtó, melynek ütközőjéből eltörtenek egy darabot. Ennek is melylyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ablak	ház	egy ablaka kőmellyékes, rámatokos, rámai nro. 3, üvegesek, de igen romladozottak; negyedik rámaja nem találtatott. Ezt kívülfelől jó vasrostélya muniálja
ajtó	árnyékszék pitvarára	vassarkas, pántos, vas tolyózáros, ütközős, hólyagos szeges, béllett ajtó, melynek mellyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ajtó	árnyékszék	vassarkas, pántos, fahevederes, retesz, reteszfejes, félszer ajtó, melynek is mellyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ajtó	bolt	vassarkas, pántos, pléhes záros, vasütközős és bévonós, hólyagos szeges, fahevederes, béllett ajtó alsó és felső küszöbi s az egyik mellyéke faragott kövekből valók, de a második fából való
ablak	bolt	ablaki nro. 2, rámatokoknak és rámafáinak készségivel, rámai is üvegesek, de üvegtányérinak héja nro. 14, tizennégy tányérkarika héjával. Melyeket is kívül az udvar felől mindeniket muniálja egy-egy erős, jó vasrostélyok

NYÍLÁSZÁR	HELYISÉG	LEÍRÁS
<b>Ó</b>		
ajtó	ház	vassarkos, pántos, vaskilincses, ütközős és bévonós, fahevederes, béllett ajtó, melynek is mellyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ablak	ház	ablaki ezen háznak is nro. 2, mindenkinek mellyéki, szemöldöki és küszöbök faragott kövekből valók. Rámatokosok, de rámaiknak héja kettő-kettő. Megmaradott két-két rámaí pedig üveges tányérosak, ónban foglaltatva, de azok is bomladozottak és tányérkarikáinak héja huszonkettő nro. 22
ajtó	élésház	vassarkas, pántos, fahevederes, vaspléhes, záros, ütközős, festéssel cifrázatos, párkányos ajtó, fordítójával és kulcsával együtt. Melynek is mellyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ablak	élésház	ablaki ennek is nro. 2, kőmellyékesek és mindenkiben egy-egy darab faragott kövek keresztültétetve vannak, rámatokjok is meglévén
ajtó	ház	vassarkas, pántos, fogantós, fahevederes, párkányos, festett, félszer ajtó, melynek vaspléhes zárja, ütközője, kulcsa és fordítója nélkül. Ennek is mellyéki, alsó és felső küszöbi faragott kövekből valók
ablak	ház	ablaki ennek is nro. 2, mindenik faragott kőmellyékesek és szemöldökösök, küszöbösök, rámatokosok, de rámajok nélkül valók
ajtó	pincetorok	vassarkakon, pántokon forgó, öt szem láncocskából álló, retesz, reteszfejes, farostélyos ajtó, lakatjával és kulcsával együtt. Ennek is mellyéki faragott kövekből, pogonosan rakott. Vagyon azon ajtón praebenda osztásra való, vassarkakon, pántocskákon forgó, retesz, reteszfejes deszkatábla ajtócska, avagy ablak
ajtó	pince	vassarkas, pántos, kétfelé nyíló, béllett ajtó, de mind a két felől az alsó pántvasak in defectu vannak, tolláltatván rólok
ajtó	kiskert	vassarkakon, pántokon forgó, retesz és reteszfejes
kapu	majorház	melyre nyílik egy puszta kapu. Ennek kötéses és metszésekkel cifrázatos bálványi semmirekellő praestila zszindelyfedél, alatt eldőlésekre meghanyatolván, támaszokkal vannak meggyámolítottva. Ennek mellette bėjáró kisajtaja is puszta lévén, csak mellyéki, nyíló ajtajok nélkül

NYÍLÁSZÁR	HELYISÉG	LEÍRÁS
<b>Ó</b>		
ajtó	pitvar	vassarkos, pántos, fahevederes, kilincses bélelt ajtó, melynek fából valók lévén mellyékei, alsó és felső küszöbei
ajtó	kamora	nyílik vassarkas, pántos, fakilincses, félszer ajtó
ajtó	ház	vassarkos, pántos, fakilincses, félszer ajtó, famellyékének egyikében reteszfő is találtatott
ablak	ház	puszta ablaki azon háznak nro. 3
ajtó	pitvar	nyílik fasarkakon forgó sövényajtó
ajtó	kamora	fasarkakon forgó, félszer ajtó
ablak	zsellérház	ablaki az háznak oldalán lévő három lyukak
ajtó	háznak pitvara	nyílik vassarkas, pántos, fahevederes, mellyékes és küszöbös, félszer ajtó
ajtó	háznak pitvara	vassarkas, pántos, fahevederes, mellyékes és küszöbös, félszer ajtó
ablak	háznak pitvara	ablaki nro. 2, puszták
ajtó	pince	vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, párkányos félszer ajtó, lakatjával s kulcsával
ajtó	pince	egy puszta ajtó, nyíló ajtaja nélkül való
ajtó	filegória	nyílik annak puszta ajtaja, nyíló ajtaja nélkül
ajtó	deszkarekesz	nyílik vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, félszer ajtó, lakatostól és kolcsostól
ajtó	házhéja	vassarkakon, pántokon forgó, retesz, reteszfejes táblaforma ajtócska
ajtó	pitvar	vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, párkányos, félszer ajtó, melynek vas iszkááiban fakilincse vagyon
ajtó	hátsó ház	vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, párkányos, félszer ajtó
ablak	hátsó ház	ablaka ennek nro. 1, mely is puszta, fakeresztes
ajtó	első ház	vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, párkányos félszer ajtó
ablak	első ház	ablaki vannak nro. 2, famellyékesek, keresztetek, de puszták. Mindeniknek bévonó fatáblájok, vassarkakon, pántocskákon forgók, azonban vasreteszesek és reteszfejesek



<b>NYÍLÁSZÁR</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ó		
ajtó	szuszékház	vassarkas, pántos, retesz, reteszfejes, fahevederes, béllett ajtó

# 1694 KŐVÁR

A kincstár tulajdonát képező kővári várhoz  
tartozó javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	kapu	van egy kétféle nyíló, vastag tölgyfa deszkából csinált kapu, mely kapunak is egyik fele négy, másik fele pedig három rendben lapos fejű, öreg vasszegekkel van megverve; alól vaskarikás azon kapu oszlopfája és vascapos, az felső vége pedig és sarka vaskarikákon forognak. Az kapunak mindkét felin vonókerék vaskarikái vadnak, és az egyik felének belső részén egy temérdek vasretesze, reteszfője is, melyben most egy nagy, erős, záros lakat van
kapu	belső kapu	mely kapu már kőből építettet s rakatott; vagyon azon is egy vastag, tölgyfából faragott deszkából csinált, kétféle nyíló kapu, mely is hosszú száldesz-kákkal bélett meg, két-két renddel, mindenik meg is veretett nagy, öregfejű lécszegekkel. Mely kapu egyik felin vastag, tölgyfából csinált, kijáró kisajtócska is van, vasszegekkel megveretett az is; mely is vaspántos közepette, abban általjáró retesz, reteszfője van, most bezárlott lakat van rajta. Az kapu hevederfája pedig meghasadozva, egy öreg singvasból pánt formára kiveretett, lapos, hosszú vas(sal) három tekeréssel meg van erősítette. Azon kapunak oszlopjainak két felső végek mindkét felől az gerenda keresztülálló tölgyfaiban vadnak alkalmaztatva, az alsó végek peniglen vaskarikákban forognak
ablak	porkoláb ház	három paraszt, puszta ablaka
ablak	ház	két hitván üveges ablakjai vadnak
ajtó	ház	ajtaja félszer ajtó, minden vas nélkült
ajtó	pitvar	két félszer ajtó, mindenik vas nélkült való
ajtó	bástyaforma ház	ajtaja béllett, vassarkas, pántos, szegező és tartóvas az ajtófélben, retesz, reteszfő rajta
ablak	bástyaforma ház	két parasztos ablaka és más vakablakjai is kettő
ajtó	secessus	félszer ajtaja
ajtó	pince	ajtaja béllett, fenyűdeszkából való, vassarkos, pántos, retesze, reteszfője

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	szekérszín	két nagy széles kapu, vastag nyárfa deszkákkal deszkázottak. Mind az két kapunak felső sarkai vaskarikákon forognak és mindkettőnek reteszei és reteszfejei is vadnak
ajtó	istálló	fasarkokon forgó két ajtaja van, egyik fenyűdeszkából csinált félszer ajtó minden vas nélkült
ajtó	istálló	heverő, faszegekkel öszveszegeztetett, omladozva álló ajtók is vadnak, minden vas és sarkok nélkült
ajtó	korcsmaház	ajtaja félszer, vassarkos, pántos, vasvonó rajta
ajtó	pítvar	ajtaja félszer, retesz, reteszfő rajta
ajtó	pince	ajtaja tölgyfa deszkából csináltatott, vassarkos, pántos, retesze, reteszfeje. Az pinceajtó közepin egy praebenda kiosztó ablak, annak is ajtócskája vassarkos, pántos, retesze, reteszfeje (...) az ajtófélhez ragasztván van egy farostélyos, mászás ajtó, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, ennek is közepin ablak, kinek is ajtócskája vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, faszeg jár beléje
kapu	kapu	vagyon tölgyfából faragott deszkából csinált, vastag, kétfelé nyíló kapuja. Mindkét részit általérő, erős vashevederekkel meghevedereztek és erős vassarkokon forognak, fejes vasszegekkel három rendben meg van verve. Mind az két részein való sarkai azon kapunak alatt vaskarikás(ok) és vascsap benne; az egyik felin az kapunak öreg vasretesze, az reteszen felyül mindkét szárnyán az kapunak négy-négy szemből álló, vonó vasláncok függenek. Vastag tölgyfa deszkából csinált kisajtó is van rajta azon az kapun, mely kisajtó két hosszú vashevedereken és sarkokon forog; erre az kisajtóra szolgál az kapu zápjából egy öreg, vas reteszfő, ki is abban az részben meg van borítva és meg is lyukasztva; melyben szolgál az retesz; egy öreg lakat áll rajta most is kolcsostól. Az kapun is azon kívül egy középszerű lakat kolcsostól
ajtó	darabontház	ajtaja béllett, de régi s romladozott, reteszfő rajta
ablak	darabontház	egy paraszt ablaka
ajtó	kovácsmihely	ajtaja félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ajtó	első ház	ajtaja béllett, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, tolyózárocaska, kolcsa nincsen, vas ütközője

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	első ház	van két ablaka, azoknak rámai rosszak; ónban foglalt, négyfelé nyíló ablakok voltak, némely része fában, de üveg igen kevés van benne, vaskarikái, pántocskái igen elvesztek, némelyikén megvadnak
ajtó	pitvar	jó, béllett ajtaja, horgas kulcsa, faszegezője; kilincsfeje vasból való
ablak	pitvar	ablaka kettő, egyik az folyosó felől, négyfelé nyíló, ónban foglalt üvegek voltak benne; az alsó tokján semmi üvegek, sem pántjok nincsen, az felső fióki megvadnak négy üveg héjával; vassarkai, pántjai, vonókarikái és fordítóvasai megvadnak. Az másik ablaka az is fában foglalt négy fiókra volt csinálva; ennek is az két alsó részén rámai vassarkaival, pántjaival együtt megvadnak, semmi üvegtángyér nincs benne
ajtó	más ház	egy félszer ajtó, melynek széli párkányozott, jó hosszú vaspántokkal, sarkakkal, retesz, reteszfő rajta, vaskilincse és kilincstartó vasa, vas szkábakon álló fa szegezője
ablak	más ház	két kised ablak van rajta, egyiknek az fiókja ónnal foglaltatott üveglak, vassarkacskái, pántjai, vonókarikái
ajtó	secessus	egy félszer, párkányos ajtó, vassarkos, pántos
ajtó	vicekapitány háza	ajtó, jó béllett, hosszú, pántos, sarkos, rugózár van rajta kolcsostól, vaskilincs fordítója vonó és ütköző vasával
ablak	vicekapitány háza	négy ablakjai vadnak, ónban foglalt, négyfelé nyíló üveglakok, az hármán tizenhét vasrúdaival, vonókarikáival, sarkaival, pántjaival, fordítóvasaival, húsz üvegtángyér héjával van az három ablak, az negyedik ablakban fakereszt van, kinyíló ablakráma van rajta, üvegei elromlottak

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	vár kerítése	az ajtó igen erős tölgyfa deszkákból van csinálva, és hasonló temérdek fenyűdeszkákkal is van megbérelve; ennek az külső felire vastag, fojtós szegekkel hozzája szegeztetett keresztformára, két laposan kivert, egyik szegeletiről az másik szegeletire erős, széles vas van reászegezve s csinálva, belől pedig van hason rendbe, erős, széles, pántos vasheveder reászegezve, mely(ek) három temérdek vassarkokban is állnak és forganak. Az középső hevedervasnak vége retesz gyanánt meg van lyukasztva és kivágva, az ajtómellyékében csinált erős, vas reteszfő is abban jár által, vaspléh által és szolgál; ugyanabban is záródik be azon kisajtó, mely reteszben most is azon ajtó bététetvén és zároltatván, egy felvetett öreg lakat is van. Az belső udvar felől való részen pedig ki- s bejáró vaskarika is van, és az falban is mindkét felől bejáró, támasztó s kaput megerősítő vastag tölgyfa rudak vadnak accomodáltatván
ajtó	gabonásház	ajtaja félszer, fenyűdeszkás, három vassarkakon és pántokon forog, vas retesze, reteszfeje
kapu	belső vár és annak kapuja	kapuja vastag, erős tölgyfa deszkából, erős zápékra volt csinálva, az padlása három rendben, fejes vaszegekkel meg volt verve, de már igen elkopott s megavult. Az kapunak tengelyein, mindkét végén erős vaskarikák vadnak, két erős vaskávákon forog; azon hídlásnak is arról, az kapu ajtaja felől való szükséges erősítésére, nyilván nemrégiben, vagy két erős vasszegetet és két erős vaskarikákat (tettek). Az kapunak az szélén, közepett, mindkét felől két erős vasretesz és az kapufél kövei közé is beeresztetett erős reteszfők vadnak, azokon két nagy erős lakatok kolcsostól. Az kapunak kétfelől való részén két vékonyszerű láncok, az öregkapunak pedig ahhoz való csigákon felvonására és lebocsátására való alkalmas láncok
kapu	kapu	ezen felvonó öregkapun van egy temérdek, tölgyfa deszkából csinált, vastag kisajtó, mely két erős vassarkon, hosszú vasheveder formában csinált vaspántokon forog; ezen is erős vas reteszfő, melyben az öregkapun levő vasretesz szolgál; azon is egy középszerű lakat kolcsostól
ablak	darabontház	két lövőlyuk az ablaka
ajtó	darabontház	hitván ajtaja vassarkos, pántos

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ház	ajtaja jó, béllett, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ajtó	darabonház	ajtaja béllett, de az eső elrothasztotta, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ajtó	két palota	elsőnek ajtaja jó, béllett, vassarkos, pántos, rugózár rajta kolcsostól, vaskilincs, fordítóstól, kilincsféjestől és ütközővasastól
ablak	két palota	a háznak négy ablakjai vadnak, az melyeknek rámafáin sarkai, pántjai, fordítóvasai, vonókarikái, vassrudacsokai mind megvadnak. Az ablakjait elrontották mind az régít, másonnét hoztanak ablakot rea, de most az sem illik rea, nem ép ablak az is, sok üvegtárgyér héja
ajtó	két palota	ebből egy ajtó, mely is béllett, párkányozott, vassarkos, pántos, rugózáros, kolcs nélkült, vaskilincse, kilincs- és ütközővasa
ablak	két palota	ablak, hosszára hasítva, egy abban vasrostélyocska, ónba foglalt üveglak rajta, vassarkos, pántos, vonókarikái, fordítóvasai megvadnak
ajtó	secessus	két ajtó rajta, mindenik félszer, vassarkos, pántos, kilincses
ajtó	tömlöc	nyíló ajtó, mely félszer tölgyfa deszka, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, lakat hozzá kolcsostól
ajtó	tömlöctartó ház	ajtaja félszer, fasarkon forog, retesz, reteszfő rajta
ajtó	felső tömlöc	ajtaja vasrostély, azon vasrostélyon van két széles, lapos vaspánt, az végei reteszformán meg vadnak lyukasztva s reteszfőben járnak; azokon két lakat kolcsostól
ajtó	pince	ennek ajtaja béllett, keresztül, végig, erős vaspántokon és vassarkokon forgó, egy láncszem közé foglalt, kettős retesz rajta, reteszfejével. Az ajtaján kívül rostély van, fasarkon forog, reteszfő rajta
ajtó	kongóbolt	ennek ajtaja hosszú pántokon és vassarkokon forog, rézpléhvél egészen borítva, lapos fejű szegekkel meg van verve, retesz, reteszfő rajta, tolyó vas zár és ütköző vasa, lakatja kolcsával
ablak	kongóbolt	lövőlyukforma két ablakai vadnak

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	pince	ajtaja vastag deszkából van csinálva és tölgyfa deszkával meg van béelve. Kétfele nyíló, erős vassarkokon, pántokon áll. Két retesz van az két részín és az pincének az felső résziben. Küszöbön levő reteszfőben jár mind az két retesz, és vastag, vonóvaskarika van rajta
ajtó	pince	külső ajtaján van egy hitván farostély, az mely vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta; ahhoz egy lakatocskas kolcsostól
ajtó	számtartó házacskas	ajtaja félszer, párkányozott, vassarkos, pántos, tolyóvas záracskas, rajtas kolcsával és vonóvasával együtt
ablak	számtartó házacskas	egy ablaka, abban vasrostélyocskas, kétfele nyíló üvegablakocskas rajtas
ajtó	házacskas	ajtaja félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajtas, vas zárocskas
ajtó	pince	ajtaja tágas, fenyődeszkákkal meg van béelve, három vassarkakon áll. Végig érő vaspántok vadnak az sarkában, egy láncszemhez foglalat kettős retesz rajtas, reteszfő és két vaskávákon álló faszegezője ütközővasával
ajtó	gabonatartó ház	ajtaja félszer, tölgyfa deszka, vassarkos, pántos, vaskarikás, kilincsfő rajtas
ablak	gabonatartó ház	lövőlyuk az ablakas
ajtó	sütőház	ajtaja nyárfa deszka, félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajtas
ablak	sütőház	egy ablakas, melyben van fában foglalt üvegablak rajtas, egynehány üveg héjával
ajtó	sütőház	ajtaja nyárfa deszka, félszer, vassarkos, pántos, vasyolyózájával, ütközővasával
ablak	sütőház	ablakas paraszt, nincsen semmi rajtas
ajtó	katonák házas	ajtaja fenyűdeszka, párkányos, sarkastól, pántostól
ablak	katonák házas	van csak két pusztas ablakas, melyen semmi ablak
ajtó	ötödik ház	ajtaja félszer, nyárfa deszka, vassarkos, pántos, retesz rajtas, vaskilincs, fafordítójával és ütközőkilincsféjével és vonóvasával együtt
ablak	ötödik ház	egy hitván ablak benne
ajtó	templom	ajtaja jól bélelt ajtó, erős, hevederes, jó pántokon, sarkokon forog, jó rugózár van rajtas, kolcsával, ütközővasával együtt

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	templom	négy ablaka van, mindegyik vasrostélyos; négyfele nyíló az ketteje, de az Láposra nyíló merő rációkra vadnak, ónbán foglalva mindenik; apró rúdvasai, sarkai, pántjai vadnak; az üvegtángyéroknak igen sok héja van; vonókarikái és fordítóvasai is hasonlóképpen mind megvadnak
ajtó	ház	ajtaja béllett, erős vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, faszegezője, szegezőtartó vasa
ablak	ház	két ablaka; egyik az Lápos felől, mely vasrostélyos volt, de most csak egy vas áll benne, ónbán foglalt üvegablakocska rajta, sarkai nincsenek, fafordítókkal szegezték fel; az másik ablak lantornás
ajtó	második ház	ajtaja vassarkos, pántos, rugózár rajta kolcsostól, vaskilincsivel, ütköző- és vonóvasával
ablak	második ház	egy ablaka, az Lápos felől nyílik, vasrostély van benne
ajtó	második ház	egy ajtó, félszer, vassarkos, pántos
ajtó	secessus	ajtaja béllett, vassarkos, pántos volt, de az is elpusztult s elveszett
ajtó	harmadik ház	ajtaja jó, béllett, vassarkos, pántos, vonóvasa, egybe semmi sincs
ablak	harmadik ház	két tágos ablakai, kiknek is csak az ablakfélkövei vadnak
ajtó	négyedik ház	ajtaja béllett, vassarkos, pántos rugózáros, kolcs nélkült, vaskilincs, fordító nélkült, kilincsfő ütközővasával
ablak	négyedik ház	egy ablaka, négyfelé nyíló, ónbán foglalt üvegablakocska rajta, sarkai, pántjai, vasrudacskái, vaskarika, és fordítóvasai meg vadnak, csak egy üveg tángyér héjával van
ajtó	secessus	egy félszer ajtó, vassarkos, pántos, kőgrádicson mennek reá
ajtó	zöld palota	ajtaja mind ajtófelivel együtt meg van bélelve és zöld festékkal is meg van festve
ablak	zöld palota	két tágos ablaka. Az Lápos felől való ablaka vasrostélyos, négyfele nyíló, ónbán foglalt üvegablakok vadnak mind az két ablakon, de sok üvegtángyér héjával; tizenkét üvegtartó vasrudacskái, sarkai, pántjai, vonókarikái, fordítóvasai mind megvadnak



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ház	ajtaja, mint az másiknak, és ajtófele meg van borítva és zölden festve. Ezeknek az ajtóknak jó vassarkái, pántjai vadnak, rugózárjai kolcsostól, vas kilincsfordítójával, ütközővasával együtt
ablak	ház	három tágas ablakai vadnak az Lápos felől, mind az három vasrostélyos, az kettején ónban foglalt, két-felé nyíló ablakok vadnak az két ablakon tizenkét vasrudacskák; pántok, sarkok, vonókarikák, fordítóvasak mind megvadnak. Azon két ablak tizenkét üvegtágyér héjával van. Az harmadik is négyfel(e) nyíló üveglak; volt annak is két fiókja, mind rámostól, üvegestől elveszett még az másik inventárium előtt
ajtó	házacska	ajtaja, ajtófele béllett és zölden festett, vaspántos, sarkos, rugózáros kolcsával, vaskilincsel, fordítójával és ütközővasával
ablak	házacska	ablaka egy van; ónban foglalt, négyfelé nyíló üveglakjai, sarkai, pántjai, vonókarikái, vasrudacskái, fordítóvasai mind megvadnak húsz üvegtágyér héjával
ablak	más házacska	egy ablaka van, ezen négyfelé nyíló, ónban foglalt üveglak minden készségével, három üvegtágyér héjával csak
ajtó	kamarácska	ajtaja is vassarkos, pántos
ajtó	fagarádics	az ajtó is béllett, feje ajtó, vassarkos, pántos, rugózáros, kolcsával, vaskilincsel, fordítójával és kilincsfej ütközővasával együtt
ajtó	pince	az pincének ajtaja régi, viseltes, félszer, nyárfa deszka, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő (rajta), az közepin ablaklyuk van
ajtó	pitvar	ajtó (...) nyárfa, félszer, vassarkos, pántos, retesz(es), reteszfejes, faszegző tartó két vaskarika van rajta

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	felső vár	egy vastag, tölgyfa deszkából csinált, megbomladozott, régi, keskeny felvonókapuja. (...) Ennek az kapunak az tengelye mind az két végén erősen meg van erős vaskarikákkal erősítve, mind az két felől jó vascsapos. Két lánc van rajta; egyik, az csigán általjáró, az kapuhoz van ragasztva; az másik, az kijáró, lebocsátó pallójához van erősen csinálva (...) nagy vasretesz van az oldalán, az reteszfeje pedig az kapufélben van, melyben is mostan felvonván, bezároltathatik. Az pallócskájának vas az tengelye, vaskapcsokkal hozzáfoglalva, mind elől, hátul vassal általhevederezve; az mint megnézelhettük, nincsen semmi hibája mostan. Egy megavult kis ajtó is van rajta, vastag deszkából csinált, erős vassarkos, pántos; reteszfő is van belecsinálva az kőfalban, egy vascsiga is van, másik felől is nincsen semmi héja annak is
ajtó	nagyház	ajtaja mind ajtófelivel bélettel, vassarkos, pántos, fakilincse, vonóvasa, kilincsfefe, ütközővasa
ablak	nagyház	egy ablaka van, az melyen négyfelé nyíló, üveg, ónban foglalt ablakjai voltak, de most nincsen; hat vassarkai vadnak az ablakfa feliben, sem pántjai, vonókarikái, fordítóvasai és vasvesszei nincsenek több egynél; az felső egyik fiókablakján van az is
ajtó	más ház	egy ajtó, mely is jó bélettel, vassarkos, pántos, rugózárja kolcsostól, vaskilincsi(vel) és kilincs ütközőjével
ablak	más ház	ablaka egy, kinek is négyfele nyíló ablakfái vadnak, az felső két fiókja(ban) ónban foglalt, romladozott, héjános kristályüveg tángyérok vadnak, kiknek is vassarkai, pántjai, vonókarikái és fordítóvasa is megvadnak; kívül vasrostélyos az ablaka
ajtó	secessus	félszer ajtaja, vassarkos, pántos, retesz
ajtó	süketbolt	ajtaja hársfából csinált, vaspléhvel egészen meg van borítva, apró, lapos fejű szegekkel sűrűen megverve, általérő vaspántos, sarkos, erős vasretesz, reteszfő rajta, rugózár kolcsával, vas kilincsféjével és ütközővasával, egy öreg lakat kolcsával hozzá
ajtó	pitvar	egy ajtó tölgyfa deszkából való, vassarkos, pántos
ajtó	boltozat - házocska	egy ajtó, jó bélettel
ajtó	cejt ház	külső ajtaja félszer, párkányozott, vassarkos, pántos; rugózárocskája van

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	pince	külső ajtaja félszer, két deszka híjával van, vassarkos, pántos
ajtó	pince	egy félszer ajtó, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő, ütközővas van rajta
ajtó	rekesz	félszer ajtaja rossz
ajtó	secessus	kivül-belől jó vastag tölgyfa deszkából csinált két ajtó rajta, erős, vassarkos, pántos. Vagyon az belső ajtaján egy darabocska láncon függő vastag faszegező, reteszfő mindeniken; egybenjáró, vonó vas- karika is van rajta. (...) Harmadik ajtaja félszer vassarkos, pántos, retesz rajta
ablak	darabonházacska	egy paraszt ablaka pusztá
ajtó	ház	egy jó, bélelt ajtó; általérő két vassarkos, pántos, vaspléhes zárja, rugója nincsen, vaskilincs, kilincsfeje, ütközője, fordítója penig, kolcsa és nyelvvasa nincs
ablak	ház	egy világosító ablakja, kinek is rámás, üveges ablakjai elpusztultanak. (...) Van két vakablak is benne
ajtó	rekesz	ajtó is jó bélelt, vassarkos, pántos, vaskilincse, vaskilincsfeje, ütközővasa, egyebe nincs
ajtó	rekesz	egy félszer ajtó rajta, vassarkos, pántos, retesze, reteszfeje
ajtó	pitvarforma ház	ajtaja tölgyfa, félszer deszka, párkányozott, vassarkos, pántos, tolyó zárja
ablak	pitvarforma ház	egy nagy faablak fakkal van becsinálva
ajtó	ház	ez is vassarkos, pántos
ajtó	ház	ajtó, félszer, vassarkos, pántos, vaskilincses, kilincsfejes
ablak	ház	van két ablak, mindenik vasrostélyos, ónban foglalt üveglakok vadnak rajta; vassarkai, pántjai, vasrudacskaí, vonókarikái, fordítóvasai mind megvadnak; két üvegtágyér héjával van csak
ajtó	elsőbb ház	ajtaja jó fenyűdeszka, bélelt ajtó,asztalos munkával frisseltetett, iratos és cifrázatos, nem sok héjával, általérő vaspántok, sarkok vadnak rajta, rugózárja kolcsostól, vaskilincse, kilincsfeje, fordítója, ütköző- és vonóvasaival együtt
ablak	elsőbb ház	ennek a háznak két ablak van, ezeken ónban foglaltatott, négyféle nyíló üveglakjai vadnak, sarkai, pántjai, vasvesszei, vonókarikái, fordítóvasai mind megvadnak, üvegtágyérinak is nincs semmi héja

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	más ház	egy ajtó, ki is fenyődeszka párkányos, jó vassarkos, pántos vasretesz(e), reteszfeje
ablak	más ház	ablaka minden hozzá való, kész eszközeivel
ajtó	füstház	hitván ajtó vassarkos, pántos
ajtó	secessus	félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő
ajtó	erkély	ajtaja fenyődeszkából való, meg van bélelve, vassarkos, pántos, rugózárocsonk rajta kolcsával, vaskilincsel, kilincsféjes ütközővasával; mind ajtaja, ajtaja félmeltyéke zölden megvan festve
ablak	padlás	három ablakjai, mindeniknek négy-négyfele nyíló, ónban foglalt üveglakjai vadnak, hozzájuk kívántató minden készségekkel
ajtó	rekesz-kamara	ajtaja félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, elé- s hátratoló táblája
ajtó	Zólyomi ház	ajtaja vastag hársfából csináltatott, vaspléhvel, egészen meg van borítva, hosszára keresztformára, laposan vert, hosszú vasak; keresztül is fejes szegekkel van reáerve. Erős három vassarkakon és pántokon forog, közepe iránt is erős vasretesz, reteszfő rajta, alól s felyül is vastag négy szem láncból álló vasretesz és reteszfejek vadnak rajta. Az ajtó kettős volt, de mivel az belső igen megavult volt, az németek kivetették onnét, csak az vassarkai, kiken forgott és állott az ajtó, vadnak most az ajtófélben; az ajtajára nem találtunk
ablak	Zólyomi ház	egy kis, hosszú, hasadásforma ablakocskája van, ki-ben is kétfelől megvagdalt vas áll
ajtó	ház	ajtaja nyárfa deszka, béllett, vassarkai, pántjai, retesz, reteszfő, vonókarika, szegezőtartó két vasszkába is van rajta
ajtó	palotaház	nyílik egy ajtó, fenyűfából való, béllett, jó pántos, sarkos, rugózár rajta, kolcsa elveszett vas kilincsfordítójával együtt
ablak	palotaház	három ablaka van, ónban foglalt, szegeletes kristály-üvegekkel foglaltatott, négyfelé nyíló ablakok vadnak rajta, minden hozzájuk kívántató készségevel együtt megvadnak; öt üvegtángyér héjával van az három ablak
ajtó	ház	ajtaja fenyődeszka, béllett, vassarkos, pántos, rugózár kolcsával, vas kilincsfordítójával, kilincsféjével, ütközővasával; az ajtaja festékes, virágos

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	ház	két ablaka Lápos fele néz, ónban foglalt üvegablakjai négyfelé nyílnak, hozzá való requisitumi mind megvadnak, egynéhány üvegtágyér híjával
ajtó	secessus	ajtaja félszer, vassarkos, pántos, vonókarika rajta
ajtó	ház	egy ajtó (...) jól bélelt, vassarkos, pántos, vas rugózárja kolcsostól, vaskilincse fordítójával és ütközővasával együtt
ablak	rekesz	ablaka egy, vasrostélyos
ajtó	rekesz	ajtója félszer, párkányos, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ajtó	pitvar	jó bélelt, iratos(an) festve, vassarkos, pántos, rugózár és fakilincs (rajta), kilincsféje ütközővasával és vonóvasával együtt
ajtó	ház	egy ajtó ... jó bélelt, festékes, rugózáros, vaskilincses; kulcsa és fordítója nincsen
ablak	ház	két ablakja van, egyik az Lápos felől, melyen vasrostély van, másik az folyosó felől, melyen négyféle nyíló ablakok vadnak minden accidentiaival
ajtó	más ház	fenyődeszkából való, bélelt, festékes, virágos, jó sarkos, pántos, rugózár és vaskilincs rajta kolcsával, fordítóvasával és ütközőjével
ablak	más ház	két ablakja van, de az arra való rámás ablakok elvesztek, hasonlóképpen az másik háznak. (...) Az Lápos felől valónak vasrostélya, másik az nélkült is
ajtó	secessus	ajtaja annak is festett, bélelt, jó fenyőajtó, vassarkos, pántos, vonóvas rajta
ajtó	istálló	egyiknek csak ajtómellyéke, másiknak félszer ajtaja sarkából is kidőlvé megvan; az vassarkos, pántos, záros, pléhes, vas szegezője
ablak	istálló	van két paraszt, puszta, kivágott ablakhelye is, de semmi sincs rajta
ajtó	tornác	ajtaja farostélyos, vassarkos, pántos, fakilincs rajta
ajtó	pitvar	egy jó ajtó, fenyő, bélelt, vassarkos, pántos, retesz
ajtó	ház	bélelt ajtó, vassarkos, pántos, rugózár rajta kolcsostól, vaskilincs fordítójával, kilincsféjes ütközővasával, vonójával

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	ház	ablak van rajta három, kettein négyfele nyíló, üvegtányéros ablakok vadnak, vassarkos, pántos, fordítókarikáival és egész minden készségével, három üvegtányér héjával. (...) Ezeknek külső, betevő fatáblái is vadnak, azoknak is vassarkok, pántjok. Az harmadik ablakocská (...) melybe hosszára egy darab rúdvas van belécsinálva és eresztve, és egy ónban foglalt üveglakocskája is van, vassarkos, pántos
ajtó	pítvar	béllett, párkányozott, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje, tolyózárocská rajta
ajtó	pince	egy felemelő ajtó, azon is vassarkok, pántok vadnak
ajtó	secessus	nyílik egy ajtó, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta
ajtó	főzőkonyha	ajtaja félszer, párkányos, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta
ablak	főzőkonyha	ablaka van kettő, egyiken papirosas, másikon ónban foglalt üveglak van, négyfele nyíló, vassarkos, pántos, vonókarikás; vasrudacskaí és fordítóvasai mind megvadnak
ajtó	fűstház	ajtócskáján vassarkok, pántok vadnak
ajtó	rekesz	párikányozott, félszer ajtó, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta, belől pedig gömbölyeg, hosszú szegezővasa
ablak	rekesz	két ablakocská, mindenik üveglakos
ajtó	pince	ajtáján kívül farostély, vassarkos, pántos, az rostély közepin van egy praebenda osztó ablakocská, annak is ajtócskája vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta; az rostélyon is retesz, reteszfeje, lakatocská hozzá kolcsostól. Azon belől az pinceajtó, mely is vastag deszkából való, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta
ajtó	sütőház	ajtaja béllett fenyődeszka, vassarkos, pántos, rugózár van rajta kolcsával, vaskilincs fordítóstól, ütköző- és vonóvasával
ablak	sütőház	két ablaka van, mindeniken fában foglalt, apró lantorna ablakok vadnak
ajtó	ecetesház	ajtaja félszer nyárfa deszka, vassarkos, pántos, retesz, reteszfeje rajta, lakat kolcsostól
ablak	ecetesház	ablaka hitván ráján való lantorna

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	lisztesházacska	ennek félszer, fenyűdeszka ajtaja vassarkos, pántos, reteszfő rajta; lakatja, kolcsa megvadnak
ajtó	házhéja	félszer ajtaja van, ki is fasarkon forog, retesz, reteszfő rajta, békós lakatja penig mind kolcsostól elveszett
ajtó	pince	vastag, párkányozott fűrészdeszkából való, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta, de békólakatja kolcsostól elveszett ennek is
ajtó	istálló	félszer ajtaja nyárfa deszka, fasarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ablak	istálló	két puszta ablaka
ajtó	istálló	ajtaja félszer, fasarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta
ajtó	istálló	nyárfa deszkából álló, félszer ajtaja van, fasarkokon forog, retesz, reteszfő rajta, békólakatja kolcsostól van, vasretesz(e), reteszfője
ajtó	kőfal	egy vastag deszkából, három helyen keresztül vaspántokkal meghevederezve egy megbéltett kisajtó. Két erős vassarkokon forog, vassal megpléhezett lyuka van az ajtónak, az melyben reteszfő jár, és azon lakat kolcsostól
kapu	külső vár	egy régi, vastag, tölgyfa deszkából csinált, kétfelé nyíló kapu, mindenik része az kapunak három helyen vastag vashevederekkel által van kapcsolva, az mely hevederek három vassarkon állottak és forgottak, de mostan csak az egyik sarka van meg. Van ahhoz hasonló, temérdek, tölgyfa deszkából csinált, erős, vassarkos pántocskán forgó kisajtó is az kapun, retesz, reteszfő rajta és tolyózánya, mely tolyózárnak retesze az kisajtóban csinált reteszfőben jár, és azon reteszfőn nagy, erős vaslakat (van) kolcsostól
ajtó	pince	vastag tölgyfa deszka az ajtaja, vassarkos
ajtó	garádics	egy félszer, vassarkos, pántos ajtó
ajtó	secessus	ajtaja félszer, vassarkos, pántos
ajtó	puszta ház	kő ajtófél (...) egy félszer, párkányozott, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő és vasvonós ajtó
ajtó	más puszta ház	ajtaja félszer, párkányozott, félszer, vassarkos, pántos, retesz, reteszfő rajta

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	ház	egy ajtó fenyődeszka, béllett, vassarkos, pántos, rugózáros, kolcsával, kilincsel, ütköző- és vonóvasával
ablak	házacska	három ablakjai vadnak; egyik kétfelé nyíló, másik négyfele. Az kétfelé nyíló ablak rámostól, üvegestől, mind ép, de az ketteinek csak fele-fele van meg
ajtó	ház	ajtaja megavult, béllett, vassarkos, pántos
ablak	ház	ablaka be van rakva
ajtó	házacska	ajtaja félszer, semmi sincs az ajtaján
ajtó	cejt ház	ajtaja erős, béllett, az külső fele egészen meg van borítva, és apró fejes szegekkel sűrűn meg is van verve. Három erős vassarkokon és pántokon forog, rugózár rajta kolcsotól, ütköző- és vonóvasával
ablak	cejt ház	egy kis keskeny ablaka, abban kétfelől meghasogattott singvas
ajtó	kőfal	egy ajtó, vastag tölgyfa deszkából csinált, keresztül három helyen általérő vaspántokon és sarkokon forog; az kőfalban kétfelől járó, nagy boronafa az szegezője, és azt a szegezőfát odafoglalja az vaskávás retesz az ajtó közepin, az hol erős lakat szokott állni, kolcsa is megvan
ajtó	bástyák közé	tölgyfa deszkából csinált, három erős vaspántokon és sarkokon forgó kisajtó, mely reteszben szokott járni, melyen nagyon egy erős lakat kolcsostól
ajtó	bástya	egy erős, temérdek deszkából csinált, vastag, vassarkos, pántos retesz és reteszfős kettős ajtó, mind az belső, mind az külső felein az kőfalnak; mely két ajtónak az egyikén lakat van kolcsostól
ajtó	kőfal	egy vaspántokon és erős sarkokon forgó, vastag deszkából csinált, retesz, reteszfős kisajtó
ajtó	faházacska	ajtaja vastag deszka, vassarkos, pántos, retesz(e), reteszfője, vonóvasa, lakatja kolcsostól



## 1696 ALVINC

A kincstár tulajdonát képező alvinci várhoz tartozó ingó és  
ingatlan javak leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	kapu	egy kőmellyékű, kétféle nyíló, jó új, fenyődeszka, béllett kapu, melynek levelei alól facsapon, felül vaspántban vagy kávában forgó, az közepin egy kis vassarkos, pántos ajtócska, tolyózár rajta, az nagykapun penig egy retesz reteszfőstől
ajtó	ház	nyílik új tölgyfa mellyékű, retesz, reteszfős, vassarkas, pántos, felszeres avadag ajtó
ajtó	rekesz	szép, gyalult fenyődeszka, vassarkas, pántos, retesz, reteszfős ajtók nyílnak
ablak	ház	megbomladozott ablakkövű ablakai látszanak
ajtó	grádics	nyílik faragott kőmellyékű, szemöldökű, küszöbű puszta ajtó
ajtó	ebédlőpalota	nyílik egy faragott kőmellyékű, rossz, félszeres, avadag ajtó
ajtó	bolthajtásos lakóházacska	nyílik facsapokon forgó, rossz, avadag ajtó
ajtó	kis házacska	tölgyfa mellyékű, vassarkos, pántos, félszeres fenyődeszka ajtó
ajtó	pítvar	nyílik tölgyfa mellyékű, vassarkas, pántos, retesz, reteszfős, félszeres, fenyődeszka ajtó
ajtó	pítvar	tölgyfa mellyékű, vassarkas, pántos, avadag fenyődeszka ajtó
ajtó	ház	egy tölgyfa mellyékű, retesz, reteszfős, vaskilincs(es), ütközős, béllett fenyődeszka ajtó
ablak	ház	nagy öreg lantornás ablaka nro. 2

## 1696 SZENTBENEDEK

Néhai Kornis Gáspár szentbenedeki kastélyának és az abban  
találtatott javaknak leírása és leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	külső udvar	vassarkokon és kapcsokon, fűrészdeszkából csinált, kétfele nyíló kapu, melyen jó retesz és reteszfűjével jó öreg lakat vagyon. Ezen kapunak kapufélfája bárdolt tölgyfából, erős kötéssel, boltozás formára vagyon kicsinálva. Ugyanezen kapuhoz ragasztva, egy szarvazás és zsindelyezés alatt vagyon fasarkokon forgó, fűrészdeszkából csinált, béllett fiókajtó is, fakilincs rajta, reteszfűje és hozzá való lánc, kivel éjszaka által szokták az ajtót rekeszteni és láncolni. Ezen is erős bécsi lakat
ajtó	istálló	fűrészdeszkából csinált, fasarkokon forgó ajtai, mindkét ajtónak bárdolt tölgyfa ajtómellyékei
ajtó	istálló	ajtai hasogatott fából valók, fasarkokon
kapu	istállónak héjazatja	egyfele nyíló, fűrészdeszkából csinált, fasarkon és kapcsoson forgó, széles kapu
ajtó	pajta	ajtaja hasogatott bikkfából vadnak, fasarkon
ajtó	kert	lécből csinált kapu
kapu	belső udvar	felvonókapuja az kastélynak faragott tölgyfából vagyon két láncával együtt. Vagyon ugyanezen felvonókapunak közepin egy csigán és vasláncon leeresztő kisdéd ajtó. Item másik mindennapi kapuja vassarkokon és kapcsokon kétfele nyíló, közönséges kisdéd ajtó rajta, két öreg bécsi lakatjokkal. Ezen kapunak mindkét felől kapufelei faragott kőből boltozásformára vadnak felrakva, de mivel fundamentumát rosszul vetették meg, kikezdett dűlni, és tölgyfa, egyes oszlopokkal támogatták meg
ajtó	fogház	ajtaja faragott, erős tölgyfából való, retesz és reteszfű erős lakattal rajta, ajtó mellyéke is fából való
ajtó	kapu felett való ház	béllett, záros ajtóra (:melynek is ajtómellyéke is fából való:)
ablak	kapu felett való ház	három két-kétfele nyíló s rossz üvegablak ezen házon, ablakmellyékei faragott kőből való
ajtó	kamara	ajtai fűrészdeszkából valók, vassarkokon forgók
ablak	házacska	egy kisdéd ablak rajta, ablak nélkül

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	lúnak való helyecske	ajtaja fűrészdeszkából való, fasarkon forgó
ajtó	pince	ajtaja bérlett, vassarkokon forgó, retesz és reteszfü rajta, erős lakatjával
ajtó	gabonásház	fűrészdeszkából csinált, béllett ajtó, retesz és reteszfüjével s öreg bécsi lakatjával együtt, faragott fa ajtómellyéken
ablak	gabonásház	ablak 3 vagyon rajta, ablakai nélkül, mellyékei faragott kőből valók, vasrostély mind az hármán vagyon
ajtó	katonák háza	béllett ajtó, faajtómellyéken, retesz és reteszfüjével együtt, burított zár rajta
ablak	katonák háza	két-két fele nyíló üvegablakja, egyik ónban, másik fában foglalt üvegtángyérből valók
ajtó	második ház	béllett ajtó kő ajtómellyéken (:mely is megkezdett repedezni:)
ablak	második ház	vayon egy ablaka. Ablakmellyéke faragott kőből való, ablaka nélkül
ajtó	ház	bérlett ajtó, retesz és reteszfüjével s lakatjával és bécsi zárjával együtt, ajtófele bárdolt tölgyfából való
ablak	ház	ablaka ezen háznak kettő, mellyékei faragott kőből valók, ablak nélkül egyike, másikán kétfele nyíló üvegablak, ónban foglalt, egy üvegtángyér héjával
ajtó	kamaraszék	fűrészdeszkából vagyon ajtaja, ajtómellyéke is faragott fából való
ajtó	kamaraszék	ajtaja nélkül ajtómellyéke faragott fából való
ajtó	istálló	ajtai fűrészdeszkából valók
ablak	istálló	ablak rajta nro. 2
ajtó	bástya	nyílik béllett ajtó, zár rajta, ajtómellyéke faragott kőből való
ablak	bástya	három öreg ablak van rajta. (...) Mind az három ablakon vasrostély faragott kőmellyékben
ajtó	bástya	nyílik béllett ajtó, burított zárjával, kolcsával, fordítójával együtt
ablak	bástya	ezen bástyának három, négyfele nyíló üvegablaka; ablakmellyékei faragott kőből valók, mindeniken rendes vasrostély
ajtó	rekesz	ajtó, retesz és reteszfü lakatjával együtt

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	istálló	fűrészdeszka ajtai
ajtó	fazakas- és katlan ház	ajtaja fűrészdeszkából való, retesz és reteszfű s lakatjával együtt
ablak	fazakas- és katlan ház	két ablakai kinyíló ablak nélkül
ajtó	katlan ház	ajtaja nyári farostélyból való
ajtó	harmadik bástya	nyílik a föld színén faragott kő ajtómellyéken békületlen ajtó, retesz és reteszfűjével s lakatjával együtt
ablak	harmadik bástya	ablak is lövőlyukformára nro. 3, vasrostély mind az hárman
ablak	harmadik bástya	vagyon rajta három ablak, ezek is kinyíló ablakok, rostélyok és ablakmellyékek nélkül
ajtó	konyha	vagyon két ajtaja, egyik nyári farostély, másik fűrészdeszkából faragott, kő ajtó mellyéken
ablak	konyha	vagyon boltosan csinált 1 ablak, faragott kő ajtómellyékből kétféle nyíló üvegablak rajta, egészen felényire üvegtágyérok héjával
ajtó	kis bolt	ajtaján retesz és reteszfű, ajtómellyéke faragott kőből való
ajtó	sütőháznak pitvara	békületlen ajtó, vaskilincs és fogó rajta. Ajtómellyéke faragott kőből való
ajtó	sütőház	ajtó (...) bádolt, tölgyfa ajtómellyéken
ablak	sütőház	két ablakai, egyiknek félig lehullott üvegablak, melynek mellyéke faragott kőből való, másiknak fából, ablaka nélkül. Vagyon harmadik is lövőlyukforma
ajtó	szalonnásház	fűrészdeszkából csinált retesz, reteszfűjével, lakatjával való ajtó
ablak	szalonnásház	ablaka kettő, mellyékei faragott kövekből, vasrostély rajtok
ajtó	lakatosház	ajtaja (...) fűrészdeszkából csinált, ajtómellyéke faragott kőből való
ablak	lakatosház	két kétféle nyíló ablaka, mindkettő ónban foglalt, üvegtágyér héja nélkül
ajtó	bástya	békületlen ajtó faragott kő ajtómellyéken vagyon (...) középszerű bécsi lakatot láttunk rajta
ajtó	kamaraszék	ajtai fűrészdeszkából valók és ajtómellyékei faragott fából

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	pince	erős vassarkokon hasogatott fából való ajtó, faragott kő ajtómellyékén, erős vasretesz és reteszfü lakatjával
ajtó	pince	(:faragott bikkfából, erős vassarkokon forgó ajtó, ajtómellyéke faragott kőből, boltozás formára:), erős retesz és reteszfü, öreg lakatjával együtt
ajtó	pince	erős, béllett ajtó, faragott kő ajtómellyéken
ajtó	sütőház	ajtaja faragott kő ajtómellyéken forog, vassarkokon, fakilincs rajta
ablak	sütőház	kétfele nyíló ablak rajta, faragott kő ablakmellyéken, 6 üvegtágyér híjával
ajtó	ebédlőpalota	virágokra faragott, kő ajtómellyéken, festett és cifrázott dufla ajtó, burított bécsi zár rajta, fordítójával, kolcsával és bevonó fogantyújával együtt
ajtó	úr háza	cifrán festett, duflás ajtó, szép faragott kő ajtómellyéken, erős burított, bécsi zárjával
ablak	úr háza	négy-négyfelé nyíló, ónban foglalt két-két ablakai faragott kőmellyéken, cifra vasrostély rajtok
ajtó	kamaraszék	ajtaja festett és béllett, erős vassarkokon, szép faragott kő ajtómellyéken, közönséges burított zár rajta
ajtó	asszony háza	cifrán festett, duflás ajtó, szép faragott kő ajtómellyéken, erős burított zár rajta
ablak	asszony háza	két-kétfele nyíló üveglablakok rajta, szép faragott kőmellyékeken, mindeniken cifra vasrostély
ajtó	hosszú palota	nyílik szép faragott kőmellyéken duflás, festett ajtó (:életolyó zár rajta:)
ablak	hosszú palota	négy két-kétfelé nyíló üveglablakok rajta, igen megromladozott, faragott kőmellyékeken, cifrán csinált, erős vasrostélyok rajtok
ajtó	leányasszonyok háza - boltocska	festett, duflás ajtó rajta, szép faragott kőmellyéken és erős béllett zár
ajtó	kisdéd ház	ajtaja közönséges, faragott kő ajtómellyéken
ablak	erkély	egy kétfele nyíló ablak rajta (...) ablakmellyéke faragott kőből való, melyben vagyon hosszan két vasrúd. Felényire az ablakon megvadnak az üvegtágyérok, felényire toldozott-foldozott
ajtó	házacska	béllett ajtó, faragott kőmellyéken, melynek ablaka deszkával vagyon becsinálva, mellyéke faragott kőből vagyon

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	kamaraszék	faragott kő ajtómellyékén közönséges ajtó
ajtó	házacska	nyílik másik közönséges ajtó, faragott kő ajtómellyéken
ajtó	folyosójocska	burított zár rajta, de az ajtómellyék a kőfaltól el kezdett távozni
ablak	garádics	nyári ablakok vadnak az falon nro. 2, mindeniken faragott kőmellyék és erős, cifra vasrostélyok
ajtó	leányasszonyok palotája	cifrán faragott kő ajtómellyéken, festett, duflás ajtó, burított erős zárjával együtt
ablak	nyári tornác	négy öreg nyári ablakok rajta
ajtó	palota	ajtó vagyon virágokra metszett, faragott kő ajtómellyéken, ajtaja is bérlett és virágokra festett, borított, erős zár rajta és jó fogontyú
ablak	palota	ablaka négy, öreg, az hármán ónban foglalt, négy-négyfele nyíló üvegablakok vadnak, a negyedik pedig nagyobb; ajtó ablakmelly(éké)nek magossága vagyon a pádimentum színitől fogva az mennyezetig, és két fele nyíló, félig deszkázott üvegablak rajta, küllyel félig cifra vasrostélyos. Mind az három ablakoknak faragott kő ablakmellyékei
ajtó	kápolna vagy templom nevű bolt	vagyon egyik zölden festett, duflás ajtó, faragott kőmellyéken (:retesz és reteszfü s bécsi lakatocska rajta:)
ablak	kápolna	két kisdéd kétfelé nyíló üvegablak rajta, faragott kő ablakmellyékeken
ajtó	hosszabb palota	második duflás festett ajtó nyílik faragott kő ajtómellyéken, második, virágoson és csillagoson festett
ablak	hosszabb palota	vagyon két-kétfele nyíló, négy üvegablak faragott kő ablakmellyékeken, mindeniken erős, cifra vasrostélyok. Üvegei igen meg kezdettek romladoxni
ajtó	hosszú bolt	ajtaja festett és bérlett, borított zár rajta, ajtómellyéke virágokra faragott kőből vagyon
ablak	hosszú bolt	ablaka vagyon egy, kétféle nyíló és üvegből való, faragott ablak, kőmellyéken
ajtó	páterek szállása	festett, párkányozott és bérlett ajtó, faragott kő ajtómellyéken, borított zár ajtaja
ablak	páterek szállása	két öreg ablak rajta, üvegtágyérai igen megromladoxni kezdettek, ablakmellyékei faragott kőből való, rostélyok nélkül

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	páterek szállása	háromfele nyíló közönséges ajtó, mindenik faragott kő ajtómellyékeken, egyikén vagyon közönséges zár, más kettején reteszek vadnak
ajtó	veteményeskert	egy jó, öreg, béllett ajtó, kötött ajtómellyéken, retesz, lakat és elétojó vas zár rajta
kapu	csűröskert	udvarról jó szarvazás és zsindelezés alatt levő, közönséges kötött kapufélen nyílik (...) a lécből csinált kapu
ajtó	ökörpajta	négyajtójú
ajtó	majorház udvara	egy ajtaja kicsin, kötött ajtófélen nyílik az utcáról

## 1699 EGERES

Gyulaffi Zsófia, Csáki Gábor özvegye, Gyerófi Barbara,  
Gyulaffi László özvegye és leánya, Gyulaffi Klára tulajdonát  
képező egeresi kastély és a hozzá tartozó ingó és ingatlan  
javak urbáriumuma vagy leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	külső udvar	kétfelé nyíló, felső részin vaskapcsokon forgó, fenyődeszkából csinált kapu
ajtó	istálló	ennek két ajtaja fasorkakon forgó, fenyő, faragott deszkából; fakilincs mindeniken
ablak	istálló	négy ablak rajta, ablakráma nélkült
ajtó	árnyékszék	fasorkakon forgó, fakilincsű, fenyő deszkából csinált ajtó
ajtó	juhistálló	két benyíló ajtainak sorka tölgyfából áll
ablak	juhistálló	két ablakjának tölgyfából van csinálva ablakmelylyéki
kapu	belső udvar	igen szép faragott kőből való kapumellyékű, kétfelé nyíló, öreg négy vassorkakon forgó és pántokon, száldokfa deszkával jól megdeszkázott nagykapun; foglalófája tölgyfából, egy öreg vaskapocs, retesz, reteszfő rajta. Ezen nagykapun nyílik ki egy kis, fasorkakon forgó, záldokfából csinált, fenyődeszkával foldozott ajtó, ezen vasretesz, reteszfő és fakilincs. Ezen nagkapu sarkánál vagyon egy öreg vassorok
ajtó	tömlecek pitvara	vassorkakon, pántokon forgó, záldokfából csinált, vasreteszű, reteszfőjű bélett ajtó, melyen van egy jó erős lakat kolcsostól
ajtó	felső tömlec	vassorkakon és pántokon forgó, vasreteszű, reteszfőjű, záldokfából csinált, fenyődeszkával foldozott, bélett ajtón, melynek ajtófelei és mellyéki tölgyfából valók
ajtó	belső tömlec	fasorkakon, vaskapcsokon forgó kis ajtó, melyen van vasretesz, reteszfő
ajtó	porkolábház	egy vassorkakon és hosszú pántokon forgó, feli hárs, feli pedig fenyőfából csinált, fakilincsű és zárú ajtón, melyen vasretesz reteszfőstől. Ennek ajtó-mellyéki szép, faragott kőből valók



NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	porkolábház	egy nagy lantornából csinált ablakja; ablakfelíji, keresztí szép faragott kőből valók
ajtó	régi nagy bolt	nyílik bé egy fasorkakon forgó, fakilincű, fenyődeszkából csinált, vasreteszű, reteszfőjű, paraszt ajtó, melyen van egy régi lakat kolcsostól – ennek ajtófelei tölgyfából fele, fele pedig nyárfából parasztoson kifaragva
ablak	régi nagy bolt	két négyszegletű és egy kerek ablakja, ablakráma nélkül. Ezeknek ablakmellyéki szép faragott kőből, cifrán vannak csinálva
ajtó	puszta bolt	faragott kőből csinált ajtómellyékű, ajtó nélkül való, megromladozott
ajtó	bolthajtásos bolt	ugyan faragott kő ajtómellyékű egy vassorkon és két pántokon forgó, jó formában, frissen megbéltett, gyontározott, régi ajtó
ablak	bolthajtásos bolt	két ablaki, ablakmellyékei, és keresztí faragott kőből állók
ajtó	árnyékszék	faragott kövekből álló ajtómellyékű, ajtó nélkül való ajtó (...) mely ajtófélben vagyon öreg vassorok egy ajtóütközettel
ajtó	puszta palota	faragott kövekből álló ajtómellyékű, kinyíló ajtó nélkül való ajtón
ablak	puszta palota	két ablakjai faragott kő ablakmellyékkal, kinyíló ablak nélkül; keresztí megromlottak
ajtó	árnyékszék	egy faragott kövekből álló, bényíló ajtó nélkül való ajtómellyékű ajtó
ajtó	ecetes kis bolt	egy kőből faragott ajtómellyék között, vassorkakon és pántokon forgó, hársfából faragott, félig béltett és félig parasztul párkányozott, fakilincű, vasreteszű, reteszfőjű és vas ütközésű ajtó
ablak	ecetes kis bolt	két ablakja, ablakrámaival; lantorna ablak lévén rajta. Ablakmellyékei faragott kőből valók. Ezeket hosszára két-két szál, szélyességire pedig három-három szál vasrudak nyúlnak el
ajtó	sütőház	egy bolthajtásos, faragott kőből álló ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, egy cseres fakilincű, rossz ajtó

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	sütőház	két ablakja, ablakrámaira lantornával, megbontva, rosszak; ablakmellyékei faragott kőből állanak, hosszára egyiken három rúd, másikon kettő, szélységire pedig mindeniken három-három szál vas nyúl keresztül
ajtó	árnyékszék	melynek ajtómellyéki faragott kőből áll
ajtó	puszta ház	faragott kőből álló ajtómellyékű, kinyíló ajtó nélkül való ajtó
ablak	puszta ház	öt ablakjai. Mindeniknek faragott kőből való ablakmellyékei, ketteje téglával, kővel bé van rakva; kereszt nélkül vannak
ajtó	puszta ház	egy megromladozott, faragott kőből való ajtómellyékű, nyíló ajtó nélkült való
ablak	puszta ház	három ablakjai; ablakmellyéki faragott kőből valók, ablakráma nélkült, egyik egészen bé rakva, másik félig, harmadik kereszt nélkült való
ablak	ház	két ablakjai, ablakmellyéki faragott kőből állók; egyike egészen bé vagyon rakva, másik félig
ajtó	pince	egy fasorkú, hevederű fa ajtómellyékű, faragott fenyőfából deszkázott ajtón, melyen van vasretesz, reteszfő, közönséges bécsi lakat kolcsostól és egy közönséges fenyődeszkával deszkázott felső ajtón, bükkfa sorkún és elejűn, melyen is kétszeres, hosszú retesz vagyon fogyantyújával együtt, az ajtómellyékin is egy vasretesz
ajtó	második pince	fa ajtómellyékű, közönséges cserfa hevederű, sorkú, fenyőfából faragott deszkájú ajtón, jó retesz, reteszfő lévén rajta
ajtó	nagy öreg konyha	egy fenyőfából csinált, közönséges nyári ajtón és bényíló, fenyőfából csinált, fasorkakon forgó, fakilincsű ajtón melynek ajtómellyéki faragott kőből vannak csinálva
ablak	nagy öreg konyha	három ablak, ablakráma nélkült; egyikben négy vasrúd lévén, mind széljére, hosszára, ketteinek ablakmellyéki faragott kőből valók
ajtó	bolt	faragott kő ajtómellyékű, vassarkakon forgó, fenyőfából faragott, parasztoson körülpárkányozott, fafogyantyújú és kilincsű ajtó
ablak	bolt	két ablakjai. Egyiknek ablakmellyéki faragott kőből valók; másíknak fából két ablakráma nélkült

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	árnyékszék	közönséges fenyődeszkából csinált, vassorkakon forgó, fakilincső ajtó
ajtó	kis boltocska	ajtaja fenyődeszkából, melyen vasretesz, reteszfő lakat rajta
ajtó	ház	más ajtó, mely is fenyőfából csinált – ez parasztoson körülette béllett –, vagyon rajta egy vas sorokpánt, retesz, reteszfő – ajtómellyéki egyik faragott, másik fából áll
ablak	ház	melynek két ablakja. Mindeniken ablakráma, lantornás. Ablakmellyéki faragott kőből állanak
ajtó	pitvar	romladozott, faragott kőből álló ajtómellyékű, benyíló ajtó nélkül való ajtón
ablak	pitvar	egy ablakja lévén, ablakmellyékei faragott kőből állanak, kinyíló ablak nélkült
ajtó	uramék háza	szép faragott kőből való ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, fenyődeszkából csinált, vasreteszű, reteszfőjű, fakilincső ajtón, melyen közönséges bécsi lakat
ablak	uramék háza	két ablakja lantorna, ablakfeli egyiknek faragott kő másikkal fa; egyikben vasrostély kétszeresen
ajtó	katonák háza	egy szép faragott kőből álló ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó ajtó
ablak	katonák háza	három ablakjai, ketteinek faragott kő ablakmellyéki, harmadiknak fa, egyikken két rúdvas nyúlik fel, keresztül három
ajtó	ebédlőpalota	egy faragott kőből álló ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, vasfogantyújú, fakilincső, egészen béllett, kívül párkányozott, fenyő- és zaldokfából való jó ajtó
ablak	ebédlőpalota	három ablakja vassorkakon, pántokon forgó, fenyőfa ablakrámai papirossal megborítva, ablakmellyéki pedig mindeniknek szép, faragott kőből állnak
ajtó	úr háza	cifra, faragott kő ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, erős zárú, vasfogantyújú, fenyő-fűrészdeszkából csinált, egészen béllett, körül párkányozott ajtón
ablak	úr háza	két ablaki; ablakfelei, mellyéki faragott kőből, zaldokfa ablakrámaín pedig kristályüvegek ónban foglalva; négy kinyíló, vassorkakon forgó ablakfióki

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	asszony őnagysága háza	egy cifrán faragott kőből való ajtómellyékű, vassorkakon forgó, erős vas zárú, fogantyújú, fenyő-fűrészdeszkából csinált és körülette béllett ajtó
ablak	asszony őnagysága háza	vas két ablakja, ablakfelei, cifra faragott kőből (valók), ablakrámaín ónban foglalt, kristályüvegből álló, négyfiókú ablakok, melyek is vassorkakon, pántokon forognak
ajtó	sikátor	faragott kő ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, vasfogantyújú, fenyő-fűrészdeszkából csinált, egészen béllett, körülette párkányozott ajtó
ablak	sikátor	ablakja ablakrámára papirosból csinált; kinyíló ablak, de rossz. Ablakmellyéki faragott kőből állnak
ajtó	árnyékszék	faragott kőből való ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, fenyődeszkából csinált
ajtó	leányok háza	cifra, faragott kő mellyékű, vassorkakon forgó, vas közönséges zárú és kilincsű, fenyő-fűrészdeszkából csinált ajtón
ablak	leányok háza	két ablakja, ablakfelei és mellyéki mindenkinek cifra, faragott kövekből állnak, négy vassorkakon, pántokon forgó, fenyő ablakrámára, ónban foglalt kristályüvegből álló, kinyíló fióki mindenkinek
ajtó	árnyékszék	faragott kő ajtómellyékű ajtó
ajtó	folyosó	egy párkányos, faragott kőből álló ajtómellyékű, vassorkakon, pántokon forgó, vaskilincsű, ütközetű, erős bécsi zárú, vasfogantyújú, reteszű, reteszfőjű, fenyő-fűrészdeszkából csinált, jó, béllett, párkányozott ajtón (:melyen vagyon tíz szemből álló kis láncocska fogantyújával együtt:)
ajtó	hosszú puszta palota	egy ajtaja, kinyíló ajtó nélkült, ajtómellyéki faragott kövekkel vagyon kicsinálva
ablak	hosszú puszta palota	négy ablakja, ketteje berakott téglával
ajtó	puszta ház	faragott kő ajtómellyékű, kinyíló ajtó nélkült való ajtón
ablak	puszta ház	egy faragott kő ablak, mellyékivel
ablak	más puszta ház	téglából rakott ajtómellyék között, melynek vagyon két ablakja, kinyíló ablak nélkült. Egyiknek ablakmellyéki faragott kőből valók, a másikról lehullott az faragott kő
ajtó	két contignatiós puszta ház	faragott kőből csinált, párkányos ajtómellyékű, kinyíló ajtó nélkült való ajtón

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	két contignatiós puszta ház	vagyon öt ablak, mindeniknek kőből faragott ablakmellyékjei
ablak	két contignatiós puszta ház	három ablakja, ennek is kőből faragott ablakmellyékei mindeniknek
ajtó	árnyékszék	faragott kő ajtómellyékű, kinyíló ajtó nélkült való ajtón
ajtó	kert	egy tölgyfa ajtómellyékű, cserefa sorkú, cserefa deszkával megdeszkázott ajtócska, gerezdes zár lévén rajta kolcsostól
ajtó	veteményeskert	egy két cserefa ajtómellyékű, cserefa sorkú, hevederű, fakilincső, faragott fenyőfával megdeszkázott, gerezdes zárú ajtócska
ajtó	kert	egy kis ajtócska, melynek is két cserefa ajtómellyékihez cserefa sorkú, hevederű, fenyőfa deszkából csinált ajtaja, fakilinc és gerezdes zár lévén rajta kolcsostól
ajtó	kis sátoroskert	egy kis cserefa sorkon forgó, megdeszkázott kis ajtón: gerezdes zár lévén rajta kolcsostól
ajtó	veteményeskert	egy cserefából csinált ajtócskán, zár nélkült

# 1715 ZENTELKE

Bánffy Farkas összes javainak urbáriumma

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	udvar kapuja	kétfele nyíló, jó deszkás kapuja, melynek vannak vassarkai hevederekkel, retesz, reteszfűvel, melyen békólakat áll. A kapu felett vagon friss, zsendelyes galambház
ajtó	pince	külső ajtaja jó, erős, tölgyfa deszkából való, annak fassarkai erős retesze, reteszfűje, melyen jó erős lakat áll
ablak	bolt	ablakjai jó, bérlett fenyődeszkából való ajtók, vassarkai, hevederei, kilincse és vas fordítója
ajtó	bolt	ajtaján vagon retesz reteszfűvel, melyen lakat áll
ajtó	mosóház	az ajtónak vassarkai, hevederei, kilincse és zárocskája
ablak	mosóház	egy ablak
ajtó	leányok háza	szép, gyontáros, bérlett ajtó
ajtó	asszony őnagysága háza	ajtók igen szép gyontárosok, vassarkok és hevederek, kilincsek és fogantyújuk
ablak	asszony őnagysága háza	két üres ablak
ajtó	oldalkamara	bérlett ajtaja, vassarkai, hevederei, retesz, reteszfű rajta
ajtó	nagypalota	egy ajtó, mely igen szép gyontáros, vassarkai, hevederei, kilincse és fogantyúja
ablak	nagypalota	három üres ablaka, mellyékei virágokkal megékesítve
ajtó	felső bolthajtásos ház	az ajtók igen szép gyontárosok, vassarkok, hevederek, kilincsek és fogantyújuk
ablak	felső bolthajtásos ház	két hitván üveges ablak, az harmadik lantorna
ajtó	felső bolthajtásos ház	egy fejr, bérlett ajtó
ablak	középső bolthajtásos ház	két hitván, üveges ablaka
ajtó	végző bolthajtásos ház	egy régi, gyontáros ajtó
ablak	végző bolthajtásos ház	két üres ablakai

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	bolt	ajtó; annak vassarkai, hevederei, retesz, reteszfő, lakat áll rajta
ajtó	udvar	szép zsendelyes héjazatú nagy ajtaja, melynek nagyon retesze, reteszfüje és erős fazárja

## 1716 GRID

Naláczai Lajos és felesége, Toldalagi Mária  
gridi udvarházához tartozó javak leltára

<b>NYÍLÁSZÁR</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
<b>Ó</b>		
kapu	kapu	egy félszeres gyalag kapucska, tölgyfa mellyékivel és fedetlen gerendával
ajtó	lakóház	nyílik egy béllett, fenyűdeszka ajtó, vassarkan és pántan forgó, reteszével és reteszfővel együtt
ablak	lakóház	két ablaka, rajta levő ráamákkal együtt, imitt-amott papirossal vagyon beraggatva



# 1721 MEZŐÖRMÉNYES

Bánffy György mezőörményesi udvarházához tartozó ingó  
és ingatlan javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	kapu	az kapufél faragott párkányos kövekből állított fel, melyen vagyon egy délre nyíló, cserefa hevederekre, gyalult fenyődeszkából, kerek fejű vas szegekkel öszvecsinált kapu, fordul vassarkakon. Egy küs ajtó is vagyon az kapun vassarkakon
ajtó	darabantház	ajtaja fenyődeszkából csinált, fakilincse és zárja vagyon
ajtó	tömlöcház	ajtaja vassarkakan fordul. Kívül van egy vasretesz, belől fazárja
ajtó	tömlec	ajtaján vagyon egy vas reteszfő
ajtó	kapu felett való ház	régi, ócska, fenyődeszkából való, fordul vashevedereken és sarkakon, kívül vasretesz, reteszfővel együtt vagyon rajta. Belől fakilincse és fazárja
ablak	kapu felett való ház	három ablakjai, egyik napnyugatra be vagyon tapasztva, második északra, üvegablak rajta; harmadik napkeletre áll, melyen vagyon üveg, papirosból és lantornából csinált rossz ablak
ajtó	kamaraszék	ajtó, fasarkakan fordul, fakilincs és zárja
ajtó	ház	ajtaja vassarkakon és hevedereken fordul, fakilincse és zárja vagyon, ócska fenyődeszkából való
ablak	ház	vagyon három ablak is rajta
ajtó	ház	ajtaja nyílik jobbkézre, ócska fenyődeszkából való, fahevederen és sarkakon fordul. Fakilincse és zárja
ablak	ház	két ablakja is rajta
ajtó	kolcsárház	ajtaja fenyődeszkából való, vashevedereken és sarkakon fordul, kilincse és zárja fa
ablak	kolcsárház	egy küs ablaka
ajtó	pitvar	ajtaja ócska fenyődeszkából való, fordul fahevederen és sarkakon, fakilincse és zárja
ablak	puszta ház	három ablak rajta
ajtó	katonák háza	ajtaja ócska fenyődeszkából való, fahevederen és sarkakon fordul, fakilincse és zárja

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	katonák háza	ablak kettő rajta, mind a kettő lantorna
ajtó	káposztáspince	fenyődeszkából való, jó béllett ajtó. Kívül vasretesz, reteszfővel és egy békólakattal
ajtó	pítvar	ajtaja ócska, zöld gyontáros ajtó, kívül egy vas reteszfő, retesz nélkül vagy az ajtófelén, vashevederen és sarkokon fordul, fakilincs rajta
ajtó	úr őnagysága háza	ajtaja régi fenyődeszkából való, vashevederen és sarkokon fordul, belől vaskilincse és vas tolyózárja, kívül vasretesz, reteszfővel együtt és egy erős bécsi lakat vagy rajta
ablak	úr őnagysága háza	vagyon négy ablaka, az napkelet felől való üveg, az más három papiros, ép ablakok
ajtó	kamaraszék	ajtó, fordul vashevedereken és sarkokon, vagy rajta vasretesz, reteszfővel együtt
ajtó	kamara	ajtaja vashevedereken és sarkokon fordul, vasretesz és reteszfő rajta
ablak	kamara	két üveglablak négy karika héjával
ajtó	ebédlő ház	ajtaja fordul fahevedereken és sarkokon, ócska fenyődeszkából való, fakilincse és zárja vagy
ajtó	kamaraszék	ajtaja, ócska deszkából való, mely is nyílik balra, fahevedereken és sarkokon fordul, vasretesz és reteszfő rajta
ablak	kamaraszék	három üveglablak vagy rajta egynéhány karika héjával
ajtó	konyha	ajtaja fahevedereken és sarkokon fordul, gyalulatlan, ócska, fenyődeszkából való, fakilincse
ajtó	konyha	egy ajtó, fahevedereken és sarkokon fordul, ócska fenyődeszkából való
ajtó	sütőház	ajtaja fasarkon, egyike vason és fahevedereken fordul; fenyődeszkából csinált, félig béllett ajtó
ajtó	sütőház	ajtaja, fasarkokon és hevedereken fordul, fakilincse; ócska, bélletlen, fenyődeszkából való
ablak	sütőház	ablakja kettő, egyik üveg, az másik lantorna
ajtó	hosszú palota	ajtaja, egészen béllett, friss ajtó, fordul fahevedereken és sarkokon
ablak	hosszú palota	három ablakjait deszkákkal csinálták bé
ajtó	negyedik ház	egy igen friss, új, béllett ajtó

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	hatodik ház	fenyődeszka béllett ajtó, sark és zár nélkül, nro.1
ablak	hatodik ház	egy-egy ablaka, deszkával csinálták be
ajtó	ház	ajtaja, fasarkakon és hevedereken fordul
ajtó	bolt	ajtaja, vassarkakon és hevedereken fordul, fakilincse és fenyődeszkából csinált; béllett, erős ajtó, kívül vasretesz és reteszfő, bécsi lakat rajta
ablak	bolt	egy papiros ablaka
ajtó	cipősbolt	ajtófele deszkából csinált, ajtaja is hasonló, reteszfő rajta srófos lakattal
ajtó	filegória	egy ajtó, vashevedereken és sorkakon fordul, vasretesz és reteszfő, békólakat rajta; fenyődeszkából csinált bélletlen ajtó
ajtó	ötödik palota	egy friss, béllett ajtó, sarak nélkül. Két erős vasheveder rajta
ablak	ötödik palota	ablakjait sövényvel fonták be
ajtó	hatodik palota	jó két béllett ajtaja, vassarkakon és vashevedereken fordulnak, zár és kilincs nélkül valók
ajtó	kamaraszék	ajtó- és ablakhelyei párkányos, faragott kőből valók
ablak	kamaraszék	ablakhelyei párkányos, faragott kőből valók
ajtó	filegória	egy jó, béllett ajtó rajta
ajtó	pince	külső ajtaja tölgyfából csinált rostélyos ajtó. Vasretesz és reteszfő rajta. Az ajtófél faragott kőből való. Második ajtó is kifele, napnyugatra nyílik, fordul fasarkon, fenyődeszkából való, retesz, reteszfő rajta és bécsi lakat
ajtó	gabonásház	régi, ócska, béllett fenyődeszkából való ajtó, fordul vassarkakon és hevedereken, erős vasretesz és reteszfő békólakattal rajta
ajtó	istálló	két ajtaja fasarkakon és hevedereken fordulnak, ócska, rossz fenyődeszkából való, három rend kötéses ágasokon áll
kapu	hintószín	egy új, kötéses kapufél, nagykapuja nincsen, deszkákkal vagyon berakva. Kiskapu új vagyon rajta
ajtó	kertecske	ajtaja fasarkakon fordul
ajtó	kert	fordul fasarkokon, tőkezáros, fenyődeszkából való
kapu	veteményeskert	kapuja nyílik jobbra, fenyődeszkából való, fordul fasarkakon, tőkezárja vagyon

## 1724 KORONKA

Toldalagi János és Intzédi Zsuzsanna árvájára, Toldalagi  
Zsuzsannára maradott koronkai javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	lakóház	ajtón – mely is igen viseltes –, vagyon holmi bomladozó zár, retesz, fogontyú, közönséges vassarkakkal
ablak	lakóház	ablakjai romlottak
ajtó	külső bolt	ajtaján vassarkak, retesz, zár, fordító és fogontyú
ablak	külső bolt	ablakjai romlottak
ajtó	nagypalota	ajtaján egy rossz zár, viseltes retesz és vassarkak vannak
ablak	nagypalota	öt ablakok rajta, többire bomlottak
ajtó	kispalota	ajtaján apró kilincs, fordító, retesz vannak
ablak	kispalota	három ablakok, többire romlottak
ajtó	oldalház	ajtaján vassarkak és retesz
ablak	oldalház	két ablak, többire romlottak
ajtó	oldalház	ajtón vannak vassarkak és retesz
ajtó	oldalház	egy új, paraszt, bójáró ajtó két vassarkakkal
ajtó	folyosó	egy rostélyos ajtó, azon retesz és két vassarkak
ajtó	nagyasszony háza	ajtaján vagyon egy vasfogontyú és két vassarkak. Az ház ajtaján egy retesz, két sark, fakilincs
ablak	nagyasszony háza	két ablak, papiros rajtuk
ajtó	káposztásház	ajtaján vagyon vasretesz, két vassarkak, fakilincs
ajtó	deszkából rekesztett alkalmatosság	ajtaján vagyon két retesz és vassarkak
ajtó	deszkás rekesz	ajtaján két sarkacska, reteszfő
ajtó	tornác	ajtaja széles, rostélyos, vassarkak rajta, fordító és vaskilincs
ajtó	ebédlőház	ajtón vagyon borított kulcsos zár, vassarkak s fordító
ablak	ebédlőház	három üvegablakok

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	lakóház	ajtaján vagyon két vassark, borított, fogontyús, fordítós, kulcsos zár
ablak	lakóház	két üvegeablakok
ajtó	árnyékszék	ajtón vagyon két vassark és egy retesz
ajtó	veteményeskert	ajtón két vassark és egy retesz
ablak	veteményeskert	ezen ajtó felett egy üvegeablakocska
ajtó	asszony háza	ajtaján vagyon két sark, fordító és kilincsvas
ablak	asszony háza	egy üvegeablak
ajtó	ebédlőház	ajtaján kulcsos, fordítós, retesz, fogontyús zár és két sarkak
ajtó	nyári ház	ajtaján közönséges fordító zár, fogontyú és két sarkak
ablak	nyári ház	három közönséges ablakok, az alsó táblái csak egy üveg, többi papíros. A felső táblája ismét egy papíros, a többi romladozott üvegek
ajtó	árnyékszék	ajtón két sark és egy retesz
ajtó	árnyékszék	ajtaján is két vas sark és fakilincs
ajtó	sikátor	ajtaján retesz, lakat és két sarkak vannak
ajtó	sikátor	egy ajtó, azon vassarkak és retesz
ajtó	sikátor	ajtón két sark, lakat, retesz
ajtó	sikátor	egy kijáró ajtó, ezen két vassarkak és fazár
ajtó	veteményeskertben	béjáró széles ajtón vagyon egy retesz és a felső sarkán vaskarika
ajtó	filegória	semmirekellő ajtó, retesz és vassarkak
ajtó	kertbeli kamara	egy ajtó, két vassarkak, retesz és lakat
ajtó	kamara	ajtaján egy retesz
ajtó	gyümölcsöskert	ajtón vannak vassarkak, retesz és lakat
ajtó	pince	ajtaja retesz
ajtó	régi konyha	ajtaján vannak vassarkak, retesz és lakat
ajtó	istálló	ajtaján retesz és két vassarkak
ajtó	istálló	ajtaján egy retesz és fassark
kapu	szekérszín	kapuján vaskapocs és retesz kül-belől
ajtó	konyha	ajtaján vagyon két vassark, egy retesz

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	sütőház	ajtaján két sark, retesz, közönséges fordító és kilincs
ablak	sütőház	vagyon három lantornás ablak
ajtó	serfőzőház	ajtaján két sark és retesz vagyon
ajtó	takácsház	ajtaján két sarkak, retesz
ajtó	gabonásház	ajtaján retesz, lakat, fa sarka
ajtó	kert	ajtón vagyon retesz, lakat s az ajtón belől egy kaloda
kapu	belső udvar	nyíló kapu(n) vaspánt, sarokkal, retesszel. Az küsaj-taján is két hosszúpántbul való sark
ajtó	darabantház	egy rossz ajtó rajta. Az nagykapunak szegezője ezen házba bėjárván, egy lakat és retesz vagyon rajta. A nagykapun vagyon vaspánt, sark, az ajtaján vassarkak
kapu	csűröskert	kétfele nyíló kapun két pánt, sark, egy retesz, a küs-ajtaján fazár
kapu	csűr	négy kapuin négy pánt, sarkak és két retesz, kettei fazáros
kapu	akoly	bėjáró kapu kötött kapu, semmi vas nincsen rajta
ajtó	pásztorház	közönséges ajtók rajta

## 1725 MAROSSZENTKIRÁLY (ENYEDSZENTKIRÁLY)

Néhai Bánffy Mihálynak fiaira, ifjabbik Zsigmondra és

Péterre szállt erdélyi és partiumi javairól készült leltár

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	pitvar	faragott kőszemöldökű s mellyékű ajtajára szolgál egy vascsapokon forgó, tölgyfa hevederű, dibdáb kis felvonókapucska
ajtó	kamarácska	vassarkakon, pántokon forgó, reteszes, reteszfős, félszerű deszkából csinált kis ajtócskája
ablak	kamarácska	egy kis négyszögű, puszta ablakocska
ajtó	kastély	faragott kőmellyékű, vassarkakon, pántokon forgó, reteszes, reteszfős deszkaajtó
ajtó	ebédlőház	egy faragott kőmellyékű, vaspántokon, sarkakon forgó, viseltes, bérlett, festett ajtó, reteszes, reteszfős
ablak	ebédlőház	két puszta ablaka (...) külső jó vasrostélyokkal együtt
ajtó	szegeletbolt	egy faragott kő szemöldökű s mellyékű, reteszfős, viseltes, gyantáros, bérlett ajtó, vaspántokon, sarkakon forgó, vasfogontyú rajta
ablak	szegeletbolt	két puszta ablakokat, külső jó vasrostélyokkal együtt
ajtó	árnyékszék	egy kisdéd, párkányos, famellyékű, vaspántokon, sarkakon forgó festett ajtó
ajtó	ebédlőpalota	egy párkányos, vassarkakon, pántokon forgó, viseltes, fakilincű, bérlett, festett ajtó
ablak	ebédlőpalota	egy ablaka napkeletre, jó vasrostély rajta
ajtó	szegeletbolt	kőmellyékű s szemöldökű, vassarkakon, hevedereken forgó, vasfogontyús, viseltes paraszt ajtó
ablak	szegeletbolt	három ablaka, külső jó vasrostélyokkal együtt
ajtó	árnyékszék	egy kisdéd vassarkakon, hevedereken forgó, reteszfős, bérlett paraszt ajtócska
ablak	pitvarocska	egy puszta ablak
ajtó	ház	egy párkányos, vassarkakon, pántokon forgó, reteszes, reteszfős, bérlett, viseltes, festett ajtó
ablak	ház	két puszta ablaka

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	szegeletház	egy párkányos, gyantáros, vaspántokon, sarkakon forgó, viseltes, bérlett ajtó
ablak	szegeletház	három puszta ablaka
ajtó	puszta palota	kőmellyékű, puszta ajtó, egy vassarak a mellyékiben
ablak	puszta palota	négy puszta ablaka vagyon
ajtó	szegeletház	kőmellyékű ajtóhely
ablak	szegeletház	három puszta ablakai
ajtó	bástya	ajtómellyéke s szemöldöke faragott kőből valók. Ajtaja bérlett, gyantáros, vaspántokon, sarkakon forgó, reteszfős
ablak	bástya	vagyon öt puszta ablaka
ajtó	Veresbástya	nyílik egy paraszt, reteszes, reteszfős, vaspántokon, sarkakon forgó, bérlett ajtó
ablak	Veresbástya	egy ablaka
ajtó	pincetorok	egy faragot kőmellyékű, szivárván módjára hajtott, paraszt deszkából álló, vaspántokon, sarkakon forgó, reteszes, reteszfős ajtó
ajtó	első pince	egy kőmellyékű puszta ajtó
ablak	első pince	egy négyszögű kis ablakocskája
ajtó	bolthajtásos pince	kőmellyékű puszta ajtó
ablak	bolthajtásos pince	két ablak
ajtó	pincetornác	egy famelleyékű puszta ajtó
ajtó	pince	egy famelleyékű puszta ajtó, két vassarak és egy reteszfő van a mellyékén
ablak	pince	két ablaka
ajtó	pince	egy cserefa mellyékű deszkaajtó nyílik
ablak	felső bástya alatt való pince	hat ablaka
ajtó	felső bástya alatt való pince	deszkából való, famelleyékű, reteszes, reteszfős ajtaja
ajtó	mosó-sütőház	deszkaajtókkal
ablak	mosó-sütőház	az elsőnek három ablaka, úgy a másíknak is



## 1728 ARANYKÚT

Petky Dávid aranykúti udvarához tartozó ingó és ingatlan  
javak leltára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	udvarház	tölgyfákból csinált, zsindelyes, galambbúgos kapun, mely is virágokra vagyon kimetszve. Ezen kapunak kétfelé nyíló, fenyődeszkából álló levelei alól vascsapokon, karikákon forgó sarka, felyül szélyes vaspántokkal vagyon foglalva. Vagyon ezen kapun egy vasretesz, reteszfővel, egy darab láncsal együtt, mindjárt mellette egy bényíló ajtó, fenyődeszkából való. Ez is vassarkon forog, felyül vaspánt. Ezen kisajtón is vagyon egy reteszfő, melyen lakat szokott állani. A kaput és kisajtót a megírt láncsal szokták belakatonlni
ajtó	tisztartó háza	ajtájának vassarkakon, pántokon forgó sarkai, kívül rajta vasretesz, reteszfűvel együtt
ablak	tisztartó háza	két ablakja, az egyiknek lantorna ablakja, a másikon vassarkakon forgó vasretesz és reteszfős tábla
ajtó	pitvar	ajtaja vassarkakon forgó
ajtó	porkolábház	ajtaja vassarkakon, pántokon forgó, az ajtó bérlett, fakilincse
ajtó	tömlöc	ajtaja farostélyból való, vasakkal jól összekapcsolva, hasonló vassarkokon, pántokon forgó
ajtó	alsó tömlöc	két rostélyvasas faajtaja reteszfűkkel. A felső rostélyos ajtón pedig egy hosszú vasrúd jár által rajta, melyen egy öreg lakat szokott állani. Az alsó rostélyos ajtón is lakat
ajtó	sütőház	fenyőajtaja vassarkakon, pántokon forgó, vasretesz reteszfővel, vaskilincsel együtt
ajtó	pitvar	ajtaja vassarkakon, pántokon forgó, vasretesz, reteszfő, lakatja kolcsával együtt
ajtó	pitvar	ajtaja nyílik a szőlőskertre, hasonló vassarkokon, pántokon forgó, fakilincse, kilincstartója
ajtó	ház	egy fenyődeszkából álló bérlett ajtaja. Annak vassarkai, pántjai, kilincse, kilincstartója, retesze, reteszfővel együtt, lakat nélkül
ablak	ház	három kristályos ablakja egész készségevel s betevő tábláival együtt

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	páterek háza	papiros ablaki
ajtó	páterek háza	bérlett ajtaja vaspántokon, sarkakon forgó, vasretesze, reteszfeje, fakilincse fa tartójával együtt
ajtó	pítvar	ajtaja fasarkakon forgó, vasretesze, reteszfeje, lakatjával, kolcsával együtt
ajtó	kamara	egy fenyődeszkából álló, fasarkakon, pántokon forgó ajtaja, vasretesz, reteszfeje
ajtó	kolcsár- avagy élésház	ajtaja fasarkakon, pántokon forgó, vasretesze, reteszfeje
ajtó	kamara	ajtaja egész készséggel lévén, vasretesze, reteszfeje, lakatja kolcsával együtt
ajtó	leányok háza	ajtai ... egész készséggel
ablak	leányok háza	ablakjai egész készséggel
ajtó	az kisasszonyok őnagyságok háza	ajtaja ... egész készséggel
ablak	az kisasszonyok őnagyságok háza	ablakja egész készséggel
ablak	asszony őnagysága háza	két ablak
ajtó	asszony őnagysága háza	ajtai egész készséggel
ajtó	úr őnagysága háza	ajtai ... egész készséggel együtt
ablak	úr őnagysága háza	ablakai egész készséggel együtt
ajtó	úr őnagysága háza	ajtó ... árnyékszékre
ajtó	palota	ajtai minden hiba, kár, fogyatkozás nélkül
ablak	palota	ablakai ... minden hiba, kár, fogyatkozás nélkül

## 1729 KAPLYON

Haller György kaplyoni kastélyának és az ahhoz tartozó ingó  
és ingatlan javaknak urbáriumuma vagy leltára

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	kastély kapu	egy faragott kőből építettett, bolthajtásos kaputól tölgyfa mellyékű, hevederű, fenyődeszkákkal bérlett, vassarkos, pántos, hevederes kapu, kétfelé nyíló
ablak	palotaforma ház	két kőmellyékű, papirossal borított ablakok, vassarkú és kilincsu, fűrészdeszka ajtajával
ablak	ház	egy ónban rakott üveges ablakával
ajtó	ház	vassarkos, pántos fűrészdeszka ajtajával
ablak	kisebb kőház	egy ónban foglalt üvegablakával
ajtó	kisebb kőház	vassarkas, kilincses, fűrészdeszka ajtajával
ajtó	árnyékszék	vassarkos, kilincses, fenyődeszka ajtajával
ajtó	szakácsok háza	fasarkos, kilincses, fűrészdeszka ajtajával
ajtó	páterek szállása	vassarkos, pántos ajtajával
ablak	sütőház	két lantorna ablakával
ajtó	sütőház	fűrészdeszka ajtajával
ablak	mosóház	két fatáblájú ablakok
ajtó	mosóház	bérlett fűrészdeszkekából való ajtajával
ajtó	káposztasózó pince	jó erős ajtaja
ablak	kőbástya	két ónban foglalt üvegablakaival
ajtó	kőbástya	vassarkos, pántos pléhzárú, bérlett fűrészdeszka ajtajával
ajtó	kőbástya	erős tölgyfa ajtó, vasláncával és reteszfőivel együtt
ablak	lakóház	három, ónban foglalt üvegablakival
ajtó	lakóház	két vassarkos, fakilincsu ajtaival
ajtó	udvarház tornáca	ajtó faragott kőmellyékű és vassarkos, pántos, kilincses, fűrészdeszka ajtaja
ajtó	ház	ajtaja bérlett fűrészdeszka – vassarkos, pántos és záros ajtaja vagyon
ablak	ház	ónban foglalt, két, öreg, üveges ablakaival

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	árnyékszék	vassarkos, kilincses ajtajával
ajtó	ház	bérlett fűrészesdeszka, bényíló, vassarkos, pántos, kilincses ajtajú
ablak	ház	két öreg, ónban foglalt üveglakkaival
ajtó	nagypalota	bérlett, fűrészesdeszka, hasonló vasszerszámos ajtó
ablak	nagypalota	két öreg, ónban foglalt üveglakkaival
ajtó	leányok háza	vassarkos, pántos, kilincses, záros, fűrészesdeszka, bérlett ajtajával
ablak	leányok háza	két ónban foglalt, üveges ablakaival
ajtó	kamara	vassarkos, kilincses, záros ajtó
ajtó	úr lakóháza	ajtó, vassarkos, pántos, záros, bérlett fűrészesdeszkából álló
ablak	úr lakóháza	két öreg, üveg, ónban foglalt ablakai
kapu	csűrkert	egy nagy, erős, tölgyfából épített kötött kapu
ablak	boronaház	két lantorna ablakaival
ajtó	boronaház	deszka ajtajával
kapu	csűr	négy kötött kapufeleivel és négy deszka, záros és rekeszes kapuival
ajtó	kádárló szín	jó erős tölgyfa ajtómellyékivel s deszka ajtaival
ablak	boronaház, pitvarostól	két ablakaival
ajtó	boronaház, pitvarostól	deszka viseltes ajtaival
ajtó	veteményeskert	jó tölgyfa mellyékű, deszkázatú, záros, reteszes ajtajával

## 1736 BONCHIDA

A bonchidai kastélyról és a hozzá tartozó javokról  
Bánffy György örökösei számára készült leltár és urbárium

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	felvonókapu	mindenik része tölgygerendákból áll; mely hídnak kívüllette az utca felől vagyon egy régi, tölgyfából csinált, tölgy szegekkel megvert, már régen veszteg álló levonó kapugém
ablak	kapu felett való ház	ablakok ... nélkült, melyeknek mindazonáltal a mellyékei faragott tölgyfákból valók
ajtó	kapu felett való ház	ajtó nélkült, melyeknek mindazonáltal a mellyékei faragott tölgyfákból valók
ajtó	lóoskola	ajtaja fenyődeszkákból vagyon
ablak	ház	két hitván, lantornás ablak
ajtó	ház	egy rossz fenyődeszka ajtaja
ajtó	lóistálló	tölgyfa ajtómellyékek, küszöb és szemöldök között egy fenyődeszkából való, párkányos, fejár ajtón, mely ajtó vassarkakon fordul, vagyon vaskilincse, keresztül egy lánca és reteszfője retesz nélkült
ablak	lóistálló	vagyon három ablaka, ketteje lantornás, egyik puszta
ajtó	más istálló	két ajtajai vadnak. Az egyik és a külső egyfelé nyíló, a kastély felől való penig kétfelé nyíló ajtók, fenyődeszkákból valók és párkányosok, fordulnak vassarkakon. Az ajtófelek, küszöbök és szemöldökök tölgyfából valók
kapu	belső udvar	kétfelé nyíló, fenyődeszkákból és rész szerint fenyő-, rész szerint tölgyfa kötésekből csinált levélkapuja vagyon, de igen gyenge és erőtelen. Mindenik része felyül vas, alól fasarkakon fordul; az egyik felin azon kétfelé nyíló kapunak vagyon egy ugyan fenyőfa deszkákból csinált, igen gyenge és törpe ajtó, fordul vassarkakon, vagyon vaskapcsokon járó vasrúd zárja
ajtó	rabok háza	ennek tölgyfa, fenyődeszkával párkányozott ajtaja vagyon, tölgyfa mellyékei, szemöldeke és küszöbe és vasretesze, reteszfője s lakatja is
ajtó	hajdúk háza	fenyődeszkákból csinált, bélett ajtaja vagyon, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője s fakilincse

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	hajdúk háza	két toldozott lantorna ablak
ajtó	felházok pitvara	fenyődeszkából való, bélletlen és zár nélkült való ajtaja vagyon, fordul vassarkakon; az ajtómelylyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ajtó	praefectus uram háza	egy ajtó, mely fenyődeszkából van csinálva, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője, kelincse és zárja; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	praefectus uram háza	két fenyőrámban, ónban foglalt, üvegtángyéros ablakai, melyeknek ablakfelei hasonló képpen faragott kőből valók
ajtó	árnyékszék	fenyődeszka jó ajtaja vagyon, fordul vassarkakon, vagyon retesze reteszfője
ajtó	számartó háza	ajtaja fenyődeszkából való, párkányos, de nemigen derék, fordul vassarkakon, vagyon retesze, reteszfője, vasfogantyúja és kilincse; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	számartó háza	két ónaban foglalt, üveges ablakai, az ablakráma s kereszték fából, az mellyékek faragott kőből valók
ajtó	pitvarocska	fenyődeszkából való, melynek vagyon vasfogantyúja és vaskilincse s fordul vassarkakon
ajtó	kamaraszék	fenyődeszka ajtó (...) vassarkai és kilincse vagyon
ajtó	nagy torony, első és legalsó contignatiója	fenyődeszkából csinált, bélletlen, gyenge ajtaja vagyon. Alól fordul vassarkakon, de felyül az sarkak elvesztenek. Vagyon vasretesze is. Az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	nagy torony, második contignatiója	vagyon két puszta ablaka
ajtó	nagy torony, harmadik contignatiója	ajtaja is hasonló új fenyődeszkákbul lévén, mely fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője s lakatja
ajtó	istálló	ajtaja romladozott fenyődeszka, fordul faorsó sarkakon, vagyon retesze s reteszfője, lakatja; az ajtómellyéki, küszöbe és szemöldöke haszontalan tölgyfából valók
ablak	istálló	12 puszta ablakai, de ketteje nem egyenlő szituációban a többivel
ajtó	bástya	ajtaja fenyődeszkából való, fordul vassarkokon, vagyon retesze, reteszfője s lakatja; az ajtómellyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	bástya	ajtaja fenyődeszkából való, fordul vassarkokon, vagy retesze, reteszfője s lakatja; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	bástya	vadnak három megromlodozott és romlodozásaiban papirossal kitoldott üvegablakai, az ablakkeresztirámái fából, a mellyíki pedig faragott kőből valók
ajtó	lóistálló	vagyon két ajtaja, az alsó vagy napnyugot felől való kétfelé nyílik, fenyődeszkából való, béllett, festett és ép s lapos fejű szegekkel vagyon megverve, mindkét felől fordul vassarkokon, zár és retesz nélkül; az ajtófelek, szemöldök és küszöb fából valók, s kívül fenyődeszkákkal vadnak megburítva. A napkelet felől való ajtó is fenyődeszkából való, párkányos és festett, de csak egyfelé nyíló. Ez is vassarkokon fordul, zár és retesz nélkül; ennek ajtómellyíkei, küszöbe és szemöldöke faragott kőből valók
ablak	istálló	8 lövőlyukforma apró ablakai, négye egészen, az egyike félig üvegesek, a többik pedig puszták, fake-resztei lévén
ajtó	bolt	egy fenyődeszkából csinált, párkányos és festett ajtó, fordul vassarkokon, vagyon vasretesze, reteszfője s fogantyúja, az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	bolt	vadnak két puszta ablakai, melynek mellyíki hasonlóképpen faragott (:de parasztos:) kőből valók
ajtó	kőfal	egy kijáró ajtó, mely fenyődeszkából vagyon, béllett és lapos fejű szegekkel meg van verve, fordul vassarkokon, vagyon nagy vasrúd zárja s lakatja. Az ajtófelek, küszöb és szemöldök tisztességes kifaragott kövekből valók, és az ajtószemöldök felett 3 faragott kő gombok s hegyesen öszveeresztett faragott kövek között ki vagyon metszve kőből igen jelesen a méltóságos Bánfi família kétgriffes címere
ajtó	bástya	ajtaja fenyődeszkából való és béllett, fordul vassarkokon, vagyon vasretesze, reteszfője s egy kis gyenge lakatja; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	bástya	két puszta ablakai, melynek keresztjei fából valók
ajtó	bástya	egy puszta ajtaja ... Ezeknek is mellyékei faragott kövekből valók
ablak	bástya	3 ugyan puszta ablakai. Ezeknek is mellyékei faragott kövekből valók

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	nagy konyha	ajtó fenyődeszkából való, párkányos és jó, fordul vassarkakon, vas zárja, kilincse s fogantyúja; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	pitvar	egy vasrostélyos ablaka vagyon, ablakok nélkült
ajtó	konyha	egy ajtó, melynek ajtófelei, küszöb és szemöldöke erős tölgyfából valók, ajtó nélkült
ablak	konyha	három ablakai, az közbülső hitván tányérüvegekkel, a más kettő pedig vasrostélyokkal vadnak bécsinálva
ajtó	konyha	ajtófelei és szemöldöke faragott kőből, az hátulsónak pedig tölgyfából valók, de ajtajai nincsenek
ablak	konyha	az elsőnek 3, az utolsóinak pedig 1 vasrostélyos ablakjai vannak
ajtó	pince	ajtaja fenyődeszkából való és béllett, de már megavult. Fordul vassarkokon, vagyon vasretesze, reteszfője s lakatja; az ajtófelek, küszöb és szemöldök belől tölgyfából valók, kívül pedig parasztoson s kereken faragott kövekből valók, melyen külső felén is vagyon egy fenyődeszka, festett levélajtó, általjárván egy vas reteszfőn, ez is vassarkakon fordul
ajtó	pincetorok	ajtaja nincsen, hanem vagyon egy rossz farostély, ez is fordul vassarkakon, vagyon retesze, reteszfője s lakatja
ajtó	pince	egy tölgyfa deszkából faszegekkel szegzett ajtó, fordul faorsó sarkakon, vagyon vasretesze. Az ajtó-melleyéki, küszöbe és szemöldöke hitván fenyőfákból való
kapu	tornác	melynek kívülfelől cifra virágokra faragott, festett kötéses kapuja vagyon
ajtó	az első és nagy palota	nincsen ajtaja, hanem egy fenyődeszka ajtót csak pro interim támasztattanak fel reája, de az ajtó melleyékei, küszöbe és szemöldöke igen szép virágokra metszett, új faragott kövekből valók
ablak	az első és nagy palota	5 puszta ablakjai vannak, melyeknek melleyékei mind faragott kőből valók
ajtó	más palota	fenyődeszkából való, béllett, párkányos és új ajtaja vagyon, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője és kilincse
ajtó	kamaraszék	fenyődeszkából csinált ajtaja vagyon, fordul vassarkakon és béllett s egyszersmind párkányos



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	más palota	palotának az ajtófelei, küszöbei és szemöldekei faragott kövekből valók
ablak	más palota	faragott kövekből valók, úgy az háznak ablakmellyékjei is
ablak	más palota	kettejének fenyőfa ablakkeresztjei vadnak és azoknak vassarkai; az egyik peniglen puszta
ajtó	más palota	ajtaja nincsen, hanem az ajtómellyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	más palota	két kőmellyékű puszta ablakjai vadnak
ajtó	kamaraszék	ajtómellyékei, szemöldeke és küszöbe faragott kőből való
ablak	5dik palota	egyik puszta ablakán vagyon egy tölgyfából való ablakkereszt
ajtó	6dik palota	melynek vagyon fenyődeszkából csinált, párkányos, béllett ajtaja, fordul vassarkakon, vagyon retesze, reteszfője s fogantyúja. Az ajtómellyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	6dik palota	vadnak két puszta ablakai, melyeknek mellyékei faragott kövek
ajtó	pervátság	fenyődeszkából csinált, vassarkakon forduló, de zár és retesz nélkült való ajtaja vagyon; az ajtómellyékek pedig, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ajtó	6dik palota	fenyődeszkából való ajtaja, fordul vassarkakon, vagyon kilincse is, de ajtómellyékei, küszöbe és szemöldeke nincsenek
ajtó	5dik palota	egy fenyődeszkából való béllett ajtaja, fordul vassarkakon, vagyon retesze, reteszfője s lakatja. Az ajtómellyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből való
ajtó	2dik palota	ajtaja még nincsen, hanem az ajtómellyékek, üszöb és szemöldök faragott kövekből valók
ablak	2dik palota	vagyon egy puszta ablaka is, melynek mellyékei faragott kő
ajtó	alsó palota	ajtaja fenyődeszkából való, festett és cifrán párkányozott, fordul vassarkakon, vagyon bécsi, borított ónas zárja és hosszú fogantyúja
ablak	alsó palota	vadnak két üvegtányéros ablakai, de az üvegtányérok igen romlodoztak, az ablakrámai fenyőfából vadnak és apró kis vassarkakon fordulnak, az mellyékek pedig faragott kövek

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	kamaraszék	két lövőlyukforma ablakai vadnak
ajtó	kamaraszék	ajtaja penig fenyőfából való s béllett, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője. Az ajtó-melleyékek, küszöb és szemöldök tölgyfából valók
ajtó	ház	egy fenyődeszkából való parasztos ajtó, fordul vassarkakon, vagy(on) vas közönséges zárja; az ajtófelek, szemöldök és küszöb faragott kövekből valók
ablak	ház	két üvegtányéros, de már megromlodozott ablakai, fenyő kereszttekre és ráámakra csinálva, az mellyékek penig faragott kövek
ablak	kamaraszék	vadnak két lövőlyuk-forma ablakai
ajtó	kamaraszék	ajtaja fenyődeszkából való és béllett. Fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kő
ablak	hálóház	vagyon két üvegtáblácskából álló, de már romladozni kezdett ablakok, melyeknek ráámái s keresztje fenyőfából, mellyékei penig faragott kőből valók
ablak	5dik ház	papirossal ragasztott egy ablaka vagyon délről, az ablakráámái, keresztje fából, az mellyéki faragott kőből valók
ablak	6dik ház	egy ablaka vagyon, de üvegkarikákból vagyon kicsinálva
ablak	ház	3 üveglablakai, de amelyek sok helyeken megromladozván papirossal toldottattak ki
ajtó	kamaraszék	ajtó, mely fenyődeszkából parasztoson van kicsinálva, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője és kilincse; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	kamaraszék	két lövőlyuk-forma ablakok
ablak	másik ház	három pusztá ablakai vadnak, melyeknek mellyékei faragott kövekből valók
ajtó	másik ház	ajtók penig fenyődeszkából valók, igen szép festékekkel festettek és párkányosok, fordulnak jeles, ónas vassarkakon. Mindeniknek vagyon szép, ónas vas, borított zárja, fordítója és fogantyúja. Mind az ajtóknak ... mellyékei, küszöbei és szemöldekei faragott kőből valók
ablak	másik ház	mind penig az ablakoknak mellyékei, küszöbei és szemöldekei faragott kőből valók

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	másik ház	az ablakráámák is hasonlóképpen festettek, fordulnak apró ónas vasarkakon és ugyan ónas vas, kerek bévonó fogantyúji vadnak
ajtó	tornác	ajtó fenyőfából való, párkányos és festett, fordul közönséges vassarkakon, vagyon hasonló közönséges zárja, de ez az ajtó nem új, nem is oly jeles, mint a többi; az ajtómellyékek pedig, küszöb és szemöldök faragott kövekből valók
ajtó	tűzifa tartó rekesz	ajtaja a kerettel együtt hitvány és vassarkakon fordul, vagyon vasretesze és lakatja is
ajtó	pincetorok	melynek nincsen ajtaja, hanem az ajtófelei tölgyfából valók és boltozott formára vannak öszveeresztve lévén, ez egyik felin vagyon sarok alá való két vashorog
ajtó	pince	ajtaja tölgyfa deszkából való, fordul vassarkakon, az ajtómellyékek faragott kőből valók és kapuformára kereken vagyon öszvebocsátva, amelyen mind kívül, s mind belől reteszfő és az ajtóknak is retesze. Az külsőn vagyon egy nagy bécsi lakat, a belsőben reteszfőben pedig az ajtó belé jár
ablak	puszta ház	egy puszta ablakja is vagyon, annak mellyékei faragott kövek
ajtó	boltocska	ajtó és ajtófelek nélkült
ablak	boltocska	egy puszta és ablak nélkült való ablak
ajtó	bástya	faragott kő ajtófelek, küszöb és szemöldök között
ajtó	kolcsár háza	ajtaja fenyődeszkából való és béllett, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője s lakatja, belől vaskilincse és zárja; az ajtófelek és szemöldök faragott kövekből valók, a küszöb pedig fenyőfából való
ablak	kolcsár háza	egy ablaka, ép üvegtányérokából álló, az ablakkeresztje és rámai fából valók és kívülötte az udvar felől vagyon igen erős, sűrű vasrostélya
ajtó	ház	ajtaja fenyődeszkából való, párkányos és nemigen rossz. Fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője s lakatja
ajtó	észak felől való ház	ajtaja a földön hever, mely fenyődeszkából való, párkányos és festett, vassarkai is vadnak, és vas fogantyúja

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	dél felől való ház	ajtaja is hasonlóképpen fenyődeszkákból való, párkányos, fordul vassarkakon, vagyon retesze, reteszfője, fa fogantyúja (...) mindenikének az ajtómellyékei, küszöbei és szemöldekei faragott kövekből valók
ablak	ház	mindeniknek vagyon két-két ablakai, melyek lécekkel és deszkákkal vadnak bécsinálva, de az ablakeresztei fából, az mellyéki pedig faragott kövekből valók; és mindeniknek az ablakrámai megvadnak két rakásban hevervén nro. 24, melyeknek némelyikének félig, némelyikének pedig egészen az üvegei elromladoztanak és elvesztenek
ajtó	ház	deszkából való rossz ajtaja vagyon, fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője, az ajtómellyékek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók; vagyon az ajtónak lakatja is
ablak	ház	vadnak két ablakai, melyek holmi hitván deszkákkal vadnak bécsinálva, a délről való ablak erős vasrotéllal lévén megerősítve
ajtó	udvarbíró háza	fenyődeszkából való, hitván, rossz ajtaja vagyon. Fordul vassarkakon, vagyon vasretesze, reteszfője, kelincse és zárja, ajtóstól együtt mind hitvánok; az ajtófelek, küszöb és szemöldök faragott kőből valók
ablak	udvarbíró háza	két ablakai az udvar felől ... ablakmellyékei faragott kövek, keresztei és rámai fenyőfából valók, az ablakok üvegesek, de az üvegtányérok, kivált az észak felől valónak megromlottak és híjánosok, de ennek kívül nagy vasrostélya vagyon
ajtó	kis rekesz	egy kis vassarkakon forgó, fenyődeszkából való ajtócska
kapu	csűrőskert	tölgyfákból virágoson faragott, tisztességes kötésű, zsendelyes, galambbúgos kapuja vagyon, melynek vagyon kétfele nyíló, hulladozott fenyődeszkákból csinált, ugyan tölgyfa kötésű levélkapuja, melyeknek alsó sarkai orsó formálag vasból valók. Azon kapufelek között bal felől vagyon egy ugyan fenyődeszkákból csinált, vassarkakon forduló ajtó is, jobbacska a kapunál
kapu	csűr	négy fenyődeszkákból tölgyfakötésekre csinált, alól orsó-vassarkakon, felyül pedig vaskarikákban foglalt, fassarkakon forduló, kétfelé nyíló levélkapuji, a kapufele és szemöldökök faragott, kötéses tölgyfákból valók

# 1751 GERNYESZEG

A gernyeszegi kastély tanúvallatásos összeírása  
néhai Teleki Sándor gyermekei számára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	felvonókapu	erős tölgyfából való 1 1/2 öl szélességű, sarkai két erős vascsapokon fordulnak, a vascsapok két vaskarikákkal a fába foglaltattanak, közepin kisded, tölgyfa, erős ajtaja, vassarkai és tolyókás vas zárja. (...) A kapunak felvonó, három öl és két arasz, erős vasláncai vannak, melyek a bolthajtásos, símán faragott kövekből való kapu mellyékiben szolgálnak. A kapu mellyékiben két erős reteszfők, melyekkel bezáródik a nagykapu; mind a nagykapun, mind a kisajtón egy-egy lakat
ajtó	kisded kerek bástya	béllett és zölden festett ajtaja
ablak	Veresbástya	négy ablakai, mindenikben hat-hat darabból álló, ónban foglalt üvegablakok; vassarkokon forognak, három tábláiból kihullott az üveg, papirossal van kitoldva
ajtó	bástya	ajtaja béllett, virágokra festett ... a bástya ajtaján jó bécsi zár vagyon
ajtó	árnyékszék	ajtaja béllett, virágokra festett
ajtó	rekesz	egy kis retesz ajtó, rajta levő lakatjával
ajtó	az hosszú palota végi-ben való ház	festetlen, béllett, jó vas zárú ajtaja vagyon
ablak	az hosszú palota végi-ben való ház	két ablak hat-hat táblákból vagy fiókokból álló, ónban foglalt, ép üvegablakok rajta
ajtó	árnyékszék	melyen tölgyfa mellyékeken egy festetlen ajtó vagyon
ajtó	hosszú palota	nyílik két ajtaja, mindkettő kívül táblás, különbönb festékekkel festett, béllett ajtó, mindkettőn borított bécsi záruk
ablak	hosszú palota	ablakok vannak ezen palotán napkeletre 7, napnyugatra 2, in summa 9. Mindenik hat-hat fiókokra szaggatva, vassarkok rajtok, ónban foglalt üvegesek, mind épek

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	az aranyosházon alól való ház	két ablakok vannak, mindenik ablaknak hat-hat fiókok, vassarkakon fordulnak, az üvegei rész szerint táblákból, rész szerint karikákból állanak s ónban foglaltattak s épek
ablak	aranyasház	csak egy ablaka, hat fiókjaival, ónban foglalt üveg-táblákból és karikákból rakott
ablak	erkély	négy ablakai egy napkeletre, kettő északra egymás mellett, melyet csak egy orsóson, virágoson metszett, faragott kő oszlop szakaszt meg belől, kívül pedig ugyan csak faragott kőállás; napnyugotra is egy. Mindenik ablaknak hat-hat fiókja ónban foglalt üvegesek
ajtó	aranyosház alsó háza	egy ajtó, kétfelé nyíló, zöld ajtó (:melyet három kávakon járó vascsap zár, öszvefoglal és leforduló retszével bézár:)
ajtó	aranyosház	nyílik egy ajtó napnyugotra a több ajtókhöz hasonló záros és festett ajtajával
ajtó	kisपालota	egy ajtó ... melyen vagyon festett, béllett ajtó, paraszt vaskilincs és egy tolyókás vas zár
ajtó	régi asszony ház	ajtó párkányos, festett, béllett ajtajával, melyen jó erős bécsi zár
ablak	kapu felett való ház	négy nagy ablakok (...) mindeniknek hat-hat fiókjai, ónban foglalt üvegesek, épek
ajtó	kapu felett való ház	egy ajtó, béllett, festetlen, paraszt kilincsű ajtajával
ablak	kisbolt felett való ház	négy ablakai , ónban foglalt üveges, hat-hat fiókjai mindeniknek, az üvegek helyen-helyen megromladoztanak
ajtó	kisbolt felett való ház	egy ajtó, párkányosan béllett, festett, melynek paraszt vaskilincse
ablak	boltasház	két ablakok vannak, ezeknek is hat-hat fiókjai ónban foglalt üvegesek, egy fiókjából az üveg kihullott, a többi jók
ajtó	boltasház	egy ajtó, festetlen, béllett régi ajtajával amelyen csak egy paraszt kilincs vagyon
ajtó	árnyékszék	egy ajtaja bélletlen ajtajával, melyen csak fakilincs vagyon

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ablak	leányok háza	4 ablakok vannak rajta, kettő nagy, nyugatról, 2 éjszokról. A napnyugat felől való ablakokat csak kőoszlop választja meg, mindenkinek ónban foglalt, üveges hat-hat fiókjai épek; az észak felől valóból kihullott az üveg, az egyik deszkával van bécsinálva, a másik is igen megromladozott
ajtó	tornác	egy bélletlen paraszt ajtajával csak egy paraszt kilinccsivel
ajtó	leányok háza	egy festetlen vas záros ajtó nyílik
ablak	keresztboltozott kamara	egy ablaka, ónban foglalt hatfiókú üveglablakok rajta, épek
ajtó	felső épületek	a megírt felső épületeknek ajtómellyékei, alsó, felső küszöbei ... mind szép faragott kővekből (valók), az ajtók mind erős vassarkakon forognak többire
ablak	felső épületek	ablakkövei mind szép faragott kővekből (valók), ... az ablakrámaik rész szerint tölgy, rész szerint fenyőfából való és többire a szegeletei vassal foglaltattak össze
ajtó	nagykonyha	egy ajtó, bélletlen deszkaajtójával, melyen vassarkok és kilincs
ajtó	transitus	ajtó, három vassarkakon járó, béllett ajtajával, mely az ajtómellyékiben szegezett erős vas reteszfővel záródik be
ajtó	transitus	vaspléhből csinált és keresztesen a szélein is mindegyik erős vaspántokkal megerősített erős vasretesz ajtó
ablak	a Veresbástya alatt való bolt	négy kisdud ablakai belől furatos deszkával bécsinálva, kívül pedig vasrostéllal. Ablakkövei faragott szegeletes kővekből vannak
ajtó	asztalosház	egy régi, rossz, béllett ajtajával, rossz vas zár rajta
ablak	asztalosház	két ablak rajta. (...) A napkeletre való fával van bécsinálva. A napnyugot felől valónak felső két táblái ónban foglalt üvegesek, a két alsó táblái papirossal becsináltattak
ajtó	csizmadiaház	ajtaja romladozott, régi, kis béllett ajtó, retesz
ablak	csizmadiaház	két kis ablaka, rész szerint ónban foglalt, üveges, rész szerint papirossból való
ablak	nagypitvar	nagy ablak rajta kettő, napnyogotról melyek farostéllal vannak bécsinálva

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	oskolaház	egy ónnal foglalt, üveges ablaka, egyik táblában az üvegek megromladoztak
ajtó	oskolaház	ajtaja régi, viseltes, béllett ajtó, fakilincs rajta
ablak	oskolaház mellett való ház	két ablakok; ... romladozott üveglablakok rajta, melyeknek nagyobb része papiros
ajtó	oskolaház mellett való ház	béllett ajtaja, melyen fakilincs
ajtó	oskolaház mellett való ház	ajtó, béllett ajtajával, melyen bécsi zár van, mely ajtó is nyílik
ablak	pap háza	két ablakai ezen háznak, mindeniken ónban foglalt üveglablakok, némely helyeken az üvegek kiromladoztanak
ajtó	legények háza	egy ajtó, régi, béllett, fakilincsű ajtajával
ablak	legények háza	két ablakai, ... a napkelet felől való egészen papirosból, a másoknak is alsó része, felső két táblái pedig ónban foglalt üveglablakból vannak
ajtó	bolt	egy ajtó, melynek ajtaja kívül egészen vaspléhből megborított és vaspántokkal mind keresztiesen, hosszára, mind körös-körül a szélei megerősítettettek; erős vasretesz kívül rajta lakatjával, belől is bécsi zárral záródik
ablak	boltás rejték	két kis ablaka vasakkal bécsinálva
ajtó	hagymás kamara	egy ajtó, régi, béllett és vasretesszel bezárható ajtajával
ajtó	pítvar	nyílik az ajtó, bélletlen és zár nélkül való ajtajával
ajtó	boltos ház	egy ajtó, párkányos béllett, régi ajtajával, melyen jó vas zár vagy
ablak	boltos ház	két ablakai (...) mindeniknek ónban foglalt, üveges négy-négy fióklablakai, az északra való új, a másiktól néhány karika kiromlott
ablak	öregasszony háza	két ablakai ... mindenik ónban foglalt üveglablakok, sok üveg kiromlott belőle
ajtó	tornácocska	egyik nyílik retesz ajtajával
ajtó	árnyékszék	másik ajtó egy retesz, közepben rostélyos, de béllett ajtajával
ablak	kis kamara	egy ablaka, ónban foglalt üveges ablak rajta
ablak	alsó épületek	ablakkövei mind faragott kőből vannak kívülről, úgy hat ajtómellyékek, a többi pedig fából vannak



<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ajtó	a régi tisztartóház	egy régi béllett ajtajával, rossz vas zárja és retese
ablak	a régi tisztartóház	egy ablaka az udvar felé, melyben egy darabocská ónnal foglalt, üveges, egyebötte pedig papirossal vagy bécsinálva
ajtó	élésház	egy rossz, béllett ajtó, fakilincsel járó és vas zárral bezárható
ablak	élésház	egy ablaka papirossal bécsinálva
ajtó	mosóház	béllett ajtaja, melyen fakilincs vagy
ablak	mosóház	egy papirossal bécsinált nagy ablak
ajtó	sütőház pitvara	egy rossz, béllett ajtó, fa kilincsel
ajtó	sütőház pitvara	egy ajtó béllett, rossz ajtajával, melynek fakilincse
ablak	sütőház	egy ablak papirossal bécsinálva
ajtó	kolcsárház	béllett, fakilincsel járó és vasretesszel bezáró ajtaja
ablak	kolcsárház	egy ablak rajta, némely része üveges, némely része papirossal becsinálva
ablak	házak	ablakkeresztei és mellyékei, nemkülönben ajtó-mellyékei és alsó-felső küszöbei fából valók. A több alsó épületeknek is belől az ablakkeresztei és mellyékei (:kis boltos házon kívül sub nro. 12mo, melynek mindkét ablakain faragott kőből vannak az ablakmellyékek:) mind fából valók
ajtó	régi istálló	ajtaja romladozott, régi, béllett és vasretesszel bezárható
ablak	régi istálló	három ablakai, napnyugatról kettő, délről egy, ónnal foglalt üveges ablakjaival; ketteje megromladozott, az udvar felől pedig két ablakai téglával bécsinálva
ajtó	nagykonyha	ajtaja kétfelé nyíló, nemigen jó, vassarkokon forog
ablak	nagykonyha	két nagy konyhaablakok, mindeniken egy-egy tábla
ablak	szakácsház	két nagyobb ablaka dél felől, egy kisebb napnyugatról, mindenik papirossal bécsinálva
ajtó	tornác	ajtó egy erős, vassorkakon járó és erős vasretesszel bezárható ajtajával
ablak	gabonásház	két nagy ablakok fával bécsinálva
ajtó	pince	egy ajtó, melynek mellyékei régi romladozott, béllett, retesszel bezárható ajtajával
ajtó	sajtospince	egy romladozott, béllett ajtó

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
kapu	sorompókapu	kapu kettős, egymásban ragasztatott, erős tölgyfa mellyékei, mellette egy fiók ajtó, fedele felire bezsendelyezve, felire csipkésen deszkázattal bétornácozva, sorvadozott, kinyitható és bezárható kapuk, sem ajtó rajta nincsenek
ablak	oldalkamara	3 ablakok, ónban foglalt üveges ablakjaival
ablak	oldalkamara	három ablakjai papírossal bécsinálva
ajtó	régi pap ház	mindenik ajtó deszkából való, ahhoz való vassarkával; az egyikben paraszt vas zár
ajtó	lóistálló	az hármában két-kétfelé nyíló, jó, béllett egy-egy ajtó, a negyedikben hasonló két ajtók nyílnak
ajtó	"kiszolgálóhelységek"	nyolc ajtók, jó gyalult deszkából való, rész szerént vassarkokon, rész szerént fasarkokon járó és némelyik vasretesztes ajtaival
ajtó	transitus	ajtaja a nagykonyha felől tölgyfa mellyékeken, két-felé nyíló, jó erős deszkából való, felyül vaskávéban, alól fasarkokon járó nagy ajtajával
ajtó	fazakasház	vassarkokon forgó és záros ajtajával
ablak	fazakasház	két ablaka, ónban foglalt üvegkarikákból való ablakaival. Kívül mindeniken vasrostélyok, melyek keresztül három, hosszára négy-négy vasrudakból vagynak. Üvegei az ablakoknak néhol megromladoztak
ajtó	nagykonyha	3 ajtai, fasarkokon járó és fazáros ajtaival
ajtó	hústartó kamara	egy ajtó rajta, vassarkokon járó, fazáros
kapu	tóskert	tölgyfa mellyékekre csinált, záros deszkaajtó
kapu	csűrőskert	két kapui ... mindenik fedeles, deszkás kapuval nyílik
kapu	veteményeskert	kettős kapu, a kapuk közt egy kisajtó, mely kapu jó tölgyfa mellyékeken áll. Fedele felére zsendelyes, az eleje csipkés deszkázattal bédeszkázattal, a kapui és kisajtaja gyalult fenyődeszkából való és zárosok
ajtó	veteményespince	jó erős, béllett, záros és vassarkakon járó ajtók

## 1757 BRANYICSKA

A branyicskai birtoknak és tartozékainak tanúvallatásos

összeírása Jósika Imre számára

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	bástya	ajtaja ... megromladoztanak, pusztá(k) (...) ajtaja(1) puszták
ablak	bástya	ablakai megromladoztanak, pusztá(k) (...) ablakai ... puszták
kapu	portae	van ezen kastélykapunak kétfelé nyíló, felyül mindkét felől vaskávákon, alól pedig csak pusztá fában, fásarkakon forgó rostélyos ajtaja, belől s kívül felvető vas reteszfőjével együtt
ajtó	régi tömlöc	egy pánt, vassarkakon forgó, meghasadt, de vasszkábával egybenfoglalt ajtó
ajtó	hajdúk háza	egy ajtó, levele nélkül
ajtó	gabonásház	egy vasas, két pántsarkokon forgó, fejes, nagy vasszegekkel megerősített, fenyőfa deszkából készült, régen festett, romlani kezdett, bérlett ajtó, reteszfőjével együtt, mely ajtónak fejei, küszobei és szemöldeki mindenfelől az kőfalokban bérasztott, jó erős tölgyfából valók
ajtó	régi sütőház	egy vas- és fásarkokon forgó, fenyődeszka ajtó, lévén felei, szemöldekei és küszobei tölgyfából kifarragva
ajtó	égettbor főző ház	ajtaja két fásarkokon forduló, új fenyődeszkából való, vas reteszfőjével együtt
ajtó	élésház	egy két vassarkokon forgó, száldokfából készült ajtó, reteszfejével
ablak	élésház	két ablak sövényel van bérfonva, az harmadik deszkatáblával bérborítva
ajtó	bolt	vagyon két vassarkokon forgó, fenyődeszkából tisztességesen készült ajtaja
ablak	bolt	farostélyos ablaka
ajtó	kamara	ajtaja pedig két vassarkokon forgó, fenyőfa deszkából való, közepszerű, reteszivel s lakatjával együtt
ajtó	pítvar	két vassarkokon forgó, fenyődeszka ajtaja, rajta lévő retesszel és reteszfővel együtt

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
ablak	régi nagypalota	ablakai puszták
ajtó	régi nagypalota	két fasarkokon forgó, fenyődeszkából való és fakilincsű ajtaja van
ajtó	konyha	ajtaja fenyődeszkából való, fakilincsű és két vassarkokon forgó
ajtó	folyosó	egy fenyőfadeszkából készített, két fasarkokon forgó, bérlett és vasszegekkel megvert ajtó
ablak	kisbolt, vagyis ház	ablakának két felső nyílások üvegből valók, csak éppen egy karika héja, más nyílása penig papirosból való
ajtó	kisbolt, vagyis ház	bikkfa deszkából való, két fasarkokon forgó, jó és erős vas zárú ajtaja fordítójával együtt, kolcs nélkült
ajtó	asszonyház	ajtaja fenyődeszkából való, párkányos figurákra készült, vassarkokon forgó, vaskilincses, egy vashorog rajta, mely egy reteszfőben akasztatik
ajtó	asszonyház	ajtaja penig hasonlóképpen fenyődeszkából való, egész bérlett, két vaspánt sarkokon forog, vaskilincse; jó vas zárja és nem igen jó vas reteszfő rajta
ablak	asszonyház	két ablakai vadnak, egyik négyfelé nyíló, ónban foglalt üvegkarikákból való, egyébként alkalmas, hanem csak tíz üvegkarika héjával van (...) vasrostély rajta, de csak a felső részin; rámai az ablaknak cserfából valók, vassarkokon fordulnak
ablak	ebédlő nagypalota	három üveglablakait, az egyik hat táblájú, a más kettő négy-négy táblájú; mind az háromnak pedig záldokfából tisztességes rámai, ónban foglalt üvegkarikái; az napkelet felől való nagy ablaknak 10 üvegkarika héja, a más két kisebb ablakoknak, melyek az külső udvarra szolgálnak, egy-egy karika héja, mindenik jó vassarkokon forog, bészorító vaskarikáival együtt
ajtó	ebédlő nagypalota	ajtaja két vassarkokon forgó, vas zárokkal készített régi és nemigen derék
ajtó	árnyékszék	két vassarkokon forgó, két vas reteszfőjű vashorgával, fenyődeszkából való jó ajtaja
ablak	bástya	négyfelé nyíló egy ablak, melynek a rámaja cserfából való, tisztességes, három táblája papirossal egészlen bé van ragasztva, a negyedik pedig félig tört üvegből, a más fele ismét papirosból való, vassarkokon és pántakon forog

NYÍLÁSZÁRÓ	HELYISÉG	LEÍRÁS
ajtó	bástya	két vassarkokon forgó, két vasreteszű, félkilincső, fenyődeszkából való, igen rossz ajtó
ajtó	padlás	két vassarkokon forgó, fenyődeszkából való, vasretessel és reteszfővel elkészült ajtaja vagyon, és lakattal záratik bé
ajtó	grádics	ajtaja jó, fahevederekre faszegekkel van felszegezve, egy vasretesz rajta, lakattal záratik bé
ajtó	pincetorka	egy vassarkokon forgó fenyődeszka ajtó
ajtó	új istálló	ajtaja fapánton forog, fenyődeszkából való, egy retesz és reteszfő rajta
ablak	új istálló	két ablakai vadnak
kapu	belső udvar	három jó tölgyfa zábékra készített, zsendellyel megfedett, galambbúgos utcakapu, melynek az szekérrel bejáró része kétfelé nyílik, és hevederekre szegeztetett fenyődeszka levélkapuja vagyon; az gyalogkapu ugyan hevederekre szegezett tölgyfa deszkából való; sarkai ezen kapunak vaspántokban és vassarkokon forognak. Az nagykaput zárja bé egy jó vaspánt, a kiskapun pedig vagyon egynéhány szemből álló lánc, mely mind a nagykapunak, mind a gyalogajtónak b;zároltatásokra szolgál. A zábék vagy lábok négyszegre, zsinóroson és megcifrázva vannak kifaragva, nagy gombos faszegekkel szegeztetve és jó munkával egymásba összeeresztve
ajtó	gyümölcsös- és szőlőskert	két fasarkokon forgó fenyőfa deszkaajtó
ablak	kápolna	az oldalain három hosszú üveglablaka és két kisebb kerek ablaka, az egyiken csak deszkarostély vagyon, az másik üvegből van
ajtó	kápolna	egy fenyődeszkából, vassarkokon forgó ajtaja vagyon, vasreteszével és reteszfőjével
ajtó	major	egy fasarkokon forgó, két hevederekben szegeztetett, fadeszkából csinált ajtó, vasretesz és reteszfő rajta, jó fazárja nékie
kapu	nagykapu	három jó tölgyfa lábokra vagy zábékra épített, zsendellyel megfedett, galambbúgos formájú nagykapu, ennek szekérrel bejáró része farostélyos, egyfelé nyíló, az gyalogajtaja tölgyfa deszkából való, mind a kettő pedig fasarkokon forog, jó erős fazárjai vannak

<b>NYÍLÁSZÁRÓ</b>	<b>HELYISÉG</b>	<b>LEÍRÁS</b>
kapu	csűröskert	egy közönséges, jó tölgyfa zábékon forgó kapu, melynek a szekérrel bójáró része rostélyos levelű, az gyalog ajtónak fadeszkás levele vagyon
kapu	csűr	két végeiben bikk- és zádokfa deszkákból hevederekre csinált, kétfelé nyíló és fapántokban forduló, jó tölgyfa lábakon vagy zábékon álló, középszerű jó-ságú két kapui vagynak. Az udvar felől való kapu mellett egy ugyan fadeszkákból két hevederekre szegezett, fasarkokon forgó gyalogajtó
ajtó	veteményeskert	egy jó cserfa deszkákból való, fasarkokon forgó ajtó, kívül s belől vasretesz rajta